

افغانستان

د
ه
س
ا
چ

افغانستان

در پنجاه سال اخیر

ناشر :

مؤسسه طبع کتب

اول سنبله ۱۳۴۷

مقدمه

مؤسسه طبع کتب افتخار دارد در عصر فرخنده پهلطنت اعلیحضرت معظم همایونی پادشاه منور و ترقیخواه افغانستان اجراءات پنجاه ساله اخیر وزارت خانه هارا بصورت موجز در چوکات این شمیره به دسترس خوانندگان میگذارد .

راپور هر وزارت بریکدسته فعالیت های دولت از آغاز استقلال تا امروز روشنی می افکند. همین فعالیت هاست که افغانستان را از قرون وسطی به عصر جت کشانیده است .

به استثنای اغتشاش ارتجاعی نه ماهه که جریان انکشاف رامنقطع ساخت ادارات حکومتی پیوسته در تلاش این بوده اند که سریع ترین و اقتصادی ترین راه را برای اجرای وظایف خویش پیدا کنند .

ممکن است بعضی ادارات درین راه بطی بوده یا اشتباهاتی را مرتکب گردیده باشند اما عجله در انکشاف کشور نتایج نامطلوب تری باری آورد.

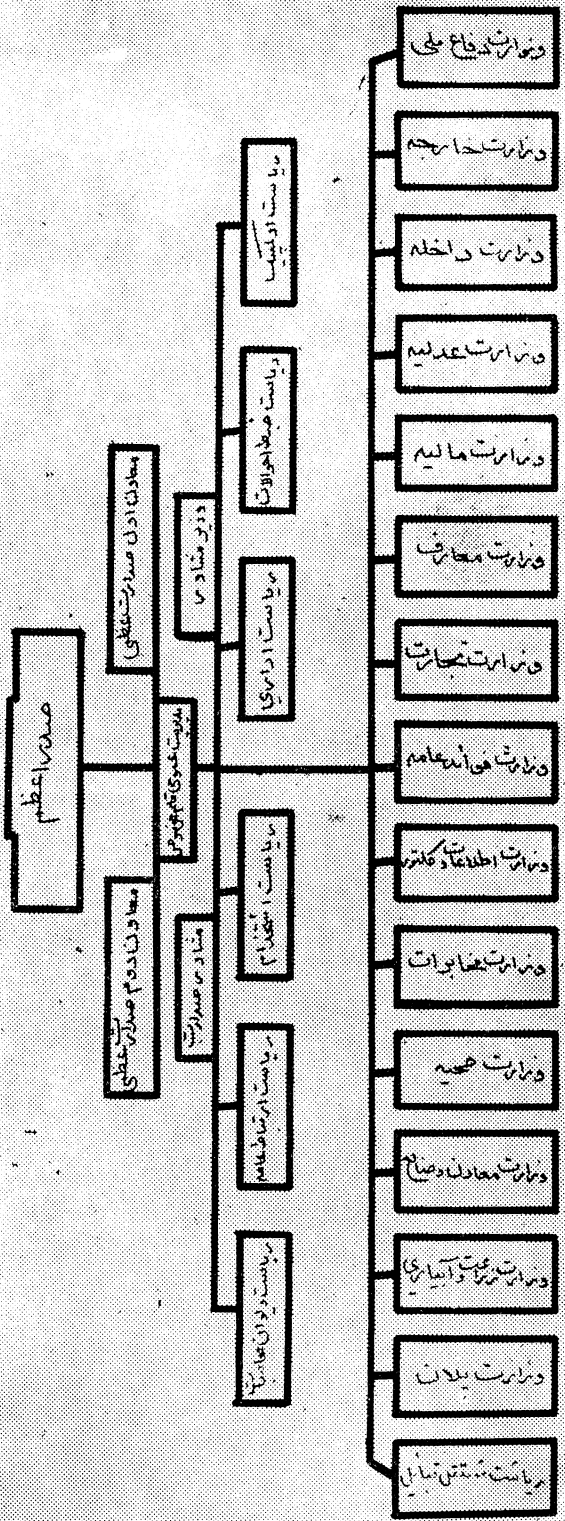
افراد خبیر و صالح کشور طرفدار جدی انکشاف سالم و تدریجی بوده مسرور اند شاهد تحولات دامنه داری می باشند که درسالهای اخیر برای انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور از طریق پلان گذاری صورت گرفته است .

در حقیقت پلان پنجاه ساله اول (۱۳۳۵ - ۱۳۴۰) قدم نخستینی بود که برای گذاشتن افغانستان در جریان ترقیات امروزی برداشته شد و پیشرفت هایی که از آنوقت تاکنون در ظرف کمتر از دوزده سال صورت گرفته مایه خوشی و مباهات وطن دوستان می باشد .

اکثرن فرض ذمه هرا فغان حقیقی است تا در پرتو رهنمائی های پادشاه دیموکرات خود برای تحکیم وحدت ملی قدم های متین برداشته در راه حفظ نوامیس ملی و استنقرار سیاسی که شرایط اساسی هر نوع انکشاف می باشد، از هیچگونه خدمت و فداکاری دریغ نکنند .

عبدالحق واله

رئیس مؤسسه طبع کتب

رهبر اعظم

معاونان اولی صدر استثنائی

معاونان دوم صدر استثنائی

پهرین گروهی هم می باشد

دومین گروهی

وزارت امور ایالتی

وزارت امور محلی

وزارت امور فقهی و حقوقی

وزارت امور اقتصادی و دارایی

وزارت امور قضایی

وزارت امور مجلس

- وزارت دفاع و پشتیبانی صنایع دفاعی
- وزارت امور ایالتی
- وزارت امور محلی
- وزارت امور فقهی و حقوقی
- وزارت امور اقتصادی و دارایی
- وزارت امور قضایی
- وزارت امور مجلس
- وزارت امور مطبوعاتی
- وزارت امور بین المللی
- وزارت امور علمی و فناوری
- وزارت امور ورزشی
- وزارت امور فرهنگی
- وزارت امور اجتماعی
- وزارت امور حقوقی
- وزارت امور ایالتی
- وزارت امور محلی
- وزارت امور فقهی و حقوقی
- وزارت امور اقتصادی و دارایی
- وزارت امور قضایی
- وزارت امور مجلس
- وزارت امور مطبوعاتی
- وزارت امور بین المللی
- وزارت امور علمی و فناوری
- وزارت امور ورزشی
- وزارت امور فرهنگی
- وزارت امور اجتماعی
- وزارت امور حقوقی

وزارت امور خارجه

در نخستین سالهای استقلال افغانستان ابراز مساعی برای تاسیس روابط سیاسی دول خارجی از مهمترین اهداف ووظایف دولت به شمار میرفت . چنانچه نخستین معاهدات شناسائی و دوستی با اتحادشوروی ، ترکیه، ایران ، ایتالیا ، بریتانیا ، فرانسه ، المان و یکعده زیاد کشور های دیگر منعقد گردید و هیئت های موقتی ودایمی سیاسی با یکعده زیاد کشور ها مبادله شد ، کوشش افغانستان درین سلسله چندین سال ادامه داشت چنانکه در سال ۱۹۳۶ با اتازونی روابط سیاسی بر قرار نمود .

در سال ۰۸ - ۱۳۰۷ چون افغانستان دچار جنگ داخلی بود وهمچنین در انائی دومین جنگ جهانی توسعه علایق سیاسی پاکشورهای خارجی معطل ماند ، اما بعدها بسط مناسبات افغانستان با ممالک جهان پیهم و روزافزون بوده است .

افغانستان همچنانکه در جامعه ملل عضویت داشت شامل سازمان ملل متحد نیز گردید و اکنون به حیث یک عضو فادار و فعال آن موسسه در کار تامین صلح جهان و ترقی بشریت با دیگر ملل صلح خواه همکاری میکند و موسسه ملل متحد رابحیث محل تلاقی افکار نمایندگان همه کشور های جهان میشناسد ..

افغانستان به حیث یک ملت پیش تاز در مجادله با استعمار و پیروی از سیاست بیطرفی مثبت و فعال در کنفرانس آسیائی و افریقای باندونگ (۱۳۳۴)

واجتماعات کشور های بیطرف در بلگراد (۱۳۴۰) وقاهره (۱۳۴۳) سهم گرفته در تکوین اعلامیه های این اجتماعات نقش مهم داشته است .

در بازنده سال اخیر نظر به اقتضاء جریانات بین المللی و میسر شدن امکانات عملی ، علایق اقتصادی و فرهنگی افغانستان با یکعده زیاد کشور های جهان تقویت یافته و همچنین مسافرتهاى متقابل زعمای افغانستان و کشور های دوست به پیمانانه مزید صورت گرفته است .

سیاست خارجی افغانستان که شکل پایدار و عنعنوی را گرفته طی اعلامیه ۲۸ سنبله ۱۳۴۳ لویه جرگه به عبارت آتی تائید شده است :

« فاین سیاست راکه بر اصول عنعنوی بیطرفی و قضاوت آزاد در مسائل بین المللی ، عدم الحاق به پیمان های نظامی ، صلح خواهی ، همزیستی مسالمت

آمیز بر اساس احترام متقابل و پابندی به منشور ملل متحد استوار است تائید میکنیم و این سیاست را برای حفظ منافع و حیثیت افغانستان و برای کامیابی مساعی

آن جهت بهتر ساختن سوبیه زندگانی خود و تامین صلح بین المللی مفید و ضروری میدانیم .»

فهرست معاهده ه شناسائی متقابل یامودت که افغانستان بادول عقد کرده است

- ۱- دولت شوروی مورخه ۲۸ فیورال ۱۹۲۱ع مطابق ۱۰ حوت ۱۲۹۹ ش
 - ۲- دولت ترکیه مورخه ۲ مارچ ۱۹۲۱ ع مطابق ۱۱ حوت ۱۲۹۹ش و ۲۵ می ۱۹۲۸ع مطابق ۵ جوزا ۱۳۰۷ ش
 - ۳- دولت ایتالیا مورخه ۳ ژون ۱۹۲۱ ع مطابق ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش
 - ۴- دولت ایران مورخه اول سرطان ۱۳۰۰ ش و ۶ قوس ۱۳۰۶ ش
 - ۵- دولت بریتانیا مورخه ۲۲ نوامبر ۱۹۲۱ع مطابق ۳۰ عقرب ۱۳۰۰ش
 - ۶- دولت فرانسه مورخه ۲۸ اپریل ۱۹۲۲ ع مطابق ۷ ثور ۱۳۰۱ ش
 - ۷- دولت بلژیک مورخه ۲۴ فبروری ۱۹۲۳ ع مطابق ۵ حوت ۱۳۰۱ ش
 - ۸- دولت المان مورخه ۳ مارچ ۱۹۲۶ع مطابق ۱۲ حوت ۱۳۰۴ ش
 - ۹- دولت پولند مورخه ۳ نوامبر ۱۹۲۷ع مطابق ۱۰ عقرب ۱۳۰۶ش
 - ۱۰- دولت سویس مورخه ۱۷ فروری ۱۹۲۸ ع مطابق ۲۶ دلو ۱۳۰۶ ش
 - ۱۱- دولت لیبریا مورخه ۱۶ می ۱۹۲۸ ع مطابق ۲۷ ثور ۱۳۰۷ ش
 - ۱۲- دولت مصر مورخه ۳۰ می ۱۹۲۸ع مطابق ۱۰ جوزا ۱۳۰۷ ش
 - ۱۳- دولت فنلند مورخه ۱۷ ژویه ۱۹۲۸ع مطابق ۲۶ سرطان ۱۳۰۷ ش
 - ۱۴- دولت جاپان مورخه ۱۹ نوامبر ۱۹۳۰ ع مطابق ۲۷ عقرب ۱۳۰۹ ش
 - ۱۵- دولت حجاز و نجد مورخه ۲۹ ذی الحجہ الحرام ۱۳۵۰ ق مطابق ۱۷ ثور ۱۳۱۱ ش
 - ۱۶- دولت عراق مورخه ۲۰ دسامبر ۱۹۳۲ ع مطابق ۲۸ قوس ۱۳۱۱ ش
 - ۱۷- دولت برازیل مورخه ۲۰ فروری ۱۹۳۳ ع مطابق ۲ حوت ۱۳۱۱ ش
 - ۱۸- دولت مجارستان مورخه ۲۵ اگست ۱۹۳۴ع مطابق اول سنبله ۱۳۱۳ش
 - ۱۹- دولت امریکا مورخه ۲۶ مارچ ۱۹۳۶ع مطابق ۶ حمل ۱۳۱۵ ش
 - ۲۰- دولت چکوسلواکیا مورخه ۱۴ سپتامبر ۱۹۳۷ع مطابق ۲۰ میزان ۱۳۱۶ ش
 - ۲۱- دولت هالند مورخه ۲۶ جولائی ۱۹۳۹ ع مطابق ۲ اسد ۱۳۱۸ ش
 - ۲۲- دولت سویدن مورخه ۲۲ اکتوبر ۱۹۴۷ع مطابق ۲۸ میزان ۱۳۲۶ ش
 - ۲۳- دولت هند مورخه ۴ جنوری ۱۹۵۰ع مطابق ۱۴ جدی ۱۳۲۸ ش
 - ۲۴- دولت اردنیه هاشمیه مورخه ۲ سپتامبر ۱۹۵۰ع مطابق ۱۰ سنبله ۱۳۲۹ ش
 - ۲۵- دولت لبنان مورخه ۶ سپتامبر ۱۹۵۰ ع مطابق ۱۴ سنبله ۱۳۲۹ ش
 - ۲۶- دولت سوریه مورخه ۱۲ اکتوبر ۱۹۵۰ع مطابق ۲۹ ذی الحجہ ۱۳۶۹ ق مطابق ۱۹ میزان ۱۳۲۹ ش
 - ۲۷- دولت یوکوسلاویا مورخه ۳۰ دسامبر ۱۹۵۴ع مطابق ۸ جدی ۱۳۳۳ ش
 - ۲۸- دولت اندونیزیا مورخه ۲۴ اپریل ۱۹۵۵ع مطابق ۳ ثور ۱۳۳۴ ش
 - ۲۹- دولت برما مورخه ۸ نوامبر ۱۹۵۶ع مطابق ۱۶ عقرب ۱۳۳۵ ش
 - ۳۰- دولت اسپانیا مورخه ۲۸ اکتوبر ۱۹۵۷ع مطابق ۵ عقرب ۱۳۳۶ش
 - ۳۱- دولت جمهوریت مردم چین مورخه ۲۶ اگست ۱۹۶۰ع مطابق ۴ سنبله ۱۳۳۹ش
- فهرست نمایندگان هی های سیاسی مقیم و غیر مقیم افغانستان
در خارج

۱- نمایندگان هی های مقیم

واشنگتن ، بغداد ، مسکو ، تهران ، پاریس ، راولپندی ، لندن ، دهلی روم
بیکنگ ، پراگ ، جا کارتا ، بلگراد ، توکیو ، وارسا ، نیویارک (نمایندگی دایمی
افغانستان در ملل متحد) قاهره ، جدہ ، انقره و بن.

سفارت افغانی در بن	ضمناً امور سفارت را در سویدن، و دنمارك بعهده دارد
» » پيكنگ	» » مغولستان
» » واشنگتن	» » ارژانتين، برازيل، چلي، مكسيكو و كانادا
» » لندن	» » هالند و ناروي
» » دهلي	» » برما و نيپال
» » كراچي	» » سيلون و تايلند
» » قاهره	» » لبنان سوډان و گانا
» » پراگ	» » مجارستان
» » مسكو	» » فنلند و رومانيا
» » بلگراد	» » بلغاريا
» » جده	» » اردن
» » پاریس	» » اتریش

سفارت متكفل امور كويت هنوز تعيين نگرديده است .

صورت تعین سفارتهای افغانی که وسیله ارتباط دیپلماتیک باکشورهای غیر از کشور محل توقف میباشند نظر به شرایط و اوضاع وقت بوقت تغییر میکند . همچنین کشورهاییکه از طریق سفارت های خویش در پایتخت های حوالی افغانستان (تهران ، دهلی ، راولپندی، مسکو ، انقره وغیره) روابط غیر مقیم با افغانستان دارند ووظایف این سفارت را وقت بوقت از یکی بدیگری انتقال میدهند .

فهرست قونسلگری های افغانی

- جنرال قونسلگری افغانی در بمبئی .
- جنرال قونسلگری افغانی در مشهد .
- قونسلگری افغانی در پشاور .
- قونسلگری افغانی در کویته .

نیم قرن تحول تشکیلات وزارت امور خارجه

تحول تشکیلات وزارت امور خارجه افغانستان در نیم قرن اخیر نشانه توسعه علایق سیاسی، اقتصادی، فرهنگی افغانستان و ترقی و سهمگیری آن در مؤسسات بین المللی میباشد .

در آغاز استقلال وزارت امور خارجه نقش مهم تاسیس روابط پلوماتیک افغانستان را بعهده داشت تشکیلات ووظایف آن در آنوقت قراریکه در فصل وزارت خارجه در نظامنامه تشکیلات اساسی افغانستان (منطیعه ۱۵ جوزای ۱۳۰۲) ذکر شده چنین بود :

۱- وزارت خارجه مامور است بتدویر مناسباتیکه افغانستان بادل اجنبیه دارد. سفرا و جنرال قونسلها و قونسلهائییکه از افغانستان بنزد حکومت اجنبیه مامور شده اند جمله در زیر امر وزیر خارجه میباشد .

مخابراتیکه در میان حکومت افغانستان و سفرا و مامورین سائره اجنبیه که در مرکز سلطنت میباشند مبادله میشود خاص بتوسط وزارت خارجه اجرا مییابد و کافه مناسبات رسمیه دولت که با سفارتهای بوقوع می آید از طرف وزیر خارجه اداره میشود .

۲- وزارت خارجیه مرکب است از مستشاریت و دوائر ذیل .

۱- مستشاریت .

۲- مدیریت شعبه ایران، عثمانی، بخارا، خیوه، عرب مصر .

۳- مدیریت شعبه ترکستان، روس، چین، جاپان .

۴- مدیریت شعبه هندوستان، انگلستان و اروپا .

۵- مدیریت شفر و دارالترجمه .

۶- مدیریت اوراق .

۷- مدیریت محاسبه .

۳- مدیر هر شعبه مشغول است به امور سیاسیه و قونسلگری مملکتیکه به آن

متعلق است. مدیر اوراق و محاسبه بروفق نظامات مخصوصه ایفای وظایف مینمایند.

۴- سفرای افغانی که بدول خارجیه میروند و مستشار وزارت بالذات از طرف

اعلیحضرت همایونی تعیین میشوند مدیران وزارت خارجیه و جنرال قونسلها و قونسلها

از طرف (انجمن انتخاب مامورین خارجیه) انتخاب و بمنظوری حضور شاهانه

مقرر میشوند .

معاون و سرکاتبها و کاتبهای وزارت و سفارت و دیگر مامورین خارجیه بان انتخاب

(انجمن انتخابات مامورین خارجیه) بتصدیق وزیر خارجیه تعیین میشوند .

برای انتخاب مامورین خارجیه بزیر ریاست وزیر خارجیه يك (انجمن انتخاب

مامورین خارجیه) موجود است اعضای انجمن مذکور مستشاریت و مدیران وزارت

خارجیه میباشند .

دراخیر عهد پادشاه مرحوم امانالله خان (میزان ۱۳۰۷) تشکیلات قرار آتی .

تعدیل گردید :

وزیر .

مدیریت قلم مخصوص .

معین .

مدیر عمومی سیاسی .

مدیریت شرق .

مدیریت غرب .

مدیریت مطبوعات و ترجمه .

مدیریت تشریفات و معاهدات .

دایره مشاوره حقوق .

مدیریت شفر و تلگراف .

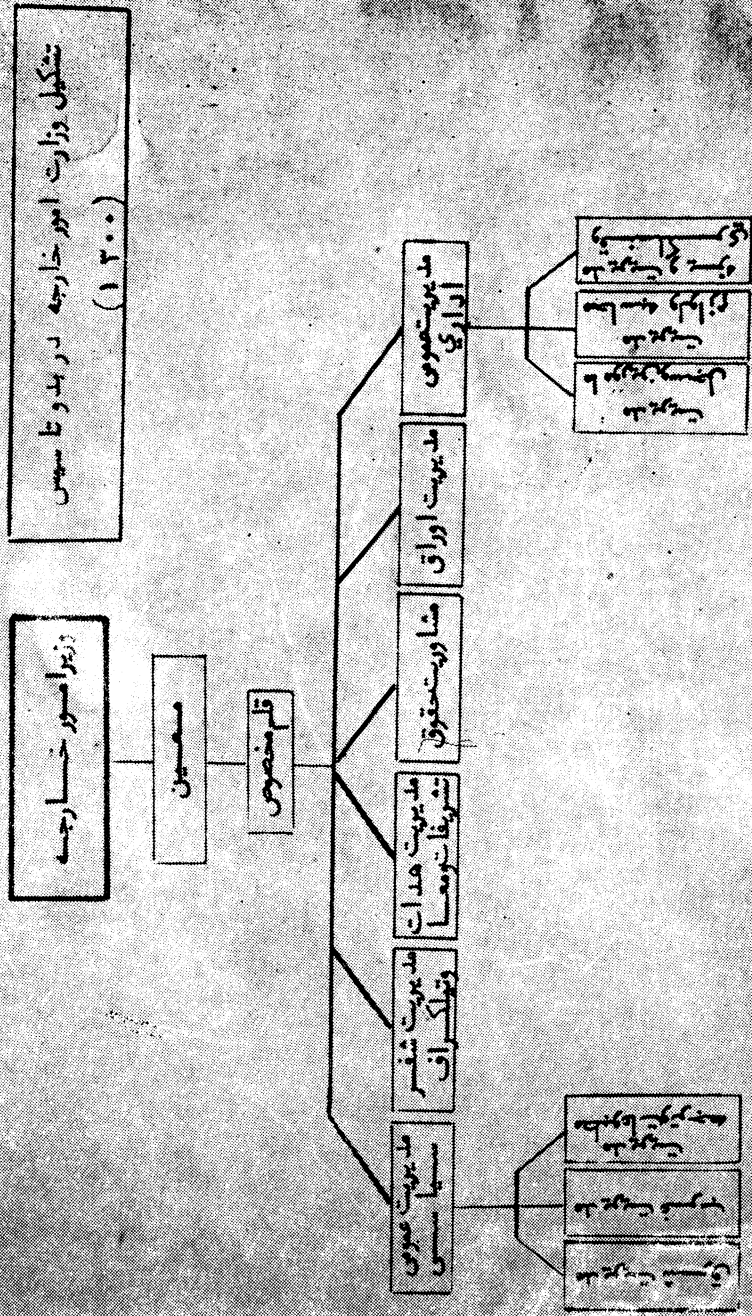
مدیریت اوراق .

مدیریت عمومی اداری .

مدیریت مامورین و سجل .

مدیریت محاسبه و لوازم .

مدیریت ویژه و قونسلگری .

- درسنامه ۱۳۱۱ در عهد اعلیحضرت شهید سعید تشکیلات وزارت امور خارجه
چنین تحول نمود .
- وزیر امور خارجه .
 - معین اول .
 - معین دوم .
 - معین سوم .

مدیریت عمومی سیاسی :

- مدیریت دول شرق .
- مدیریت دول غرب .
- مدیریت مطبوعات .
- مدیریت عمومی تشریفات و معاهدات .

مدیریت عمومی اداری .

- مدیریت تابعیت و قونسلگری و ویژه .
- مدیریت محاسبه .
- مدیریت سفر .
- مدیریت اوراق .

درس سال ۱۳۱۴ امور معاهدات از تشریفات منفصل گردیده و یک مدیریت عمومی بنام مدیریت عمومی معاهدات کنفرانسها جامعه ملل و حقوق اضافه شد .

درس سال ۱۳۱۱ مدیریت های خارجه در قندهار، مزارشریف، هرات، میمنه، مشرقی فراه، و ماموریت خارجه در قطن و بدخشان وجود داشت. افغانستان در تهران، انقره و ماسکو سفارت و در برلین، پاریس و لندن، روما و قاهره وزارت مختاری، در دهلی، مشهد تاشکند، جنرال قونسلگری و در کراچی، سیستان، بمبئی، سرو، قونسلگری داشت و بزودی ماموریت های ویژه در پشاور و کویت به این نمایندگی ها افزوده شد .

بعد از جنگ عمومی دوم تشکیلات وزارت امور خارجه توسعه یافته و در ۱۳۲۷ صورت تشکیلات شعبات سیاسی و بین المللی چنین بود .

۱- مدیریت عمومی سیاسی .

- شعبه اول سیاسی متکفل امور ایران ترکیه کشور های عربی .
- شعبه دوم سیاسی متکفل امور اتحاد شوروی .
- شعبه سوم سیاسی متکفل امور برطانیه و امپراطوری آن هند و پاکستان .
- شعبه چهارم سیاسی متکفل امور اروپا، امریکا و شرق دور .
- شعبه اطلاعات .
- شعبه اقتصادی .

۲- ریاست امور بین المللی :

- مدیریت یونو .
- مدیریت ترجمانی .
- مدیریت حقوق و معاهدات .

قرار اصلاحات سال ۱۳۳۲ تشکیلات چنین تعدیل گردید : مدیریت عمومی سیاسی :

- شعبه اول سیاسی متکفل امور ایران، ترکیه و کشور های عربی .
- شعبه دوم سیاسی متکفل امور اتحاد شوروی، اروپا، امریکا، چین، جاپان .
- شعبه سوم سیاسی متکفل امور برطانیه و امپراطوری آن و هند و پاکستان .
- شعبه ملل متحد .
- شعبه اقتصادی .

قرار اصلاحات قوس ۱۳۳۶ تقسیم شعبات مدیریت عمومی سیاسی قرار آتی تعدیل شد :

- شعبه امور شرق میانه و افریقا .
- شعبه امور اروپا و امریکا .
- شعبه امور جنوب، شرق، آسیا .
- شعبه امور معاهدات و روابط فرهنگی .
- شعبه تدقیق و مطالعات و کتابخانه .

بموجب اصلاحات سال ۱۳۴۱ تشکیل شعبات مدیریت عمومی سیاسی چنین

تعدیل گردید :

- مدیریت روابط سیاسی :**
- شعبه امور شرق میانه و افریقا .
- شعبه اروپای شرقی و اتحاد شوروی .
- شعبه امور هندوستان، پاکستان و جنوب شرق آسیا .
- شعبه اروپای غربی و امریکا .

مدیریت روابط بین‌المللی و ملل متحده.

مدیریت روابط اقتصادی .

مدیریت روابط فرهنگی .

مدیریت حقوق و معاهدات و وثایق .

چنانچه ملاحظه میشود اساس تقسیمات شعبات مدیریت عمومی سیاسی در آغاز تماماً جغرافیائی بوده و در مرور سالهای از پیش شکل وظیفوی را گرفته یعنی نظریه نوعیت و ظایف فرق کرده است .

تشکیلات فعلی وزارت امور خارجه .

- وزیر امور خارجه .
- سکرتر جنرال وزارت امور خارجه .
- معین سیاسی .
- معین اداری .
- مشاوریت .

- مدیریت عمومی رمز و قلم مخصوص .
- دفتر قلم مخصوص (سکرتاریت وزیر خارجه) .
- شعبه رمز .

مدیریت عمومی سیاسی :

مدیریت روابط سیاسی (دارای شعبات جنوب آسیا، اروپای شرقی و مرکزی و امریکا .)

- مدیریت روابط بین المللی و ملل متحده .
- مدیریت روابط اقتصادی .
- مدیریت روابط فرهنگی .
- مدیریت حقوق و معاهدات و وثایق .
- مدیریت اطلاعات (ازمیزان ۱۳۴۴ باین سو) .
- مدیریت عمومی اداری :

- مدیریت ویژه .
- مدیریت قونسلگری و تابعیت .
- مدیریت مامورین .
- مدیریت محاسبه .
- مدیریت خدمات .

ریاست تشریفات :

- شعبه تشریفات .
- شعبه اداری .

مدیریت عمومی ارشیف :

- شعبه اجرائیه .
- شعبه حفظیه .

تشکیل موجوده وزارت خارجه

۱۳۴۷

وزیر امور خارجه

معاونت

معیّن نظامی

معیّن اداری

مهرت عمومی

رسم و تقویم عمومی

مشاوریت

سلسله مناسبت

گذر وقت وزیر

مهرت اداری

ریاست تشریفات

مهرت گردشگر

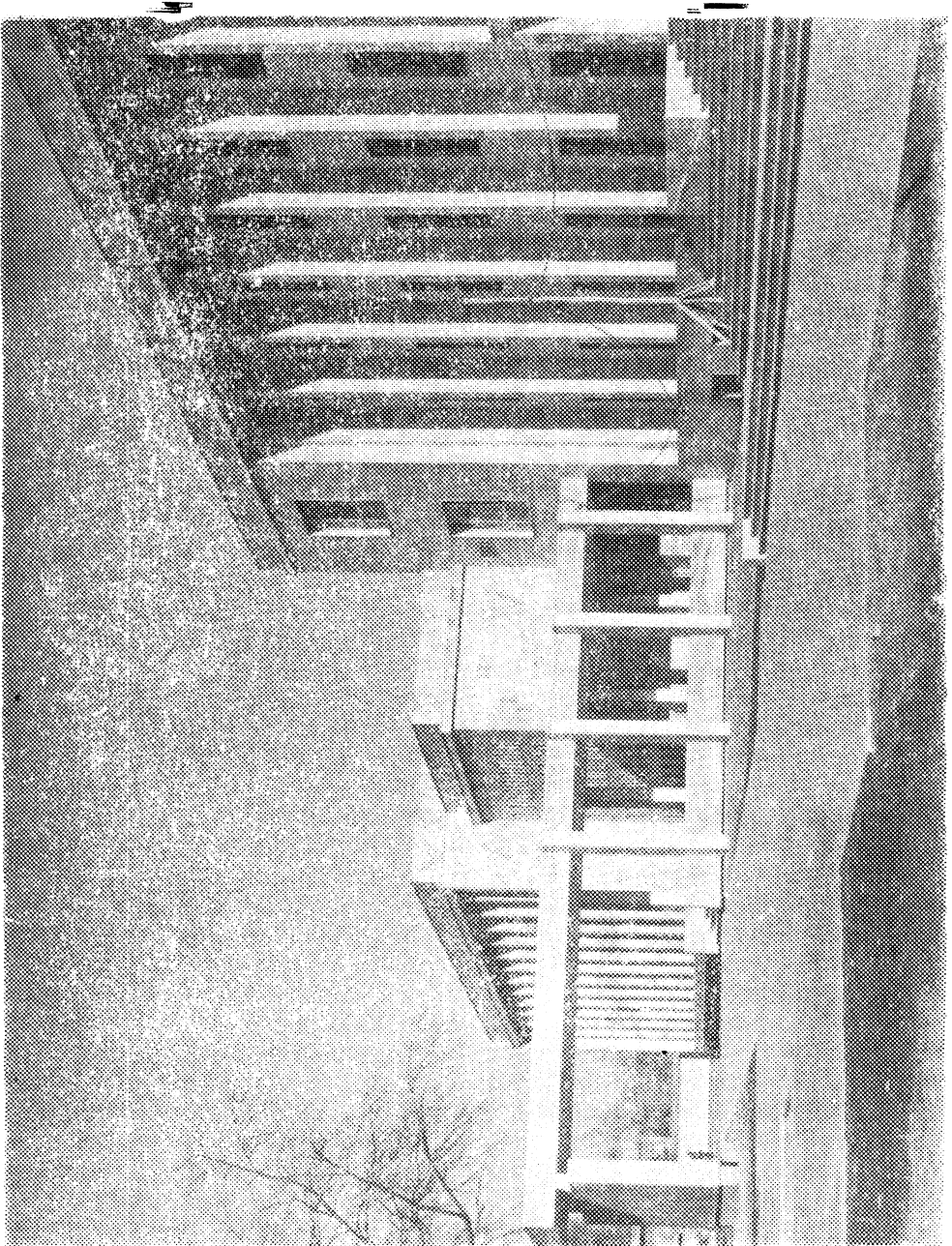
مهرت عمومی نظامی

- مهرت دولتی
- مهرت عامی
- مهرت خارجی
- مهرت نظامی و دولتی
- مهرت دولتی

- نظام اداری
- نظام تشریفاتی

- نظام دولتی
- نظام عمومی

- مهرت دولتی
- مهرت دولتی
- مهرت دولتی
- مهرت دولتی
- مهرت دولتی

عمارت وزارت امور خارجه

جنبش قانون‌گذاری در آغاز استقلال افغانستان

در پایان ۱۲۹۷ و آغاز ۱۲۹۸ هجری شمسی ملت ما بحدیث نخستین ملت آسیائی که چند بار از طرف استعمار اشغال و آزادی دیپلوماتیک آن سلب شده بود قوای بیکانه را چنان بزانو درآورد که مجبور به شناختن استقلال افغانستان گردید . پادشاه مرحوم امان‌الله خان با حمایت از افکار آزادی خواهان وطن موفق به اعلان این استقلال گردید که استرداد آن قربانی های بزرگ مردمان کشور را ایجاب کرده بود .

تأمین این کامیابی بزرگ نخست شکل نظامی داشت درین ساحه دلاوری و درایت و مجاهدت محمدنادرشاه غازی سپه سالار فرمان معرکه استقلال نقش قاطع داشت که در تاریخ افغانستان بخط زرین درج شده است. سپس این مساعی شکل دیپلوماتیک گرفت و درین مورد خدمات محمود طرزی دانشمند اصلاح طلب منور و وطنخواه افغان مصدر مؤفقیته ها شد. آنگاه اصلاح اوضاع داخلی کشور و نظام اداری مالیاتی و ترقی اردو و معارف هدف عمده پادشاه رجال روشنفکر و وطنپرست گردید و درین مورد عده زیاد شخصیت های ما ابراز مساعی کردند. این فعالیت با سرعت متفاوت نه و نیم سال دوام کرد تا جنگ داخلی رسید. پس از نجات وطن جریان اصلاحات دوباره بحرکت افتاد و درین چهل سال تاکنون دوام یافته مراحل بزرگ را پیموده و می‌پیماید .

مجاهدانی که پس از کسب استقلال درین راه بذل شده است جنبه های مختلف دارد و یکی از مهمترین آن جنبش قانون گذاری میباشد . در آغاز، موجودیت تشتت، خاصه در ساحه اداری و مالیات تدوین نظامنامه هارا ایجاب میکرد . در ثانی اعتقاد راسخ منوران و رهبران افغان بر اینکه قانون گذاری اساس اصلاح همه امور واحوال شده میتواند محرک این جنبش گردید .

کمال تأسف درین است که امروز حتی کلکسیون مکمل همه قوانین و مقررات که بنام نظامنامه ها قبل از جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸ تدوین و بصورت رسایل کوچک و منفرد به قطع کوچک اکثر به چاپ سنگی و گاهی با حروف سربی نشر شده است در یک مرکز مطالعه بنظر نرسید (کلکسیون های وزارت عدلیه و ستره محکمه کامل نیست و مطالعه کلکسیون امان افغان در انجمن تاریخ برای تکمیل فهرست و متون هنوز لازم میباشد) بعضی نظامنامه ها محض در نزد دانشمندان خارجی است از همین جاست که یک فهرست این نظامنامه ها در اخیر این مقاله مجمل تاحدی که میسر است تقدیم شد تا با کشفیات آینده در کلکسیون های خصوصی و جمع آوری این اسناد تکمیل شده بتواند .

کلمه نظامنامه معنی عام داشت. امروز ما قانون و اصول را از مقررات که به شکل لایحه و تعلیمات نامه و گاهی بنام اساس نامه و مرام نامه وضع میشود تفریق میکنیم. در آن زمان نظریه صورت فهم موضوع در همان وقت و شاید هم در اثر بعضی مصلحتها (و خاصه حذرا ذکر کلمه قانون) همه این متون «نظامنامه» نامیده شده است .

تصور نشود که تدوین قانون در آن زمان منحصر به نظامنامه ها بود. علمای دینی افغانستان برای تدوین حقوق حنفی خدمات بزرگی به وطن و جهان اسلام ادا کرده اند. بعد از سراج الاحکام اثر عمده (تمسک القضاة امانیه) مطالعات و مقالات جداگانه دانشمندان امروز را ایجاب میکند. در احوال امروز یعنی با تشکیل ستره محکمه یعنی محکمه عالی و تأمین استقلال کامل قضا متن آن مصدر منفعت بزرگ شده میتواند .

مقصد از این مقاله مجمل خلاصه‌گیری متن نظامنامه های آندوره و ذکر بعضی تبصرات عمده در موضوع میباشد .
این مطالعه ماهیت مقدماتی دارد و هدف از آن جلب توجه دانشمندان و دانشجویان وطن به موضوع میباشد .

هنگام خلاصه‌گیری در اینجا کلمات و مصطلحات متن اصلی را به پیمانه زیاد حفظ کرده ایم و این جنبه یعنی تحول مصطلحات مستلزم مطالعه مفصل و جداگانه میباشد .
قانون گذاری در سال بعد از حصول استقلال یعنی در حمل ۱۲۹۹ با صدور «نظامنامه مالی» آغاز شده است. (قبل از این اگر نظامنامه نشر شده باشد بدست ما نیامده است) چنانچه در فهرست کروئولوژیک نظامنامه‌ها در ضمیمه این مقاله خواننده میشود. تدوین نظامنامه‌ها در سالهای ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱ ترقی کرده و در سال ۱۳۰۲ (که وسط دوره امانیه میباشد) جداگانه رسیده و سپس دفعتاً تقلیل یافته است. نظامنامه به تصویب مجلس عالی وزراء و منظوری پادشاه می‌رسید و آنگاه نافذ میشد .

چنانکه اطلاع داریم یک نفر مشاور ترکی بنام بدری بیک (که سابقاً مدیر امنیه استانبول بود) در این جریان بسیار خدمت کرده است. اما چنانکه در متن نظامنامه‌ها دیده میشود، در ساحات مختلفه بشمول امور مالی و اداری اثر قلم و فکر و تجربه مأمورین منشیان و میرزایان افغانی تأثیر وسیعی گذاشته است و یکده نظامنامه‌ها و مواد بعضی دیگر آن از همه گونه اثر عثمانی و ترکی و کشور های دیگر جهان فارغ میباشد و کلام اداری و حقوقی زمان امیر شیرعلیخان و ضیائیه و سراجیه و حتی کلمات معمول عام در آن تجلی میکند .

مطالعه مطالب این نظامنامه ها بخوبی نشان میدهد در نگاه رهبران و رجال مسئول نیم قرن پیش افغانستان مهمترین و عاجلترین مسایل کشور چه بوده است. تصور نشود همه این نظامنامه ها نظری بوده و تنها کاغذ راسیاه کرده است. اکثر مواد آئینه روشن مسایل اجتماعی، اقتصادی، اداری و مالی آن زمان و کوشش اصلاح احوال میباشد. بنابراین بررسی در آن موازی و مترافق به بررسی دیگر جنبه های تاریخ آن زمان اهمیت قاطع دارد .

متن نظامنامه ها نشان میدهد در ساحه اجتماع چه مشکلات موجود بوده و روحیه اصلاح طلبان که زمام امور را بدست گرفته بودند، چه بوده است.
اینکه تا کدام حد و در کجا در تجویز خودصائب نبودند اکنون پس از نیم قرن فقره به فقره بخوبی قضاوت شده میتواند و این خود مطالعات مفصل جداگانه را ایجاب میکند .

چنانکه گفتیم این مقاله مقدمه مقالات و مقدمات متعدد شده میتواند از نظر حقوقی مقارنه متون نظامنامه های آن زمان با نظامنامه های عثمانی و ترکی از یکسو و با قوانین و اصولنامه‌ها و لوایح و تعلیمات نامه های مهم و متعددی که در چهل سال اخیر تاکنون در کشور ما وضع شده و می‌شود از سوی دیگر ساحات غنی مطالعه را میسر میساید .
مهمتر از همه متن نظامنامه اساسی ۱۳۰۱ میباشد که در اخیر این مقاله بحیث ضمیمه داده شده است .

این نظامنامه مظهر نظریات ترقی خواهانه آن عصر متکی بر موافقت این نظریات با تعلیمات دین پاک اسلام بود یعنی اصلاح طلبان کشور دین اسلام را منبع دستورهای موافق به ترقی و اصلاح عصری می‌دانستند .

از جانب دیگر دیده میشود تا کجا بعضی مواد این نظامنامه محض نقش روی قرطاسی باقی ماند و در منصفه عملی ندرآمد. همه تاریخ سالهای اول استقلال افغانستان بشمول تاریخ قانون گذاری در پرتو جریان اوضاع سالهای بعد و خصوصاً تباهی جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸ قضاوت میشود .

هرملت را لازم است از جریان تاریخ و خاصه تاریخ معاصر خود عبرت بگیرد و آنگاه راه پیشرفت ترقی و سعادت را با همه خردمندی بجوید .

نظامنامه اساسی ۱۳۰۱

نظامنامه اساسی به زبانهای افغانی و فارسی درلویه جرگه سمت مشرقی که در آن وکلاء و معاریف قسمتی از افغانستان حاضر بودند (بتاریخ ۸ حوت ۱۳۰۱) یعنی مارچ ۱۹۲۳ تصویب شده نخستین بار بتاریخ ۲۰ حمل ۱۳۰۲ در مطبع دایره تحریرات مجلس عالی وزراء طبع گردید. همچنین درلویه جرگه پغمان در محضر وکلا و معاریف همه افغانستان در سرطان ۱۳۰۳ (۱۹۲۴) نیز عیناً قرائت گردیده است و بالاخره بتاریخ ۸ دلو ۱۳۰۳ (۲۸ جنوری ۱۹۲۵) باضای پادشاه مرحوم امانالله خان رسیده است. (درلویه جرگه ۱۳۰۷ پغمان مطالبی مورد بحث آمد که منتج به تبدیل بعضی محتویات این نظامنامه می شد اما متعاقباً جنگ داخلی ظهور کرد).

نظامنامه اساسی ۱۳۰۱ حاکی است از وحدت افغانستان. عدم قابل تفریق بودن کشور، مقام دین اسلام، پایتخت بودن کابل و اینکه پادشاه حامی دین اسلام است و وزراء را تعیین میکند. در فصل حقوق تبعه آزادی شخص و مصئون بودن حریت شخص از هرگونه تعرض، منع استخدام بصورت اسارت، آزادی مطبوعات و اخبار، آزادی شرکت در تجارت و صنعت حق استغاثه را بمافوق، آزادی تدریس، نظارت حکومت از مدارس و مکاتب، مساوات حقوق مردم، متناسب بودن مالیات به ثروت و اقتدار مردم، استملاک به منفعت عامه، مسئولیت مسکن، جزی بودن شریعت و اصول محاکم و جزا در محاکم عدلیه، منع مصادره و بیکار، منع شکنجه و زجر بیان شده است. در فصل وزراء ذکر شده است که ریاست مجلس وزراء را ذات ملوکانه و درغیاب وی صدراعظم ایفا مینماید. صدراعظم از طرف پادشاه انتخاب میشود. و هر یک از وزراء در سیاست عمومی و حرمت مشترکاً و در امور متعلقه خود خصوصاً نزد پادشاه مسئول اند. در یک ماده احکام محاکمه و زیر ذکر شده است .

مطابق ماده ۳۹ در مرکز دارالسلطنه یک شورای دولت موجود است که یک قسمت اعضای آن از طرف اهالی انتخاب میشوند .

شورای دولت در موضوعات صنعت، زراعت، تجارت و معارف و مالیات و محصولات و جلوگیری از اتلاف حقوق بحکومت عرض کرده میتواند .

همچنین مقاولات و تعهدات با کشورهای خارجی از طرف شورای دولت تدقیق میگردد. در فصل محاکم آزادی قضاء از هرگونه مداخلت ذکر شده است. دیوان عالی خاصی برای محاکمه و زرای دولت موقتاً تشکیل میشود. چنانکه دیده میشود این نظامنامه متوجه دیموکراسی پارلمانی نبود بلکه قدرت را نزد پادشاه و حکومت متمرکز میکرد. حکومت قانون و تاحدی یک مراقبت شوری (و عملاً انعقاد لویه جرگه) را وسیله رعایت حقوق مردم و عدالت می شناخت. چنانکه می دانیم، این نظامنامه خاصه آنچه راجع به تشکیل یک کابینه واحد و مسئول میباشد، با حدوث جنگ داخلی کشور عملی شده نتوانست. مطبوعات و لویه جرگه در سال ۱۳۰۷ لزوم عملی شدن این مقصد را ذکر کرده بودند از روی این جریان بمعنای مندرجات و مزایای اصولنامه اساسی عهد اعلیحضرت شهید سعید پی می بریم .

اداره کشور

نظامنامه تشکیلات اساسی افغانستان (جوزای ۱۳۰۲) در سلسله قانون گذاری آغاز دوره استقلال اهمیت عمده دارد. باب اول کتاب درباره هیئت اداره و باب دوم راجع به قوه عدلیه و انضباطیه می باشد .

مطابق ماده اول اداره حکومت به هیئت وزراء مفوض گردیده. مطابق فصل اول وزارت‌ها عبارت انداز: حریه، خارجی، داخلی، عدلیه، مالیه، معارف، تجارت، ریاست شورای دولت و اداره مستقله طبیه. سپس درباره هر یک از وزارت‌ها یک فصل آمده و تشکیلات آن داده شده است. در جمله موجودیت ریاست «مرکه دپشتو» دروزارت معارف، تفویض امورزراعت و معادن به وزارت تجارت، قابل ذکر است. شورای دولت مرکز مذاکره مصلحت‌های عمومی ملکیه است. تنظیمات ملکیه، تفسیر و تنظیم لوایح نظامیه، و محاکمات مامورین ملکیه در آن صورت می‌گیرد. در فصل دوم، اداره ولایات شرح داده شده. بیان نایب‌الحکومه‌ها، مجلس مشوره ولایات، حکومت‌های کلان، حکومتی‌ها، علاقه‌ها، قریه‌ها و قبایل کوچی و سپس شرح دیوان سنجش آمده است که

مامور تدقیق همه اوراق حسابیه افغانستان میباشد و به هیچ وزارت مربوطیت ندارد، و بحضور پادشاه مسئول است. درباره حکومت عسکریه نیز در فصل دوم یک باب آمده است. در فصل سوم محاکمه مامورین ملکی و نظامی و در فصل چهارم قواعد عمومی درباره مامورین ملکی و عسکری ذکر شده است. باب دوم نظامنامه مختصرتر آنست و در آن قوه عدلیه، محاکم اصلاحیه (برای کافه اختلافات حقوقیه و تجاریه)، محکمه‌های ابتدائیه، محکمه‌های مرافعه و هیئت عالی تمیز شرح داده شده که مطابق به «تمسک القضاة امانیه» که احکام مندرجه آن خلاصه احکام شرعیه است، اجرای فیصله میکنند. تحت همین باب دوم، فصلی تحت عنوان قوه انضباط، درباره پلیس و کونوالی آمده است. درخاتم نظامنامه، صورت انتخابات اعضای منتخبه، مجالس مشوره و شورای دولت بیان شده است.

نظامنامه تقسیمات ملکیه افغانستان تا درجه علاقه داری تفصیلات لازمه را تهیه میدارد. افغانستان به ولایات و حکومتی‌های اعلی تقسیم شده است ولایات و حکومتی‌های اعلی بحکومتی‌های کلان و حکومتی‌ها و علاقه‌ها، حکومتی‌های کلان به حکومتی‌ها و علاقه‌ها و حکومتی‌ها به علاقه‌ها تقسیم می‌یابد. در علاقه‌ها قریه‌ها موجود می‌باشند. ولایت‌ها عبارت انداز کابل، قندهار، هرات، ترکستان، قطغن و بدخشان، حکومتی‌های اعلی سمت مشرقی، سمت جنوبی، فراه و میمنه.

ولایت کابل شامل حکومتی کابل، حکومتی کلان قسمت شمالی، حکومتی کلان غزنی و حکومت کلان دایزنگی است.

ولایت قندهار شامل حکومتی قندهار، حکومتی کلان پشت رود و حکومتی کلان ارزگان است.

در ولایت هرات حکومتی‌های شهرک، بالامرغاب، اوبه، چغچران، غور، سبزوار غوریان، کشک و قره‌تپه و قلعه نوشامل است.

در ولایت ترکستان بلخ، دره صوف، سنگ چارک، سرپل، تاشقرغان و ایبک شامل است.

در ولایت قطغن و بدخشان قندز، حضرت امام، نهرین، تالقان، غوری، اندراب حکومتی کلان بدخشان بشمول درواز، منجان، شغنان، واخان و پامیرات و رستاق شامل می‌باشد. در حکومت اعلی سمت مشرقی جلال‌آباد، کامه، سرخ رود، حصارک غلجائی لغمان، خوگیانی، شنوار، اسمار، نورستان، دره پیچ و کنرها شامل است.

در حکومت اعلی فراه کهستان، بکواه، لاش و جوین و چخانسور شامل است.

در حکومت اعلی میمنه درزاب و گرزویان و اندخوی شمول دارد.

برای هر ولایت و حکومتی اعلی لوحه‌ها به شکل گراف داده شده است.

تعلیمات تفریق و ظایف حکام و مامورین متعلقه آن (۱۳۰۲) برای رفع پریشانی و سرگردانی مردم و رفع پیچیدگی‌ها و تعیین وظایف مامورین وضع شده است. در قواعد

عمومیه آمده است که نایب‌الحکومه و حکام اولاً به عرض و داداهاالی شخصاً باید بپردازند و به امور مربوطه دواير و شعبات صرف اوقات نکنند و مرجع کاراهاالی برای مردم نشان داده شود. مامورین میتوانند بدون حکم‌نامه نایب‌الحکومه و حکام با امور مردم بپردازند. هر نایب‌الحکومه برای اوامر و ملاحظه فقراتی که مافوق اختیارات مامورین باشد تعیین وقت و روز میکند و هفته سه روز روز یکساعت عرض و داد اهاالی را که از سوء رفتار مامورین و اجراءات خلاف نظامات دولت شکایت دارند، می‌شنود. اعزه و معتبرین در اوقات حاضری باعث صرف اوقات نایب‌الحکومه‌ها و حکام نشوند. سپس قواعد خصوصیه شعبات حربیه، خارجه، داخله، نفوس، نقلیه، معابر، عدلیه، مالیه، معارف، تجارت، زراعت، امنیه، مجلس مشوره، پوسته، اداره طیه بیان شده است.

اردوی وطن

از دوره سلطنت امیر شیرعلی خان، که بنیان‌گذار اردوی افغانی در زمان معاصر بود تا زمان جنگ استقلال افغانستان موقع اصلاح احوال اردو را از روی معیارات عصری نیافته بود و اینک در عهد استقلال درین ساحه یک پیشرفت بزرگ بمیان آمده که جریان آن (بجز زمان انقطاع در جنگ داخلی ۸-۱۳۰۷) تا امروز دوام دارد.

در نظامنامه وزارت حربیه (۱۳۰۲) قواعد عمومیه و ظایف مجلس عسکری (که روزهای سه‌شنبه مجلس آن منعقد میشود) به شمول ترجمه و تألیفات لوايح حرکات تصدیق بودجه سالانه، ترفیع آمران به صنف ارکان، ساختمان استحکامات و چهاونی‌ها تصویب مقدار اخذ عسکر، جمع و ترخیص، تصویب مباحثات، انتخابات منصب دارانیکه برای تحصیل و تجربه به ازدوهای اجنبیه فرستاده میشوند، شرایط استخدام و تنخواه متخصصین عسکری اجنبیه و غیره آمده است و ظایف دایره ارکان حربیه عمومیّه چه در حضر و چه در سفر با شرح شعبات آن (تشکیلات، ترجمه و تألیف، استخبارات، تعلیم و تربیه، خریده، مطبعه) دایره محاکمات، دایره اوراق و تولى مشر حاضر باش شرح داده شده است.

نظامنامه رتبه‌های عسکری (۱۳۰۵) بسیار مختصر است و طی آن صنف سلاح‌انداز (سپاهی، دلگی مشر، و خورد ضابطان) از صنف منصب داران (بنام ضابطان و آمران و ارکان) تفریق شده اند، بلوک مشر ثانی و بلوک مشر اول و تولى مشر ضابطان و کندک مشر و غندمشر ثانی و غندمشر اول آمران، ولوامشر و فرقه مشر و نایب سالار و سپه سالار ارکان گفته میشوند. اعلان شده است که رتبه کمیدان در کندک‌ها متروک گردیده و ایشان بنام معاون کندک مشر خوانده شده اند.

نظامنامه البسه عسکریه (دلو ۱۲۹۹) با حروف سربی و با تصاویر متعدد که نمونه‌های لباس در آن دیده میشود به شکل کلیشه زنگوگرافی و یک ورق رنگین در شرح رنگ‌های یخن و لباسهای عسکری، در مطبعه مکتب فنون حربیه طبع گردیده. درین نظامنامه، لباس رسمی، نیم‌رسمی و حربی با همه ممیزات آن و نصب ستاره افغانی بر یخن برای همه منصب‌ها (سپه‌سالار، نایب‌سالار، فرقه مشر، لوامشر، غند مشر اول و غندمشر ثانی، کندک مشر) شرح داده شده است.

نظامنامه مکتب خورد ضابطان (۱۳۰۱) چنین آغاز میشود: یکی از کندک‌های قطعه نمونه کابل در حال حاضر برای مکتب خورد ضابطان افراغ گردیده است و موجودی مکتب مذکور فی الحال پنجصد نفر میباشد.

داخل شدن درین مکتب به خوانندگی و نویسندگی مربوط نیست مدت تحصیل آن یکسال است. شاگردانی که اثبات لیاقت کنند بر تبه پر کمشری از مکتب می‌برآیند و تاده سال باید در اردو خدمت کنند.

نظامنامه تعلیمگاه آمران و ضابطان (۱۳۰۵) چنین آغاز میشود: درقطعه نمونه کابل يك تعلیمگاه آمران و ضابطان تأسیس یافته است. هیئت تعلیمیه عبارت از ضابطان عثمانیست که به قطعه مذکور منسوبند. آمران و ضابطان شامل تعلیمگاه بروز اول سرطان درمیتاب باغ حاضر شده لباس های جنکی باخود می آرند. مدت تعلیم چهارماه است که سه ماه بالفعل به تربیه منفرده و یکماه دیگران به تعلیمات تولی و کتدک و مانور های قطعات تخصیص گردیده است. در اخیر چهارماه، کسانیکه در امتحان اثبات لیاقت نمایند، شهادتنامه و مکافات نقدی حاصل میکنند .

نظامنامه خدمات داخلیه عسکریه (۱۳۰۵) بامقدمه ای حاوی ۵ ماده آغاز میشود که راجع به اهمیت اطاعت، منع شدت بی لزوم، پیروی دین مبین اسلام و وقایه آن، لزوم ارتباط پدرانه و برادرانه بین منسوبین اردو، جلوگیری از عفو بی موجب خطاهای باشد درین نظامنامه شرح قطعات جسمیه یعنی قول اردو و فرقه و لوا مورد شرح آمده در فصلی غندو و وظایف منصب داران و سپاهیان مورد بیان آمده، و وظایف هر کدام و هر شعبه تعیین گردیده است .

در نظامنامه تفریق وظایف کاتبان داخل قطعات (۱۳۰۲) وظایف کاتب تولی کاتب کتدک، کاتب تولی نقلیات، کاتبان و معاونین کتدک های نوچی و کتدک های نقلیه و کتدک های سواری و سرکاتب غندهای غیر مستقل ذکر شده است. در فرقه های غیر مستقل يك دایره ارکان حرب و در هیات قول اردو يك دایره لوازم موجود است . درباره ذخایر غله، نقلیات و امور حسابیه مدیریت سرحدات وزارت حربیه فصول جداگانه آمده است .

در نظامنامه جزای عسکری (۱۳۰۰) ماده اول مشعر است که محاکمه منصب داران و سپاهیان و مامورین ملکیه که در دوایر عسکری مستخدم میباشند، در دیوان حرب ها اجرا میشود و به موجب نظامنامه جزای عسکری جزای یابند و جزای جرایمی که درین نظامنامه ذکر نشده، نظریه نظامنامه جزای ملکیه تعیین میشود. و جرایمی که درین نظامنامه غیر نظامیان ظهور کند محاکمه آن در محکمه های عدلیه رویت میگردد. در فصل دوم طی جدولی رتبه رئیس دیوان حرب و رتبه های اعضای آن از روی رتبه متهمین تعیین شده است. در فصول مابعد جریان محاکمه و در باب دوم نظامنامه احکام جزائیه آمده است. جزای اکثر جنایات وطنیه، و جاسوسی و مخالفت به فرایض عسکری اعدام است. مجازات عدم اطاعت، عصیان و مقاومت و تحقیر مافوق و نفوذ ماموریت عسکری را بیجا استعمال نمودن و گریختن و اشیای عسکریه را فروختن و پنهان کردن و تاخت و تاراج نمودن و ساخته کاری، بی استفادتی، رشوت، افعال شنیعه و غیره در حال حضور و سفر طی فصول و مواد ذکر شده است .

نظامنامه آذوقه (۱۳۰۵) چنین آغاز شده است: همه ساله وقتاً تدارک مخارج یکساله عسکری و مصارف مال مواشی و سایر مصارف دولت امثال گندم، جو، جواری شالی، کاه و غیره و تهیه مقدار مقرر کتام احتیاطی بذریعه وزارت مالیه و حربیه میشود درین نظامنامه اصول خریداری مطابق نرخ مندوی و متناسب نرخ همان محل و علاقه و چیزی گرانتر از نرخ مروج، به تصدیق مجلس مشوره و قوماندان های عسکری همانجا صورت میگیرد. اصول حمل و نقل توسط بارگیر سرکاری و یا بارگیر کرائی با محاسبات خریداری بیان شده است .

نشان ها و مناصب

بانصیب شدن استرداد استقلال کشور، این ساحه از نظر جریان امور داخلی و علاقیت با خارج اهمیت خاصو داشت .

نظامنامه نشانهای افغانستان (۱۲۹۹) شامل فصول مختلف در باره هریک از نشانها می باشد. نشان المر بزرگترین نشانهای افغانیست و به کسی داده میشود که

خدمت وی به تأمین سلامت حال و مستقبل و توسیع حدود شوکت و عظمت افغانستان متعلق باشد. المرعالی پنجصد جریب و ۲۵ هزار روپیه و نشان المرعالی دوصد پنجاه جریب و پانزده هزار روپیه مکافات داشت. این نشان علاوه بر شمسینه که به طرف راست کلاه نصب میشود، پیک و علاقه و نیز کوسی داشت که پوشیده میشود. برای حکمداران و رئیسان دول اجنبیه، نشان بدون مکافات نقدیه و اراضی داده میشود.

نشان سردار نیز دودرجه سردار اعلی و سردار عالی داشت. سردار اعلی شمسینه پیک و جیغه سرخ و سردار عالی تنها شمسینه و پیک داشت. نشان استقلال یک نشان عسکری بود و نوع حربی و حضری داشت و چهار درجه بود و هر کدام سالانه مکافات نقدی داشت.

نشان ستور برای اشخاص مسلکی و عسکری داده میشود. نشان وفاداری سه درجه و بامکافات اراضی برای کسانی داده میشود که پادشاه در زمان جلوس یا بعد از آن کمروفاداری بسته بودند.

نشان لوی خان که شمسینه آن بطرف راست سینه نصب میشود، چهل جریب زمین مکافات داشت و برای کسانی که در ترقیات داخله افغانستان خدمت میکردند داده میشود.

نشان شجاعت یک نشان عسکری بود که بسینه چپ آویخته میشود. در اخیر این نظامنامه توضیح شده بود که مراد از کلمه افغان، سکنه افغانستان است از هر طایفه ای که باشد.

لایحه تعلیقات دولت (۱۳۰۵) راجع به صورت آویختن نشان ها می باشد. و در ماده ۱۱ آمده است که تعلیق ها عموماً به لباس رسمی و به سینه چپ آویخته میشوند و منصب داران عسکری تنها فیته آنها بایک علامه فلزی تعلیق و به لباس عسکری نصب میکنند.

نظامنامه تخفیف عبارات القاب (۱۳۰۰) متوجه مامورین ملکی و نظامی است و مقصد از آن اینست که این القاب در جمیع مکاتیب به تخفیف نوشته شود. مثلاً صدراعظم ج.ع.ج. و وزراء ج.ع.ج.، مدیران مستقل ج.ع.ص.، نایب الحکومه ها و ج.ع. غیره است. رئیس تمیز ج.ع.ف. و عموم قضات ف. لقب دارند.

برای نایب سالار ج.ع.ش. و فرقه مشر ج.ع.ش. و لوامشر ص.ش. و غیره ذکر شده است.

در باب نشان ها مخفف حرف اول ا.ا. (المرعالی)، ا.ع. (المرعالی)، س.ا. (سردار اعلی) س.ع. (سردار عالی) آمده است.

حقوق سیاسیه و مدنیه

علاوه بر آنچه در نظامنامه اساسیه آمده است مجاهدات برای تدوین و مقررات آزادی اطلاعات امور محاکم، مجازات و غیره قابل توجه است.

نظامنامه مطبوعات (۱۳۰۳) نشر اخبار را در افغانستان به تبعه افغانیه عاید و منحصر می نماید. هر روزنامه و یارسایل یومیه و موقوته باید یک مدیر مسئول داشته باشد. صاحب روزنامه مدیر مسئول شده میتواند و یا یک شخص دیگر مدیر مسئول میشود و هر دو باید مرتکب جرمی مانند ساخته کاری، فریب بازی، سوء اخلاق نگردیده از کتابت بقدر کفایت بهره داشته باشد. مجازات قانونیه بمدیر مسئول و نویسنده در صورتیکه در زیر یک مقاله دست خط کسی باشد و مسئولیت روزنامه مشترکاً به صاحب روزنامه و مدیر مسئول راجع می باشد. نشراتی که بعد از محاکمه در محاکم عدلیه تحت تعزیری می آید نشرات تحقیر درباره دین مبین اسلام و مذهب اسلامی و طوائف ملیه و نشرات مغایر آداب عمومی و مخل اخلاق و نشرات متضمن ذم در حق حکمداران و روسای

حکومات و دولتی که با افغانستان دوستی دارند. در حق خاندان سلطنت، در حق دواير و محاکم و هيئت رسمي و قشون، در حق مامورين سياسيه و دول اجنبيه متحابه و قنسل ها و در حق مامورين و افراد اهالی قابل مجازات می باشد .

همچنين تشبث به تهديد افشاء فقره ای که اخلاص ناموس و یا کسر اعتبار يك شخص را موجب ميشود و بانشر کوايف بی اصل و اساس و یا محرف موجب مجازات است .

نظامنامه جزای عمومی (۱۳۰۳) اگرچه بدون شرح مقدماتی آغاز شده است، مگر در اخير آن محمد عبدالواسع قندهاری قاضي القضاة، قاضي عسکر مولوی سیف الرحمن قاضي محکمه مرافعه حقوق عبدالحمید، و قاضي مرافعه جزا عبدالرحمن و قاضي محکمه شرعيه ابتدائيه حقوق کابل محمد میر و قاضي محکمه وثيقه جات حقوق شرعيه کابل عبدالرشید و قاضي محکمه شرعيه ابتدائيه جزا عبدالجليل همه مهر کرده شهادت داده اند که احکام و مندرجات این نظامنامه مطابق شریعت اسلامی و موافق با ایجابات سیاسی عصر و زمان می باشد. در آغاز جرم ها به قباحت، جنحه، و جنایت تقسیم شده است. درین مقدمه بیشتر از تعیین مسئولیت بیان شده است. باب اول در مجازات جنحه و جنایات است که ضرر عام دارد. از آن جمله آنچه اکثر امنیت خارجه افغانستان را اخلاص مینماید، جزای اعدام دارد. و آنچه امنیت داخله افغانستان را اخلاص میکند اعدام یا حبس دارد. دیگر اصول درباره مجازات رشوت، سرقت، استعمال بیجای نفوذ ماموریت تعدی مامورین بر رعایا مخالف به مامورین دولت، بی اطاعتی بمامورین دولت و تحقیر ایشان، حمایت از ارباب جنایت، شکستن مهر و لاک، سرقت امانت و اوارق رسمی، ادعا و تظاهر بداشتن يك منصب ملکی یا نظامی، قطع سلسله مخابرات تیلگراف و تلیفون قلب چلانی، ساختن سند یا مهر، آتش زدن، شراب نوشی و شراب سازی و استعمال چرس و بنگ، بازنگری، قتل و جرح، اسقاط جنین، زنا و لواطت، شاهی دروغ، قسم ناحق، بهتان و افتراح، قمار بازی، مردم آزاری، بیپوده خرچی، سوء قصد یا سهو طبیبان به دادن دوا، و جرم هائی از نوع قباحت بیان شده است .

در نظامنامه توقیف نامه ها و محبوس خانه ها (۱۳۰۲) توضیح شده است که توقیف خانه ها برای اشخاصی است که هنوز در حق شان حکم قطعی صادر نشده باشد در حبس خانه ها فقط اشخاصی که در حق ایشان فیصله و حکم لایق میشود موجود می باشند. کسانی که به سبب يك قباحت و یا جنحه هائیکه مدت حبس شان از سه ماه اضافه نباشد نیز در توقیف خانه ها اکمال مدت جزائیه خود را پوره میکنند. مامورین توقیف خانه و حبس خانه هیچ کسی را که در حق شان يك سند توقیف از طرف قوماندان کوتوالی و یا فیصله قاضي صادر نشده باشد، بتوقیف خانه یا حبس خانه قبول کرده نمی توانند .

دولت محروم میشوند. درین نظامنامه وظایف تحریر نفوس، اخذ عسکر ذکر شده است. برای زنان و بچه های خورد، جاهای علیحده مقرر می باشد. برای صحبت و اقوام مجرمین در هفته دوروز به روز جمعه و دوشنبه مشخص کرده شود. مبالغی که از نتیجه کار محبوسین حاصل میشود متعلق بدولت است .

در نظامنامه تذکره نفوس و اصول پساپورت و قانون تابعیت (۱۳۰۲) قسمت مهم درباره تذکره نفوس میباشد. گرفتن تذکره نفوس جبری شمرده شده است و کسانی که فاقد تذکره نفوس باشند در فروش و گرو کردن ملکیت، شنیدن دعاوی، عقد نکاح ملازمت دولت، گرفتن پساپورت، گرفتن تقاوی، داخل شدن بچه ها بمکاتب از مساعدت دولت محروم می شوند درین نظامنامه وظایف تحریر نفوس، اخذ عسکر ذکر شده است

در فصل دوم اصول پساپورت آمده است نصب عکس تنها برای مامورین سیاسی ضروری است و برای دیگران حتی الامکان لازم گفته شده از ماده ۴۰ معلوم میشود برای

زنان فقط در صورتی تصدیق نامه تسهیل عبور داده میشود که قبلاً با محرم خود بخارج مسافرت کرده باشد و محرم او وفات کند و پاسپورت متوفی برای عودت وی کارندهد . در فصل سوم قانون تابعیت آمده است که مطابق آن اشخاصی که از یک پدر و مادر تبعه افغانی و یا از پدر تبعه افغانی در داخل یا خارج افغانستان تولد شود تبعه افغانستان شمرده میشود. خارجیان بعد از چهار سال اقامت خواهش تابعیت افغانی را کرده میتوانند. زنهای خارجی با ازدواج تبعه افغانی تبعه افغان گفته میشوند و زنهای افغانی چون با اتباع مسلم غیر افغانی ازدواج کنند افغان گفته میشوند .

در نظامنامه قونسلگری (۱۳۰۲) تقسیم و تفریق قونسلها، (جنرال قونسل، قونسل ویس قونسل، وکیل قونسل) و تفریق بین قونسل های حقیقی و قونسل های افتخاری که عندالایجاب اتباع خارجه نیز قبول میشوند، ذکر شده است .

سپس وظایف قونسلها نسبت به اتباع افغانستان در امور منازعات، وکالت وصیت، وفات و غیره شرح داده شده و تکالیف قونسلها نسبت به دولت درساحه تجارتی بیان شده است. صدور تصادیق در مقابل رسید و دیگر محصولات نیز بیان گردیده است .

اصلاح رواجها و عرف در احوال شخصیه

علاوه بر آنچه عملاً درساحه رفع حجاب و عصری ساختن لباس بعمل آمده، درساحه وضع نظامنامهها برای تأمین حقوق زنان بایک نظر اسلامی ترقی خواهانه اقداماتی بعمل آمد و برای رفع رسم و رواج های پرمصرف و کمر شکن مقررات وضع شد. اشتباهات عملی و اقدامات عجولانه در همین ساحه به ارتجاع داخلی و استعمار خارجی پیشتر از همه چیز دیگر موقع میسر کرد، تا از راه دسایس و تهییج افکار عامه برای تباهی جنگ داخلی ۱۳۰۷-۸ مقدمه بچینند .

نظامنامه نکاح، عروسی، ختنه سوری (۱۳۰۰) بمنظور رفع مشکلات و صلتهای حالت صغارت و جلوگیری از مخارج نکاح و عروسی و منع (ظلم و تعدی شوهران در حق زنان عاجزه) «مطابق شرع» وضع شده بود. در ماده اول ذکر شده بود برای هر کسیکه یک زن یا دو یاسه زن داشته باشد و خیال دیگری عقد نکاح را بکند باید تصدیق عدالت و مساوات او را نفی درست و متدین در محکمه اصلاحیه بدارند و بعد از حصول اجازه نامه محکمه اصلاحیه عقد نکاح مذکور کرده شود. و هرگاه در مورد زندگی و معاش زن دوم خلاف قاعده عدالت بین شان ظاهر شد، مصدقین عدالت مورد جزا می آیند. در ماده پنجم نکاح حالت صغارت قبل از بلوغ موقوف شده است و در ماده ششم آمده است که عقد نکاح قبل از سن ۱۳ سالگی کرده نشود. در ماده هفتم «شیرینی خوری را که نامزدی می گویند» مطلق منع شده است. در مجلس نکاح، ازدحام و جمعیت منع شده است. در ماده نهم رسوم «بدی دادن» یازن رابه جبر و کره به میراث گرفتن و عیال شخصی را موروثه خود دانستن ممنوع شده است. و در ماده دهم ذکر شده است زن بیوه و طلاق شده را کسی از شوهر کردن با تخفیف و تهدید منع نکند. در ماده یازده هم رسوم عیدی و براتی منع شده. در ماده چهارده آمده است شیرینی عقد نکاح از نیم چارک الی یک چارک نقل یا میوه اضافه نباشد. در ماده پانزده گفته شده که مهر جمیع طوایف عموماً اضافه از سی رویه موقوف است. شیربها و ولور و قلین و طویانه قطعاً گرفته نشود. در ماده شانزدهم لباس ناکح به منکوحه میدهد محدود و در ماده هفده لباسی که عروس خیل به داماد میدهد ممنوع شده است. در ماده هجده جهیز که در مجلس بقسم سیال داری داده میشود منع شده در ماده ۲۰ میله مجلس زنانه یا مردانه در شب حنا اجازه داده شده است .

در ماده ۲۲ میله ختنه سوری منع شده است .
نظامنامه مراسم تعزیه داری (۱۳۰۱) بیشتر برای رفع مصارف بیهوده میباشد (بخاطر باید داشت که در عهد ضیائیه نیز مقرراتی برای منظور تدین و چاپ شده بود.)
اقامت کسانی که برای تقدیم تسلیت می آیند در خانه مرده دار منع شده است. جز برای قوم قریب مرده و ایشان هم باید طعام و چای خوراکی خود را خود بیارند. طبخ ضیافت در منزل مرده دار ممنوع می باشد «زیرا شرعاً مکروه و سیاستاً موقوف است». درباره قرضداری متوفی و اسقاط شرعی و خیرات نیز قیود لازمه ذکر شده است .

مالیات

تشتت و رکود درین ساحت مهم حیات دولت افغانستان توجه تام رهبران و رجال مسئول را بعد از کسب استقلال جلب کرده بود .

نظامنامه مالیه بتاريخ اول حمل ۱۲۹۹ شمسی از ملاحظه پادشاه گزارش یافته و بخط حروفی چاپ شده و بنا برین نخستین نظامنامه آغاز استقلال افغانستان که به طبع رسیده بنظر می رسد .

این نظامنامه به آیات مبارکه قرآنی، حمد خدای پاک و درود پیامبر و اسپین آغاز یافته، در آن ذکر شده است که «مالیه ذکوة است که از عصر سید المرسلین و خلفای راشدین برای مجاهدین و حراست وطن ازملت گرفته می شد». فقره اول نظامنامه چنین آغاز میشود :

«قریه داران قریه جات را لازم است که جزء و جریبی زمین مزروعی و قنوت و چشمه سار و قلبه بست کاملاً به تفصیل اسم و ولد و ساکن مالیه ده به اداره مالیه قلمداد بدهد». بقیه این فقره و اکثر فقرات دیگر درباره ارتباط و وظایف قریه دار و اداره مالیه است. از اداره مالیه برای قریه داران طومار جزء اسامی جمع دهی ایشان همه ساله داده میشود درباره پرداخت و اقساط و فرار و حبس زمین دار و آفت سماوی بر مزرعات و زمین های مخروبه و چمنی و فروش اراضی تجویزاتی ذکر شده است. تنخواه مقرری مدیر مالیه مامورین مالیه بموجب برات نظارت مالیه بدو قسط از صندوق خانه داده میشود «به لحاظی که در ملک به لفظ تنخواه برداشت نکنند، هر گاه کرده بودند و بظهور رسید یک بریکتیم گرفته میشود». در نظامنامه یک جدول تسعیر مستقل سه ساله داده شده و از ترمیم رباط ها و تقسیم آب بخشی رعیتی که تعلق به مدیر مالیه دار و گفتگوی مالیه دهی و دعوی آب بخشی و ضرر پلوان شریکی و منع جمع انواع تکالیف حواله کردن بالای رعیت و شفع داری زمین و ارسال حسابات مالیه بمعهد سندات به بولک مالیه و پرداخت باقیات ذکر شده است .

نظامنامه کارگذاری مالیه در سنه ۱۳۰۰ شمسی در مطبعه حروفی ماشیخانه کابل بچاپ رسیده است. با وجود این عنوان، نظامنامه به عنوان مساحت اراضی در داخل متن ذکر شده است و آمده است که مساحت اراضی عبارت است از پیمایش املاکات مشتمل به چهل قاعده، در قاعده اول رئیس و مامورین مساحت و در قاعده دوم مامورین جماعت که به لفظی مهندسین مساحت نامیده میشوند ذکر شده. مقصد ازین نظامنامه شرح نقشه برداری اراضی مردم است که تحت مالیه دهی می آید .

نظامنامه زراعت للمی (۱۳۰۱) بیشتر راجع به محصول مالیه آنست. در ماده اول ذکر شده است که مالیه اراضی للمی افغانستان از سالهای دراز از قرار خسبر و اجاره و بست خانه واری و غیره گرفته میشود و بعد ازین به ذریعه هیئت های تنظیمیه حاصل شده به چهار درجه اعلی و اوسط و ادنی و ادنی بست میشود .

در آغاز نظامنامه محصول مواشی (۱۳۰۱) آمده است که در افغانستان محصول مواشی به انواع مختلف گرفته میشود مثلاً محصول زکوة، طرق، علف چر، باج سیخ شاهی گی، تکت زکوات، سررمگی، سرگلگی، روغن، قروت معمولی، سرکانه، چکانه و باوجود محصولات دیگر تکالیف هم به مثل حواله خرید جوال، گلیم، جل، نوار، پشم ریشمه، توبره، باسلیق، اسپ، اشتر، مرکب، که دولت بکار میداشت و بالای زکوت و مال رعایا ریزش می گردیده و از قرار ریزش گرفته میشود و نیز محصولاتی که برای مواشی گذاشته شده بدو قوم بالای یک قوم بیک قرار و بالای دیگر قوم به دیگر قرار محصول کم و زیاد مقرر بود و بعضی از حکام و کارداران خداناترس بلکه نوکران شخصی شان از یک جای بدیگر جای حرکت می نمودند و مصارف خود را به اسم سیورسات و بارگیر و سواری خود را به اسم «الو» از رعایا می گرفتند و این قواعد باعث تکالیف و زحمات مالداران میشد.

لهذا همه این تکالیف و زحمات رافع نموده یک محصول به اسم محصول مواشی بالای تمامی مالداران افغانستان بدون استثنای قومیت وضع شده در ماده دوم آمده است قریه داران و یاقبیلہ دارانی که سابق ملک، کندیدار میر هزار، ایل بیگی، ارباب آقسقال بنامهای مختلف یاد میشد ازین پس برای اقوام کوچی، به اسم قبیلہ دارو برای غیر قبایل کوچی قریه دار موسوم گردیدند، تا به اتفاق علاقه دار سپاهه جز مواشی تعلقه خود را بدهند. محصول مواشی برای اشتر چهار روپیه، برای اسپ و قاطر دو روپیه و برای گوسفند و بز ۱۵ پیسه، برای گاو و گاو میش یک روپیه و برای مرکب یک روپیه تعیین شده است تا هر سال از ابتدای عقرب تا اخیر قوس رسانیده شود.

نظامنامه اخذ رسوم گمرک (۱۳۰۰) با مقدمه قابل دقت آغاز شده: محض سهولت کار و راحت رعایای تبعه صادقه خود ما محصولات را که بیشتر برسومات ۱- بارانه ۲- وزن ۳- قیمت مال ۴- عددی ۵- جلدانه ۶- توپانه و بنام های طرفه و متعدده ۱- شصت بکه ۲- چهل بکه ۳- ده بکه ۴- دلالی ۵- قدیمی جدیدی ۶- گوشی ۷- صده شاهی ۸- ارت ۹- طلا پلی ۱۰- نیم داغی ۱۱- قمچین پلی ۱۲- چراغی ۱۳- سرسلامتی ۱۴- بدرقه گی ۱۵- کیمه باجی ۱۶- شاهی گی ۱۷- سرایداری ۱۸- پای موری ۱۹- صد دیناری ۲۰- دو پیسه گی ۲۱- قبان پلسی ۲۶- تنگه پلسی ۲۷- قافله باشی ۲۸- کنیز و غلام پلی یاد شده و درآمد و روانگی خارجی و داخله علیحده در هر بند و هر گمرک گرفته میشود، همه را یکجا مزج و ضم نموده به تقسیمات و ترتیبات منتظمه تحویل فرمودیم. همچنین در مقدمه آمده است که به بعضی اشیاء و اجناس فیشن که ادخال آن در وطن عزیز نقص و ضرر داشت افزودیم. و برخلاف محصول اشیائی را که موجب مزید نفع ملت است کم شده است. تا جریک در بیک موضع محصول مقرر را نادیده کرده مختار است در تمام قلمرو سلطنت امتعه خود را نقل و حرکت میدهد و مدیران گمرکها سند و دستاویز را معاینه نموده دیگر به خصوص اخذ محصول مزاحم نشوند.

مجموع این نظامنامه ضمناً یک فهرست جالب توجه صادرات و واردات افغانستان در آن زمان می باشد که از نظر تاریخ تجارت و یک جنبه تاریخ اقتصادی کشور تدقیق در آن بسیار سودمند است.

نظامنامه بودجه مندرج نباشد تحصیل آن ممنوع است و اجرا کردن یک مصرف که در نظامنامه مذکور نباشد ممنوع می باشد وضع شده است. فصل اول درباره صورت و ترتیب احضار نظامنامه بودجه عمومی بشمول تنخواه و مصارف می باشد. هر وزارت و اداره مستقله و اداره خصوصیه بودجه خود را ترتیب می نمایند و جداول دروزارت مالیه جمع میشود در فصل دوم ذکر شده است که تدقیق بودجه بالا نحه موجب به مجلس عالی و وزراء تقدیم میشود و بعد از آنکه مفردات آن در مجلس وزراء علم آوری شد از طرف شورای دولت مذاکره و تدقیق میشود. و اعضای شورا نظامنامه را قسم قسم بین خویش

تفریق مینمایند و عندالافتضاء از وزارت متعلقه همه معلومات لازمه را گرفته میتوانند و مامورین را برای تدقیقات به مجلس احضار و جلب میکنند و یک لایحه مفصل اسباب و موجه ترتیب میشود و اصلاحات لازمه در بودجه وارد میشود و نظامنامه بودجه بعد از تدقیق و آرای شورا و سپس به مجلس عالی وزراء تقدیم میشود و مجلس وزراء بطور قطعی تدقیق آخرین را نموده بودجه را برای منظور شاهانه تقدیم مینماید و اگر بین شورای دولت و وزراء اختلافی بزرگ جهت نظامنامه بودجه رخ دهد تصفیه آن بدست پادشاه میباشد و بعد از منظوری پادشاه نظامنامه جاری و نافذ میشود. در فصل سوم راجع به تطبیق و اجرای نظامنامه بودجه عمومی مواد قابل توجه می باشد راجع به تبدیل ماده های زیر یک فصل بودجه به اجازه پادشا، یک فصل مستقل بودجه بدیگر فصول نقل تخصیصات صورت گرفته نمیتواند. تخصیصات مندرجه بودجه اگر در سنه حسابیه بودجه مصرف نشود در ختم سال خرج شده نمیتواند و درین جایان تخصیصات متممه آمده است. در فصل چهارم مراقبت و تفتیش نظامنامه بودجه عمومی بیان شده است. ملاحظه سند مصرف و تصدیق مصارف و اطلاع دادن تخصیصات و مصارف ولایات و غیره مطالب مورد بحث آمده است.

در نظامنامه خزانه جات دولت (۱۳۰۱) خزانه روی کار و خزانه پس انداز که خرج آن به امر و اجازه حضور است تفریق گردیده است. درباره راپور موجودی قطع محاسبه ارسال و جوه به دارالسلطنه و راپورت وجه تحویلی موادی موجود است.

در نظامنامه وظایف مستوفیان و سررشته داران اعلی (۱۳۰۲) با شرح واردات و اخراجات و تحویلات و تشخیص و محاسبه میباشد و بیشتر متوجه جریانات مالیاتی ولایات است.

نظامنامه فروش اموال تحویلخانه های سرکاری (۱۳۰۲) نخست تفریق اجناس را بین آنچه بکار میشود و آنچه اضافه میماند و باید بفروش برسد ذکر کرده و سپس فروش اموال زیاده کارآمد و مالهای بیکاره داغمه را تحت نظر هیئت بیان میکند.

در نظامنامه اجراءات تصفیه محاسبه ماضیه (حمل ۱۳۰۲) ذکر شده است راجع بمحاسبه مامورین و عهده برداران از ابتدای ۱۲۸۳ - الی اخیر ۱۲۹۷ شمسی یعنی آخر دوره سراجیه تطبیق میشود. درباره باقیات گدام داران، خزانه داران، تحویلداران مامورین محاسبه، و مجرائی محاسبات و موضوع تنخواه شخصی مستمری و غیره مطالب متعدد آمده است و امکان تادیه باقی داری به افساط شرح داده شده است.

نظامنامه داکخانه (۱۳۰۰) حاوی ۱۴ فقره در باب صورت اعمار داک خانه، تقسیمات داخلی، صورت ارسال مکتوبهای راجستری و غیر راجستری، صندوقهای داک خانه صورت ارسال لفافه های رسمی، تشکیلات داکخانهها، صورت حسابدهی تکتبهای پوسته، بودجه داکخانهها، ارسال جراید و غیره بود.

درباره تکتبهای پارس و نرخانه آن و اوراق مکاتبه و مخابره بانرخ واحدیک شاهی مطالب قابل مطالعه وجود دارد.

املاک و اسکان

نظریه جریان انتقال نفوس و سیاست اسکان ناقلین که از عهد ضیائی به بعد مورد توجه کامل دولت بودجه از نظر اجتماعی و چه از نگاه مالیات و اقتصاد وجه نظریه وقوع جنبش مهاجرت بین مسلمانان هند که سبب آمدن مهاجران هندی گردید این مبحث قابل توجه است.

در آغاز نظامنامه ناقلین به سمت قطغن (۱۳۰۲) آمده است کسانی که از اهالی ولایت کابل و حکومتی های اعلی سمت مشرقی و جنوبی به زمین داری ولایت قطغن راغب باشند و روانه قطغن میشوند نایب الحکومه قطغن و مدیرزراعت قطغن فوراً برای سکونت ایشان مکلف شمرده میشوند. بر علاوه زمینهای تحت جوی آب سررشته شهر حضرت امام صاحب و امثال باید گرفته شود. برای هر فرد ذکور و اناثیه که هفت ساله و یا بالا

باشد فی نفر هشت جریب زمین آبی در مقابل فی جریب یک شاهی و برای بذرافشانی سال اول فی جریب ۴ سیر کندم وجو داده میشود .

نظامنامه معاملات نهر رزاق سمت شمالی (۱۳۰۵) مربوط رودخانه پنجشیر است. در مقدمه آمده است در قسمت شمال آب اضافه دریای پنجشیر و دریای شتل و دریای سالنگ و دریای غوربند که دائماً بی مصرف به خارج میرود و همراه با یک نهر جدید با اصول مهندسی به اراضی لامزروع سمت شمالی جاری کرده شود مبلغ مصرفی این نهر ۱۱ لک روپیه از طرف مهندسین سنجیده شده و ۸۵ هزار جریب زمین لامزروع سمت شمالی در تحت این نهر می آید. اسم نهر مذکور نهر رزاق گذاشته شده. مواد عمومی در باره حفر نهر و وظیفه مامورین و مهندسین و معاشات ایشان ذکر گردیده است. در نظامنامه فروش املاک سرکاری (۱۳۰۲) ذکر است که از یک الی پنج جریب بتوسط علاقه دار و قریه دار و زیاده ازان بعد از اعلان فروش توسط حاکم محل صورت میگیرد. فروش نسبه نیز پیش بینی شده است. املاک خرابه و لامزروع را اشخاص آباد کرده و بعد از تصویب مجلس مشوره محلی، حق ملکیت بر آن حاصل میکنند .

نظامنامه مهاجرین (دمهاجر و نظامنامه) بزبان های فارسی و پشتو چاپ شده (۱۳۰۲) و در آن صورت قبول مهاجرین (باتفریق بین آن مهاجرین که به اجازه دولت خود بافغانستان می آیند و آنانکه به قسم التجاء بافغانستان مسافرت میکنند) بیان شده است. تحقیق درباره احوال مهاجرین، مساعدت در اسکان و اعاشه بشمول تعمیر مساکن و تعیین زمین و معافیت ایشان ناشش سال از خدمت عسکری و تاسه سال از مالیات و غیره تفصیلات بیان شده است .

معارف

معارف عصری در عهد سراجیه بنیان گذاری شده بود. منورین افغانستان در زمان استقلال یقین راسخ داشتند که نشر معارف یگانه راه اساسی ترقی افغانستان است. پرنسیب مجانی بودن معارف چه از روی اعتقاد عصری و اعتقاد دینی و چه از روی لزوم جلب مردم اهمیت اساسی داشت. جنبش عصری افکار اسلامی معارف نوین و ارشادات اسلامی را متوافق و مترافق و لازم و ملزوم همدگر می شمرد .

نظامنامه اساسی معارف (۱۳۰۵) در شرح تشکیلات آنوزارت می باشد: اداره مرکزی بخدمت اداره و خدمت تفتیش منقسم شده است. خدمت اداره شامل دوایر تدریسات ابتدائیه و تالیه - تشکیلات تنظیمات، تحریرات، محاسبه، حفریات و موزیم می باشد. شرح وظایف هر دایره داده شده است. فصل ثانی نظامنامه درباره تفتیش و فعالیت هفت نفر مفتش عمومی می باشد .

در باب ثانی نظامنامه انجمن معارف مورد بحث آمده است که متشکل از مستشار رئیس تدریسات، مفتشین عمومی معارف، رئیس و اعضای هیئت تالیف و ترجمه، مدیر معارف و لایت کابل، و مدیر مکتب امانیه و هم مدیران دیگر مکاتب تالیه که در آتی در پائتخت تاسیس میشوند و مدیر دارالمعلمین مرکز و دو نفر از علمای دینیه بوده تحت ریاست وزیر معارف و درغیاب وی تحت ریاست مستشار انعقاد می یابد .

درباره حفریات و موزیم ماده مفصلی موجود است. مدیر حفریات و موزیم مامور است به تحصیل و محافظه اشیای محفوری که قرار مقابل نامۀ بین افغانستان و فرانسه حق افغانستان است می باشد. یک هیئت سیار با موسیوفوشه سیر و حرکت میکند. در ماده اخیر نظامنامه ذکر شده است وزارت معارف عمومی جمعیت صحه تمثیل را نظارت میکند که بمقصد تأمین کردن ترقیات صنعت نفیسه تمثیل تاسیس شود .

در اعلان نامه اداره لیلیه (۱۳۰۲) بیان شده است لیلیه مرکز مخصوص طلبه ولایات و اطراف است که نصاب ابتدائیه پنجم را تکمیل کرده و در مکاتب رشدیه

ودارالمعلمین کابل داخل میشوند. اگر بی بضاعت و نادار باشند به موجب تصدیقنامه ناداری شامل لیلیه میشود. درین اعلان نامه تهیه وسایل مادی بشمول شرح خورا نه شباروزی طلاب لیلیه ذکر شده است .

در نظامنامه مراتب خانگی (۱۳۰۲) پروگرام تعلیم صرف به سه مضمون دینیات فارسی و تحریر انحصار یافته است و باید همان نتب دینیات و فارسی بدریس شود که در مراتب سایر رسمیه از طرف وزارت معارف فرموده شده و هر گاه از سبب مدتور به دست نیاید جایز است از نتب فارسی قاعده بغدادی پنج نتب (بدون محمود نامه) گلستان، بوستان، اخلاق محسنی، اسوار سهیلی، جراید وطنیه، واشتبهات عامه تدریس و مدعا و مقصود بیانات آن شرح داده شود. این مراتب هر سال باید تعقیب شود و ناسیس مکاتب خانگی باید از طرف حکام تشویق گردد .

در نظامنامه نشانات معارف (۱۳۰۲) سه درجه نشان اول - دوم و سوم ذکر شده درجه اول برای کسانیکه اقبلا بیست هزار روپیه نقد اعانه دهند یا متعل مصارف پنج ساله يك مکتب ابتدائی شوند یاد و مضمون درسیه را تا اخیر دوره ان زاید بدریس کنند. ویاسه جلد کتاب مفید نالیف نمایند و غیره و برای سلاطین و روسای جمهوری و وزرای ممالک خارجه نه برای بهبود معارف افغانستان پروفیسرین بفرستند و یا به طلبه افغان در ملک شان توجه نماید داده میشود .

نشانهای درجه دوم و سوم برای اعانهها و خدمات کمتر از فوق تعیین شده است. اسم شخص مستحق از طرف انجمن معارف بحضور پادشاه پیشنهاد میشود . علاوه برین نظامنامهها یکعده متون مدون راجع به پروگرامهای تعلیمی دورههای مختلف و دارالمعلمینها موجود است که مطالعه و بحث جدا نانهرا ایجاد میدند. نخستین اقدامات برای پیکار با بیسوادی و مجاهدات برای کشف اصول سوادخوانی یعنی طرز کا کا و طرز صوتی و طرز غازی قابل توجه است که مطالعه آن از ساحه این تحقیق در قانون گذاری فراتر می باشد .

امداد اجتماعی

نظامنامه لایحه اداره مساکین (۱۳۰۵) برای رفع گدائی وضع شده و مقصد از آن اینست اشخاصیکه بدون علت گدائی را پیشنه گرفته اند از اسباحت گرفته میشود و اگر سالم باشند به دیگر کسب و پیشه گماشته میشوند و اگر بازهم به گدائی اقدام کنند مردها به جزای تعزیری به کارهای معابر و امثال آن مقرر و زنهارا به شفاخانه انائی و یاکارهای زنانه مقرر میشوند. کسانیکه قادر به تدارک معیشت خود نباشند از اقربا و یا اهل قریه شان خط گرفته میشود .

نظامنامه تربیه اطفال یتیم (۱۳۰۵) که در مرحله اول تنها در ولایت کابل از طرف وزارت معارف تطبیق میشود برای تشویق پرستاری ایتام کمتر از ۱۳ ساله توسط اشخاص می باشد چنانکه وزارت معارف برای ذواتیکه متکفل پرستاری ایتام گردند ماهانه ده روپیه میدهد و ایشانرا مکلف میداند اطفالرا به مکتب بفرستند و بعد از تکمیل دوره ابتدائی تادیه مصارف از طرف وزارت معارف قطع میشود، تا معیشت ایشانرا تأمین کرده ایشانرا به گدائی نگذارند. درین نظامنامه فهرست نفقه های شرعی و مقدار خورا که و پوشاک لازم معیشت کسانیکه برعهده اقارب ایشان و یا اهل قریه و محله گذاشته میشوند تعیین شده است. برای فرستادن يك عده مساکین بی وسیله اسکان در مزار شریف در «مساکین خانه ترکستان» پیش بینی گردیده و در ماده اخیر منع گدائی اعلان شده است .

ماموریت حکومت ووظایف دواير

درفانون نامهٔ تعداد ياقانون نامهٔ حاضری، اوقات حاضری ازاول حمل الی آخر عقب ازطرف صبح ساعت هفت ونیم وازطرف عصر بساعت چهار وازماه فوس الی اخیرماه حوت صبح ساعت ۹ وعصر بساعت سه ونیم میباشد. برای ماه مبارکرمضان بهرموسم تصادف بند وقت کار ازساعت ۹ تا بساعت سه تعیین شده است. انواع رخصتی، مریضی، عروسی، فاتحه داری شروح داده شده. دررخصتی های عام، جشن استقلال قابل توجه است له درمرکز هشت روز ودرولایات سه روز هر سال درتفویم تعیین میشود.

عید رمضان دوروز وعید اضحی باعرفات چهار روز وعاشورا يك روز ومولود شریف يك روز وجشن جلوس پادشاه ۹حوت يك روز رخصتی دارد. برای اهل هنود رخصتی های جدا نانه پیش بینی شده است. این قانون نامه درحمل ۱۳۰۱ بچاپ رسیده است ودر ۲۸ قوس نظام نامه حاضری مامورین بچاپ رسیده است که صورت تعدیل یافته قانون نامه مذکور است.

درنظامنامه رخصتی مامورین (۱۳۰۲) رخصتی مقرری باتنخواه ازقرار بیست روز سالانه ورخصت ضرورت شرح داده شده. دربارهٔ رخصتی مریضی به نظامنامهٔ حاضری حواله داده شده است.

درنظامنامهٔ استعفای مامورین ملکی (۱۳۰۲) مادهٔ اخیر قابل توجه است که مامورین چون ازوضع بدیگر موضع قاعدتا تبدیل میشوند درصورت عدم قبولی شان عینا مستعفی شمرده میشوند.

درنظامنامهٔ اصول محاکمات جزائیه مامورین (۱۳۰۲) مراحل انمام، توقیف یاعدم توقیف، تحقیقات دایرهٔ متعلقه مجالس مشوره، محاکم ثلاثهٔ مامورین درشورای دولت صورت محاکمه، شهود، اثبات، حکم ودلائل صورت فیصله و اساسات فیصله ازروی نظامنامه ها بیان شده است.

درنظامنامهٔ مدیریت ودفتر اوراق ومدیریت مکتوب (۱۳۰۲) وظایف این دومدیریت تفریق شده :

مدیریت اوراق کار وارده وصادره ومرسولات را میکند و مدیریت مکتوب دهروزارت معروضات را بحضور پادشاه ومکاتیب را ازطرف وزیر به استثنای متعلقه دیگر مدیریت ها تحریر میکند (مدیریت مکتوب بعد ازمرور سالها مدیریت تحریرات وبعدا قلم مخصوص نامیده شده است.)

نظامنامهٔ مدیریت های مامورین وزارت (۱۳۰۲)، وظایف این مدیریت ها ازقبیل ترتیب سوانح، محاسبه، ترقی وترفیع شان، صورت ترتیب اوراق سوانح، ذکر شده است. حداقل سن مامورین ۱۸ سالگی است درین نظامنامه راجع به عزل وقطع وظیفهٔ مامورین مواد مهمه موجود است.

نظامنامهٔ محاسبهٔ وزارت خارجه (۱۳۰۲) بیشتر برای سهل ساختن حساب دهی نمایندگی های افغانی درخارج که خریداری وزارت ها به عهده شان گذاشته میشود وقضایای ارسال ومواصلت آن ازطریق گمرک وحل وغیره مسائل عملی وضع شده است.

زراعت، صنعت وتجار

درآنوقت پلان گزاری اقتصادی هنوز درجهان عام نشده بود. باکسب استقلال ومشکلات اقتصادی افغانستان جمع سرمایه داخلی وجلب سرمایه خارجی هم دشواربود. بااین همه درساحه اقتصادی اقدامات چند سزاوار توجه است.

امور زراعت مربوط وزارت تجارت بود و در نظامنامه وظایف مامورین زراعت (۱۳۰۲) و مدیران و نگران های زراعت ایفای تکمیل و ترقی دادن کافه احتیاجات و عندالحاجه تاسیس مکاتب زراعت و باغ های نمونه و تجربیه محصولات زراعیه و دقت درباره بذر برای اصلاح حاصلات ازخارج آورده میشوند ذکر شده است .

شاگردان زراعت بین ۱۵ و ۳۰ ساله باید انتخاب شوند و اگر واننده و نویسنده باشند بهتر است. طلبه دایمی ماهر زراعت میشوند. و طلبه موقتی بچه های دهقانان بوده در زمین های خود با اهالی کار میکنند .

موضوع آبیاری و قنات ها نیز جزء کار مامورین زراعت است . قابل توجه است - کشفیات معادن نیز بعهده مامورین زراعت گذاشته شده تا درحین کشفیات معادن فواید و مخارج آنرا معلوم نموده بوزارت تجارت اطلاع بدهند. در نظامنامه تقاوی تجاریه (۱۳۰۱) شرح تقاوی برای تجارت داخلی و خارجی ذکر یافته است. تقاوی درماه حمل داده میشود و موعده ادای اقساط آن ازاول حمل سال آینده شروع میشود موعده تقاوی برای تجارت داخلی ۱۲ سال و تجارت خارجی ده سال میباشد. کسانیکه بعد از گرفتن تقاوی در محصول دهی خود ترقی نشان ندهند مبلغ تقاوی از ایشان به قسط ۱۲ ماه و در صورت لاجایدادی ارضامنان ایشان بقرار ریزش واپس تحصیل و تحویل خزانه میشود .

در نظامنامه وکیل التجاره (۱۳۰۲) ذکر شده است محصول آرت که برای دولت گرفته میشود و حصه از آن را آرتی برای خود اخذ مینمود و قوانینیکه سابق برین بخصوص آرت جاری بود از ابتدای ۱۳۰۱ منسوخ گردید. وظیفه وکیل التجاره فروش مال تجار و خرید اجناس برایشان و ارسال صورت حساب ایشان میباشد. در باب بارچالانی پشاور و سرجماعه و کرایه کشان و بارگیران فصل جداگانه آمده است اندازه بار اشتر و قاطر و مرکب تعیین شده است .

در نظامنامه تشویقیه صنایع (۱۳۰۲) معافیت های گمرکی و مالیاتی برای وارد کردن ماشین خانه های خورد و کلان مثلا نساجی و غیره شرح داده شده برای ماشین خانه ها تا پنج جریب زمین بدون قیمت داده میشود. صورت گرفتن اجازت و احکام جزائیه مورد بحث فصول اخیر این نظامنامه است. وظایف مربوطه بعهده وزارت تجارت گذاشته شده است .

نظامنامه محکمه شرعیه در باب معاملات تجارته (۱۳۰۱) در مطبعه حروفی ماشین خانه کابل نشر شده است. طی این نظامنامه قرض دادن از طرف تجار و دکانداران برای زرگر پیشه و دیگر مردم رعیتی منع گردیده امر شده است که تا اخیر ۱۳۰۱ باید همه معاملات قرضی فیصله شود، سپس درباره حجت های تجارته و اسناد معاملات تجارته بیانات لازمه آمده است. در اخیر در باب تاجر دیوالی و فرار تاجر مواد لازمه ذکر شده است .

نظامنامه مقیاسات که در اخیر ۱۳۰۴ بچاپ حروفی در مطبعه شرکت رفیق بحاب رسیده مقیاسات طول و مساحت - وزن و مسکوکات رابه اساس سیستم متریک و اعشار بیان میدارد. در مقدمه فواید اصول اعشار و ضررهای معین نبودن مقیاسات همه از مملکت بیان شده است. در فصل اول اعلان شده است که مقیاسات مساحت به اسم گز شاه گز معمار، گز جریب به متر تبدیل شد. اجزاء متر به فارسی ده، صدم، و هزارم و اضعاف آن لسل متری، سل متری، زمرتی به پشتو اعلان شده است .

در فصل دوم گفته شده که مقیاس اوزان نخود، مثقال، خورد، پاو، چارک، سیر خروار، به گرام تبدیل یافته و اجزای گرام به فارسی ده، صدم و هزارم و اضعاف به پشتو لس گرامه، سل گرامه، زرگرامه داده شده است .

درفصل سوم مسكوك طلايك امانى به وزن شش گرام بيست افغانى داده شده است و مسكوك نقره يك افغانى ده گرام صدپول اعلان شده- مسكوك مسى دوپولى بوزن دوگرام و پنج پولى بوزن سه گرام و ده پولى بوزن شش گرام ذكر يافته است .

نرخ مسكوكات سابقه داده شده است. ۱۱ روپيه كابلې معادل ده افغانى ويك روپيه كابلې معادل ۹۱ پول ويك قران كابلې ۴۵ پول و عباسى ۳۰ پول و سه شاهى ۲۲ پول و سنارى ۱۵ پول و شاهى ۷ پول و دوپيسه سه پول است (معادل وزن و مساحت قديم و جديد بصورت لوحه مقارنه داده نشده است). درفصل اخير ذكر شده كه تا اخير سال ۱۳۰۷ سنگ هاى وزن و متر جديده بين اهالى رايج شود و از شروع ۱۳۰۸ به بعد سنگ ها و ذرعه هاى سابقه متروك و ممنوع خواهد شد .

امور بلدى و تعميرات

در نظامنامه بلديه (۱۳۰۲) ذكر شده است كه در كابل و مراكز ولايات و حكومت هاى اعلى و حكومت هاى كلان دواير بلديه موجودانده كه از طرف يك مجلس بلدى كه اهالى انتخاب ميكنند اداره ميشود. و ظايف مجلس بلديه و انجمن اداره بلديه ترتيب بودجه قرار داد جواز استقراض خواه از حكومت خواه از ديگر طرف و تدقيق و تجويز مقاولات و امتيازات بلدى ذكر شده است امور تنظيميه و حركت گادى ها و اداره مساجد و امنيت بازارها و مقادير و اوزان و امور تنظيم و تنوير و مقررات آبادى هاى جديد و صحت اهالى شهر فصول جداگانه دارد .

در ضميمه اصولنامه بلديه كه بتاريخ اول جوزاء ۱۳۰۶ نافذ گرديده محصول سالانه موتر و گادى و موترسيكل و بایسكل تعيين شده است. در ضميمه مورخه ميزان ۱۳۰۵ گرفتن تكت براى موتر، موترسايكل و بایسكل و گادى لازم اعلان شده است. اشخاصيكه در بورى موتر و يا موترسايكل و گادى بانى را مينمايند بداشتن شهادتنامه و گرفتن اجازه نامه بلديه مكلف شدند .

در آغاز نظامنامه ابنیه شهر دارالامان (۱۳۰۲) ذكر شده است كه براى دولت عليه افغانستان لازم يك شهر شايسته و مناسب پايتخت داشته باشد بنا بران يك شهر موسوم به شهر دارالامان بنياد شده در آن سرك هاى وسيع و كوتى هاى پخته كاري مرغوب و باغهاى بازينت گلكارى و اشجار باغهاى عمومى باغهاى مخصوص انائيه و اطفال ساخته ميشود و آبهاى گوارا بذريره نل هابه هر خانه تقسيم و آبهاى كثيف از زير زمين در بلول ها از شهر خارج کرده خواهد شد. تنويرات خانه هاى اين شهر همه از قوه الكترىك خواهد بود .

در اين نظامنامه در موضوع اقدام به تعميرات در دارالامان مقررات وضع شده است يك هيئت اداره عمارات اهالى شهر دارالامان ترتيب و تنظيمات شهر دارالامان و شكل حصه هاى زمين كه فروخته ميشود و منظورى نقشه هاى ابنیه را مينمايد. هر تعميركننده بايد سه نسخه نقشه زمين و تعمير پيشتر به هيئت تقديم دارد. فاصله عمارات پنج نقشه كوچك و ساده ترسيم و چاپ شده است براى مساعدت در پخته كاري تعمير تسهيلات پيشبيني شده است ديگر مطالب راجع به تعميرات شهرسازى و جنبه هاى مالي اعمار منازل قابل توجه مى باشد .

نظامنامه تعميرات پغمان (۱۳۰۲) داراى چهل ماده بود در باره آبادى پغمان و دفتر منظم تعميرات پغمان و نقشه كشي و طرح عمارات و ظايف تيكه دار خريدارى مصالح و دادن تقاوى به اشخاص و مساعدت به اشخاصيكه خيال آبادى در پغمان داشته باشند

یکعده ملاحظات شهرسازی قابل توجه میباشد - حصول مبلغ تقاوی به تصویب انجمن تأمین پغمان اذدرجه اول هفت هزار روپیه تادرجه پنجم سه هزار روپیه وتادیه اقساط تقاوی شرح داده شده است .

نظامنامه تعمیرات دولت (۱۳۰۱) راجع به مرمت کاری وبنای تعمیرات دولتی میباشد. تهیه مصالح برآورد وپیمایش(در حالیکه پیمایشها بوزارت مالیه مقرر بودند) صورت مجرائی مصارف وسرپرستی جریان تعمیر وراپورت کارآن وطرز قرار دادی وحساب سالانه تعمیرات مورد بحث آمده است .

زندگانی سیاسی واجتماعی

درنیم اول ۱۳۰۷ وخاصه بعد ازعودت پادشاه مرحوم امانالله خان ازسفراروپا درحالیکه داهیه جنگ داخلی هرشب وروز نزدیک می شد بی محابا جنبش های بسیار پیشرفته اصلاح زندگانی سیاسی واجتماعی ظهورکورد برعلاوه مباحث لویه جرکه ۱۳۰۷ مطالعه یکعده متون که بنام مرام نامه ونظامنامه چاپ شده راجع به فعالیت حزب، اتحادیه وکلوب است (گرچه ازساحه قانون گذاری خالصی مورد بحث ما تا حدی بعید است) درختم این مختصر قابل ذکر میباشد. الهام مشاهدات پادشاه مرحوم امانالله خان دراروپا درهمه این متون مشهود است .

مرام نامه اساسیه فرقه استقلال وتجدد منطبعه ۲۰ سنبله ۱۳۰۷ چنین آغازمیشود:
فرقه استقلال وتجدد که موافق قانون جمعیتها تشکیل شده يك جمعیت ملی وسیاسی است که مرکز آن کابل است. هدف جمعیت ترقی جلوگیری ازاستبداد وحفاظت استقلال گفته شده مطابق ماده سوم این فرقه، خرافاتی را که بدین اسلام مطابقت ندارد ودرائر اعتیادات جزء اعتقاد گرفته شده آنرا ازسیاست واختلاطات متنوع سیاست تخلیص نموده قوانین سیاسی، اجتماعی واقتصادی ملت را تشکیل واحتیاجات عمومیه را به اساسی که بمدنیت عصر حاضر وعلوم وفنون تجربه شده اطمینان بخش تطبیق بشود تأمین مینماید .

فرقه میکوشد توجه عامه ملت را جلب کند تا ملت درموقع انتخاب وكلاء شورای ملی افراد فرقه را برغیر فرقه ترجیح بدهد. تشکیل فرقه ازمرکز آغاز وبه سایر نقاط مهمه مملکت حتی قریهها ومحله ها وسعت می یابد .

دراخیر مرامنامه رئیس عمومی فرقه وبانی آن شخص پادشاه معرفی شده ونشر نظامنامه تشکیلات ووظایف فرقه بعد از تصویب جمعیت مرکزی وعده داده شده است.

نظامنامه اساسیه جمعیت طیاره افغانستان درمقدمه حاوی مرام آن جمعیت میباشد وآن درزمان صلح و حرب باهمه قوت وپول واعضای درخصوص مدافعه وطن باطیارهها بحکومت معاونت کرده است. این جمعیت طیاره خریده وبه دولت هدیه میکند وبرای تعلیم طیاره رانها مکتب میکشاید ویابه مکاتب خارجه طلبه میفرستد. صنف اول اعضاء سالانه هزار ودوصد افغانی وصنف دوم چهار صدافغانی وصنف سوم دوصد افغانی حق عضویت میدهند. جمعیت دارای مجلس عمومی، مرکز عمومی شعبات درولایات

میباشد. مناسبات جمعیت با حکومت در فصل خاص مورد بحث آمده يك قومیسرا از طرف حکومت بطور فخری جمع اعانات را تفتیش و مراقبت میکنند و جمعیت در هر شش ماه بوزارت حربیه راپورت میدهد این نظامنامه بتاريخ ۸ سنبله ۱۳۰۷ چاپ شده است. در افغانستان کلوب سیاه، سرخ و سبز که نیز مربوط بهمین ایام می باشد ذکر شده است مقصد این کلوب وسایط تنزه و معاشرت اجتماعی را تأمین نمودن و اعضایش را از قبلی و پرمردگی جسمانی و روحانی نجات دادن است. بنام کلوب بازی های باقیمت و یامجانی اجرا میشود و یاتیاتر های ترتیب میشود .

پول دخولیه فی نفر پنجمد افغانی و اجرت سنویه ۲۴۰ - افغانی (فی ماه بیست افغانی) بود، کلوب باید از خود کتابخانه و قرائت خانه می داشت، بازی های داخل خانه در زمستان، بینک پانگ، بلیارد، شطرنج، قطعه بازی و غیره و از بازی های برون در بهار تینس، فوتبال، کرکت، اسب سواری، تفنگ زدن، چوگان و گلف و غیره پیش بینی شده بود . از طرف اعضای کلوب دادن کتفرانس های علمی اقتصادی و فنی نیز پیش بینی شده بود .

فهرست کرونولوژیک نظامنامه های دوره امانیه

۱۲۹۹

مالیه (اول حمل) (مارچ ۱۹۴۰م)
نشان های دولت
۱۳۰۰

- اخذ رسوم گمرک (اول حمل).
 - تخفیف عبارات القاب .
 - داگ خانه (۹ سنبله) .
 - جزای عسکری .
 - کار گذاری مالیه .
 - نکاح عروسی ختنه سوری .
 - البسه عسکری (دلو) .
- تقسیمات ملکیه افغانستان (سنه تدوین معلوم نشد. غالباً همین سنه باشد)

۱۳۰۱

- حاوی حاضری (قانون نامه حمل) .
 - تذکره نفوس (حمل) .
 - تعزیه داری (۳۰ حمل) .
 - تعمیرات دولت (سرطان) .
 - تقاوی تجاریه (اول عقرب) .
 - بودجه عمومی (اول قوس) .
 - زراعت للمی (اول قوس) .
 - محصول مواشی (اول قوس) .
 - مکاتب خورد ضابطان .
 - محکمه شرعیه درباب معاملات تجارتنی .
- نظامنامه اساسی (۸ حوت بتصویب لویه جرگه) (آغاز ۱۹۴۳م) .

۱۳۰۲

- رخصتی مامورین (۱۲ حمل) .
- اجراءات تصفیه محاسبه ماضیه (۲۰ حمل) .
- توقیف خانه ها و محبوس خانه ها (حمل) .
- فروش املاک سرکاری (۱۷ ثور) .
- تذکره نفوس و اصول پساپورت و قانون تابعیت (۵ جوزا) .
- تشکیلات اساسی (۱۵ جوزا) .
- مهاجرین (۱۸ سرطان) .
- ابنیه شهر دارالامان (۱۹ اسد) .
- مکاتب خانگی (۱۶ سنبله) .
- ناقلین بست قطفن (۴ میزان) .
- تفریق وظایف حکام و مامورین متعلقه آن (میزان) .

- تفریق وظایف کاتبان داخل قطعات ودوایر لوازم فرقه وقول اردو (۳۱ میزان) .
- قونسلگری (اول عقرب) .
- مدیریت های مامورین وزارت (۱۰ عقرب) .
- مدیریت محاسبه وزارت جلیله خارجه (۱۴ عقرب) .
- فروش اموال تحویلخانه های سرکاری (۱۵ عقرب) .
- وزارت جلیله حربیه (۲۵ عقرب) .
- مدیریت ودفتر اوراق ومدیریت مکتوب (۱۴ قوس) .
- وظایف مامورین زراعت مربوط وزارت تجارت (۲۵ قوس) .
- وکیل التجاره (۱۹ جدی) .
- اداره لیلیه (اعلان نامه) (۲۱ جدی) .
- وظایف مستوفیان وسرشته داران اعلی ومامورین ما تحت شان (جدی) .
- استعفاى مامورین ملکی (۱۵ دلو) .
- بلدیة (۲۵ دلو) .
- اصول محاکمات جزائیه مامورین (۲۰ حوت) .
- نشانات معارف .
- تشویقیه صنایع .
- تعمیرات پغمان .

۱۳۰۳

- جزای عمومی (اول میزان) .
- مطبوعات (۱۰ جدی) .

۱۳۰۴

- مقیاسات (۲۳ حوت) .

۱۳۰۵

- رتبه های عسکری .
- خدمات داخله عسکری .
- تعلیقات دولت .
- تعلیمگاه آمران وضابطان (۲۹ سرطان) .
- لایحه مساکین (۱۱ عقرب) .
- آذوقه (۲۲ جدی) .
- تربیة اطفال یتیم (۲۳ جدی) .
- وزارت معارف (۵ دلو) .
- نهر رزاق سمت شمالی (۲۶ دلو) .

۱۳۰۶

- محاکم شرعیة درباب جرایم (۳۰ جوزا) .

۱۳۰۷

- جمعیت طیاره افغانستان (۸ سنبله) .
- فرقه استقلال وتجدید (مرانامه) .
- کلوب سیاه سرخ وسبز (۲۲ سنبله) .

نظامنامه اساسی دولت علیه افغانستان

- ۱- دولت علیه افغانستان اداره امور داخله و خارجه خود را به استقلال تامه حایز بوده همه محلات و قطعات مملکت بزیر امر و اداره سنیة ملوکانه بصورت یک وجود واحد تشکیل مییابد و به هیچ حیثیت در اجزای مملکت تفریق کرده نمیشود .
 - ۲- دین افغانستان دین مقدس اسلام است، دیگر ادیان، مثل اهل هنود، یهودی که در افغانستان هستند بشرطیکه آسایش و آداب عمومی را اخلال نکنند، نیز در تحت تأمین گرفته میشوند .
 - ۳- پایتخت مملکت افغانستان شهر کابل است. اهالی تمام مملکت افغانستان بالمساوی بنظر حکومت هستند که هیچ امتیازی اهالی شهر کابل نسبت بدیگر شهرها و قصبات مملکت محروسه افغانیه ندارند .
 - ۴- بنا بر خدمات فوق العاده اعلیحضرت همایون که در راه ترقی و تعالی و استقلال ملت افغانیه ابراز نموده اند، ملت نجیبه افغانستان متعهد میشوند که سلطنت افغانستان به اولاد این پادشاه ترقیخواه افغانیان باصول اولادیت بانتخاب اعلیحضرت پادشاهی و اهالی ملت انتقال میکند و ذات ملوکانه در حین جلوس اریکه سلطنت بالمواجه اشراف و اهالی متعهد میشوند که مطابق شرع شریف و این نظامنامه اساسی اجرای او امر حکومت نموده و استقلال افغانستان را رعایت و برای وطن و ملت خود صداقت نمایند .
 - ۵- ذات حضرت پادشاهی خادم و حامی دین مبین اسلام و حکمدار و پادشاه عموم تبعه افغانستان است .
 - ۶- امور مملکت بذریعه و زرای دولت، که به اراده سنیة انتخاب و تعیین میشوند اداره میشود و هر کدام از وزراء مسئول امور متعلقه شان شناخته میشوند، ازین سبب ذات همایونی غیر مسئول میباشند .
 - ۷- در خطبهها ذکر نام پادشاهی و ضرب سکه بنام پادشاه و تعیین رتب مناصب مطابق قوانین مخصوصه و اعطای نشان و انتخاب و تعیین صدراعظم و دیگر هیئت وزراء و عزل و تبدیل شان و تصدیق نظامات عمومی و اعلان مرعیت شان و محافظه و اجرای احکام شرعیه و نظامیه و قوماندانی عمومی قوای عسکری افغانستان و اعلان حرب و عقد مصالحه و علی العموم معاهدات و عفو و تخفیف مجازات قانونیه عموماً یا خصوصاً از حقوق جلیله پادشاهی شمرده میشوند .
- ### حقوق عمومی تبعه افغانستان
- ۸- همه افرادی که در مملکت افغانستان میباشند بلا تفریق دینی و مذهبی تبعه افغانستان گفته میشوند، صفت تابعیت افغانیه مطابق نظامنامه مخصوصه استحصال یا ضاعه کرده میشود .
 - ۹- کافه تبعه افغانستان آزادی شخصی خود را مالک بوده، حریت دیگر اشخاص را اخلال و ضایع نمی کنند .
 - ۱۰- حریت شخصیت از هر گونه تعرض و مداخلت مصئونست. هیچکس بدون امر شرعی و نظامات مقننه تحت توقیف گرفته و مجازات کرده نمیشوند. در افغانستان اصول اسارت بالکل موقوف است از زن و مرد هیچکس دیگری را بطور اسارت استخدام کرده نمیتواند .
 - ۱۱- مطبوعات و اخبارات داخلیه مطابق نظامنامه مخصوص آن آزاد میباشند. نشر اخبار فقط از حقوق حکومت و یا اهالی تبعه افغانیه است. درباره مطبوعات خارجه دولت علیه افغانستان بعضی شرائط و قیود نهاده میتواند .

- ۱۲- تبعه افغانستان مطابق نظامات موضوعه برای تجارت و صنعت و زراعت هر گونه شرکتها کرده میتوانند .
- ۱۳- تبعه افغانستان مفرداً یا مجتمعاً اگر خلاف شریعت غرا و یا نظامات دولت از طرف مامورین یا دیگری حرکت و رفتاری ملاحظه کنند، به اداره های عرض میکنند، اگر درد و اثر حکومتی مرجوعه اش به بازخواست و استماع عرض شان پرداخت نکنند علی الترتیب بمافوق شان استغاثه نمایند، در صورتیکه هیچیک بازخواست نکرد، راساً بحضور اشرف پادشاهی عرض نموده میتوانند .
- ۱۴- امر تدریس بالکل آزاد است، مطابق نصاب معارف عمومی، هر فرد تبعه افغانستان بطور عمومی و خصوصی برای تدریسات مأذون و مجاز میباشد. اما اشخاص اجنبی به استثنای نقری که برای تعلیم استخدام میشوند بداخل مملکت افغانستان به افتتاح و اداره مکاتب مجاز نیستند .
- ۱۵- عموم مکاتب افغانستان در زیر نظارت و تفتیش حکومت میباشد، حکومت همه اسباب و تدابیری که برای تربیه علمیه و ملیه همه تبایع افغانستان برسیاق انتظام و اتحاد میباشد به نظر دقت میگیرد اما اصول تعلیمیه که به امور اعتقادی و مذهبی اهل ذمه و افراد مستأثنه تعلق دارد اخلال کرده نمیشود .
- ۱۶- کافه تبعه افغانستان بحضور شریعت غرا و نظامات دولت در حقوق و وظایف مملکت حق مساوات دارند .
- ۱۷- عموم تبعه افغانستان به اندازه قابلیت و اهلیت شان در همه ماموریت ها به اندازه احتیاج دولت استخدام میشوند .
- ۱۸- مالیات و محصولات مقررۀ مطابق نظامنامه های مخصوصه برای تبعه افغانستان به نسبت ثروت و اقتدار شان تعیین و گرفته میشوند .
- ۱۹- در افغانستان هر شخص از مال و ملک خودش که در تصرف او باشد، در امن میباشد. اگر بیک ملک به مقصد منافع عمومی بکار دولت شود موافق نظامنامه مخصوصه آن ابوالا قیمت آنرا بصاحبش تادیه نموده بعد ملک را گرفته میتواند .
- ۲۰- مسکن و جای هر فرد تبعه افغانستان از هر گونه تعرض مصئونست و هیچکس از طرف حکومت و سائر بدون احکام نظامات بخانه شخصی جبراً و بلا اسیدان داخل نمیتواند .
- ۲۱- در محاکم عدلیه عرض و داد عمومی مطابق شریعت و اصول محاکم حقوقیه و جزائییه فیصله کرده میشود .
- ۲۲- مصادره و بیگار بالکل ممنوع است، اما کار و تکالیفی که در زمان محاربه پیش شود مطابق نظامنامه مخصوصه آن ازین قاعده مستثنی است .
- ۲۳- خارج نظامات دولت از هیچکس چیزی گرفته نمیشود .
- ۲۴- شکنجه و دیگر انواع زجر تماماً موقوف است و خارج نظامنامه جزای عمومی و عسکریه برای هیچکس مجازات داده نمی شود .

وزراء

- ۲۵- در افغانستان وظیفه اداره حکومت مفوض است به هیئت وزراء و اداره مستقله درخین اجتماع هیئت وزراء . ریاست مجلس راذات ملکونه ایفاء مینمایند. اگر ذات شاهانه تشریف نداشته باشند صدر اعظم بوظیفه ریاست میپردازد و اگر صدر اعظم اثبات وجود نداشته از جمله وزراء ، وزیر وزارت اول و وظیفه نیابت را اجراء میدارد.
- ۲۶- وکیل که در حال غیاب یکی از وزراء تعیین میشود عیناً اختیارات و حقوق همان وزیر را داراست .

۲۷- در هر سال قبل جشن عمومی استقلال يك روز مخصوصی که از طرف ذات شاهانه معین فرموده میشود در زیر ریاست شهرداری يك دربار عالی انعقاد خواهد یافت دربار مذکور مرکبست از رجال مامورین دولت و اکابر و اشرافی که از طرف ذات شاهانه انتخاب شده باشند درمواجه آن هر وزیر و مدیر مستقلمه اجراءات و خدمات یکساله خود شان را عیناً بیان و ایضاح خواهد نمود .

۲۸- صدراعظم و دیگر وزراء از طرف قرین الشرف پادشاهی انتخاب و تعیین می شوند .

۲۹- مجلس وزراء مرجع امور مهمه داخلی و خارجی دولت است . مذاکرات مجلس وزراء و قرار دادهائی که محتاج تصدیق میشوند بعد امضای اعلیحضرت همایونی در معرض اجراء گذاشته میشوند .

۳۰- وزراء امورات مربوطه وزارت متعلقه خود را به اندازه که در حوصله اختیارات خود شانست اجراء و مافوق آنرا آنچه راساً بحضور اشرف ملوکانه تقدیم میشود بحضور اعلیحضرت پادشاهی و آنچه موافق تفصیل لائحه و ظایف مجلس وزراء مواد متعلقه مجلس مذکور باشد به مجلس عالی وزراء تقدیم و القاء مینمایند و مجلس وزراء در مواد مقدمیه موافق نظامنامه مخصوصه مجلس وزراء مذاکره و مباحثه نموده حل و فصل و آراء خود را امضاء مینمایند .

۳۱- هر يك از وزراء در سیاست عمومی دولت مشترک و در امور مؤظفه وزارت متعلقه خود خصوصاً بحضور اشرف ملوکانه مسئول شناخته میشوند .

۳۲- دراموری که از حضور شاهانه بیکی از وزراء و یاد دیگر مامورین امر شفاهی شود احکام تحریری آنها را به امضای همایونی حاصل دارند .

۳۳- یکی از وزراء دولت اگر از روی وظیفه ماموریت شان تحت محاکمه گرفته شوند محاکمه آنها بدیوان عالی عاید و راجع است و اصول محاکمه شان موافق نظامنامه مخصوصه حل و فصل میگردد و دیگر دعاوی شخصی و وزراء که خارج وظیفه ماموریت شان باشد مانند سائر رعایا بمحاکم عدلیه مراجعت مینمایند .

۳۴- وزیري که از طرف دیوان عالی تحت اتهامی آید الی نتیجه محاکمه و برائت وی از وظیفه وزارت معطل مینماید .

۳۵- مقدار وزارت و تشکیلات دوائر و وظایف شان در نظامنامه تشکیلات اساسیه توضیح یافته .

مامورین

۳۶- بالعموم مامورین مطابق موادی که در نظامات مخصوصه ایضاح گردیده بماموریت هائی که لایق و مناسب باشند تعیین کرده میشوند و هیچیک مامورین تازمانه که از وظیفه خود مستعفی نشوند و یا از سوء رفتار شان موجب عزل نگردند و یا از طرف دولت بنا بر يك امر ضروری لازم تبدیل و موقوفی نباشند اصلاً عزل و موقوف نمیشوند و مامورینی که حسن سلوك و استقامت خدمت خودهارا ابراز نمایند استحقاق ترقی رتبه و ماموریت و مستمری را دارند .

۳۷- وظایف مامورین در نظامات مخصوصه تعیین و تفریق گردیده هر مامور موافق نظامنامه های مخصوص از وظایف مؤظفه اش مسئول شناخته میشود .

۳۸- همه مامورین علی المراتب در اطاعت امر مافوق شان موافق نظامات دولت مکلف و مؤظف هستند، و اگر از طرف امر مافوق آنها در اجرای کدام امر خلاف نظامات دولت اصرار شود مامورین ماتحت شان بمرکز وزارت اطلاع نمایند و هرگاه بدون اطلاع مرکز اوامر خلاف قانون را اجراء کنند آنها نیز مسئول شناخته میشوند .

مجالس مشوره و شورای دولت

۳۹- در مرکز دارالسلطنه يك هیئت شورای دولت و در نایب الحکومه گی های اعلی و حکومتی های درجه اول و دوم و سوم و علاقه داری يك يك مجلس مشوره موجود است .

۴۰- اعضای مجالس مشوره و شورای دولت از اعضای طبیعی و اعضای منتخبه مرکب میباشند .

۴۱- اعضای طبیعی مجالس مشوره از مامورینی که در نظامنامه تشکیلات اساسیه توضیح یافته تشکیل میابد و اعضای طبیعی شورای دولت بالمساوی تعداد اعضای منتخبه شوری اساساً از طرف قرین الشرف اعلی حضرت همایونی منتخب و تعیین کرده میشوند. اعضای منتخبه تماماً از طرف اهالی معین و مقرر میشوند در باب صورت انتخاب آنها در نظامنامه تشکیلات اساسی مواد جداگانه موجود است .

۴۲- مجالس مشوره و شورای دولت علاوه بر وظایفی که در نظامنامه تشکیلات اساسی نشان داده شده به وظایف ذیل موظف اند :

الف - برای ترقی صناعات، تجارت، زراعت، معارف همه تکالیفی که لازم بینند بدولت عرض مینمایند .

ب - در خصوص مالیات و محصولات دولت و دیگر معاملات حکومت، اگر مخالف اصول نظامات معاینه نمایند بمقصد اصلاح اینچنین امور بحکومت عرض و الحاح نموده میتوانند .

ج - اگر در حقوق که موافق این نظامنامه برای اهالی داده شده از یکطرف اخلال و اضاعه ملاحظه کنند در نزد حکومت صلاحیت عرض و استغاثه را دارند .

۴۳- فقراتی که مجالس مشوره ولایات و محالات بحضور نایب الحکومه ها و حکام عرض و تقدیم مینمایند آنچه به اندازه اختیارات نایب الحکومه ها و حکام باشد خودشان اجراء و مافوق آنها بوزارت متعلقه همان شعبه ارجاع میدارند. از وزارت منسوبه اش اگر لازم اجرا باشد اجراء نموده و الا بروفق ماده (۳۰) تعمیل مینمایند و اگر مسئله مواد قانونیه باشد بموجب قاعدهی (۴۶) این نظامنامه پردازند .

۴۴- در فقراتی که از مجالس مشوره برای نایب الحکومه و حکام محلی عرض میشود و از جانب آنها الي يك ماه نتیجه و جوابی برای شان ظاهر نشود مجالس مشوره صلاحیت دارند که بشورای دولت عرض حوایج خود را بنمایند .

۴۵- شورای دولت فقراتی که مجلس مشوره شکایتاً مینویسند رأی خود را در آن باب نوشته بوزارت متعلقه همان فقره اطلاع میدهد، اگر در اجرای آن از طرف وزارت معطلی واقع شود شورای دولت آن فقره را تقدیم حضور همایونی میتواند .

۴۶- نظامات دولت از طرف شورای دولت تدقیق گردیده به مجلس وزراء تقدیم میشود و بعد تصویب مجلس وزراء و مظوری حضور شاهانه در مواقع اجراء می درآید.

۴۷- علاوه بر اعضای طبیعی دائمی شورای دولت، مامورین ملکی از نایب الحکومه الی حکام اعلی و از منصبداران عسکری تالو امشرکه از ماموریت سبکدوش شده باشند به استثنای اشخاصی که در تحت محاکمه بیایند در جمله اعضای طبیعی شورای دولت موقتاً الي تعیین ماموریت شان داخل شده میتوانند .

۴۸- بودجه سالانه را که بوزارت مالیه تنظیم و ترتیب میشود، مطابق نظامنامه بودجه عمومی بشورای دولت تدقیق مینمایند .

۴۹- مقاولات و تعهدات که به اجانب میشود از طرف شورای دولت مذاکره و تدقیق میگردد .

محاكم

- ۵۰- در محاکم عدلیه هر نوع محاکمات بطور علنی اجرا میشود، بعضی فقراتی که در نظامنامه مخصوصه محاکم نشان داده شده محاکمه آن را قاضی بطور خفیه اجرا کرده میتواند .
- ۵۱- در حضور محاکم هر کس برای محافظه حقوق خود همه وسائط مشروعه را پیشنهاد نموده میتواند .
- ۵۲- محاکم عدلیه در رویت و فیصله دعاوی که داخل وظیفه شان باشد تعطیل و ماطله کرده نمیتوانند .
- ۵۳- همه محاکم از هر گونه مداخلت آزاد هستند .
- ۵۴- صنوف و درجات محاکم و صلاحیت شان به نظامنامه تشکیلات اساسی ایضاح یافته .
- ۵۵- هیچکس خارج محاکم عدلیه برای تصفیه بعضی فقرات مخصوصه یک محکمه فوق العاده تشکیل داده نمیتواند .

دیوان عالی

- ۵۶- دیوان عالی خاص برای محاکمه وزرای دولت عندالاقضا موقتاً تشکیل میابد، و بعد از ایفاء و سر انجام نمودن کاری که باو سپرده شده فسخ میشود .
- ۵۷- طرز تشکیل دیوان عالی و اصول محاکمه در آن مطابق نظامنامه مخصوص آن اجراء شود .

امور مالیه

- ۵۸- همه محصولات دولت مطابق قانون مخصوص آن اخذ کرده میشود .
- ۵۹- هر سال برای واردات و مصارف دولت یک بودجه تنظیم کرده میشود و این بودجه برای واردات و مصارف دولت اساس بوده همه واردات و مصارف از روی آن اخذ و صرف میشود .
- ۶۰- بعد از تطبیق و اجرای بودجه سالانه یک محاسبه قطعی تنظیم کرده میشود و این محاسبه قطعی مقدار حقیقی واردات و صرفیات این سال را حاوی میباشد .
- ۶۱- برای تحقیق و تدقیق اینکه آیا واردات و مصارف دولت حقیقتاً موافق نظامنامه بودجه ایفا گردیده است یا نه (یک دیوان سنجش تشکیل میابد) در خصوص دیوان سنجش نظامنامه مخصوصه موجود است .
- ۶۲- برای تنظیم محاسبه قطعی و برای تنظیم بودجه و صورت تطبیق و اجرای آن نظامنامه مخصوصه موجود است .

اداره ولایات

- ۶۳- اصول اداره ولایات از سه قاعده اساسیه مبنی است :-
۱- توسیع مآذونیت .

۲- تفریق وظایف ۳- تعیین مسئولیت بنا بر قواعد مذکور همه وظایف مامورین ولایات مطابق نظامات موضوعه تعیین و تفریق کرده شده است. اختیارات مامورین نیز

برطبق نظامات مخصوصه محدود است و هر مامور در وظائف خود على المراتب نزد مافوقش برطبق نظامات مخصوصه محدود است و هر مامور در وظائف خود على المراتب نزد مافوق مسئول شناخته میشود .

۶۴ - درولايات از هر شعبه وزارت مامورين جداگانه مقرر هستند. افراد اهالی برای اجرای کار و انجام حوايج خود ابتدا بمامورين شعبات مراجعت نمایند .

۶۵ - اگر اجرای کار اهالی بماموريتها نشود و یا درباره آنها مامورين خلاف نظامات دولت رفتار نمایند افراد اهالی از تعطيل کار و سوء رفتار آنها نزد آمر مافوقشان و عندالاقضاء نزد نائب الحکومه ها و حکام اعلى عرض و استغاثه کرده میتوانند .

۶۶ - تشکیل دوائر بلديه و وظائف در نظامنامه مخصوص توضيح یافته .

۶۷ - هرگاه دريك حصه مملکت آثار عصيان و بغاوت که مخل امنيت عموميه باشد حس کرده شود، دولت اعلان حکومت عسکريه مينمايد و اداره عسکريت تشکیل ميآيد .

مواد متفرقه

۶۸ - برای تبعه افغانستان درجه ابتدائيه تحصيل معارف حتمی و مجبور است درجات و تفرعات آن بيك نظامنامه مخصوص تعيين یافته که بر طبق آن معمول میشود .

۶۹ - يك ماده این نظامنامه اساسی به هيچ سبب و حيثيت تعطيل و يا حکم اجرای آن ساقط نمیشود .

۷۰ - بنا بر ايجاب اگر از مواد مندرجه این نظامنامه اساسيه لزوم تغيير و تبديل شود بعد از آرای ثلثان اعضای شورای دولت و تصويب مجلس عالی وزراء بحضور اشرف همایوني عرض میشود، بعد منظوری حضور شاهانه تغير و تبديل آن ممکن است .

۷۱ - تشریح و تفسير يك ماده این نظامنامه اساسی و ديگر نظامات دولت اگر لازم دیده شود بشورای دولت حواله گردیده بعد تصحيح و توضيح شورای دولت و تصويب مجلس عالی وزراء طبع و نشر میشود .

۷۲ - در حين تنظيم نظامات معاملات اهالی و مقتضيات زمان مخصوصاً احکام شرعيه بنظر دقت گرفته میشود .

۷۳ - مصئونيت مکاتيب یکی از حقوق اهالی است و همه مکاتيب و مراسلات محصولی اهالی که توديع پوسته میشود تا از طرف يك محکمه جواز تجسس نشود در هيچ پوسته خانه و ديگر جا باز کرده نمیشود. همچنان سر بسته بمرسل اليه سپرده میشود .

مواد این نظامنامه اساسی که به اتفاق آراء وزرای دولت و تمامی وکلای ملت در مجلس لوی جرگه سمت مشرقی برای اساس دولت عليه افغانستان تصويب یافته و هشتصد و هفتاد و دو نفر اعيان مجلس مذکور در موفقیت آن مهر و امضاء کرده اند منظور است و ادخال آنها در جمله نظامات دولت اجرای احکام موادش را امر و اراده میکنيم .

این ترجمه فارسی با اصل نظامنامه اساسی افغانی موافق است .

ضمیمه نظامنامه اساسی دولت عليه افغانستان

مواد این نظامنامه اساسی که به اتفاق آرای وزرای دولت و تمامی وکلای ملت در مجلس لوی جرگه سمت مشرقی برای اساس دولت عليه افغانستان تصويب یافته در مجلس عالی لوی جرگه پغمان نیز عیناً قرائت و حسب آرای وزرای دولت و تمامی وکلای ملت و علماء و سادات و مشايخ منظور گردیده است. مورخه ۸ دلو ۱۳۰۳ .

وزارت داخله

وزارت داخله در سال ۱۲۹۹ به نام نظارت داخله تشکیل شد و شعبات آن مرکب بود از مستشاریت، ریاست دیوان سنجش، مدیریت ماشین خانه، مدیریت مامورین، مدیریت تحصیلی نگرانی تعمیرات شاهی، مدیریت آذوقه، مدیریت نقلیه و مدیریت مکتوب نویسی.

در ۱۳۰۱ نظارت به وزارت تبدیل شد و در ساحت تشکیلات و تقسیم کار گامهای وسیعی برداشته شده در بعضی ساحت تشکیلات و ترتیبات جدیدی روی کار آمد که میتوان به وجود آمدن ولایات، پولیس عصری و تذکره تابعیت را مثال آورد و همچنین اوقات حاضری مامورین نیز درین وقت تعیین شد.

از سال ۱۳۰۰ به بعد برخی نظامنامه ها و تعلیماتنامه ها وضع و قوانین ترتیب شد، محاسب اصلاح، سپاهچاه منهدم و غلامان و کنیزان آزاد گردید و زجر و توبیخ مخالف کرامت انسانی ممنوع قرار گرفت.

تقسیمات ملکی :

افغانستان در ۱۲۹۹ به پنج ولایت و چهار حکومت اعلی به ترتیب ذیل تقسیم

شده بود :

ولایات کابل، قندهار، هرات، ترکستان، قطن و بدخشان.

حکومات اعلی مشرقی، جنوبی، فراه و میمنه.

ولایات مذکور گاهی به نام ایالت و گاهی به اسم نائب الحکومگی یاد میشود.

طبق نظامنامه ۱۳۰۲ ولایات و حکومت اعلی به حکومت های کلان، حکومت

محلی و علاقه داری ها تقسیم شده است.

امور تفتیش :

اگر يك هيئت برای بررسی کدام قسمت مؤظف میشد درین باره دو فرمان از حضور شاه صادر میگردد که یکی به عنوان رعا یا ودیگری به نام حکومت محلی می بود. در فرمان اولی تحریر میشد اهالی هر شکایتیکه داشته باشند به هیئت تفتیش ابراز دارند چه این هیئت نماینده شاه می باشد و فرمان دومی هر نوع همکاری حکومت را با هیئت خواهان میگردد.

طبق نظامنامه تفتیش، اهالی مکلف بودند توسط يك نفر و کیل عرایض خود را

تقدیم نمایند.

امور محاکماتی :

در سالهای ۱۳۰۱-۱۳۰۲ ریاست محاکمه مامورین در تشکیل شورای دولت

بوجود آمد که دارای محکمه ابتدائی نیز بود، بعد از مرحله ابتدائی موضوع بمحکمه عالی

مامورین رجعت داده میشد که در آن جزای مامور تثبیت میگردد.

امنیت عامه :

در سال ۱۲۹۹ در پهلوی نظارت داخله، نظارت امنیه موجود بود که وظيفه آن تحصيل باقيات و تطبيق جزاء بر مجرمين شمرده ميشد .

وزارت داخله در دوره اعلیحضرت محمد نادر شاه دارای دو معین بود . شعبات دیگر آن مرکب بود از مدیریت مامورین ، مدیریت عمومی پولیس ، مدیریت معابر ، مدیریت برق ، مدیریت محاسبه ، مدیریت فابریکه ها ، دائره تحریرات ، دائره اوراق و مدیریت پسته .

باین اساس تعداد شعبات مرکزی وزارت داخله به (۹) میرسید و بعد ها تعداد معین های آن به سه نفر بالغ شد . برخی از شعبات از وزارت داخله بوزارت های دیگر ملحق گردید . مشکلات مالی باعث شد در تشکیل وزارت يك سلسله تعديلات روی کار بیاید چنانچه در سال ۱۳۱۲ تعداد معین ها از سه بدو تنقیص گردید و مدیریت عمومی احصائیه جدیدا تاسیس شد .

تقسیمات ملکی :

افغانستان در سال ۱۳۰۹ قرار ذیل به ولایات و حکومت اعلی تقسیم شد . ولایات کابل ، قندهار ، مزارشريف ، قطن ، بدخشان ، حکومت اعلی مشرقی جنوبی ، میمنه ، فراه و حکومت مستقل ارگون .

در سال ۱۳۰۹ نظر به ایجابات اداری و امنیتی لازم دیده شد در برخی و لایات يك ریاست تنظیمیه بوجود بیاید مثل ریاست تنظیمیه سمت شمالی .

از تشکیل ریاست های تنظیمیه و صلاحیت آنها از نگاه حقوق اداره بخوبی فهمیده میشود که طرز اداری افغانستان در آن وقت به يك سیستم عدم مرکزیت قریب شده بود .

تشکیل اداری ولایات در این دوره خیلی محدود بود چه در هر ولایت دو نفر کاتب وجود داشت . ولی هر ولایت در پهلوی والی یا نائب الحکومه دارای يك نفر معین بود .

اجراءات اداری :

در اجراءات اداری این دوره يك تحول مثبت و تکامل منطقی به نظر میرسد . چنانچه برای بهتر ساختن امور اداری مجلسی بنام انجمن موجود بود که بر تمام ساحات اداری وزارت غور می نمود .

استخدام مامورین :

مامورین وزارت داخله نظریه حساسیت و ظایف شان عموما به پیشنهاد صدراعظم و منظوری شاه تعیین میشدند و لی مامورین کوچک و معاشات آنها از طرف انجمن انتخابات مامورین تعیین میگردد یعنی در آنوقت معاش از روی رتبه نبوده نظر به وظيفه شخص تعیین میشد .

تفتیش و محاکمات :

امور تفتیش توسط اعضای بعضی شعبات از مقام سلطنت ، صدارت و یا خود وزارت داخله اجرا میشد . در سال ۱۳۰۹ مدیریت تفتیش تاسیس گردید و اصولنامه

تشکیلات به میان آمد که راجع به تفتیش و محاکمه ما مورین و تطبیق جزاء مواد متعددی داشت .

امنیت عامه :

در عهد اعلیحضرت امان الله خان امور امنیه کشور مربوط به وزارت امنیه بود این وزارت حتی در بعضی موارد و ظایف وزارت داخله را نیز اجراء میکرد ولی وزارت مذکور زیاد دوام نمود و بجای آن ریاستی در چوکات وزارت داخله تاسیس گردید در مرکز هر ولایت در راس امور امنیه یک قوماندان کوتوالی که امروز به نام قوماندان امنیه یاد میشود قرارداد داشت . ده باشی ها که دارای یونیفورم مشخص بودند و یک حصه معاش شان را از حکومت و حصه دیگر را از رعیت میگرفتند با کوتوالیها همکاری میکردند و لی به مرور زمان این ترتیب از میان رفت و امور مربوط با افراد امنیه تعلق گرفت .

در این دوره وضع پولیس کشور پیش از پیش اصلاح و تقویه گردید مثلاً یک عدد پولیسان بایسکل سوار تریه شدند تا بتوانند در محل واقعه به زودی برسند که این در حقیقت اولین قدم برای تفکیک پولیسان اداری از عدلی بود .

برای تسهیل امور پولیس و تحقیق مجرمین بعضی لوایح وضع گردید مثلاً لایحه تحقیقات ابتدائی مجرمین و اصلاح محابس قدم هائی بود که از یک مفکوره مترقی نمایندگی میکرد . همچنین درباره تعیین و تفریق درجات پاسپورت مسافرن قواعدی وضع گردید .

تشکیلات مرکزی وزارت داخله :

طبق تشکیل ۱۳۱۲ وزارت داخله دارای شعبات زیر بود :
مقام وزارت سه معین داشت و شعبات آن عبارت بود از مدیریت پولیس ، مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت مامورین ، مدیریت محاسبه و مدیریت او راق و مدیریت تحریرات .

وزارت داخله در سالهای ۱۳۱۵ - ۱۳۱۸ دارای شعبات ذیل بود .
مدیریت عمومی پولیس ، مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت مامورین ، مدیریت محاسبه ، ماموریت اوراق و سرکتابت قلم مخصوص . ولی بعدها شعبات مرکزی وزارت داخله توسعه نموده به ۱۳ شعبه مشخص تزیاد یافت چنانچه طبق تشکیلات سال ۱۳۱۹ شعبات مرکزی وزارت داخله به این ترتیب بوجود آمد :
ریاست اداری ، مدیریت عمومی پولیس ، ریاست تفتیش ، مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت تشکیلات مدیریت اخذ اطلاعات مدیریت ویژه و پاسپورت ، مدیریت امنیه ، مدیریت مامورین ، مدیریت کنترول ، مدیریت اوراق و سر کتابت شعبه مخصوص .

امور امنیه که قبلاً توسط مدیریت عمومی پولیس رسیدگی میشد و لی در سال ۱۳۲۰ در تشکیلات آن وسعت قابل ملاحظه صورت گرفت و شعبات دیگر نظیر به ایجاب و وظیفه بر آن علاوه شد ، در سال ۱۳۲۰ مدیریت عمومی پولیس به ریاست ارتقاء یافت و در رأس آن یک رئیس امنیه به رتبه جنرال قرار گرفت ، در همین سال بود که شق اداری از امنیه مجزا شد در سال ۱۳۲۱ مدیریت ناقلین وزارت تجارت تنقیص و به وزارت داخله مربوط گردید .

با وصف آن تشکیلات وزارت داخله در سالهای ما بعد دستخوش تغییرات متعددی شد چنانچه امور احصائیه وقتی بریاست وزمانی به مدیریت عمومی تحول کرد و اخذ عسکر به وزارت دفاع ملی مربوط گردید .

مدیریت اخذ اطلاعات در سالهای گذشته جزء مدیریت قلم مخصوص بود اما در سال ۴۳ از آن مجزا گردید .

شعبات دیگر درین سال عبارت بود از مدیریت عمومی احصائیه ، مدیریت مدعی العمومیت ، مدیریت تفتیش ، مدیریت عمومی ناقلین ، آمریت محلات ، مدیریت عمومی محاکمات ، مدیریت عمومی اداری و مدیریت های آرشیف ، خدمات عامه محاسبه بودجه و مامورین .

تشکیلات وزارت داخله در سال ۱۳۴۳ توسعه قابل ملاحظه نمود چنانچه شعبات تازه برای تامین اهداف آن تاسیس شد که از آن جمله میتوان تاسیس ریاست پلان را برای مطالعات علمی در ساحة تشکیلات نامبرد .

تقسیمات و تشکیلات ولایات :

تقسیمات ملکی افغانستان در اول این دوره (۱۳۲۱) بر اساس ولایت ها و حکومت اعلی قرار داشت .

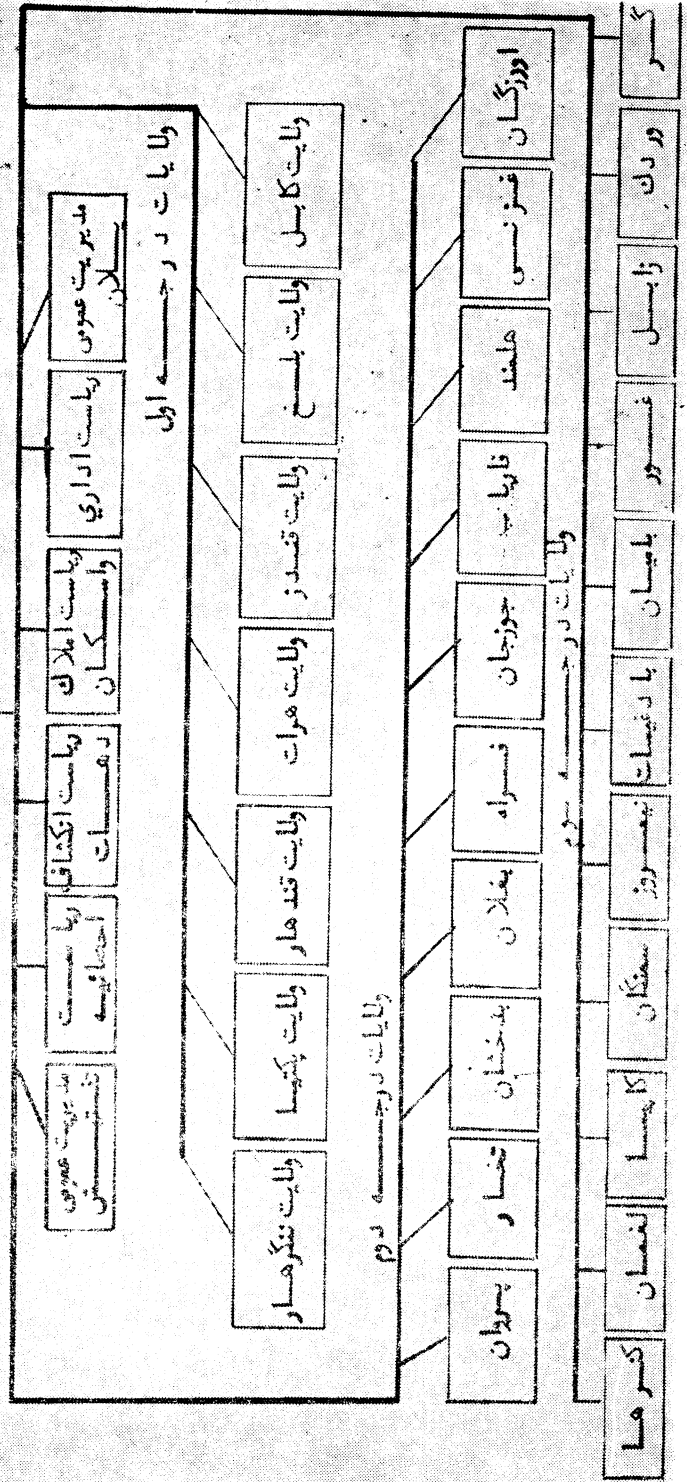
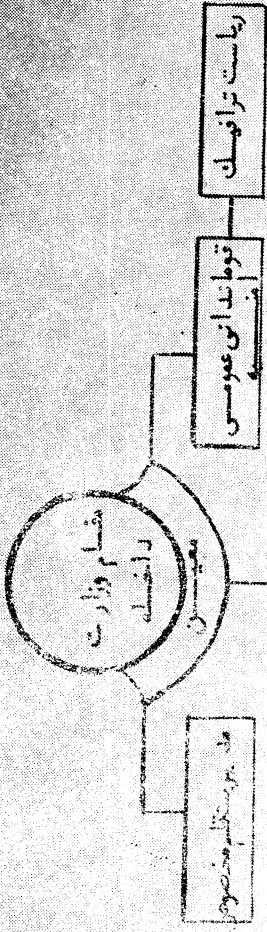
در رأس ولایات و حکومت اعلی يك يك نائب الحكومه و حاکم اعلی قرار داشت و نائب الحكومه کابل والی نامیده میشد . حکام اعلی تنها از نظر رتبه با نایب الحكومه فرق داشتند اما صلاحیت شان عین چیز بود .

این ولایات چون از نگاه ساحة و نفوس و موقعیت جغرافیائی ، وضع اقتصادی و سیاسی و اهمیت منطقه از هم فرق داشتند در تقسیمات آنها به حکومت کلان و حکومت محلی و علاقه داری ها و همچنین در تشکیلات مرکزی آنها تفاوت خاصی دیده میشد . مثلاً ساحة و نفوس و ولایت کابل و قندهار و سیعتر بود و ایجاب تشکیل اداری و تقسیمات ملکی فزونتری را نسبت بولایت مزارشریف مینمود .

اینک تعداد حکومت کلان ، حکومت محلی و علاقه داری های ولایات و حکومت اعلی را به اساس تشکیلات سال ۱۳۱۳ قرار آتی تقدیم مینمائیم .

ولایات یا حکومت اعلی	حکومت کلان	حکومت محلی	علاقه داریها
۱ - ولایت کابل	۴	۲۵	۴
۲ - ولایت قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳ - ولایت هرات	۲	۸	۱۹
۴ - ولایت مزارشریف	۱	۱۲	۱۴
۵ - ولایت قطن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
۶ - حکومت اعلی مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷ - حکومت اعلی جنوبی	۰	۵	۲۵
۸ - حکومت اعلی میمنه	۰	۵	۶
۹ - حکومت اعلی فراه	۰	۲	۶

اما در سالهای ۱۳۱۸ - ۱۳۱۹ تعدیلات بی سابقه و وسیعی در تشکیلات و تقسیمات ملکی ولایات رویداد مثلاً حکومت بلخ مزار شریف حکومت شنوار مشرقی ، حکومت خوست جنوبی به حکومت کلان ارتقاء نمود و حکومت تنی (جنوبی) و علاقه داری قندز جدیداً به حکومت ارتقاء داده شد . همچنین حکومت ایبک مزار شریف و حکومت رستاق قطن به حکومت کلان ارتقاء یافته و علاقه داریهای لعل و سر جنگل ، شهرستان ، دایزنگی ، گلران ، شاغلان ، پبنتون زرغون و قادس به حکومت محلی تبدیل شد . در مرکز خان آباد يك حکومت محلی و در غوری حکومت دیگری تشکیل گردید و علاقه داریهای ورمی غزنی و دهنه غوری پلخمری و غور ماچ مرغاب جدیداً تشکیل شد و مرکز حکومت کلان غورات از غور به شهرک انتقال یافت .

تشکیلات وزارت داخله از ۱۳۲۰-۱۳۲۵ به قرار ذیل عملی گردید .
در سال ۱۳۲۱ حکومت اعلیٰ مشرقی و جنوبی بولایت و حکومت کلان بدخشان
در سال ۱۳۲۲ بحکومت اعلیٰ ارتقاء یافت و علاقه داری چرخ لوگر بحکومت تعدیل
شد و علاقه داری خرواز لوگر و حکومت سرکانی کنرها جدیداً تشکیل گردید .

در سال ۱۳۲۵ حکومت اعلیٰ وکلان نظر به اهمیت منطقه ، کثرت نفوس و
پرابلمهای اداری آن به ابتدائی و انتهای تصنیف شدند . به همین ترتیب حکومت محلی
به چهار درجه و علاقه داریها به سه درجه دسته بندی گردید .

تطبیقات اداری :

درین دوره برای آنکه امور تفتیش به صورت معقول و معین عملی گردد تعلیمات
نامه و اصولنامه تفتیش وضع گردید و باسأس آن تفتیش امروز از دوره های سابق
تغیر کرد مثلاً در دوره های سابق مامورین تفتیش قبل از آنکه به محل تفتیش ن میرسیدند
موضوع تفتیش را نمیدانستند اما امروز مامورین تفتیش قبلاً از موضوع اطلاع کافی
حاصل میکنند .

امور امنیه :

بعد از سال ۱۳۱۵ لازم دیده شد در تشکیلات امنیه شهرها سر ماموریت هائی
تاسیس شود و بصورت عموم برای تقویه افراد امنیه و پولیس توجه خاصی بعمل
آمد و پولیسهای سمتی و تولی اطفائیه درچوکت مدیریت امنیه در شهرهای بزرگ
تاسیس گردید .

همچنین تعلیمگاه پولیس برای تهیه پولیسان تعلیم یافته تاسیس شد ، در محاسن
عمومی تدریس سواد و ترویج صنایع دستی آغاز شد ، برای تنویر اذهان پولیسان
برخی کتابها جدیداً ترجمه و تالیف گردید ، اصولنامه و تعلیمات نامه های پولیس
وضع شد ، از جمله این کتابها شرایط داخل شدن به مسلک پولیس ، تعلیمات نامه
راپور واقعات . اصولنامه عمومی امنیه ، وظایف پولیس و غیره را میتوان نام برد .

وقتی مدیریت عمومی پولیس بریاست امنیه ارتقاء یافت مدیریتهای تشکیلات
امنیت ، اخذ اطلاعات ، پاسپورت ، امور سرحدی و صحیه در داخل آن ریاست
تشکیل گردید .

در سال ۱۳۲۵ تشکیلات ریاست امنیه ازین قرار بود :
مدیریت تعلیم و تربیه ، تشکیلات ، امنیه ، پاسپورت ، اخذ اطلاعات ، صنایع
محبس ، امور سرحدی ، لوازم و صحیه .

ریاست امنیه در سال ۱۳۲۷ بنام قوماندانی عمومی ژاندارم و پولیس مسمی
گردید و تشکیلات آن ازین قرار بود :

ریاست ارکان ، مدیریت ذاتیه ، مدیریت حرکات ، مدیریت امنیه ، مدیریت
سرحدی ، مدیریت تعمیرات ، مدیریت قوانین ، مدیریت لوازم و مدیریت اوراق
ولی تشکیلات امنیتی کشور دزمرکز و ولایات هنوز هم رو به توسعه بود .

تقسیمات ملکی اخیر :

در سال ۱۳۴۳ افغانستان به بیست و هشت ولایت ذیل منقسم گردید تا مردم
بتوانند در هر جا زود تر و آسانتر بدوایر حکومتی برسند ، ریاست پلان وزارت داخله
از مدتی پروژة تقسیمات ملکی را مورد مطالعه قرار داده برای این موضوع به ارقام
واحصائیه محتاج بود ولی متأسفانه تا حال نتوانسته ایم در قسمت احصائیه به رشد
کافی برسیم .

شماره	اسم ولایت	حکومات	علاقه دارینها	مرکز	تعداد نفوس
۱	ولایت بلخ	۶	۴	مزار شریف	۳۳۷۳۳۷
۲	ولایت بغلان	۴	۴	پل خمی	۶۹۹۵۰۶
۳	ولایت سمنگان	۲	۳	سمنگان	۱۹۷۷۰۷
۴	ولایت قندز	۴	۱	قندز	۳۸۶۶۶۵
۵	ولایت هرات	۱۰	۳	هرات	۶۵۴۰۷۶
۶	ولایت بادغیسات	۳	۳	قلعه نو	۳۰۵۲۷۵
۷	ولایت نیمروز	۳	۳	زرنج	۱۱۶۲۳۲
۸	ولایت فراه	۴	۵	فراه	۲۹۹۷۳۹
۹	ولایت قندهار	۸	۵	قندهار	۳۰۵۲۷۵
۱۰	ولایت زابل	۴	۶	قلات	۳۴۱۴۸۷
۱۱	ولایت کابل	۷	۳	کابل	۱۲۲۱۵۳۳
۱۲	ولایت لوگر	۲	۴	لوگر	۲۹۴۸۶۰
۱۳	ولایت وردک	۳	۵	میدان شار	۲۹۶۲۳۷۷
۱۴	ولایت پروان	۶	۷	چاریکار	۸۴۶۰۳۲
۱۵	ولایت کاپیسا	۲	۳	سرربی	۳۲۸۷۵۸
۱۶	ولایت ننگرهار	۶	۱۱	جلال آباد	۷۸۰۰۱۷
۱۷	ولایت لغمان	۲	۳	میترا لام	۲۱۲۲۲۳
۱۸	ولایت کنرھا	۶	۶	چغه سراي	۳۱۴۴۳۷
۱۹	ولایت بدخشان	۵	۷	فیض آباد	۳۲۸۵۳۷
۲۰	ولایت جوزجان	۴	۷	سرپل	۴۱۰۵۳۲
۲۱	ولایت هلمند	۷	۷	لشکرگاه	۳۰۲۸۴۲
۲۲	ولایت غور	۵	۱	غور	۳۰۸۴۸۰
۲۳	ولایت ارزگان	۶	۲	ارزگان	۵۵۳۳۷۱
۲۴	ولایت بامیان	۳	۲	بامیان	۳۲۹۹۸۹
۲۵	ولایت غزنی	۶	۸	غزنی	۱۱۴۹۶۷۴۹
۲۶	ولایت پکتیا	۶	۱۵	گردیز	۶۹۸۸۳۴
۲۷	ولایت فاریاب	۴	۷	میمنه	۴۷۱۳۸۳
۲۸	ولایت تخار	۶	۷	تالقان	۴۷۱۳۸۳

انکشاف جمعیت دهات :

انکشاف جمعیت عبارت از يك سلسله عملیه‌ها نیست که در راس آن مساعی رضا کارانه و داوطلبانه مردم با مساعی مقامات مربوطه حکومت قرار داشته برای اصلاح و بهبود اوضاع اجتماعی، اقتصادی و کلتوری جمعیت های دهاتی مشترکاً فعالیت بعمل می آید و سعی میشود تا این جمعیت ها بیشتر در جریان حیات قرار گرفته قادر گردند در راه ترقی و تعالی مملکت نقش خود را بطور کامل ایفا نمایند .
انکشاف جمعیت اصلاً ازدو عنصر مهم و ضروری تشکیل شده است :

الف : اشتراك مردم در هرگونه مساعی که برای بلند بردن سطح زندگی شان به کار برده میشود مشروط براینکه این اقدام حتی المقدور متکی به سعی و عمل و ابتکار شخصی خود مردم باشد نه به کدام اداره یا موسسه .

ب - تهیه کمکهای فنی و سایر خدمات توسط حکومت آنهم به قسمیکه اینگونه کمکها موجب رشد ابتکار و تقویه روحیه کمک به خود و همکاری ذات البینی مردم گردد نه اینکه بانهیه کمکهای فنی وسایر خدمات روحیه فوق مختنق شود. به صورت عموم هدف پروگرام انکشاف جمعیت را تهیه خوراک ، پوشاک ، مسکن کافی و ایجاد تسهیلات طبی ، تربیتی و تفریحی در دهات تشکیل میدهد اما اصلاح و تغییر دادن ذهنیت مردم و نیز تولید اشتیاق و آرزوی آنها برای داشتن معیار زندگی بلند تر و جدوجهد به صورت مشخص است که در زیر به تفصیل آن میپردازیم .

۱ - هدف انکشاف جمعیت را بلند بردن ظرفیت تولیدی و عایدات حقیقی مردم دهات تشکیل میدهد که اینکار میتواند از راه معرفی تکنیک های عصری و مترقی در رشته های مختلف زراعت و مالداري ، صحت عامه ، کوپراتیف های صنایع روستائی و غیره میسر شود .

۲ - تعمیر و تاسیس مکاتب و مراکز تفریحی و غیره برای غنای حیات معنوی مردم .

۳ - ایجاد روحیه کمک به خود ، تشبث و ابتکار ، زعامت و همکاری بین مردم دهات که اساس را برای آنگونه پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی که متکی به خود باشد بوجود می آورد ، روی این منظور در امور معارف ، زراعت و صحت ، صنایع و کوپراتیف ها و تعمیرات و تشکیلات محلی و سهم گیری مردم در پروگرام انکشاف جمعیت دهات در سالهای ۱۳۴۵ - ۴۶ بر علاوه (۲۳) پروژه سابق (۲۹) پروژه جدیداً شروع به فعالیت نمود . پروژه های مذکور قرار ذیل است :

شماره	پروژه	مرکز	سال تاسیس	تعداد نفوس
۱ -	پروژه شیوکی	کابل	۱۳۳۳	۲۸۰۵۲ نفر
۲ -	لوگر (۱)	لوگر	۱۳۳۵	۳۹۱۱۰۵ نفر
۳ -	لوگر (۲)	لوگر	۱۳۳۸	۵۶۷۵۹ نفر
۴ -	پروان	پروان	۱۳۳۸	۵۲۲۳۸ نفر
۵ -	نورستان	کنرها	۱۳۳۸	۳۲۱۶۰ نفر
۶ -	جاجی میدان	پکتیا	۱۳۴۰	۴۳۵۳۵ نفر
۷ -	اندر	غزنی	۱۳۴۰	۳۱۹۴۶ نفر
۸ -	دره پیچ	کنرها	۱۳۴۰	۴۴۶۵۰ نفر
۹ -	پنجوانی	قندهار	۱۳۴۱	۷۸۱۳۰ نفر
۱۰ -	یکاولنگ	بامیان	۱۳۴۱	۵۲۲۰۰ نفر
۱۱ -	اشکاشم	بدخشان	۱۳۴۱	۳۰۹۸۳ نفر
۱۲ -	وردگ	وردگ	۱۳۴۲	۷۴۸۴۸ نفر
۱۳ -	پنجاب	بامیان	۱۳۴۲	۸۸۹۴۰ نفر
۱۴ -	چمکنی	پکتیا	۱۳۴۲	۲۴۶۱۰ نفر
۱۵ -	خوگیانی	ننگرهار	۱۳۴۳	۸۳۸۵۸ نفر
۱۶ -	تنی	پکتیا	۱۳۴۳	۵۰۸۴۴ نفر
۱۷ -	ارگون	پکتیا	۱۳۴۳	۶۴۸۳۲ نفر
۱۸ -	جرم	بدخشان	۱۳۴۳	۶۵۷۴۸ نفر
۱۹ -	منگل	پکتیا	۱۳۴۳	۴۱۷۷۸ نفر
۲۰ -	الیکنار والیشننگ	لغمان	۱۳۴۵	۷۶۰۰۰ نفر

۲۱ -	سیغان و کمهرد	بامیان	۱۳۴۵	۲۲۰۰۰ نفر
۲۲ -	کتناوز	غزنی	۱۳۴۵	۳۸۴۴۳ نفر
۲۳ -	میوند	قندهار	۱۳۴۵	۲۶۳۱۵ نفر

پروژه های جدید :

۱ -	چوره	ارزگان	۱۳۴۵	۳۸۵۴۴ نفر
۲ -	جاغوری	غزنی	۱۳۴۵	۶۰۵۵۴ نفر
۳ -	تیوره	غوروات	۱۳۴۵	۳۱۸۴۲ نفر
۴ -	کشم	بدخشان	۱۳۴۵	۴۴۱۴۲ نفر
۵ -	شنوار	ننگرهار	۱۳۴۵	۶۷۲۷۲ نفر
۶ -	اصل چخانصور	نیمروز	۱۳۴۵	۱۸۰۰۰ نفر
۷ -	غوربند	پروان	۱۳۴۵	۲۹۱۲۹ نفر
۸ -	اندزاب	بغلان	۱۳۴۶	۴۳۷۴۰ نفر
۹ -	لعل و سر جنگل	غوروات	۱۳۴۵	۲۵۲۸۸ نفر
۱۰ -	بهمسود	وردگ	۱۳۴۵	۷۰۰۰ نفر
۱۱ -	دایکندی	ارزگان	۱۳۴۵	۹۸۷۹۹ نفر
۱۲ -	فرخار	نخار	۱۳۴۵	۲۲۸۹۸ نفر
۱۳ -	ارغستان	کندهار	۱۳۴۶	۲۰۰۰۰ نفر
۱۴ -	گلستان	فراه	۱۳۴۶	۲۹۸۱۰ نفر
۱۵ -	گلران	هرات	۱۳۴۶	۳۲۵۷۸ نفر
۱۶ -	قادس	بادغیس	۱۳۴۶	۳۸۰۰۰ نفر
۱۷ -	پنجشیر	کاپیسا	۱۳۴۶	۳۹۴۹۴ نفر
۱۸ -	ارچی	کندز	۱۳۴۶	۱۸۵۴۸ نفر
۱۹ -	ناهور	غزنی	۱۳۴۶	۶۰۵۵۴ نفر
۲۰ -	دولت آباد	بلخ	۱۳۴۶	۲۴۰۰۰ نفر
۲۱ -	دره صوف	سمنگان	۱۳۴۶	۲۵۰۰۰ نفر
۲۲ -	سنگ چارک	جوزجان	۱۳۴۶	۳۰۰۰۰ نفر
۲۳ -	درزاب	فاریاب	۱۳۴۶	۲۲۰۰۰ نفر
۲۴ -	شاه جوی	زابل	۱۳۴۶	۳۳۳۹۴ نفر
۲۵ -	کپسان	هرات	۱۳۴۶	۷۵۴۶ نفر
۲۶ -	سرخ پارسا	قسمت اول پروان	۱۳۴۶	۳۵۵۲۰ نفر
۲۷ -	سرخ پارسا	قسمت دوم پروان		
۲۸ -	چوکی	کنرها	۱۳۴۶	۳۴۵۲ نفر
۲۹ -	آزرو	بامیان	۱۳۶۴	۱۴۹۹۹ نفر

فعالیت های عرفانی :

انکشاف جمعیت پروگرام جامع و چند جانبه است که معارف یکی از اجزای آن را تشکیل میدهد . لهذا پروگرام عرفانی در چوکات عمومی خود بدو قسمت تقسیم میشود :

- الف : - تربیه پرسونل برای پیشبرد پروگرام به صورت عمومی .
 ب : تاسیس و افتتاح مکاتب ، کورسهای سواد خوانی ، مراکز جمعیت و غیره در ساحة دهات .

تربیه پرسونل فنی :

چون تطبیق پروگرامهای جامع دانش جمعی و وابسته به تربیه دسته های مختلف اشخاص فنی به سطح و سویه متفاوت بوده و کیفیت اینگونه پروگرامها تابع اهلیت و بیافت این دسته اشخاص است ، لذا ریاست انکشاف دهات در قسمت تربیه اشخاص فنی و با بردن معیار تحلیلی این موسسه توجه خاصی مبذول داشته است چنانچه عندالموقع یب بعد از کورسهای مسلکی را دایر نموده است .

باید گفت نه کورسها غالباً در مرکز تربیه ملی کلزار در ظرف چند سال اخیر عمارت آن تکمیل گردیده دایر میشود ، تعمیر این مرکز ظرفیت رهائش و تسهیلات تدریسی (۱۵۰) نفر را دارد و بر علاوه دارای یک اضافی نفرانس ، یک اضافی نمایش و یک مسجد نیز می باشد .

زمین فارم زراعتی آن تقریباً هفتاد جریب است که یک قسمت آن قوریه نهال های مختلف بوده و از آن سالانه بدهقانان توزیع میشود و متباقی مخصوص تجارب بحم باب اصلاح شده از طرف طلاب است که در آن آلات بهتر زراعتی مورد استعمال قرار دارد .

پروگرام مرغداری طور نمونه بکار افتاده ، ورنشاپ نجاری نیز در همین جا دایر شده و ورنشاپ آهنخوری در شرف تکمیل است .

در سابق فارغ التحصیلان صنف شش بعد از ششماه الهی یک و نیم سال از کورس کارگران ده فارغ میشدند . قرار تجویز سال ۴۵ فارغان صنف (۶) بعد از طی یک دوره سه ساله تعلیمی در مرکز تربیه فارغ صنف (۶) شناخته میشود و فارغان صنف (۶) مداتب بعد از حتم دوره سه سال تحصیل در مرکز تربیه حایز امتیاز بکلوریا گردیده و باین ترتیب سویه آنها ارتقاء می یابد .

مصارف مکتب تربیه از سال ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۶ به شمول مصرف تعمیر و غیره به (۱۹۰۰۶۰۰۰ ر ۱۹) افغانی بالغ میگردد . تعداد معلمین در سال جاری (هفده) نفر است که (هفت) آن لیسانسیه (۶) بکلوریا و (۲) نفر فارغ التحصیل متوسطه میباشند در امور تدریس کورسهای مرکز تربیه متخصصین ملل متحد نیز سهم گرفته اند . کورسهای که از طرف مرکز تربیه دایر گردیده قرار ذیل است .

کورس کارگران (ولسملیا) :

کارگران دهات که بسویه دهات کار مینمایند حلقه اتصال را بین مردم دهات و دستگاههای فنی دولت تشکیل میدهند . از هر منطقه داخل پروژه پانزده نفر و بعضاً نظر به وسعت منطقه پیشتر از آن از فارغ التحصیلان صنف شش برای کورس انتخاب میشوند و پس از اكمال کورس به منطقه خود اعزام میگرددند تا به حیث کارگر خدمت بنمایند .

ورکشاپ تربیوی تمثیلی ، تولیدی و نجاری :

این اولین دستگاهی است که برای انکشاف صنایع کوچک در اوایل سال ۱۳۴۷ در قلعه وزیر واقع پروژه شیوکی به منظور تربیه و تولید به کار افتاده و در آن فنی چنین صلاح دیده شد که این ورکشاپ باید در مرکز تربیه ملی منتقل گردد تا ولسملان نیز ازین ورکشاپ استفاده بنمایند . اکنون در دستگاه مذکور (۲۷۱) نفر ولسمل نجاری می آموزند . در نظر است به زودی دو پایه جنریتیر به قوت (۶۰)

کلیوات برای به کار انداختن ماشین های نجاری در مرکز تربیه نصب شود تا به این صورت شاگردان از یک طرف در قسمت نجاری با وسایل ماشینی آشنا ساخته شده و از جانب دیگر تولیدات دستگاه افزایش یابد .

بهبود نسوان :

پروگرام انکشاف جمعیت وقتی متوازن گفته میشود که در آن انکشاف طبقه نسوان موازی با تربیه مردان پیش برود و زنان در قسمت اصلاح منزل، پخت و پز خیاطی ، کلدوزی ، تربیه طفل و تغذیه معلومات کافی بیندوزند . انکشاف جمعیت در منازل دهاتیان دست به اقدامات عملی زده زمینه را برای اشتراك زنان در انکشاف منطقه شان آماده ساخت . مراکز نسوان در قریه های ذیل در سال ۱۳۴۵ افتتاح گردید .

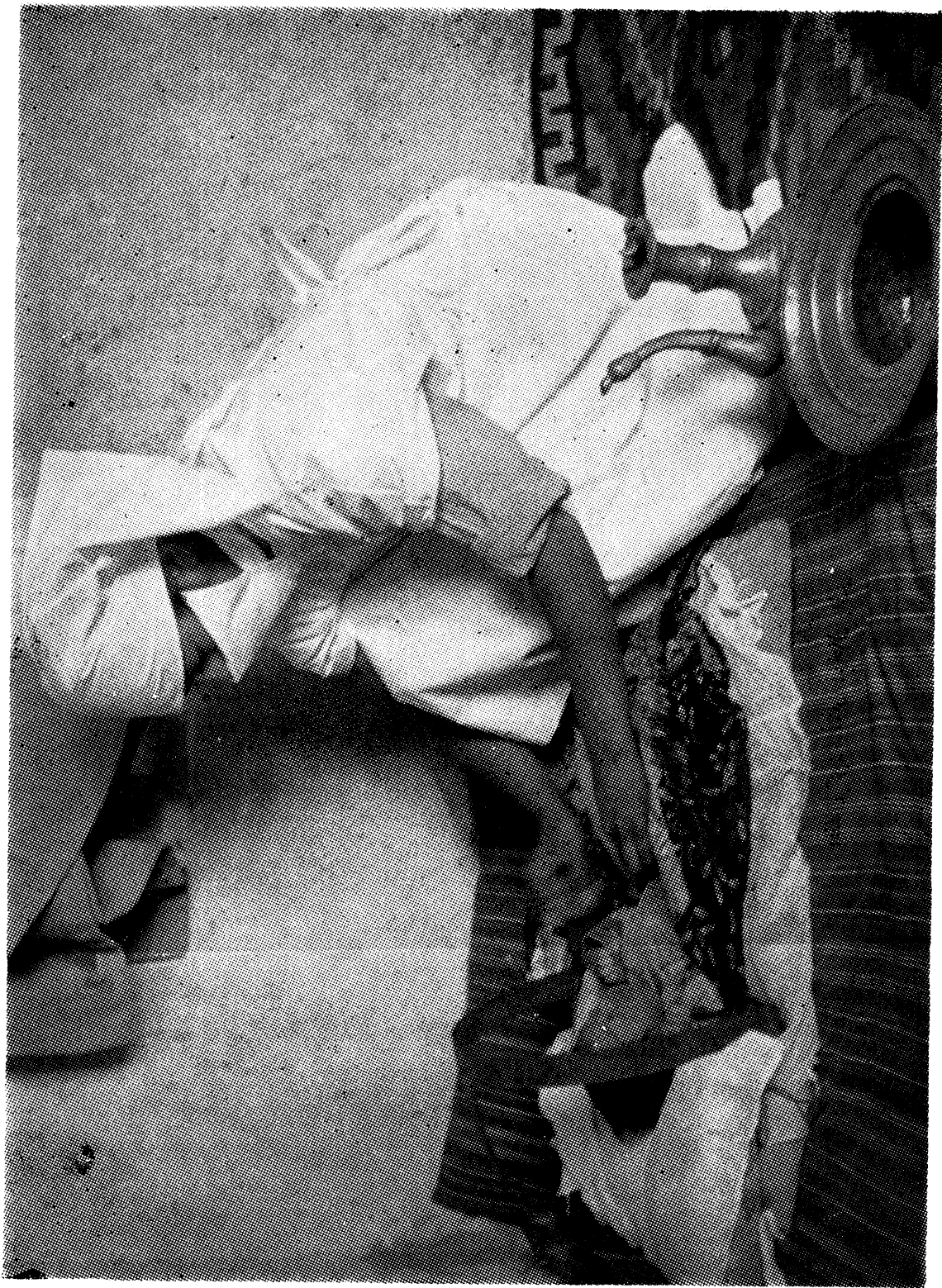
تعداد اعضای مرکز	اسم منطقه
۱۶ نفر	قلعه احمد خان
۱۶ نفر	بگرامی
۲۰ نفر	کسری
۲۹ نفر	قلعه وزیر
۲۶ نفر	شیوکی
۶ نفر	چهار آسیاب

معارف و تعلیمات اساسی :

چون یکی از هدفهای اساسی پروگرام انکشاف جمعیت را تأمین عدالت اجتماعی و انکشاف یکسان و متوازن تشکیل میدهد روی این اصل همه ساکنان کشور باید به عین تناسب از تسهیلات تربیوی و خدمات فنی و اجتماعی دولت استفاده بنمایند ، لذا تا زمانیکه مردم دهات با سواد ساخته نشوند و حد اقل تعلیمات ضروری و اساسی را فرا نگیرند نمیتوان از تطبیق پروگرامهای اصلاحی نتیجه مطلوب بدست آورد ، بنابر همین علت است که معارف و تعلیمات اساسی در پروگرامهای انکشاف جمعیت اهمیت خاص دارد و ریاست انکشاف دهات به کمک و زارت معارف سعی ورزیده هرچه زودتر مکاتب دهاتی ابتدائی پسران و دختران را با کورسهای سواد خوانی و تعلیمات اکابر ، مراکز جمعیت ، کتابخانه ها و غیره در دهات تاسیس نموده در معرض استفاده اطفال و کلان سالان این مناطقی بگذارد .

صحت عامه و حفاظت صحه محیطی :

در پروگرام انکشاف جمعیت به و قایه صحت و سلامتی مردم و انکشاف جسمی و دماغی آنها فوق العاده اهمیت داده میشود و برای جلوگیری از امراض به تبلیغات صحی و روی کار آوردن شرایط بهتر حفظ الصحه محیطی توجه زیاد مبذول می گردد گر چه خدمات صحی در پروژه های انکشاف جمعیت جنبه اثتلافی دارد ، طب و قایوی و معالجوی هر دو در آن شامل است ، معذالك طب و قایوی بیشتر مورد نظر است به منظور جلوگیری از شیوع امراض ساری و قایه صحت و سلامتی اطفال و مادران در هر پروژه انکشاف جمعیت دهات يك مرکز عمده صحی و سه مرکز فرعی با سامان و ادویه دایر شده تا خدمات صحی را برای دهاتیان که بیشتر از هر طبقه نیاز مند کمک اند ، تهیه نماید .

فایله زایشگاه حین خدمت دریکی ازدهات

اطفال کوردستان در حال بازی

زراعت و مالداري :

فعاليت هاي زراعتي شامل برتیب دادن نمايشات عملي در مورد انواع مختلف كود لیمیاوی و آلات بهتر زراعتی ، عملیه های متری زراعت ، نجم پالی ، تعمیم و تعمیم نخمهای بهتر و اصلاح شده سبزیجات ، مجادله عیبه امراض بانی و حیوانی و غیره بوده است .

صنایع كوچك دهاتي :

تبدیل ساعات بیکاری مردم به سرمایه از راه انکشاف صنایع روستائی در چوآت پروگرامهای انکشاف جمعیت حایز اهمیت است . روی این منظور اداره انکشاف جمعیت فعالیت های دیل رانموده است .

۱ - دستگاه تحلیل استخوان :

اداره انکشاف جمعیت در سال ۴۰ برای تبدیل نمودن استخوان حیوانات به كود فاسفتی يك دستگاه تحلیل استخوان راطور تجربوی در پروژه شیموکی به كار انداخت تا توسط فشار و حرارت استخوان حیوانات را به كود مورد نیاز زراعتی مبدل گرداند . نتایج فعالیت این دستگاه خیلی مطلوب است زیرا مواد اولیه آن در دهات میتواند به كثرت تهیه شود ، از جانب دیگر كود مذکور نظر به اقتصادی بودن خود نسبت به كود خارجی بیشتر مورد توجه دهاتین قرار گرفت اداره انکشاف جمعیت در سال ۴۵ تعمیر ساختمان جدا نانه را برای نصب دو پایه ماشین شروع و تکمیل نموده به این صورت دستگاه تحلیل استخوان دارای محل مناسب گردید و ازینکه در آینده فریب به تعداد ماشینهای دستگاه افزایش بعمل میاید شکی نیست که ظرفیت تولیدی دستگاه را بلند خواهد برد .

دستگاه نمشلی تریبوی ، تولیدی ، چرم سازی در پروژه پروان :

چرم سازی صنعتی است که در اکثر نقاط کشور مروج است چون تولیدات آن غیر مدفی بود به منظور تمشیل طریقه های عصری و تریبه چرمگر آن يك دستگاه عصری در چاریکار نصب و دستگاه در سال ۴۳ به تولید و بهره برداری آماده گردید علاوه بر آن چون مذكوره احیای صنایع روستائی يك موضوع مهم حیاتی می باشد لهذا صنایع كوچك دهاتي تا جائیکه ممکن است همیشه از طرف اداره انکشاف جمعیت دهات حمایه شده برای متمر ساختن صنایع كوچك دهاتي با موسسه ملل متحد تماسهای متداوم بعمل آمده (۱۹) ولایت رامطالعه کرده و راپوز مقدماتی خود را به مقامات مربوطه تقدیم نموده است . شاید در آینده قریب مطالعات آن تکمیل شده بین وزارت معادن و صنایع و اداره انکشاف جمعیت موافقه صورت بگیرد که در اثر آن حمایه برخی از صنایع كوچك را وزارت صنایع به عهده خود بگیرد و از بعضی را انکشاف جمعیت .

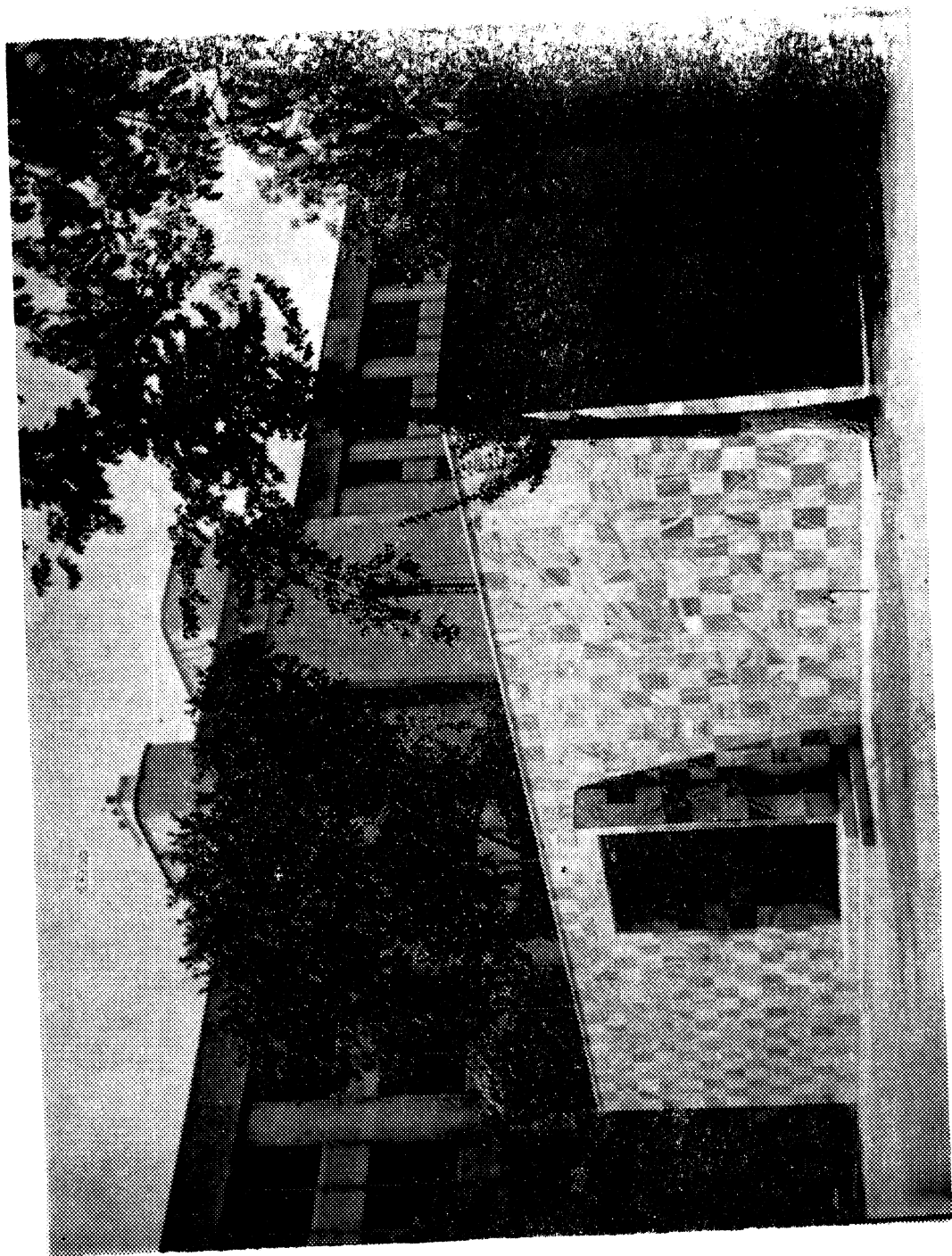
كوپراتیفا :

اداره انکشاف جمعیت موفق شد از يك طرف انجمنهای تعاونی تجربوی و تریبوی را در مرکز تریبه گلزار و پروژه های اول و دوم لوگر تاسیس نماید و از جانب دیگر مسوده قانون انجمن های تعاونی را برای افغانستان ترتیب بدهد چنانچه مسوده مذکور اخیرا تکمیل گردیده و عنقریب برای طی مراتب اصولی به مراجع تقنینی تقدیم خواهد شد . فارغ التحصیلان کورس کوپراتیف مرکز تریبه در سال ۴۵ انجمنهای تعاونی تجربوی و تریبوی را در پروژه لوگر قرار ذیل تاسیس نموده اند .

شماره	تعداد اعضای انجمن تعاونی	اسهام
۱ -	۹۱ نفر	۱۳۶۰۰ افغانی
۲ -	۵۹ نفر	۱۱۲۳۹۰ افغانی

فعالیت‌های ساختمانی :

فعالیت‌های ساختمانی بیشتر متوجه تکمیل و ترمیم تعمیرات و ساختمان‌های روی دست می‌باشد زیرا در پروژه برای مرکز اداری و مراکز صحتی و همچنان برای رهایش مامورین اداری و فنی يك تعداد منازل کم قیمت و اقتصادی در نظر گرفته شده است .

تعمیر جدید وزارت داخله

وزارت عدلیه

وزارت عدلیه بنام نظارت عدلیه در عصر سلطنت اعلیحضرت امان‌الله خان تاسیس یافت و در آن وقت محاکم عدلی در افغانستان چهار نوع بود: محکمه اصلاحیه، محکمه ابتدائیه، محکمه مرافعه و محکمه تمیز، در کابل و مراکز ولایات، حکومت اعلی، حکومتی های کلان و دیگر حکومتی ها یک یک محکمه اصلاحیه موجود بود. ورؤسا و اعضای این محاکم از اشخاص با حرمت و اعتماد انتخاب میگردید.

محاکم اصلاحیه کافه اختلافات حقوقی و تجارتي را برضای طرفین فیصله می نمود. تمام دعاوی حقوقی و تجارتي اولاً به محکمه اصلاحیه راجع میشد. در صورتیکه طرفین حاضر به صلح نمیشدند قضیه را بمحاکم ابتدائیه محول می ساختند.

در مرکز ولایات و حکومتی ها یک یک محکمه ابتدائیه موجود بود. در هر محکمه ابتدائیه یک قاضی، دو مفتی و یک محرر اجرای وظیفه می نمود. درین محاکم تمام دعاوی حقوقی و جزائی فیصله میگردید و فیصله های آن (به استثنای اعدام حکم ضرب و تشهیر) واجب التعمیل بود. قضیه اعدام با وجود آنکه محکوم مرافعه طلب نمیشد به محکمه مرافعه برای غور ارسال میگردید.

محاکم مرافعه در مرکز و ولایات و حکومت های اعلی و کلان موجود بود. در محاکم مرافعه یک یک قاضی و دو دو مفتی و یک محرر اجرای وظیفه می کرد. درین محاکم هر فیصله خواه تجارتي و خواه جزائی در صورتیکه مورد قناعت طرفین واقع نمیشد به محکمه تمیز ارجاع میگردید و یکی از طرفین میتواندست تا ۱۵ روز تمیز طلب گردد. اگر حکم به جزای حبس دوام یا اعدام صادر میگردید با وجود قناعت محکوم موضوع در محکمه تمیز برای غور ارجاع میشد.

فیصله های محکمه تمیز به استثنای حکم اعدام و حبس دوام که توسط وزیر عدلیه به صحنه پادشاه میرسید واجب التعمیل بود. وظایف باقی مانده هر یک از محاکم اصلاحیه، ابتدائیه، مرافعه و تمیز توسط نظام نامه های مخصوص تنظیم گردیده بود.

محاکم شرعی در امور جزائی طبق نظامنامه جزائی عمومی تعیین جزا می نمود و در امور حقوقی و تجارتي مطابق به «تمسک القضاة» حکم صادر می کرد. به اساس حکم ماده (۲۰۷) نظامنامه تشکیلات اساسی ۱۳۰۲ محاکمات علنی اجراء میگردید و هر مظنون برای مرافعه حقوقی خود در صورت رضای خصم و یا عذر شرعی میتواندست وکیل دعوی انتخاب نماید.

قانون اساسی ۱۳۰۹ صلاحیت و تشکیلات محاکم را تنظیم نموده یک دیوان عالی را نیز در ماده (۹۵) خود پیش بینی کرد که برای محاکمه وزرا عند الاقتضاء موقتاً تشکیل می یافت.

در سال ۱۳۱۱ وزارت عدلیه برای تنظیم و بهبود حیات اجتماعی مردم اصولنامه های آتی را ترتیب کرد: اصولنامه نکاح و عروسی، اصولنامه تعزیه داری، اصولنامه تعیین ميعاد مرافعه و تمیز و دعاوی حقوقی.

در سال ۱۳۲۶ یک مدرسه قضاة تاسیس شد که در آن بر علاوه علوم شرعی و وثیقه نویسی، ترتیب صورت دعاوی و فیصله ها، امور دفتر داری و مالیاتی، تعلیمات نامه های حقوقی و اصولنامه ها تدریس میشد که تا حال ادامه دارد.

در سال ۱۳۳۰ اصولنامه ها و تعلیمات نامه های آتی تدوین شد: اصولنامه اداری محاکم عدلی، تعلیمات نامه تفتیش مسلکی، تعلیمات نامه تزکیه شهود و تعلیمات نامه های وصایت و کالت دعوی و تحریر و ثایق.

در سال ۱۳۳۵ مدیریت عمومی تدوین قوانین برای تدوین قوانین ورسایل مورد احتیاج تشکیل گردید و برای حفظ حقوق صغار مقرراتی وضع شد تا دعوی حقوقی ایشان خود بخود محاکم ثلاثه را طی کند .

در سال ۱۳۳۶ ماده (۱۷) اصولنامه تعیین میعاد استماع دعاوی تعدیل گردید و ضمیمه اصولنامه تعیین میعاد دعاوی حقوقی و جزائی مراحل قانونی خود را طی کرد .

در سال ۱۳۳۸ اصولنامه اجراءات محاکم حقوقی ترتیب و تدوین شد و ضمیمه میعاد استماع دعاوی در محاکم ابتدائیه، مرافعه و تمیز با یک سلسله ضمایم دیگر در اصولنامه اداری عدلی ترتیب گردید .

در سال ۱۳۴۰ برای نخستین بار یک محکمه جزا در کابل تشکیل شد. اصولنامه ازدواج و ترتیب نکاح خط که در سال ۱۳۳۹ ترتیب یافته بود به مرحله تطبیق گذاشته شد و با تطبیق اصولنامه مذکور در شکل نکاح نامه و طرز ترتیب آن تغییری رخ داد و در نتیجه وثیقه جدید نکاح طبع شد .

محاکم مامورین ملکی نظریه تعدیل ماده اول اصولنامه محاکم و اصول محاکمه مامورین مربوط وزارت عدلیه شد .

در همین سال کتابخانه وزارت عدلیه ترتیب و تنظیم گردید و مدیریت جریده رسمی تاسیس شد، پلان تشکیل مؤسسه بنام مرکز انکشاف ذهنی به منظور آموزش سمعی و بصری افراد طرح گردید و در سال ۱۳۴۳ خطوط اساسی یک پلان انکشافی برای اصلاحات عدلی و قضائی ترتیب شد و در مرحله اول چنین تجویز بعمل آمد که یک سازمان عدلی با تمام ادارات آن بصورت یک کل مطالعه شود و از طرف دیگر انکشاف قوه قضائیه و دستگاه عدلی تحت یک پروگرام تدریجی که تطبیق آن در کشور ممکن باشد صورت بگیرد .

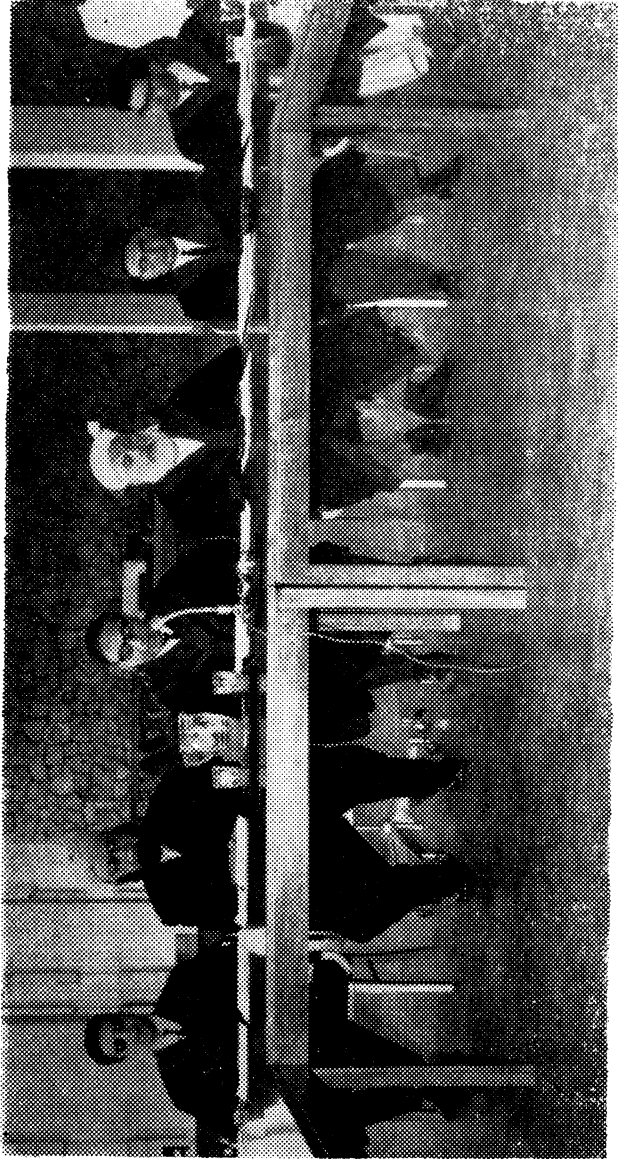
برای این کار وزارت عدلیه تأمین اهداف ذیل را اساس پروگرام خود قرار داد:
۱- بوجود آوردن یک قوه قضائیه منظم و عصری که بتواند به حل مشکلات زندگانی امروزی کشور بپردازد و در عین حال توازن امور دولت را طوری نگهدارد که اقتضات و مصالح آنی حاکم اوضاع نشود .

۲- بوجود آوردن ادارات عدلی برای تأمین امنیت، حفظ حقوق مردم و دولت، تضمین حسن جریان امور در محاکم، دفاع از منافع دولت در پیشگاه قوه قضائیه، تطبیق قوانین و تعمیم احکام، فراهم کردن مشوره حقوقی لازم برای دستگاه دولت و تنظیم روابط قضائی افغانستان در جامعه بین المللی .

۳- هم آهنگ ساختن و تنقیح قوانین و مقررات موجوده و تسوید قوانین و مقرراتیکه تنظیم حیات ملی نیازمند آن است .

۴- تربیه مامورین مسلکی .

۵- فراهم کردن ادوات و وسایل مادی برای تأمین اهداف اساسی فوق .
وقتی اساسات این پلان تثبیت شد بلافاصله ضرورت ترتیب یک پروگرام کار برای تطبیق آن محسوس گردید. چون پلان جدید معنی یک تحول بسیار عمیق را در ساحت قضاء و عدلیه داشت و بر اساس اصول و مفکوره های کاملاً تازه استوار بود، محدودیت تعداد اشخاصیکه در فهم و عملی ساختن آن سهم گرفته میتوانست از یکطرف و نبودن وسایل مادی به سبب عدم کفایت بودجه و عدم آمادگی محیط برای قبول تحولات از جانب دیگر ایجاب میکرد تا پلان انکشافی بصورت تدریجی عملی شود. بعد از آنکه قانون اساسی جدید بتاريخ ۹ میزان ۱۳۴۳ انفاذ یافت، از جمله اهداف آن یکی عصری ساختن قوه قضائیه بود تا دستگاه عدلی بتواند مشکلاتی را که از ناحیه فقدان سرعت عمل در امور قضائی عرض اندام نموده ، رفع کند .

سپینار روسای محاکم ولایات

- وزارت عدلیه برای تأمین اهداف ذیل به تنظیم مجدد دستگاه قضائی پرداخت :
- ۱- سهولت در رسیدن مردم به محاکم از نگاه مسافه .
 - ۲- سرعت رسیدگی به قضایای وارده در محاکم .
 - ۳- فراهم ساختن زمینه برای انجام دادن بهتر وظایف قضائی .
 - ۴- اختصار مراحل برای رسیدگی در موارد لازم .
 - ۵- بسیط ساختن اجراءات در مورد رسیدگی بدعاوی .
 - ۶- متمرکز ساختن اجراءات در مورد رسیدگی به دعاوی و تطبیق احکام محاکم در داخل قوه قضائیه .

علاوه بر اهداف فوق دو ملحوظ مهم ذیل نیز درین تنظیم مجدد دخیل بود .
 قانون اساسی جدید در فصل هفتم خود یک ستره محکمه را در راس قوه قضائیه قرار داده و به محکمه مذکور وظایف قضائی و اداری مهم و متعددی را سپرده است این امر ایجاب میکند تا قضایای غیر مهم را از رجعت بعالی ترین محکمه دولت بازدارد. تولید شاخه های مختلف قوه قضائیه یک امر ضروری بوده قانون اساسی جدید نیز آنها را بحیث هدف برجسته تنظیم مجدد قوه قضائیه می شناسد .
 پس در نتیجه محاکم ذیل عرض وجود کرد :

- ۱- محکمه ابتدائیه در هر ولسوالی برای رسیدگی به دعاوی حقوقی و جزائی .
- ۲- محکمه ولایات در مرکز هر ولایت برای رسیدگی به قضایای تجارتی، اداری، جزائی و معاملات ابتدائی و مرافعوی .
- ۳- محکمه استیناف .
- ۴- ستره محکمه .

محاکم استیناف بحیث مراجع مرافعوی و استیناف فیصله های دیوان جنایات ولایات را واریسی میکند .
 در جریان سال ۱۳۴۳ سه محکمه استیناف (الف، ب و ج) بالترتیب در شهر های کابل، قندهار و مزار شریف تاسیس شد که فیصله محاکم ولایات نزدیک خود را طبق قانون واریسی میکردند .

در سال ۱۳۴۵ تجویز شد تا به ایجاد هسته جدیدی برای تأسیس ستره محکمه اقدام شود . و تاسیسات مربوط قوه قضائیه اعم از اورگانهای اداری و مسلکی ذریعه اداره دیگری که بتواند هم صلاحیت قضائی و هم صلاحیت اداری ستره محکمه را تمثیل کند سرپرستی شود. این هسته یا تشکیل عبارت بود از اداره ستره قضایی تولنه. ستره قضائی تولنه بحیث ممثل سلطه قانونی ستره محکمه وظایف خود را به رهنمایی شورای اداری قوه قضائیه و همکاری دیوانهای محکمه تمیز در ساحت اداری و قضایی انجام داد .

برعلاوه ستره تولنه از بعضی صلاحیت های ستره محکمه در مورد محاکمه قضات و مواردیکه تطبیق ماده (۱۰۲) قانون اساسی ایجاب مینمود استفاده کرد و بنابراین بحیث هسته ستره محکمه تلقی شد .

با استفاده از تجاریکه در دوره حکومت انتقالی بعمل آمد وزارت عدلیه لزوم تجدید نظر بر احکام قانون تشکیلات و صلاحیت قضائی را احساس نموده به همکاری ستره قضائی تولنه به تهیه طرح تعدیل آن اقدام کرد .
 این طرح به موجب فرمان تقنینی بتاریخ ۱۵ میزان ۱۳۴۶ درجریده رسمی نشر شد و با تاسیس ستره محکمه بروز ۲۲ میزان ۱۳۴۶ استقلال قوه قضائیه تأمین گردید .

چون بعد از تاسیس ستره محکمه وزارت عدلیه را اداراتی تشکیل میداد که وجود آنها برای کشف تحقیق و استنتاج جرایم، قضایای جزائی در محاکم، تعمیل فیصله ها

ومراقبت تنفیذ آنها ، دفاع از منافع دولت در قضایا ، تهیه لوازم و وسایل اطلاع و مطالعه برای محاکم ، تسوید و تدقیق قوانین ، حفظ ارتباط حکومت با پارلمان ، تنظیم علایق حقوقی بین مردم و امثال آن ضروری بود لهذا تشکیل وزارت عدلیه قرار آتی تعدیل یافت :

۱- اداره مرکزی مدعی العموم یا خارنوالی برای کشف جرایم و مجادله با آن از طریق قانونی. این اداره که در سال ۱۳۴۳ تاسیس شده بحکم ماده (۱۰۳) قانون اساسی متکی میباشد و اکنون در هر ولایت دفاتر خارنوالی موجود است .
تشکیل ووظایف اداره عالی خارنوالی قرار آتی است .

۱- مدیریت کشف جرایم .

وظایف مدیریت کشف جرایم عبارت است از بررسی جرایم و تحقیقات راجع به فقرات مطبوعاتی سری و جزائی تدقیق دوسیه های جزائی و اخذ راپور واقعات یومیه ازوزارت داخله و مراقبت آن راپور ها . همچنان راپورهای اجراء دوسیه های جزائی که از خارنوالی های ولایات بدست آمده و ترتیب ، تنظیم و توحید عمومی راپور های واصله ، بررسی وضع محابس و توقیف خانه های محبوسین و محبوسات ولایات و اصلاحاتی که در مورد بعمل آمده است .

۲- مدیریت عمومی تدقیق :

مدیریت عمومی تدقیق که در برج جدی ۴۵ تشکیل شده متشکل است از یک تعداد مامورین و یکمده اعضای مسلکی که به دسته های معین اجرای وظیفه می نمایند .

۳- اداره ارتباط خارنوالی :

- این اداره وظایف آتی را بعهده دارد :
- ۱- اخذ دوسیه های جزائی از ادارات دولتی که در اثر تفتیش جرم مورد بحث در آن ثابت شده باشد .
 - ۲- مطالعه دوسیه های وارده و تقدیم پیشنهاد لازم بر یاست عالی خارنوالی و ابلاغ هدیایات به مراجع مربوطه .
 - ۳- پیشنهاد به مقام ریاست در مورد دوسیه هائیکه طبق ماده (۳۴۹) قانون اجراء جزائی که راجع به تصمیم نهائی لوی خارنوالی ارجاع میگردد و ابلاغ تصمیم لوی خارنوال بمرجع مربوطه .
 - ۴- تقدیم راپور های مرتب به مقام مافوق .
 - ۵- تأمین ارتباط و همکاری باشعبات مربوطه خارنوالی های مرکز و ولایات و سایر وزارت خانه ها .
 - ۶- سایر اوامر ریاست خارنوالی .

۴- اداره خارنوالی ابتدائیه مرکز :

- این اداره وظایف آتی را بعهده دارد :
- ۱- تسلیم دوسیه های جزایی بمنظور اقامه دعوی .
 - ۲- استرداد دوسیه های ناقص برای اكمال آن .
 - ۳- جلب متهمین توسط شعبه مربوط برای اعزام به محکمه .
 - ۴- ترتیب صورت دعوی بروی دوسیه طبق مواد قانون .
 - ۵- اقامه دعوی علیه متهمین طبق مواد قانون در مرحله ابتدائیه در جرایم مامورین و جرایم علیه منفعت و امنیت عامه .
 - ۶- تقدیم استدعای مرافعه طلبی در صورت عدم قناعت به احکام صادره محکمه ابتدائیه در دوسیه های جزائی .

- ۷- در صورت عدم لزوم مرافعه خواهی تقدیم پیشنهادیه لوی خرنوالی راجع به اتخاذ تصمیم در مورد دوسیه منسوبه طبق ماده (۳۴۹) قانون اجراءات جزائی .
- ۸- انفاذ احکام قطعی محاکم ابتدائیه .
- ۹- حصول امر توقیف متهمین ازمحکمه طبق قانون اجراءات جزائی .
- ۱۰- تقدیم راپور اجراءات و تصنیف دو سیه های اجراءات و تحت اجراء به ریاست خرنوالی .

۵- خرنوالی مرافعه مامورین وامنیت عامه :

وظیفه این خرنوالی رسیدگی به دوسیه های جرایم مامورین وامنیت عامه است که ازولایات بعد از فیصله دیوان امنیت عامه ریاست محاکم ولایات که بحیث محکمه ابتدائیه فیصله میدهند برای فیصله استیناف باثر استیناف خواهی اداره عالی خرنوالی یا مقام ولایت مربوطه یا خود محکومین یا متهمین باین اداره موصلت میکند . دوسیه های مرکز وزارت خانه ها و تصدی های دولت بعد از فیصله محکمه ابتدائیه مامورین وامنیت عامه باثر مرافعه خواهی اداره عالی خرنوالی یا محکوم باین خرنوالی ارسال میشود .

دوسیه بعد از ترتیب صورت دعوی به محکمه استیناف مرکزی گسیل و پس از دفع و جر، حین تشکیل جلسه محکمه استیناف مرکزی که بشمول نماینده این خرنوالی دایر میشود موضوع فیصله میگردد .

حینیکه فیصله محکمه استیناف مرکزی موصلت نمود باثر تمیز خواهی اداره عالی خرنوالی یا خود محکوم بریاست عالی تمیز ستره محکمه از طریق خرنوالی گسیل میشود . اگر تمیز طلبی جانبین صورت نگیرد فیصله استیناف قطعیت حاصل میکند و دوسیه غرض تطبیق جزاء بمرجع اولی آن ارسال میشود .

چون هنوز محکمه استیناف موقت مصروف فیصله دوسیه های جزائی میباشد که بعد از لغو استیناف الف، ب و ج تحت دوران است طبق تعامل این وظیفه نیز به عهده خرنوالی مرافعه است .

دوسیه هائی را که باین خرنوالی میرسد میتوان اینطور خلاصه نمود :

- الف : جزائی .
- ۱- قاچاق .
 - ۲- جعل و تزویر بشمول دوسیه های نوتهای جعلی .
 - ۳- رشوت .
 - ۴- جرایم مامورین و مستخدمین حین اجرای وظیفه .
 - ۵- اختلاس .
 - ۶- اخلاص امنیت عامه .
 - ۷- فرار از حبس .
- ب: حقوق عامه .
- قضائاتی که بین دولت و مردم واقع میشود .
- ج : دوسیه های عدلی مربوط استیناف موقت .
- تعداد دوسیه هائیکه از تاریخ اول جدی ۴۵ تا اخیر حوت ۴۶ ازولایات و خرنوالی ابتدائیه برای غور به استیناف توصل ورزیده ۵۰۲ میباشد .

۶ اداره خرنوالی محاکم تمیز مامورین امنیت عامه :

این اداره وظایف آتی را بعهده دارد :

- ۱- تسلیم دوسیه های تمیز طلبی و ترتیب اقامه دعوی علیه حکم محکمه مرافعه در قضایای جزائی .

- ۲- انفاذ احكام قطعی محكمه تمیز .
- ۳- حصول امر توقیف متهمین از محكمه موصوف .
- ۴- تقدیم راپور اجراءات و تصنیف دوسیه های اجرا شده و تحت اجراء و ارسال آن به ریاست عالی خارتوالی .

ریاست قضایای حکومت :

ریاست قضایای حکومت اساساً مدعی العموم حقوقی دولت است و در محاکم بنماینده گی حکومت از حق دولت در قسمت حقوق عامه دفاع میکند. مگر قبل از ارجاع قضیه به محكمه ریاست وظیفه دارد تاروی دوسیه و مکاتیبیکه به آن میرسد با اصل موضوع و صورت اجراءات آن علم آوری نماید .

اگر با ملاحظه جریان قضیه و صورت اجرا آن چنان معلوم گردید که مراتب قانونی دوسیه از طرف مراجع مربوطه تکمیل نبوده نواقصی قابل اصلاح و یا ابهام قابل توضیح و یا اسناد و دلائلی قابل جمع آوری و ایزاد است که در دوایر ذی علاقه موجود میباشد و یا به استناد قانون حق حکومت قابل تحصیل و یا ملکی از املاک قابل قیدیت بدفتر املاک حکومت میباشد در آن صورت ریاست قضایای حکومت بعد از غور و مذاقه به صورت تصویب یا مکتوب نظریات خود را صادر و دوسیه را به مراجع مربوطه ارجاع مینماید. هرگاه قضیه قابل ارجاع محكمه دیده میشود بعد از ابراز نظر کمیته اگر اجراءات مربوط مرکز بود برای اقامه دعوی بوکیل حکومت سپرده میشود و اگر به ولایات مربوط دیده شد برای اجراءات و اقدامات قانونی به مراجع ذیصلاح ارسال میگردد تا توسط نماینده گی این ریاست به محكمه مربوط راجع شود .

مدیریت عمومی ثبت اسناد و املاک :

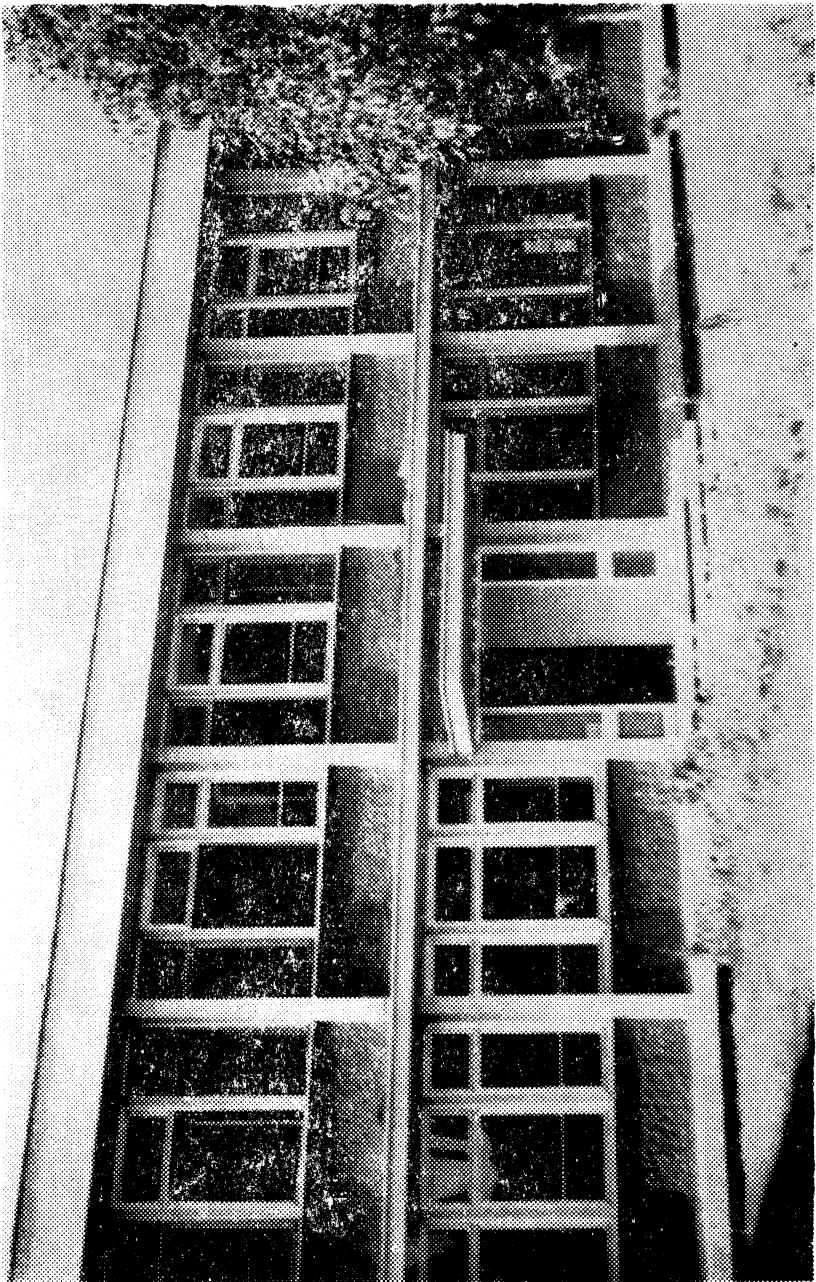
در اواخر سال ۱۳۴۳ اداره عمومی مرکزی و ثایق و ثبت اسناد و املاک منظور و در سال ۴۴ شروع به فعالیت نمود .

وظایف عمده این اداره عبارت اند از :

- ۱- تنظیم کلیه امور و ثایق .
- ۲- تنظیم امور انتقال ملکیت ها در موارد املاک اشخاص و دولت .
- ۳- کنترل امور ثبت عقود و قرار دادها و غیره .
- ۴- کنترل مصونیت اسناد از جعل، تزویر گل و تراش و غیره .
- ۵- تعمیم دفاتر رسمی ثبت اسناد و املاک در تمام نقاط مملکت .
- ۶- عصری ساختن دستگاه مربوطه با در نظر گرفتن ایجاب یک تحویل خانه عصری برای حفظ اسناد .
- ۷- دادن جواب مراجعات به جمیع دوایر ثبت اسناد افغانستان در امور مربوط بو ثایق و محصولات .
- ۸- تدقیق و مطالعه راپور سال تمام محصولات و ثایق تمام محاکم افغانستان .
- ۹- تطبیق قوانین در حصه محصولات و استمهدا راجع به تعلیماتنامه تحریر و ثایق، اصولنامه ازدواج، تعلیماتنامه وصایت و اصولنامه اداری و لایحه جدید محصولات و غیره .

مدیریت عمومی تفتیش :

اداره تفتیش از تاسیس وزارت عدلیه با این طرف در زمرة دیگر شعبات وزارت بفعالیت آغاز نموده و همه ساله در اوقات لازم برای اجراءات دوایر مربوط وزارت عدلیه یکتعداد هیأت هائی اعزام گردیده که از کار های آنها بررسی نموده است.

تعمیر وزارت عدلیہ

در سال ۴۳ که با انفاذ قانون اساسی جدید اداره خارنوالی تاسیس و دوائر حقوق و محاکم تجارتی بوزارت عدلیه متعلق گردید و از جانب دیگر محاکم شرعی در اثر موجود نبودن ستره محکمه هنوز تحت اثر وزارت عدلیه قرار داشت اداره تفتیش به درجه ریاست ارتقاء داده شد که تحت نظر آن سه شعبه تفتیش قضائی تجارتی و عدلی قرار گرفت. باین اساس اداره تفتیش عدلی از سال ۱۳۴۴ باینطرف موجودیت پیدا کرده از امور شعبات خارنوالی، وثایق و حقوق در تمام ولایات کشور و دوائر مرکزی وزارت عدلیه تفتیش و بررسی میکند .

مدیریت حقوق مرکز :

باروی کارآمدن قانون اساسی جدید و پیروی از احکام قانون تشکیلات اساسی موضوعات حقوقی بادوائر مربوطه آن در سال ۴۳ از وزارت داخله منفک و بوزارت عدلیه مربوط گردید چنانچه در اوائل ماه عقرب سال ۴۳ اداره مرکزی حقوق وزارت داخله بوزارت عدلیه و متعاقباً شعبات حقوق در مراکز ولایات و محلات آن بریاست و محاکم محلی انتقال یافت و تحت اثر رؤسا و قضات محلی بکار آغاز نمود. از سال گذشته به این طرف اداره حقوق مجدداً تحت اثر مقام ولایت قرار داده شد .

مدیریت روابط بین‌المللی :

این اداره در سال ۱۳۴۰ تاسیس گردید. در سال ۱۳۴۴ در تشکیل وزارت عدلیه بنام مدیریت پلان و بعد بنام مدیریت ارتباط خارجه مسمی شد .

مدیریت وکلای مدافع :

این مدیریت در برج قوس سال ۴۳ تاسیس گردید که کمیته مرکزی آن درخواست اشخاص را برای وکالت پذیرفته طبق قانون امور مدافعین اجازه اشتغال باین پیشه را به ایشان میدهد .

ریاست تقنین :

ریاست تقنین در ماه عقرب سال ۴۲ شروع بکار نمود و از بدو تاسیس تاکنون در موضوعات تسوید، تدقیق و تدوین طرح‌های قوانین، اصولنامه‌ها، تعلیماتنامه‌ها، اساسنامه‌ها، لوایح، موافقتنامه‌ها، تعدیلات و تهیه جواب به پرسش‌ها و غیره مقررات قانون بر اساس ایجابات عصر و زمان مساعی بخرچ داده است .

مدیریت جریده رسمی :

این اداره در سال ۱۳۴۲ تاسیس گردید و اولین شماره جریده رسمی بتاریخ ۱۰ حوت سال مذکور درشش صفحه نشر شد .
جریده رسمی متکفل نشر مطالبی است که از طرف دولت با اطلاع مردم رسانیده میشود مثل فرامین پادشاهی، قوانین، تعلیماتنامه‌ها، لوائح، اساسنامه‌ها با تعدیلات و ضمائم آنها، تصاویر مجلس عالی وزراء و شوری، مقالات بین‌المللی، معاهدات و موافقتنامه‌ها، اعلامیه‌های رسمی و اعلانات محاکم، مقالات متعلق به امور مالی و امتیازات مربوط به انحصار .

وزارت مالیه

تحوالات و تطورات امور مالی در پنجاه سال گذشته

مسائل مالی و اداری مانند سایر موارد دیگر با وضع سیاسی، اجتماعی و طبیعی بستگی خاص دارد و تحولات یکی از اینها انگیزه مؤثری را برای دیگری ایجاد می‌کند. پنجاه سال قبل افغانستان عزیز پس از سپری نمودن يك دوره مجدد عظمت و کشور کشامی بحیث يك مملکت تحت حما به شیبه به مستعمره نزدیک بود از ورطه خانه جنگی و کشمکش های داخلی و ملوک الطوائفی خود را نجات بدهد. و بار دیگر سعی داشت با التیام چراهاتی آغاز کند که در جریان اختلالات و تبعات و زات مغالفتین بر بیکر موجودیت و تمامیت، و نظام اداری، مالی و اقتصادی آن وارد گردیده بود. رسیدن به این آمال مستلزم قوت و قدرت، علم تکنالوژی، ثروت و دارایی، ایثار و فداکاری و بر علاوه همه اینها استقلال و آزادی تام بوده و این حقایق حصول استقلال و وطن را حتمی قرار داد. در سال ۱۲۹۸ خورشیدی نه استقلال و وطن عزیز مسترد شد و با تأمین نعمت استقلال دوره حیات نوین افغانستان مجدداً شروع گشت و در همین وقت تشکیلات سیاسی، سیستم حکومتی، نظام اداری و سیاست خارجی و امثال آن پنهان گذاری شد و به فعالیت های اصلاحی در کلیه موارد مربوط به ارتقای وضع مالی و اقتصادی، عرفانی و مدنی مملکت عملاً دست زده شد که نتایج چند ساله آن کوتاه نظری و مخالفت شدید استعمارجویان را بخود جلب نمود و بالآخر کشور عزیز ما را بار دیگر به اغتشاش خونین و تبه کن داخلی کشانیده و پس از اینکه افغانستان عزیز از آتش خانمان سوز اغتشاش نجات یافت به صورت معقول تر و کاملتر، وسیع تر و متین تر وارد فعالیت های آبادی خود و مردم خویش گردید. تشکیلات دفاعی و امنی، خدمات عامه (تعمیم معارف و تنظیم امور صحیه معابر و مواصلات) انکشافات اقتصادی توسعه و اصلاح زراعت و آبیاری تاسیس فابریکات، استخراج معادن، تنظیم توسعه تجارت، بوجود آوردن بانک های مرکزی و سایر بانک ها و موسسات، تصدی دولتی و خصوصی، پیشرفت های قابل توجه عمرانات و اصلاحات شهرها و دهات و امثال آن شامل این فعالیت ها بوده که در خلال این مدت مطابق به امکانات توان و قدرت

در اینجا با توجه به زمان و وقت به صورت تدریجی و مترقی صورت گرفت و قوه مالی دولت مایه این تشبیهات و نتایج حاصله از آنها مبداء انکشاف منابع مالی دولت گردید و باین مطالعه وضع عمومی وارد گزارشات اجمالی امور مالی میشود .

هر چند افغانستان کشور باستانی بوده و تاریخ مالی آن هم قدمت دارد اما تجاوزات مکرر و مداخلات طولانی اجنبی ها، کشمکش های داخلی و بالنتیجه پس مانده کمی از ترقیات خاصه قرن معاصر همواره شیرازه بنیه مالی دولت را از هم گسیختانده و نگذاشته است حکام حاصل نماید، ازین جهت منبعیت کمی و کیفی وضع مالی دولت در عرصه قبل از استقلال غیر مستقر بوده و بعد از آن تا کشمکش اخیر (۱۲۰۷) و (۱۳۰۸) افغانستان بصورت مقدماتی و در زمان اغتشاش سقوط نمود و پس از آن دوره جدید حیات مالی دولت مجدد آغاز شد . و اینک سیر حرکت و ارتقای آن در خلال پنجاه سال اخیر به تفریق ذیل توضیح میشود :

۱ - منابع عواید و موارد مصارف .

۲ - نظام اداری .

۳ - تشکیلات مالی

۴ - وضع مالی

منابع عواید و موارد مصارف

قسمت منابع عواید

قبل از استقلال

در دوره قبل از استقلال (۱۲۹۸) منابع مالی دولت را قسماً مالیات مستقیم (اراضی، آسیاب، بای کوب، جواز، اصنافی، مالیه دودی، سرانه، جزیه مذهبی مالیه چهل یک و ذکات اموال مواشی، سکوک و مانند آن) و مالیات غیر مستقیم را مالیات گمرکی بنام وجوهات تشکیل میداد که برخی از آن ها دارای قدمت تاریخی از ادایل اسلام بعضی از آن ها بعداً وضع گردیده بود و بر علاوه قسمت دیگر آن عبارت از بیگار، خدمات جسمی، غنیمت، خراج و مصا دره و امثال آن بود .

بعد از استقلال

هر چند به سلسله فعالیت های که در همه موارد بعد از حصول استقلال بعمل آمده در ذیل دیگر امور قدم های نافع در راه اصلاحات اساسی منابع مالی دولت نیز برداشته شد . اما کوتاهی وقت، شرایط زمان و حادثه اغتشاش اخیر نگذاشت که فعالیت های مذکور از حال مقدماتی تجاوز کند و به مرحله نتیجه برسد از همین قرار است وضع در عرصه تقریباً ده سال بعد از اغتشاش که با تفاوت کمی اثرات ناگوار مشکلات گذشته چریانات اداره مملکت را از هر حیث تحت تاثیر خود قرار داده بود .

مفکوره های طرح شده قبل از اغتشاش و اصلاحاتیکه در آن با اساس مقتضیات وقت وارد شد و ابتکارات جدیدی که بعد از اغتشاش در قسمت انکشافات اقتصادی به مفهوم وسیع و کامل آن بعمل آمد زمینه را برای آغاز و تطبیق ریفارم های لازمه در منابع مالی مساعد ساخت و حکومت های وقت از سازگاری های موقوف به زمان استفاده کرده و هر کدام بشو به خود در منابع مالی دولت اصلاحات نسبی اما قابل توجه را وارد نمودند ازینقرار :

عواید عادی

۱ - مالیات مستقیم آنچه جنبه تبعیض و بی عدالتی را در بر داشت مانند مالیه جزیه ، دودی ، سرانه و امثال آن لغو گردید و بجای آن مالیات دیگر مستقیم مانند مالیات بر عایدات ، تجملی و ازین قبیل برقرار شد و دیگر مالیات مستقیم دیگر مانند مالیه اراضی ، چهل یک و ذکات مویشی و غیره که پیشای دینی و علمی و عدالت اجتماعی دارد بحال خود باقی ماند .

۲ - در مالیات غیر مستقیم علاوه بر مالیه گمرکی مالیات حق الانحصار ، مالیه بر فروشات بعضی از مواد استهلاکی ؛ مالیه بر اسما و نظیر آن نیز وضع گردید .

۳ عواید اضطراری نظربه اقتضای زمان متدرجاً ازین رفت .

۴ - در قسمت محصولات متناسب به تزئین حجم خدمات و معاملات در منابع عواید محصولات از ناحیه توسعه فعالیت های پست ، تیلگراف و تیلیفون و انواع صکوک و اوراق بهادار مربوط به معاملات و مسافرتها ، فیسها ، حق التصدیق و امثال آن افزایش قابل ملاحظه رخ داد .

۵ - سایر عواید متفرقه عادی .

عواید سرمایه گذاری

۶ - از ناحیه سرمایه گذاری که به منظور تنظیم مسائل تجاری ، اقتصادی و مدنی در موارد مختلفه بوسیله تصدیهای دولتی مانند انحصارات ، دیپوی تمانی ، نقلیات ، هواتها ، سینماها ، مطابع ، نشریات و امثال آن بعمل آمد منابع جدید قابل ملاحظه برای عواید دولت موجود گردید .

۷ - از رهگذر تاسیس بانک مرکزی و دوران سرمایه آن و فینانس مان سایر بانسکها و نسیسات و قرض و قرض بیل نسیس و اول ، پست و آینه و امثال آن که متناسب به ایجابات اقتصادی مملکت صورت گرفت ، منابع جدید و قابل ملاحظه ایجاد گشت .

۸ - مفاد دوران سرمایه بصورت اشتراکات در موسسات خصوصی .

۹ - پروژه ها و فعالیت های مشترک .

۱۰- تدویر فا بربیکات .

۱۱- حاصلات ، توزیع و سایر فعالیت های مربوطه به املاک .

۱۲- اقلام دیگر از ناحیه فعالیت های سرما به گذاری .

قرض و امداد

۱۳- قرض داخلی و خارجی قصیرالمدت و طویل المدت و امداد بلا عوض

ممالک دوست .

موارد مصارف

اداره و تنظیم امور امنی ، سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی ، و خدمات عامه مملکت همواره مستلزم مصارف بوده و مصارف بامورد به منافع معنوی و مادی منتج میشود . ازین جهت هر قدر میزان مصرف معقول بلند برود معنی افزایش فعالیت های سودمند اقتصادی و رسیدن به ترقیات را در برداشته و حاصل آن از هر حیث به سویه عالی نایل گردیدن است . با ذکر این اصل کلی موارد مصرف دوره قبل از استقلال و بعد از آن ذیلاً خلاصه میشود .

قبل از استقلال

مصارف دولت تا سال (۱۲۹۸) بیشتر متوجه دفاع مملکت ، رفع خا نه جنگی ها و اغتشاشات داخلی و امثال آن بود ، مصارفی که در مورد تعمیر معارف ، احداث شوارع و امور موصلاتی ، تشکیلات اداری و امثال آن صورت گرفته در مقابل مصارف اول الذکر بقدری ناچیز بوده که نمیتوان آنها را با هم طرف مقایسه قرار داد . از این جهت به تفصیل آن وارد شدن در اینجا بسیار مهم نیست و تذکر آن همین قدر کافی دید میشود .

بعد از استقلال

بعد از حصول استقلال مملکت ما نند مریض مزمن وارد دوره نقاهت متوجه تقویه و چاره های خویش شده . از مصارف دفاعی متناسب به ایجابات محیط متدرجاً کاسته و مصارف فعالیت های عمرانی و سرما به گذاری خود را افزایش داده تعمیر فوق العاده معارف ، تاسیس شفاخانه ها ، توسعه موصلات و مخا برات توجه به مسائل زراعت ، جنگلات ، معادن و فابریکات ، عمرانات و سایر تاسیسات اقتصادی ۲۴ المنفعه دیگر از موارد شامل فعالیت های مذکور بود . اما اغتشاش اخیر (۱۳۰۷) و (۱۳۰۸) داخلی موقع نداد که این فعالیت ها بنتیجه کامل خود برسند . از این جهت مصارف مربوط به مدت ده سال از ۱۲۹۸ تا اغتشاش مذکور را میتوان مصارف مقدمه سازی و سر و ی این فعالیت ها دانست و حاصل آنرا عبارت از طرح این مفکوره های عالی شناخت که در دوره مذکور صورت گرفت و در عرصه بعد از اغتشاش تا امروز این فعالیت ها با تابعیت از مقتضیات

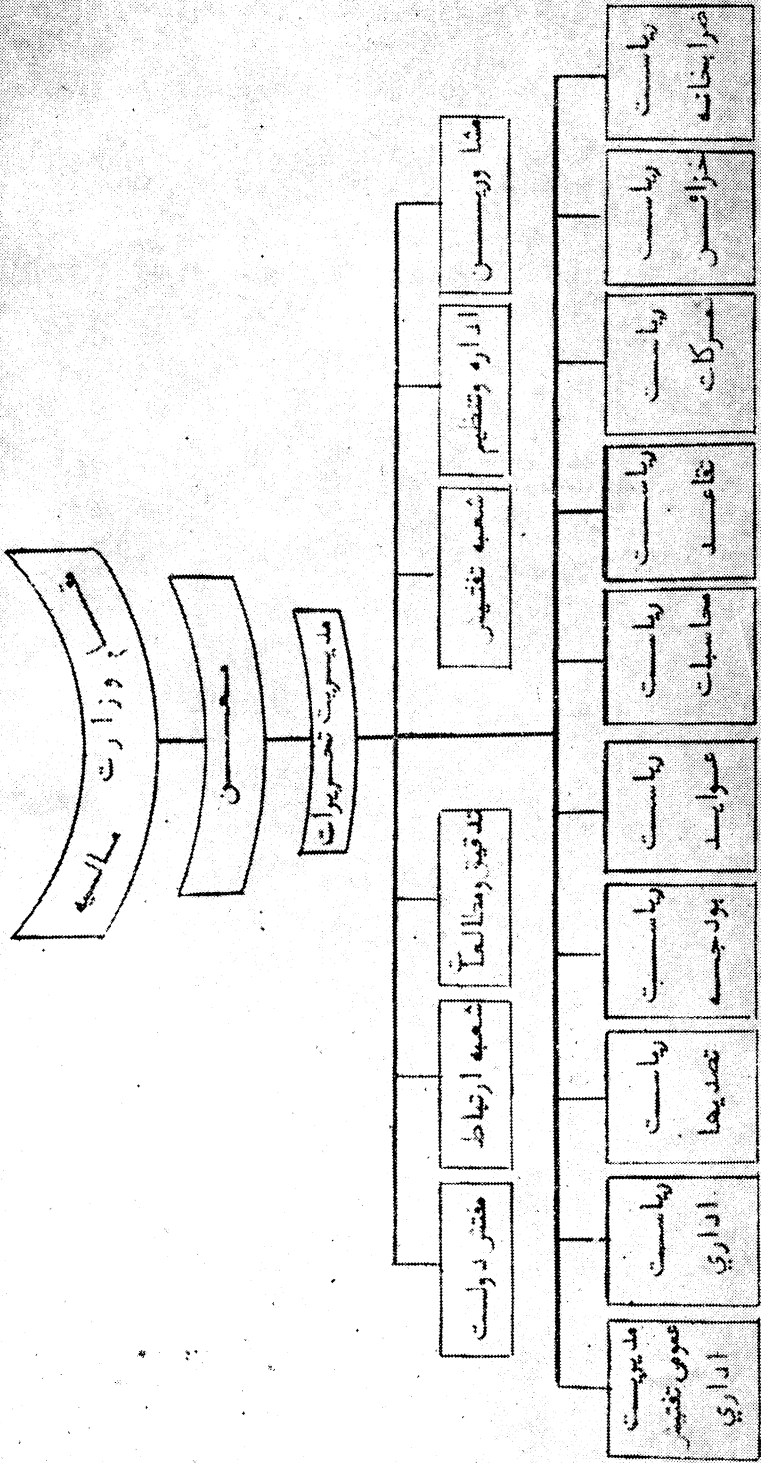
- زمان و محیط در حدود مقدور با شرایط بهتر، وسیع تر و مکمل تر بصورت روز افزون تعقیب شد که موارد مصارف آن درین وقت اذاین قرار است .
- ۱- دفاع و امنیت اداره داخله: مصارف تشکیلاتی، اداری و وزارت خانه های دفاع، خارجه، عدلیه، داخله، مالیه، تجارت، قبایل و امثال آن.
 - ۲- خدمات عامه: (مصارف دهاتی، ابتدائی، متوسط، لیسه، پوهنجهی و پوهنتونها) تاسیسات صحیه، مواصلات و مخابرات، امور نشراتی و مطبوعات .
 - ۳- سرمایه گذاری در عمرانات و امور فواید عامه، تاسیسات تصدیها فابریکات، اشتراکات، خریداریها و امثال آن .
 - ۴- پروژه های انکشافی و توسعه اصلاح زراعت، تنظیم سیستم آبیاری، احداث بند و انهار و فارم ها و قابل استفاده گردانیدن زمین های با پرومانند آن .
 - ۵- امداد و سپاسیدی بموسسات عام المنفعه مثل بنیادوالی ها موسسات علمی و فنی موسسات خیریه (دارالمساکین، عجزه و ایتام) طب و قایوی (ملاریا، تبر کلوژ و غیره) بیمه صحی، کوپراتیف مامورین و مالداری، تنظیم امور تجارت و حرفه و صنایع، تشویق مستحصلین و مالدار، تقویه صادرات، صنایع مستظرفه و ارت و امثال آن.
 - ۶- موارد دیگر.

نظام اداری و مالی

نظام اداری شامل قوانین و مقررات و تعامل مربوط به سیستم، طرح و تحقیق و تحصیل عواید و اجرای مصارف و کنترل مسائل اداری آن ها میباشد که بدو قسمت متمایز با مقایسه قبل از استقلال و بعد از آن اجمالاً توضیح میشود با این ترتیب:

قسمت قوانین و مقررات

قوانین و مقررات منابع عواید اعم از عواید عادی (مالیات و محصولات) و سرمایه گذاری هر کدام دارای خصوصیات علیحده بوده و اذاین جهت قوانین و مقررات هر نوع آن جدا میباشد. مالیات و محصولات در اساسات و مفاهیم خود باهم اشتراک دارند. مانند داشتن هدف، موضوع، مکلف، مطرح معین، شرایط تحصیل و تحویل، سازش با وضع اقتصادی و عواید ملی و بالاخره عدالت اجتماعی و امثالها. و بعضی موارد دیگری موجود است که با بدد در کلیه مالیات و محصولات و عواید در نظر گرفته شود. و هم لازم است تذکر داد که منظور از هدف مالیه تنها تأمین عواید نبوده بلکه مقتضیات تنظیم مسایل اجتماعی، اقتصادی، پولی و امثال آن نیز در آن مضموم بود که از طریق وضع مالیه (۱۰ صفحه آینده که بی نمبر است به دوام صفحه ۵۸ میباشد)

معارف

قبل از تاسیس مکاتب عصری در افغانستان شاگردان عموماً در مساجد نزد ملاها تحصیل میکردند و نصاب تدریس عنعنوی آن وقت متشکل بود از قرآن شریف و بعضی آثار منثور و منظوم فارسی و قدری خط و حساب .

تا سیس مکتب حبیبیه در سال ۱۲۸۲ شمسی در زمان سلطنت امیر حبیب‌الله خان آغاز معارف عصری محسوب میگردد. بعد از آن در سال ۱۲۸۸ یک مکتب ابتدایی نیز در کابل تاسیس یافت و تعلیم و تربیه عنعنوی مورد نفتیش و نظارت دولت قرار گرفت تا کیفیت تدریس آنها بهتر گردد. اولین شورای معارف تاسیس گردید تا نصاب درسی، حفظ الصحه، وضع مالی، وسایل انضباطی و مسایل اداری معلمین و هیأت اداری مکاتب را واری نماید .

بین سالهای ۱۲۸۸ و ۱۲۹۱ چند مکتب ابتدایی در کابل بصورت مکاتب دهاتی امروزه در مساجد و بعد در عمارات حکومتی تاسیس شد که یک یاد معلم داشت. معلمین بصورت خصوصی تحصیل کرده بودند و مضامین درسی عبارت بود از فارسی، پښتو دینیات، قرآن مجید و حسن خط .

هدف عمده این مکاتب سواد آموزی، حساب ابتدایی، مبادی دین اسلام و معلومات مدنی همانوقت بود .

در ابتدای تاسیس مکتب حبیبیه تمام معلمین سائنس و انگلیسی و حتی هیأت اداری از هند استخدام شد. پروگرام تدریسی همیشه در تغییر بود و سیستم تعلیم و تربیه هندی در آن مکتب تطبیق میگردد . در سال ۱۲۹۱ اولین دارالمعلمین در کابل تاسیس شد و شاگردانیکه تعلیمات خصوصی خود را در مساجد و مدارس فرا گرفته بودند شامل آن گردیدند که بعد از دو سال تحصیل در دارالمعلمین و شش ماه در مکتب حبیبیه برای اولین بار ۶۵ فارغ التحصیل در مکاتب ابتدایی مؤظف شدند. این وضع تا استرداد استقلال افغانستان دوام داشت .

در آغاز دوره سلطنت اعلیحضرت امان‌الله خان در شهر کابل و مرزوبات ولایت کابل یکعهده مکاتب ابتدایی تاسیس شد و برای ترویج معارف عصری ولایات هم قدمهای بزرگی برداشته شد. وزارت معارف با تشکیل منظم نظر با احتیاج همانوقت روی کار آمد و دولت کنترل معارف را عملاً بدست گرفته تاسیس مکاتب و پیشبرد معارف را وظیفه اساسی خود شناخت. با روی کار آمدن اولین قانون اساسی تعمیم معارف رایگان برای اولاد افغان نافذ گردید. برای اولین بار انجمن معارف تاسیس شد و برای طرح پروگرامها، تالیف و ترجمه کتب و تهیه مواد درسی، تربیه معلمین و ساختمان عمارات لویج و مقرراتی وضع گردید. برای استفاده از تجارب ممالک غربی با بعضی کشورهای اروپائی روابط فرهنگی برقرار گردید و به استخدام معلمین و مشاورین و جلب امداد علمی و تربیوی توجه خاصی مبذول شد. سیستم تدریسی، تشکیلات اداری و امتحانات بهبود یافت و معارف عصری توأم با تربیه ملی افغانی وظیفه همگانی شناخته شد .

با تاسیس مکاتب ابتدایی در کابل و مراکز ولایات، مکتب حبیبیه دارای دوره‌های ابتدایی، رشدی و اعدادی گردید. لیسه استقلال (امانیه) بکمک فرانسه و لیسه نجات (امانی) به کمک المان در کابل تاسیس گردید .

دارالمعلمین سابق بشکل نه صنفی بکار آغاز کرد که در آن بر علاوه مضامین دیگر روحیات، فن تدریس، تعلیم و تربیه نیز تدریس میشد. فارغان دوره ابتدائیه مرکز ولایات بصورت لیلیه در دارالمعلمین مذکور شامل درس شدند. متعاقب آن مکاتب رشدیه غازی واستقلال تاسیس گردید و برای اولین بار مکتب مستورات بوجود آمد. دخترانیکه در خانه بطور خصوصی تحصیل کرده بودند بصنوف بالاتر و دیگران بصنوف پائینتر شامل درس شدند وبعد از مدتی يك تعداد آنها برای تحصیلات عالی به ترکیه المان و فرانسه اعزام گردیدند. مکاتب مسلکی نیز یکی بعد دیگری نظر باحتیاج تاسیس یافت که عبارت بود از مکاتب اصول تحریر، دفترداری، زراعت، صنایع، قضات، حکام مساحت، دارالعلوم و دارالحفاظ. دوره ابتدایی پنج سال، رشدیه چهار سال و اعدادیه سه سال تعیین و مکاتب مسلکی اکثرأ تادوره رشدیه دوام داده شد. کتب درسی مورد ضرورت در اوایل در مطبعه مفید عام لاهور وبعد در مطبعه سنگی کابل به خط نستعلیق طبع شد.

در کورسهای اکابر از طرف شخص پادشاه طرز سواد آموزی بنام صوت غازی رایج گردید که یکعده آنها را شخصاً تدریس و مراقبت مینمود. بعداً طرز کار رایج گردید و انجمن پنبنتو مرکه برای تعمیم زبان ملی پنبنتو تاسیس شد. مجله «معرف معارف» ماهانه انتشار یافت و نشان معارف که کتاب، قلم، دوات و شمشیر را در داخل خوشه گندم نشان میدهد، تثبیت گردید. خلاصه از ۱۲۹۷ تا ۱۳۰۷ دوره نهضت معارف عصری افغانستان محسوب میگردد. در همین دوره اولین دسته فارغ التحصیلان دارالمعلمین اساسی بحیث معلم مؤظف شد و به فارغ التحصیلان مکاتب ابتدایی که سن شان بزرگتر بود در دستگاه دولت حق اولیت داده شد.

یک تعداد طلاب افغانی برای تحصیل بممالک اروپائی و آسیایی اعزام گردیدند و برای مکاتب عمارات جدید تعمیر یا خریداری شد. برای پیشبرد سویه تعلیم و تربیه و تدریس يك تعداد مشاوران و متخصصان از خارج استخدام گردید. جوانان افغان برای خدمت بوطن بارو حیه ملی افغانی تشویق و تربیه شدند. تعمیم معارف عصری توجه خیلی جدی طبقه منور و شخص پادشاه را بیش از همه امور بخود معطوف ساخته بود ولی متأسفانه در اثر اغتشاش داخلی وضع معارف برهم خورد و در مدت نه ماه مکاتب مسدود ماند. در عهد اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید بن تاسیس دوباره مکاتب حق اولیت داده شد و مکاتب کابل دوباره بدرس پرداخت.

وزارت معارف بامشکلات بزرگی از قبیل فقدان پول وعدم تمایل مردم به معارف مواجه بود که در اثر آن نتوانست تمام مکاتب و مؤسسات عرفانی را بعد از اغتشاش در مرکز و ولایات دوباره احیاء نماید.

بنابراین فعالیت وزارت معارف مدتی به تر تیب پروگرام جدید تعلیمات ابتدایی و تهیه کتب درسی محدود ماند. رفع نیازمندی های روز افزون دوائر دولتی از نظر تهیه مامورین برای دستگاههای دولت بیشتر مورد توجه وزارت معارف قرار داشت. وزارت معارف توفیق یافت در سال ۱۳۱۱ اولین فاکولته طب را که اساس پوهنتون امروزی باشد بنیان گذاری نماید. باتجدید قانون اساسی در سال ۱۳۱۰ تعلیمات ابتدایی برای همه اطفال افغان اجباری و رایگان گردید و مراقبت حکومت بر تمام مؤسسات تعلیمی دوباره تأیید شد. در همین سال چند نفر از فارغ التحصیلان صنف ۱۲ مکتب حبیبیه برای تحصیلات عالی به اروپا و امریکا اعزام گردید. دارالمعلمین دوباره تاسیس و مضامین زراعت و پنبنتو به نصاب آن افزوده شد. مکتب صنایع دوباره تاسیس گردید و بر علاوه شعبات رسامی، نجاری، معماری و موبل سازی شعبات رنگ آمیزی، تاپه کاری کاشی سازی، قالین بافی، تپاشیر سازی و خیاطی نیز در آن جدیداً بفعالیت آغاز نمود. سالهای ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۲ دوره احیای مجدد معارف بشمار میرود که تحت رهنمائی

خاص اعلیحضرت فقید امکان پذیر گردید. در آغاز زمامداری اعلیحضرت محمد ظاهر شاه در پروگرام های مکاتب ابتدایی نظر باقتضای وقت و احتیاج تجدید نظر بعمل آمد. متعاقباً کتب دوره ابتدایی باساس پروگرام جدید طبع و بدسترس شاگردان گذاشته شد. دوره تعلیم ابتدایی از پنج سال به چهار سال تعدیل یافت و مکاتب ابتدایی بیشتر تاسیس شد. از سال ۱۳۱۶ تا ۱۳۲۴ در معارف کشور تغییر بارزی روی داد به این مفهوم که تدریس در تمام مناطق بزبان پښتو صورت می گرفت. در سال ۱۳۱۹ پروگرام درسی دوباره تجدید نظر گردید، دوره ابتدایی شش سال قبول شد و معلومات حیاتی داخل پروگرام درسی گردید.

از سال ۱۳۲۵ تا ۱۳۲۹ در اثر تجربه لازم دانسته شد تغییرات بارزی در پروگرام مکاتب ابتدایی وارد گردد. چنین فیصله شد که در مناطق فارسی زبان همه مضامین بزبان دری و پښتو بحیث لسان و در مناطق پښتو زبان همه مضامین به پښتو و دری بحیث لسان تدریس شود.

باین ترتیب از مشکل بزرگ قلت معلم تاندره ای جلوگیری شد. در همین دوره حسب تقسیمات مناطق پښتو زبان و دری زبان مجدداً تالیف و طبع گردید و اصول صنفی برای دوره اول ابتدایی در سرتاسر کشور قبول شد.

باین ترتیب از مشکل بزرگ قلت معلم تاندره ای جلوگیری شد، در همین دوره بود که بتاسیس مکاتب نسوان توجه خاصی بعمل آمد و کتب دوره ابتدایی بخط نستعلیق طبع و هم مضمون حسن خط دوباره شامل پروگرام گردید. در تعلیمات نامه ها، پروگرام ها لوائح توزیع سامان و امتحانات تجدید نظر بعمل آمد. در سال ۱۳۳۰ یکنفر متخصص سواد خوانی بنام داکتر لایک استخدام شد که برای تربیه معلمین سواد آموزی کورسی دایر و اصول جدید سواد آموزی و چارتهای آنرا ترتیب نمود که تا امروز مورد استفاده کورسهای سواد خوانی قرار دارد. در سال ۱۳۳۳ برای شاگردان کورسهای اکابر نشریه ای بنام «بخوان و بدان» بوجود آمد و در سال ۱۳۲۸ در دهات و قریه جات به تاسیس مکاتب دهاتی اقدام شد که نتایج خوبی از آن بدست آمد. برای کوچی ها نیز مکاتب سیار تاسیس گردید.

تشکیلات اداری مرکز و مربوطات معارف نیز باساس انکشاف در تغییر و تبدل بوده برای مراقبت از تعلیم و تربیه و نظارت اداری برای هر ده مکتب یکنفر مفتش تعیین و برای سر معلمین مکاتب ابتدایی معاون منظور گردید. برای امداد به طبقه معلم و بهتر شدن وضع اقتصادی شان بر علاوه معاش معینه پول غله گی منظور شد. برای حفظ تعادل بین مضامین دینی و شرعی و مضامین عصری دارالعلوم های متعدد افتتاح و مضامین عصری در پروگرام تعلیمی شان داخل گردید. در سال ۱۳۲۳ مدرسه علوم شرعیه در کابل تاسیس یافت که دوره تعلیمی آن تا صنف ۱۲ می باشد. تعداد زیادی ازین مدرسه فارغ گردیده در دوائر عدلی شامل شدند و بعد از تاسیس فاکولته شرعیات تعداد زیادی از آنها از تحصیل عالی برخوردار گردیده اند. نصاب تعلیمی این مدارس و دارالعلوم ها از طرف علمای دینی داخلی و خارجی نظریه مقتضای عصر تشبیت گردیده است.

با جنگ عمومی دوم (۱۹۳۹ - ۱۹۴۵) معارف افغانستان دچار مشکلات گردید چه از یکطرف مشکلات اقتصادی خانواده هارا پریشان تر ساخت و از جانبی مستخدمین خارجی مجبوراً به اوطان خود بازگشتند و لایبر اتوارها از فعالیت حقیقی بازماند. توأم با انکشاف مکاتب ابتدایی دوره متوسطه و ثانوی نیز توسعه داده شد و در مرکز و ولایات مکاتب متوسطه و لیسه ها افتتاح گردید.

به توسعه مکاتب ثانوی اناث نیز توجه کافی بعمل آمد و پروگرام های تدریسی و تعلیمات نامه ها ترتیب و کتب و مواد درسی تهیه گردید.

درلیسه‌ها لابراتوار های مضامین سائنس تنظیم یافت و درمکاتب ثانوی ذکور وانات اطاق های مخصوص دروس اجتماعی و کتابخانه ها تاسیس شد. به طرز العمل امتحانات، حفظ الصحه شاگردان و تقویة وسایل تربیة بدنی نیز توجه بعمل آمد و مقرراتی درین باره وضع گردید. وزارت معارف بتاسیس مکاتب مسلکی اقدام نموده دارالعلوم‌ها، لیسه زراعت، مکتب اصول تحریر و حکام، لیسه تجارت، مکتب میخانیکی مکتب صنایع و تخنیک را تاسیس نمود و تعلیماتنامه هاولووائح تعمیررا تهیه و کتب و مواد درسی، لابراتوارها و آلات و افزار و متخصصین را بدست آورد. جلب امداد ازممالک دوست درراه توسعه مؤسسات عرفانی و تاسیس مکاتب تجربوی برای تمرین مسلک معلمی، روی کار آوردن مؤسسه صنایع تجارسی برای انجام کارهای عملی شاگردان صنایع واعزام یک‌عده معلمین وجوانان برای فراگرفتن تعلیمات مسلکی بخارج ازاجرات عمده وزارت معارف بوده است .

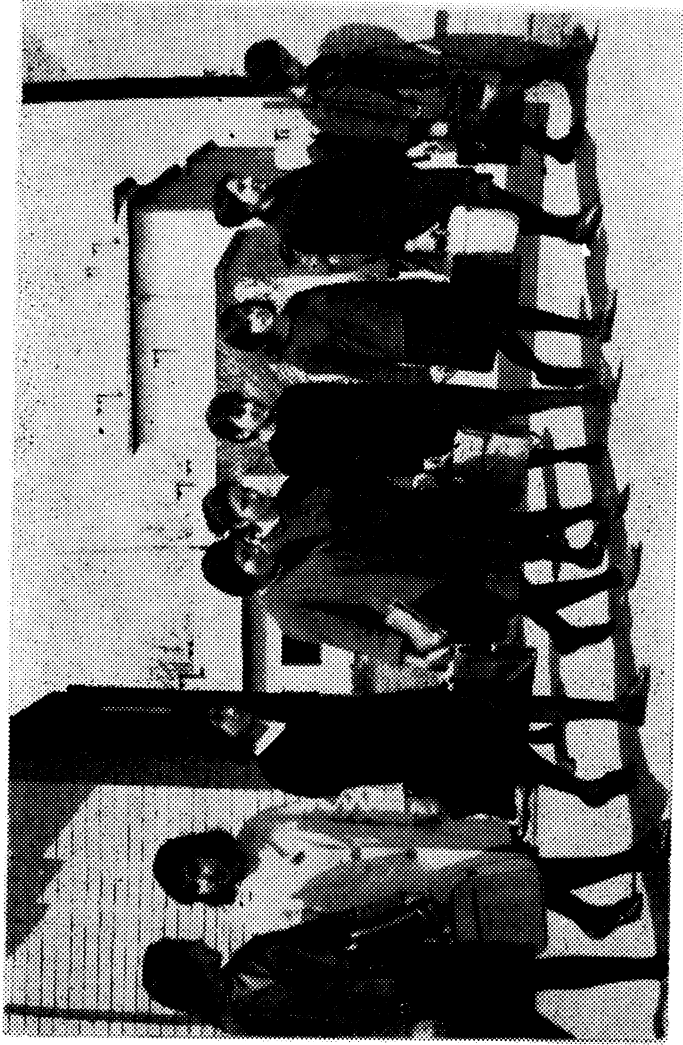
افغانستان باساس عنعنات صلحجویی وامنیت پسندی درسال ۱۹۴۸ عضویت یونسکورا قبول نموده درکنفرانس های منظفوی ومجالس فوق‌العاده آن اشتراك نمود وباینوسیله توانست ثقافت وپیشرفتهای عرفانی خودرا به مجامع علمی بین‌المللی معرفی نماید وازجانبی تعاون مؤسسات علمی‌را بخود جلب کند. درسال ۱۹۴۹ یک هیات‌سه نفری یونسکو وارد افغانستان شده راجع باصلاح معارف، بهتر ساختن پروگرام، تقویة دارالمعلمینها و مکاتب مسلکی بوزارت معارف راپوری تقدیم نمود. درسال ۱۹۵۰ یونسکو یک مشاور عمومی ودر۱۹۵۲ چهار متخصص وشش فیلوشپ وهمچنان درطول سالهای مابعد متخصصین امور تدریسی برای تخنیک ثانوی، تعلیمات ابتدایی، کاردستی، تدبیر منزل، سامان‌لابراتوار وسامان تخنیکی برای مکتب میخانیکی قندهار، خوست ومعلمین وسامان وکتب برای دارالمعلمین عالی واکادمی تربیة معلم وانستیتوت اداره صنعت داد .

درعهد سلطنت اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید بعوض پنبتومرکه موسسه بنام پنبتو انجمن درقندهار تاسیس شدکه در سال ۱۳۱۴ بکابل منتقل و مربوط وزارت معارف گردید .

درسال ۱۳۱۶ انجمن ادبی باپنبتو تولنه ترکیب یافت که ازبدو تاسیس تا حال انکشاف زیادی نمود. این مؤسسه درتدوین لغات وقواعد زبان، معرفی ادبا وشخصیت های معروف پنبتو زبان، تربیة نویسندگان وترویج اصول نویسندگی، ترتیب کتب درسی برای کورسها، ایراد کنفرانسها وارتباط پنبتو تولنه بحدیث اکادمی علمی‌وادبی پنبتو با مؤسسات فرهنگی کشور های جهان و تبادلۀ آثار علمی کوشش زیادی کرده است .

مؤسسه نسوان برای ارتقای سویه زنان کشور درسال ۱۳۲۵ تاسیس گردیدکه درابتداء کورسهای سوادخوانی، کاردستی، تدبیر منزل وپخت وپزدردآن دایر گردید. عده زیادی ازطبقه نسوان که ازفیض تعلیم بی‌بهره مانده بودند باین کورسها داخل شدند. هنگامیکه مؤسسه انکشاف یافت کنفرانسهای تربیوی وصحی‌درآن دایر گردید. درسال ۱۳۲۸ کورس های خیاطی، کتابخانه، کلپ، سینما وکودکستان درآن به فعالیت آغاز نمودکه درولایات هرات، قندهار، بلخ وبغلان هم نمایندگی دارد. این مؤسسه دارای نه کورس سواد خوانی، یک لیسه ویک کودکستان است .

درلیسه زنان شوهردار پاکسانی که سن شان زیاد باشد شامل میشوندکه درآن برعلاوه مضامین عمومی، تربیة طفل، خیاطی، آشپزی، تایپ و صنایع دست دوزی تدریس میشود . مجله «میرمن» نشریه این مؤسسه بوده ماهانه چاپ میشود .

متعلمين صنف ۱۲ كيسه ملاكي

تعداد مکاتب، معلمین و متعلمین از ۱۳۱۲ تا ۱۳۳۶

سنه	تعداد معلمین	تعداد معلمات	تعداد مکاتب ذکور	تعداد مکاتب اناث	تعداد متعلمین	تعداد متعلمات
۱۳۱۲	۱۶۵	.	۳۷۰	.	۴۵۹۱	.
۱۳۱۳	۲۰۶	.	۳۹	.	۶۱۵۷	.
۱۳۱۴	۲۰۹	.	۵۰	.	۶۱۸۶	.
۱۳۱۵	۳۰۹	.	۹۲	.	۹۲۷۵	.
۱۳۱۶	۵۸۴	.	۱۵۰	.	۱۷۵۲۶	.
۱۳۱۷	۸۳۳	.	۲۲۸	.	۱۸۸۷۷	.
۱۳۱۸	۱۵۰۷	.	۳۱۲	.	۵۰۰۰۰	.
۱۳۱۹	۱۹۹۰	.	۳۲۴	.	۶۰۰۰۰	.
۱۳۲۰	۲۱۹۰	.	۳۳۱	.	۶۴۰۰۰	.
۱۳۲۱	۲۵۴۸	.	۳۴۲	.	۷۲۲۰۳	.
۱۳۲۲	۲۴۵۴	.	۳۵۳	.	۸۴۱۲۶	.
۱۳۲۳	۲۵۲۲	.	۳۴۸	.	۸۷۵۳۹	.
۱۳۲۴	۲۵۴۶	.	۳۴۶	.	۹۳۲۷۹	.
۱۳۲۵	۲۶۷۷	.	۳۳۹	.	۹۳۳۴۴	.
۱۳۲۶	۲۷۴۷	.	۳۳۸	.	۹۸۶۳۱	.
۱۳۲۷	۲۷۵۸	.	۳۲۵	.	۹۸۶۶۰	.
۱۳۲۸	۲۸۲۳	.	۳۲۸	.	۹۵۹۸۲	.
۱۳۲۹	۳۰۰۷	.	۳۳۴	.	۹۹۷۸۸	.
۱۳۳۰	۲۸۷۸	۲۵۰	۳۹۷	۱۱	۹۳۳۶۷	۵۳۷۱
۱۳۳۱	۳۰۶۴	۲۸۷	۵۲۸	۱۷	۹۹۶۲۲	۶۲۶۳
۱۳۳۲	۳۱۵۲	۲۸۹	۶۴۳	۲۰	۱۰۳۹۰۷	۷۳۴۳
۱۳۳۳	۳۴۷۵	۲۶۸	۷۷۰۰	۲۱	۱۰۶۲۷۰	۸۶۷۸
۱۳۳۴	۳۵۸۴	۳۲۹	۷۵۰	۲۳	۱۱۱۱۲۱	۹۹۶۹
۱۳۳۵	۳۵۹۰	۳۷۴	۷۴۸	۲۶	۱۱۴۹۶۷	۱۱۱۲۵

درسال های قبل از ۱۳۳۰ تعداد معلمین معلمات، متعلمین متعلمات یکجا در احصائیه گرفته شده .

تعداد معلمین، معلمات، متعلمین و متعلمات معارف از ۱۳۳۶ تا ۱۳۴۶

سنه	تعداد معلمین	تعداد معلمات	تعداد مکاتب ذکور	تعداد مکاتب اناث	تعداد متعلمین	تعداد متعلمات
۱۳۳۶	۲۷۶۵	۴۳۱	۸۵۰	۶۴	۱۲۸۹۵۸	۱۲۵۷۸
۱۳۳۷	۲۸۹۷	۴۶۱	۸۶۳	۴۰	۱۴۰۹۷۸	۱۴۰۳۶
۱۳۳۸	۴۱۵۶	۵۲۱	۱۰۲۸	۶۵	۱۴۸۲۹۵	۱۷۳۰۱
۱۳۳۹	۴۳۵۴	۷۰۰	۱۱۱۲	۱۲۶	۱۷۰۹۳۳	۲۲۶۴۱
۱۳۴۰	۴۸۲۸	۸۷۰	۱۲۴۸	۱۷۸	۲۰۳۶۱۲	۳۱۶۸۹
۱۳۴۱	۵۰۱۹	۹۹۲	۱۳۳۱	۲۴۹	۲۲۷۸۰۲	۳۷۳۴۲
۱۳۴۲	۵۶۸۹	۱۱۰۰	۱۴۳۸	۲۶۰	۲۶۲۶۴۳	۴۵۰۰۰
۱۳۴۳	۶۵۰۱	۱۲۹۹	۱۶۰۸	۲۵۱	۲۹۴۴۸۴	۵۰۲۹۲

۶۱۱۸۸	۳۴۲۰۹۷	۲۸۸	۱۷۹۸	۱۵۰۰	۷۲۵۶	۱۳۴۴
۶۴۲۳۱	۳۸۸۴۸۵	۳۰۳	۱۹۷۶	۱۵۵۱	۸۳۵۷	۱۳۴۵
۷۲۴۳۷	۴۳۹۷۱۳	۳۵۷	۲۴۶۴	۱۶۹۷	۱۰۱۱۹	۱۳۴۶

از جمله ۹۱ مکتب ابتدایی که فاقد تعمیر بود ۲۸ آن تعمیر و دو عمارت خریداری و برای ۲۰ مکتب الحاقیه ساخته شد .

برای تقویة امور سمعی و بصری دوعراده موتر حامل ماشین سینما و فلمها بادیوسیت سامان تهیه گردید .

تاسیس شد	مکاتب پیش بینی شده در پلان	مکاتب ابتدایی	مکاتب دهاتی	کورس اکابر	شمول حرفه
۱۸۵	۱۶۰	۱۶۰	۵۰۰	۲۵۰	۱۲۰
۵۴۳					
۱۷۵					
۱۰۶					

تعلیمات ثانوی در آغاز پلان پنجساله اول افغانستان دارای ۲۷ لیسه و متوسطه بود که ۲۳ آن برای ذکور و چهارتای آن برای اناث بوده از لحاظ تعمیر و تجهیز کمبودیهای داشت. لیسه های حبیبیه، زرغونه، خان آباد، بغلان، لیلیه گردیز مزار شریف، الحاقیه لیسه ملالی، خوشحالخان، غازی، احمدشاه بابا، ملکه رضیه متوسطه جرم بدخشان، اشترگرام کاپیسا، منزل دوم لیسه رحمان بابا و ستدیوم استقلال تکمیل و برای تمام لیسه ها و متوسطه ها لابراتوار ساینس و کتابخانه تهیه گردید .

مکاتب پیشبینی شده در پلان	تاسیس شد.	متوسطه	لیسه	لیلیه
۱۵	۲۷		۸	۵
			۵	۵

تعلیمات مسلکی

در انکشاف مکاتب مسلکی اولارفع احتیاج دوایر دولتی تهیه و تربیه اشخاص مورد ضرورت و بعد انکشاف و توسعه این مکاتب حسب ضرورت و اهداف پلان مدنظر بود .

در حصه تعمیرات برای لیلیه دارالمعلمین کابل، دارالمعلمین های ولایات، مکاتب میخانیک کابل، خوست و قندهار، صنایع کابل، تخنیک ثانوی، لیلیه لیسه زراعت، مکتب تجارت و اصول تحریر، تجربوی علاوالدین، نجم المدارس ننگرهار، فخر المدارس هرات، مدرسه ابوحنیفه و مکتب سپورت تعمیرات جدید و الحاقیه بشمول تشنابهای عصری و صحنی تکمیل گردید .

ریاست تعلیمات مسلکی به تاسیس و توسعه مکاتب آتی مؤفق شده است : سه دارالمعلمین در قندهار، هرات و ننگرهار، دو مکتب میخانیک در قندهار و خوست، تمدید دوره تعلیمی مکتب میخانیک کابل از ۹ به ۱۲ صنف، تاسیس مکتب صنایع در فراه، تاسیس شقوق نجاری و خیاطی در مکتب صنایع کابل . در پلان دوم بازمه توسعه مکاتب ابتدایی مدنظر بود، ولی نظربه پلان اول به انکشاف و توسعه مکاتب مسلکی و ثانوی توجه بیشتر بعمل آمد .

باتطبیق پلان اول و آشنا شدن مردم باننتایج مطلوب معارف در مدت بیش از چهل سال از آغاز معارف عصری تقاضا برای تاسیس و ارتقای مکاتب فوق العاده افزایش یافت. در اثر شناختن این تقاضا اهداف پلان دوم از پلان اول خیلی وسیع تر گرفته شده که از توان دولت بلندتر بود .

پروژه ابتدایی

از جمله پنجاه مکتب تعمیر ۷ تا و الحاقیه ۱۰ تا آن تکمیل گردید در حالیکه از ۲۵۰ مکتب ابتدایی ۲۶۶ تا آن تکمیل و یانزدیک به تکمیل شد .
جدول آتی نشان میدهد که در پلان دوم چه تعداد مکاتب پیش بینی شده بود و چه تعداد واقعاً تاسیس گردید .

تعداد واقعی	تعداد پیش بینی شده
۹۵	تاسیس شد ۱۰۰
۵۰۲	تاسیس شد ۵۰۰
۸۰	تعدیل ۵۰
۱۳۰	تاسیس شد ۳۵۰
۶۰ مکتب	شمول زراعت عملی در ۱۰۰ مکتب
۶۰ مکتب	شمول حرفه های دیگر در ۱۷۰ مکتب

بر علاوه تاسیس مکاتب جمعیت یکتعداد معلمین و معلمات برای مشاهده جریان کورس های اکابر و مکاتب جمعیت بخارج اعزام گردید. در پروگرام و کتب درسی تجدید نظر بعمل آمد و مکاتب دهاتی تقویه یافت .

پروژه ثانوی

در قسمت تعمیر، تکمیل و توسعه ۱۱ متوسطه، ۱۳ لیسه و ۲ متوسطه لیلیه و تعمیر (۸) متوسطه لیلی پیش بینی شده بود که از آن جمله ۱۱ مکتب و یک الحاقیه تکمیل، ۱۴ مکتب و سه الحاقیه و ۴ لیلیه بعضاً نیمکاره و برخی آغاز گردید .
جدول آتی تعداد مکاتب پیش بینی شده در پلان و تعداد واقعی مکاتب را نشان میدهد .

تعداد واقعی	تعداد پیش بینی شده
۱۰۴ متوسطه	تاسیس ۶۰ لیسه
۱۵ لیسه	تاسیس ۵ لیسه
۳ متوسطه لیلیه	تاسیس ۵ متوسطه لیلیه

همچنان برای بهتر ساختن پروگرامها و اصلاح طرز تدریس مضامین ساینس و بکار انداختن ورکشاپهای ساینس در لیسه ها برای جلب امداد های خارجی در قسمت تهیه سامان و تجهیزات ، طبع کتب درسی و بسا مسایل دیگر تعلیمی اقدامات مؤثری بعمل آمد .

پروژه مسلکی

جدول آتی، با زهم پیش بینی پلان و تعداد واقعی مکاتب مسلکی را نشان میدهد .
تکمیل و توسعه صنوف و لیلیه تخنیک ثانوی و چهار مکتب میخانیک مرکزی و ولایات تعمیر چار مکتب جدید میخانیک ثانوی در کابل و ولایات .
تکمیل تعمیر مکاتب زراعت کابل و بغلان و تعمیر پنج باب مکتب زراعت باشعبات لیلیه آن در ولایات .
تعمیر جدید مکتب صنایع کابل و اعمار چهار باب مکتب صنایع در ولایات .
تکمیل مکتب تجارت کابل و لیلیه مکتب اصول تحریر و مکتب شاهدخت بلقیس .
توسعه و تکمیل صنوف لیلیه های دارالمعلمین کابل و ولایات و اعمار یک دارالمعلمین نمونه در کابل و دو دارالمعلمین در ولایات .
تعمیر یک عمارت بالیلیه آن برای مکتب سپورت و تعمیر مدرسه علوم شرعیه و دارالعلوم کابل و سه دارالعلوم در ولایات .

تعمیر مکتب تخنیک ثانوی و چار میخانیک کی کابل و ولایات توسعه داده شده و نزدیک به تکمیل است .

الحاقیه و تحویلخانه مکتب میخانیک کی کابل تکمیل و برای ولایات زمین خریداری شد .
تعمیر مکتب زراعت کابل تکمیل و برای قندهار و هرات زمین خریداری شد .

تعمیر مکتب صنایع کابل و الحاقیه لیلیه آن تکمیل گردید .
تعمیر مکتب تجارت و اصول تحریر توسعه داده شد .

عمارت دارالمعلمین کابل و قندهار و ننگرهار توسعه داده شد و تشنابها، اطاق نانخوری آشپزخانه و حمام آن اعمار گردید .

برای طلاب مکتب سپورت تشنابها ساخته شده . کار تعمیر مدرسه شرعیه شروع شده و تعمیر مکتب ابوحنیفه تکمیل گردیده، نجم المدارس نزدیک به تکمیل و الحاقیه، قرائتخانه و کتابخانه فخرالمدارس هرات انجام یافته است .
تعداد پیش بینی شده تاسیسات مسلکی :

تاسیس سه مکتب میخانیک کی به سویه متوسطه در ولایات ننگرهار، بغلان و هرات .

تاسیس سه مکتب جدید زراعت در ولایات .

تاسیس سه مکتب جدید صنایع بسویه متوسطه در ولایات قندهار ، هرات و بدخشان .

توسعه انستیتوت اداره صنعت :

تاسیس دو دارالمعلمین در سال چهارم پلان در ولایات که تعداد شاگردان آن تا به ۳۶۰ نفر برسد . تاسیس ۲۵ شعبه دارالمعلمین مستعجله در ولایات .

تاسیس صنف ۱۳ در تخنیک ثانوی و تاسیس شق طیاره و ولدنگ کاری در آن .

تاسیس مرکز مواد درسی در مرکز وزارت .

تاسیس شعبه مطبعه در مکتب صنایع کابل .

تاسیس صنف ۱۴ و ۱۵ در انستیتوت اداره صنعت .

تاسیس ۲۹ شعبه مستعجله دارالمعلمین در ولایات و اکادمی تربیه معلم و دارالمعلمین عالی در کابل و دو مکتب تجربوی در پهلوی دارالمعلمین های قندهار و ننگرهار، تعدیل پروگرام میخانیک کی از سه سال به چهار سال .

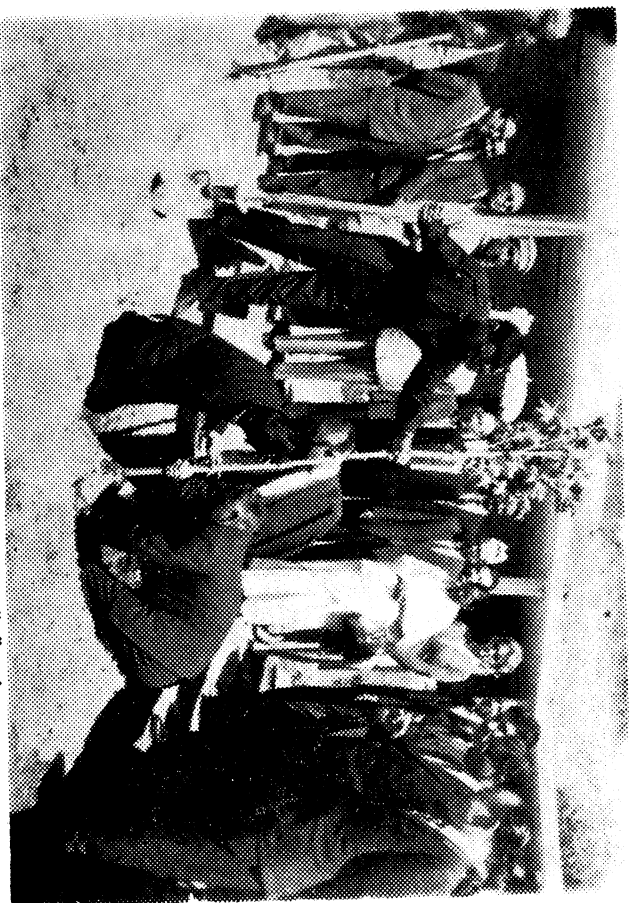
بر علاوه تاسیس کورسهای تخنیک کی شبانه در رشته برق، رادیو و ترمیم موتر، برای اشخاص انفرادی و مؤسسات خصوصی سپینارهای معلمین تخنیک کی در کابل و قندهار دایر گردید، وضع مؤسسات تربیه معلم بهتر شد و کورسهای متعدد و مختلف برای پیشبرد سویه معلمین دایر گردید، کتب تخنیک کی تهیه شد، پروگرام صنایع اصلاح گردید و یکده دختران در شعبه خیاطی آن مکتب شامل شدند . پروگرام دارالمعلمین ها اصلاح کورسهای داخل خدمت و ورکشاپهای تربیوی برای ارتقای سویه معلمین دایر و یک دسته معلمین برای فراگرفتن معلومات علمی و تربیوی بخارج اعزام شد .

پیش بینی تاسیسات جدید در پلان سوم :

سال	جدید	بدومعلمه	تعدیل دهاتی	تعدیل دهلی	اساسی	شعبه	کورس سواد	کورس
۱۳۴۶	۱۰۰	۱۰۳	۳۰	۶۹	۳۴	۲۰	۳۰	بدون حرفه
۱۳۴۷	۱۰۰	۱۰۳	۴۵	۵۰	۳۴	۲۰	۳۰	با حرفه سوادخوانی
۱۳۴۸	۱۰۰	۱۰۲	۵۰	۵۰	۳۴	۲۰	۳۰	بدون حرفه
۱۳۴۹	۱۰۰	۱۰۲	۵۵	۵۰	۳۴	۲۰	۳۰	بدون حرفه
۱۳۵۰	۱۰۰	۱۰۲	۶۰	۵۰	۳۴	۲۰	۳۰	بدون حرفه
مجموعه	۵۰۰	۵۱۲	۱۴۰	۲۶۹	۱۷۰	۱۰۰	۱۵۰	بدون حرفه

سيمینار مدیران معارف درپوهنتون (۱۳۴۶)

روز حقوق بشر در پوهنتون کابل

تاسیسات ثانوی در پلان سوم: لیسه ۲۰ متوسطه نهاری ۴۵ و متوسطه لیلیه ۳.
تاسیسات مکاتب مسلکی در پلان سوم:
 دو دارالمعلمین عالی در بلخ و قندهار، سه دارالمعلمین اساسی در پکتیا، پروان و کندز، و مکتب میخانیک در هرات و کندز و دولیسه زراعت در هرات و کندز.
 تعمیرات پیش‌بینی شده پلان سوم: تعمیر مکتب ابتدایی ۳۱۵، تعمیر مکتب متوسطه ۹۵، تعمیر لیسه ۱۰ و تعمیر مکتب مسلکی ۱۱.

در طی پلان پنجساله سوم ۹۱۹۰ نفر معلم تربیه خواهد شد.
 از جریان فعالیت های پلان پنجساله اول و دوم معلوم میگردد که تقاضا و تمایل مردم انکشاف معارف را خیلی سریع ساخته و اندازه افزایش فیصدی تعداد داخله مکاتب درین ده سال با دوره قبل از پلانگذاری حسب ذیل مقایسه میشود.

دوره ابتدائی	قبل از پلان اول	در خلال پلان اول	در خلال پلان دوم
۷۷ فیصد	۱۳۳۶ - ۱۳۳۱	۱۳۴۱ - ۱۳۳۶	۱۳۴۶ - ۱۳۴۱
دوره متوسطه	۱۸۸ فیصد	۲۲۰ فیصد	۲۶۰ فیصد
دوره ثانوی	۷۵ فیصد	۱۹۰ فیصد	۲۷۰ فیصد

از مقایسه افزایش فیصدی تعداد داخله مکاتب افغانستان با بعضی از ممالک آسیایی ثابت میگردد که فیصدی افزایش در افغانستان بلندتر بوده است.

ولی نظریه نبودن معلم، تعمیر و سامان تدریس، انکشاف سریع معارف در خلال پلان های اول و دوم وزارت معارف را بیشتر دچار مشکلات ساخت و از همین جاست که کیفیت تدریس و تعلیم نسبت به سابق پایان آمده موجب نگرانی عمیق وزارت معارف را فراهم کرده است. برای رفع این نقیصه وزارت معارف کمیسیون را دایر نمود که دارای کمیته های شش گانه بوده هر کدام موظف گردید بر یک قسمت این مشکلات غور نماید و امید است در رفع این نقیصه توفیق حاصل شود.

پوهنتون کابل

اگرچه افغانستان از نظر معارف و فرهنگ سابقه طولانی دارد ولی اساس پوهنتون کابل بحیث یک مرکز تعلیمات عصری با تاسیس پوهنخی طب در سال ۱۳۱۱ گذاشته شد.

امور پوهنتون کابل تا سال ۱۳۱۵ مستقیماً از طرف وزارت معارف اداره میشد ولی افزایش تعداد پوهنخی ها مثل پوهنخی علوم، حقوق و ادبیات به تعقیب پوهنخی طب و ادراک نیازمندی های عصر از طرف حکومت سبب گردید پوهنتون کابل در سال ۱۳۲۶ بحیث یک واحد اداری جداگانه و مرکز پوهنخی های مربوط شناخته شود.
 از آن تاریخ به بعد پوهنتون کابل در هر ساحه انکشاف نمود چنانچه امروز دارای ۱۱ پوهنخی و چند مؤسسه میباشد.

بمنظور هم آهنگی با پیشرفت های در چند سال اخیر در جمیع شئون حیاتی نصیب کشور گردیده پوهنتون کابل نیز سعی بلیغی بخرج داده تا علاوه بر تهیه نفر برای پیشبرد امور دولت در ساحات مختلف علمی و اداری در خود پوهنتون نیز به کمک پوهنتون های معتبر ممالک دوست تحولاتی وارد شود.

از جمله تحولات بارز پوهنتون میتوان تهیه و ترتیب اساسنامه جدید پوهنتون را تذکار نمود که بزودی مراحل قانونی خود را پیموده در معرض اجرا گذاشته خواهد شد. پوهنخی طب نخستین هسته پوهنتون کابل است که برای رفع نیاز مندی های صحی مردم و آشنائی با اصول طب عصری در اول عقرب ۱۳۱۱ بمیان آمد.
 این پوهنخی از چند سال باین طرف با پوهنخی طب لیون (فرانسه) توأمیت دارد و به این اساس از آن در رشته های مورد ضرورت یکعه استاد بدست می آرد.

پوهنځي دواسازي درسال ۱۳۳۸ برای تولید و ترجیح ادویه ساخت خود کشور درپهلوی پوهنځي طب بيمان آمد و درسال ۱۳۴۱ درچوکات پوهنتون کابل شکل يك پوهنځي مستقل را گرفت اما ازآغاز سال تعليمي ۱۳۴۴ دو باره با پوهنځي طب پیوست .

ازپوهنځي طب و دواسازي تاآخر سال ۱۳۴۶ هشتصدوچهل نفر دكتور فارغ شده است. درسال ۱۳۴۶ تعداد داخله محصلان پوهنځي به ۶۹۵ نفر بالغ میگردید. این پوهنځي ۱۷ شعبه و يك مجله دارد .

مؤسسات صحي پوهنتون :

مؤسسات صحي پوهنتون باعمار رفقي سناتوريم در ۱۳۱۰ بوجود آمد و تاامروز باتداوی امراض گوناگون و مساعد ساختن زمينه آموزش عملي برای محصلان پوهنځي طب و دوا سازی پوهنتون کابل به پیشرفت های زيادی نایل شده .

مؤسسات صحي پوهنتون دارای شعبات ذیل است :

۱- نادرشاه روغتون که درسال ۱۳۱۵ بنا یافته سالانه در حدود (۵۰۰۰) مريض را در شعبات مختلف خود داخل بستر نموده معالجه میکند. این شفاخانه دارای ۳۰۰ بستر و سرويس های داخله، جراحی، گوش و گلون و بينی، چشم، جلدی و رادیولوژی میباشد. ۲- زرفقي سناتوريم که ۱۰۰ بستر دارد و مخصوص تداوی مسلولين است سالانه سه تاچارصد مريض را بهبود می بخشد .

۳- سنایی روغتون دارای ۱۰۰ بستر بوده در آن بيماران عقلي و عصبي ذکور و اناث در عمارات جداگانه تحت معالجه قرار میگیرند .

۴- دميرنو روغتون دارای ۳۰۰ بستر و سرويس های داخله، جراحی، چشم، گوش و گلو و بينی، جلدی، عقلي و عصبي، نسائي، ولادی و اطفال می باشد و سالانه در حدود ۴۰۰۰ نفر مريض در آن داخل بستر میگردد.

۵- معاینه خانه مرکزی که درسال ۱۳۲۰ بنا شده است بزرگترین پولی کلينیک افغانستان است که دارای تمام شعبات بشمول طب دندان بوده سالانه در حدود ده هزار نفر در آن تداوی آني میشود .

مؤسسات صحي پوهنتون علاوه بر شفاخانه ها و کلينیک های متذکره دارای لابرا توار های کيميای حياتی ، اکسريز ، محلولات زرقیه ، تابليت سازی و دواخانه ها میباشد .

پوهنځي حقوق و علوم سياسي :

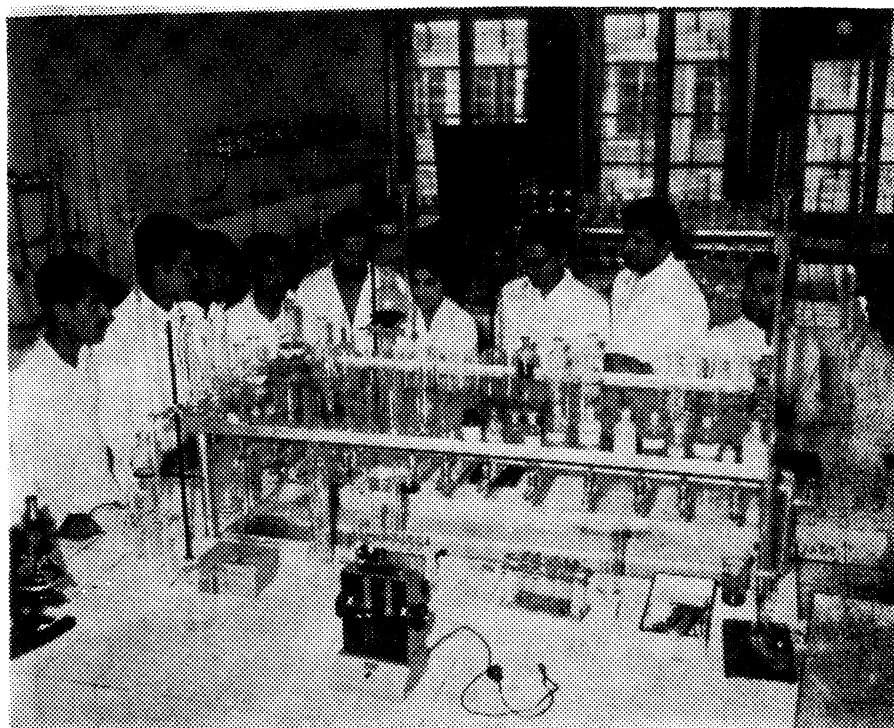
پوهنځي حقوق و علوم سياسي برای تر بيه محصلان در رشته های حقوق و ديپلوماسي درسال ۱۳۱۷ تاسيس شد. در ابتدا شكل يك اکادمي علوم اجتماعي و سياسي را داشت و درسال ۱۳۲۰ به سويه پوهنځي ارتقا نمود .

پوهنځي حقوق با ۲۵ محصل و ۵ استاد آغاز یافت تا اینکه تعداد استادان آن به ۴۱ نفر رسید که از جمله ۳۷ نفر داخلی و ۴ آن خارجی است . درسال ۱۳۴۶ به تعداد ۴۳۰ نفر (دختر و پسر) در پوهنځي حقوق مشغول تحصیل بودند .

این پوهنځي در ابتدا بیشتر از همکاری های علمي استادان ترك بهره مند بود و امروز پوهنځي حقوق با کولته حقوق بازيس توأمیت دارد و دارای چهار شعبه و يك مجله می باشد .

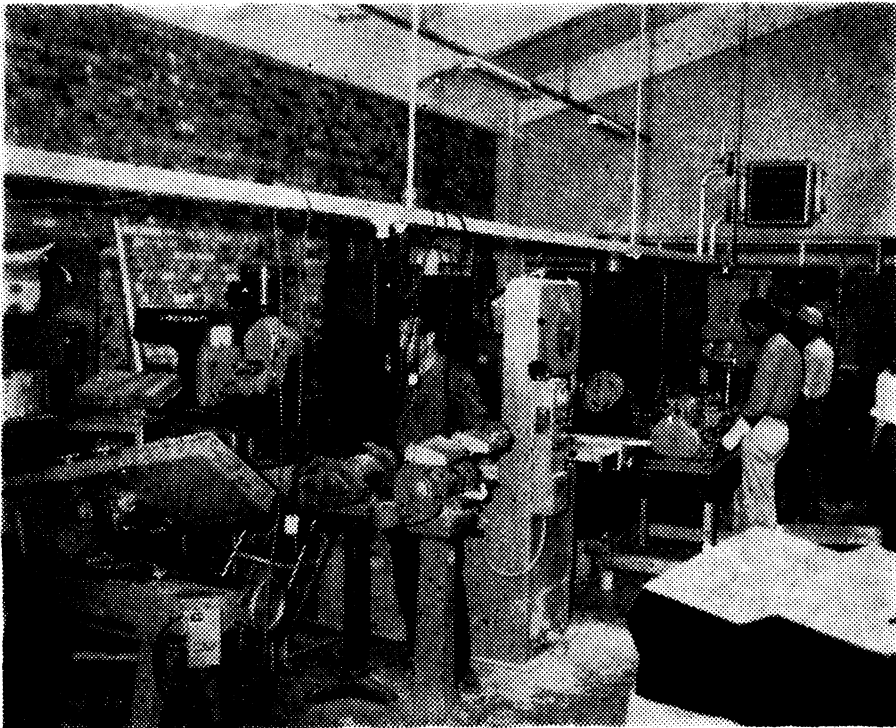
گوشه از تعمیر پوهنځی انجنیرۍ

گوشه از لابراتوار پوهنځی طب کابل

شعبه زبانشناسی پوهنځی ادبیات

ورکشاپ پوهنځی سیانس

پوهنځی علوم :

پوهنځی علوم در سال ۱۳۲۱ تاسیس گردید و در ابتدا دارای دو شعبه ریاضی و فزیک و کیمیا و بیولوژی بود که با ۸ استاد و ۱۶ محصل افتتاح شد . اکنون این پوهنځی دارای چهار انستیتوت و یک مجله است که هر انستیتوت متشکل از چندین شعبه مختلف میباشد .

در سال ۱۳۴۶ به تعداد ۳۰ نفر استاد خارجی، ۴ تکنیشن و ۸ پیسکور المانی در دیپارتمنت‌ها و لابراتوار های پوهنځی علوم مصروف فعالیت بود .

پوهنځی علوم از سال تاسیس خود تا ختم سال ۱۳۴۶ به تعداد ۴۴۰ فارغ التحصیل به جامعه تقدیم کرده است و با پوهنځی علوم طبیعی پوهنتون بن توأمیت دارد که به اساس آن از یکسو طلاب خود را برای تحصیلات عالی به پوهنتون بن میفرستد و از جانب دیگر خود را با عصری ترین لابراتوارها مجهز ساخته است و عنقریب یک لابراتوار رادیو شیمی نیز بکمک سازمان بین المللی نیروی ذروی در آن نصب و بکار انداخته خواهد شد. همچنین برای تاسیس یک رصدخانه در افغانستان از طرف این پوهنځی اقدامات مقتضی صورت گرفته است .

پروژه حیوان شناسی پوهنځی علوم در نتیجه انکشاف شعبه حیوان شناسی بوجود آمده است. امور این پروژه از طرف یک کمیته که سمت ریاست افتخاری آنرا والا حضرت شهزاده محمد نادر دارند اداره میشود. فعلا پروژه مذکور باغ وحش کابل و موزیم حیوان شناسی افغانستان را در بر میگیرد .

باغ وحش کابل که در سال ۱۳۴۶ افتتاح گردید دارای ۳۶۰ نوع حیوان و پرندۀ داخلی و خارجی میباشد. قرار است موزیم حیوان شناسی که قسمت عمدۀ مواد و تجهیزات آن قبلا تهیه شده است امسال در بریکوت افتتاح شود .

پوهنځی ادبیات و علوم بشری :

پوهنځی ادبیات در سال ۱۳۲۲ بحیث چارمین پوهنځی پوهنتون کابل تاسیس گردید .

این پوهنځی ۹ شعبه، چهار انستیتوت و یک مجله دارد. این انستیتوت ها عبارتند از زبان شناسی، جغرافیا، هنرهای زیبا و علوم بشری .

هیأت تدریسی پوهنځی ادبیات و علوم بشری متشکل از ۵۰ استاد دائمی ۱۰ استاد اجیر داخلی و ۸ نفر استاد خارجی می باشد .

پوهنځی ادبیات و علوم بشری تا حال ۶۹۳ معلم لسان ادبیات و تاریخ، جغرافیه، محقق، نویسنده و مامور دولت برای رفع نیازمندی لیسه ها و مکاتب ثانوی، مؤسسات نشراتی و دوایر دولتی تقدیم نموده است. بر علاوه یک تعداد محصلان کشور های دیگر را با اساس قرار داد های فرهنگی طور فیلوشپ برای آموختن ادب و ثقافت افغانستان تربیه کرده است .

پوهنځی شریعات :

پوهنځی شریعات در سال ۱۳۳۰ تاسیس شد تا نیازمندی شدید مملکت را به جوانان منور در رشته های مختلف علوم اسلامی و حقوقی برای تدریس در مکاتب تبلیغ در مطبوعات و اجرای وظیفه در محاکم عدلی رفع نماید .

هیأت تدریسی این پوهنځی را ۱۶ نفر داخلی و ۵ استاد خارجی تشکیل میدهد. استادان داخلی پوهنځی شریعات غالباً فارغ التحصیلان پوهنتون الازهر و استادان خارجی آن عموماً استادان پوهنتون موصوف میباشدند . پوهنتون الازهر یک تعداد استادان پوهنځی شریعات را برای تحصیلات عالی پذیرفته و یک تعداد استادان خود را

برای تدریس به پوهنځی شرعیات میفرستند .
پوهنځی شرعیات تاختم سال تعلیمی ۱۳۴۶ به تعداد ۲۹۶ فارغ التحصیل
به جامعه تقدیم نموده است .

درسال تعلیمی ۱۳۴۶ به تعداد ۲۲۴ محصل درآن مشغول تحصیل بودند که
ازآن جمله ۶۷ آنرا فاغ التحصیلان لیسه های نسوان تشکیل میداد. پوهنځی شرعیات
درسال ۱۳۴۵ به تاسیس يك شعبه تعلیمات اسلامی مخصوص نسوان مؤفق گردیدکه
برای اولین باربرای دختران جوان افغانی زمینه تحصیل علوم دینی فراهم شد.
درنظر است يك مرکز تحقیقات اسلامی نیز درچوکات پوهنځی شرعیات تاسیس
گرددکه فعلاً نقشه آن ازطرف يك کمپنی بلغاریایی تکمیل گردیده است .
پوهنځی انجنیری :

پوهنځی انجنیری درابتدا باپوهنځی علوم ضم بود ولی درسال ۱۳۳۷ ازآن مجزا
گردید ودرسال ۱۳۴۲ درپهلوی سایر پوهنځی های پوهنتون کابل موقع خود را
احراز کرد .

پوهنځی انجنیری درمراحل اول تاوقتیکه باپوهنځی زراعت یکجا بود باپوهنتون
وایومنگ امریکا توأمیت داشت ولی اکنون باساس قرارداد دیگرازتیم انجنیری امریکا
یکتعداد استادان و مشاوران در رشته های مختلف تخنیکي و انجنیری ازطریق اداره
همکاری بین المللی امریکا کمک میگیرد .

تعداد محصلان این پوهنځی درابتدا ازبیست و سه نفر تجاوزنمیکرد ولی درسال
تعلیمی گذشته به ۳۲۱ نفر رسید .

هیأت تدریس پوهنځی انجنیری در سال تعلیمی ۱۳۴۶ عبارت از ۴۰ نفر استاد
داخلی و خارجی بود . درسال ۱۳۴۶ مراحل تاسیس شعبات انجنیری ، زراعتی،
معماری طی گردید .

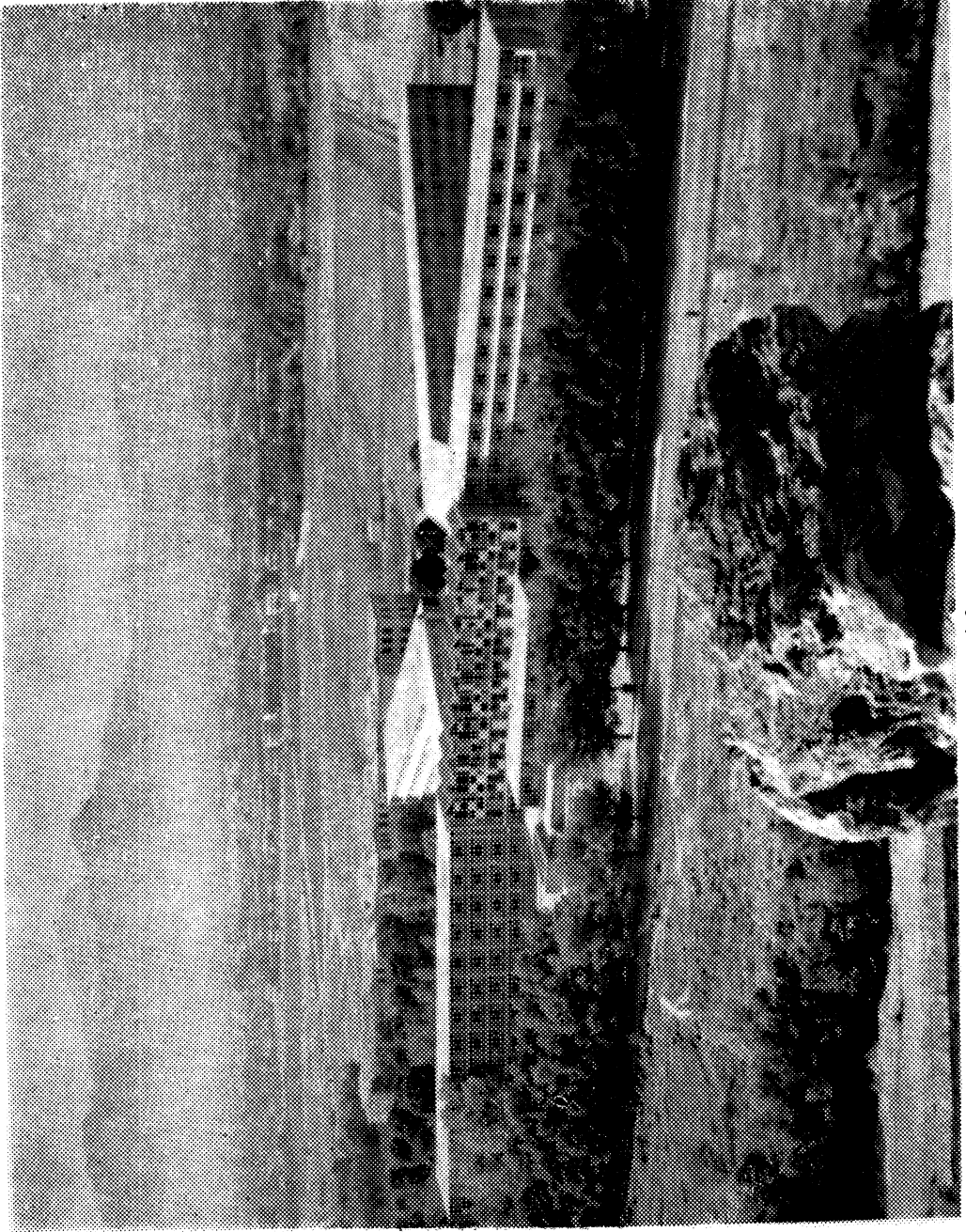
پوهنځی انجنیری، درحال حاضر دارای هفت شعبه ولابراتواریهای مجهز میباشد
وازدو تاسیس تاخیر سال ۱۳۴۶ به تعداد ۱۹۵ نفر به جامعه تقدیم نموده است .

پوهنځی زراعت :

پوهنځی زراعت درسال ۱۳۳۵ تاسیس یافت تا یکعده جوانان را درشقوق مختلفه
علم زراعت بسویه عالی تربیه کند . این پوهنځی باپوهنتون وایومنگ امریکاتوأمیت
داردکه طبق آن درتهیه اکثر سامان مورد ضرورت، کتب درسی و استادان ازآن کمک
گرفته میشود. پوهنتون وایومنگ برای ارتقای سویره استادان این پوهنځی یکعده
سکالرشپ داده است .

پوهنځی زراعت ازبدو تاسیس تاختم سال ۱۳۴۶ به تعداد ۲۱۶ فارغ التحصیل
به جامعه تقدیم نموده است. تعداد داخله این پوهنځی که درابتدا از ۱۴ نفر تجاوز
نمیکرد درسال تعلیمی ۱۳۴۶ بالغ بر ۲۴۰ نفر گردید وفعلا دارای سه شعبه، ۱۱ لابراتوار
مجهز وعصری ویک فارم بزرگ تجربوی زراعتی، تربیه خانه حیوانات ویک باغچه
میباشد. هیئت تدریسی پوهنځی زراعت درسال ۱۳۴۶ به تعداد ۳۷ استاد داخلی و ۷
استاد خارجی بود. این پوهنځی در پهلوی فعالیت های تعلیمی کنفرانسهای علمی
هفته وار نیز دایر میکند ویک مجله علمی سه ماهه بنام علم و فن چاپ مینماید.
پوهنځی اقتصاد :

درسال ۱۳۳۶ با تاسیس يك مؤسسه تعلیمات عالی اقتصادی پوهنځی اقتصاد
پی ریزی گردید که بدو دو صنف داشت و باپوهنځی حقوق یکجا تدریس میشد تا اینکه
درسال ۱۳۴۰ بحیث يك پوهنځی مستقل شناخته شد .
درسال ۱۳۴۱ بین این پوهنځی وپوهنځی علوم اقتصادی پوهنتون کلن توأمیت

عمارت کلبه پوهنتون

برقرار گردید و در سال ۱۳۴۵ قرار دادهای توأمیت با پوهنتون های بوخوم و بن نیز منعقد گردید و استادان ورزیده پوهنتون های متذکره بکا بل وارد و بدروس آغاز نمودند .

پوهنځی اقتصاد تاختم سال ۱۳۴۶ به تعداد ۳۹۴ نفرا در رشته اقتصاد ملی و اقتصاد تصدی به جامعه تقدیم کرده است .
اعضای تدریسی پوهنځی اقتصاد ۴۵ استاد افغان و ۱۲ استاد خارجی میباشد و تعداد محصلان آن در سال ۱۳۴۶ بالغ بر ۲۹۴ بود .
برای اینکه محصلین و محصلات پوهنځی اقتصاد با ایجابات اقتصادی و اداری کشور خود خوبتر آشنا شده درباره مسایل اقتصادی معلومات کافی بهم رسانند در سال ۱۳۳۸ سیمینار مسایل اقتصادی در این پوهنځی جریان یافت که تا حال ادامه دارد .

پوهنځی تعلیم و تربیه :

پوهنتون کابل در سال ۱۳۴۱ پوهنځی تعلیم و تربیه را در چوکات مؤسسه تعلیم و تربیه تاسیس کرد. یکسال بعد این پوهنځی از مؤسسه تعلیم و تربیه جدا گردیده بحیث یک پوهنځی مستقل در چوکات پوهنتون جای گرفت .
تربیه معلمان مسلکی بشمول معلمان انگلیسی و مفتشان ورزیده و کار آگاه که از علم و عمل بهره کافی داشته باشند فلسفه و هدف اساسی این پوهنځی را تشکیل میدهد .

نظام تعلیمی پوهنځی تعلیم و تربیه مانند سایر پوهنځی ها بر اساس سمستر استوار بوده تدریس در مکاتب ابتدائیه، متوسطه و ثانوی و تجارب لابراتواری تحت نظر استادان و متخصصان جزو مهم آنرا تشکیل میدهد .
پوهنځی تعلیم و تربیه با پوهنتون کولمبیا را بطه توأ میت داشته پیوسته یکتعداد از استادان و متخصصان امریکائی درین پوهنځی کار میکنند. پوهنځی تعلیم و تربیه فعلا هشت شعبه دارد .
تعداد محصلان پوهنځی تعلیم و تربیه که در ابتدا از ۴۳ نفر تجاوز نمی کرد در سال تعلیمی ۱۳۴۷ به ۴۱۰ نفر رسید .

موسسه تعلیم و تربیه :

مؤسسه تعلیم و تربیه در اواخر سال ۱۳۳۳ تاسیس گردید و در سال ۱۳۳۵ تحت نظارت مستقیم پوهنتون کابل قرار داده شد .
مؤسسه تعلیم و تربیه تا امروز بحیث مشاور تمام مؤسسات تربیه معلمین و معلمات مصدر خدمات قابل قدری شده در ارتقای سطح دانش و قابلیت های مسلکی معلمان، مدیران و مفتشان دوایر عرفانی کشور و پیدا کردن راه های حل مسایل تربیتی نقش ارزنده را بازی نموده است .
در مؤسسه تعلیم و تربیه فعلا پنج پروژه در معرض تحقیق قرار دارد که عبارتند از پروژه ساینس و ریاضی لیسسه ها ، پروژه تربیه معلمان مکاتب ثانوی و معلمان انگلیسی ، پروژه امتحان و ارزیابی و پروژه تدریس لسان انگلیسی .

انستیتوت پولی تخنیک کابل :

پروژه ساختمان انستیتوت پولی تخنیک کابل به کمک تخنیکی اتحاد جماهیر شوروی تجویز و ترتیب گردید. این پولی تخنیک در سال ۱۳۴۶ برای تربیه (۲۴۰) نفر فارغ التحصیل لیسسه های مرکز و ولایات آماده شد و قرار است در سال تعلیمی ۱۳۴۷

بتعداد ۱۸۰ نفر جدید الشمول دیگر در آن پذیرفته شوند .
دورهٔ تحصیل پولی تخنیک کابل پنج سال و چهارماه است که در ظرف چهارماه اخیر شاگردان مشاهدات علمی نموده از رسالهٔ خود دفاع میکنند. برای فارغ التحصیلان برائدهٔ انستیتوت موقع داده خواهد شد در مدت ۱۴ ماه تحصیلات مافوق لیسانس خود را تکمیل کنند .

انستیتوت پولی تخنیک کابل در سال دوم تعلیمی خویش دارای ۹۹ نفر استاد متخصصین خواهد شد که ۸۸ آن خارجی خواهد بود .
پولی تخنیک دارای هفت رشته ۱۸ شعبه، لابراتوارها، ورکشاپ های عمومی و تخصصی، میدانهای ورزش، حوض های آب بازی بهاری و زمستانی و جمنازیوم بزرگ میباشد .

قرار است در آینده یک تخنیکوم ساختمانی نیز در پولی تخنیک کابل دایر گردد.
ریاست پوهنتون کابل بر علاوهٔ مجلاتیکه توسط بعضی از پوهنخی ها نشر مینماید در مرکز پوهنتون صاحب امتیاز د و مجله بنام د کابل پوهنتون خبرونه وبدنی روزنه است .

مدیریت تهیه مواد درسی با سامان ولوازم طباعتی از قبیل ماشین های هایدلبرگ آفسیت ماشین های گستتور و لابراتوار عکاسی مجهز است و قسمت اعظم احتیاجات پوهنتون را از رهگذر طبع اوراق، کتب و رسایل رفع مینماید .

مدیریت سمعی و بصری پوهنتون کابل با عصری ترین سامان ولوازم از قبیل پروجکتورهای ۳۵ و ۱۶ میلی متری، سلايدها، کمره های عکاسی، مکروفونها، لودسپیکر امپلی فایرها و غیره مجهز می باشد که در محافل علمی، کنفرانسها و سیمینارهای پوهنتون نقش مهمی دارد و در هر هفته فلم های تربیوی و هنری را برای محصلین لیلیه و نهاری در داخل ادیتوریم نمایش میدهد .

کافه تریا :

کافه تریای پوهنتون بتاريخ ۲۸ اسد ۱۳۴۶ بمیان آمد و ظرفیت بیش از هزار نفر را دارد درینجا هر نوع خوراک و نوشیدنی به قیمت نازل عرضه میشود .
در نظر است این کافه تریا در آینده نزدیک بحیث یک تصدی به شکل کوپراتیف در یک فضای آرام برای بیش از دوهزار نفر خدمت کند .

سرویس صحی :

سرویس صحی پوهنتون برای حفظ صحت محصلان و اخذ تدابیر محیطی و وقایوی در سال ۱۳۴۳ به وجود آمد و توانست درین مدت ۱۲۸۸ محصل را معاینه و بیش از صد نوع مرض را تشخیص نماید .

کتابخانه مرکزی :

کتابخانه مرکزی پوهنتون بزرگترین گنجینهٔ علم و دانش کشور بشمار میرود که ۸۰،۰۰۰ کتاب دارد .

پوهنخی طب ننگرهار :

پوهنخی طب ننگرهار بحیث اولین هستهٔ پوهنتون ننگرهار بتاريخ ۱۷ عقرب ۱۳۴۶ در شهر جلال آباد افتتاح گردیده و اولین صنف آن با ۵۲ محصل به درس آغاز کرد . این پوهنخی فعلا دارای شش صنف است و تعداد مجموعی محصلین آن به ۲۰۸ نفر بالغ میگردد .

درین پوهنځی ۳۶ نفر استاد داخلي و ۶ نفر استاد خارجي به شمول ۱۱ نفر نرس،
و معلمین انگلیسی مصروف تدریس میباشند .

همچنان این پوهنځی دارای هشت لابراتوار مجهز برای مضامین ساینس میباشد.
مکتب نرسنگ نیز درچوکات پوهنځی باسه صنف خود فعالیت دارد و فارغان آن بحیث
معاونین نرس کار خواهند کرد .

مدیریت نشرات این پوهنځی دارای يك کتاب خانه به ظرفیت ۳۰۰۰ جلد
کتاب میباشد .

شفاخانه پوهنځی طب ننگرهاز که بمنظور استفاده علمی محصلین و استادان
و تداوی مراجعین فعالیت مینماید پولی کلینیک های مختلفه دارد. در حال حاضر این
شفاخانه دارای ۱۰ بستر و يك تعداد لابراتوار ها میباشد .

وزارت تجارت

در سال ۱۲۹۷ تشکیلی بنام نظارت تجارت روی کار گردید که در حقیقت تهداب وزارت تجارت موجوده میباشند. نام این تشکیلی در سال ۱۳۰۰ تعدیل شده دارای شقوق آتی گردید:

تجارت، فلاح، صنعت، مواصلات و گمرکات.
چون کلمه تجارت نمیتوانست شقوق مختلفه فوق را در بر بگیرد، وزارت مذکور در سال ۱۳۱۸ بنام وزارت اقتصاد ملی تبدیل گردید.

وقتی امور فلاح، وزارت زراعت، امور صنعتی، وزارت معادن و صنایع امور مواصلاتی به وزارت فواید عامه و امور گمرکی، وزارت مالیه مربوط گردید و تنها رشته تجارت در وزارت اقتصاد ملی باقیماند، در ماه عقرب سال ۱۳۳۵ وزارت اقتصاد ملی باز به وزارت تجارت مسمی گردید.

در سال ۱۲۹۷ یعنی درست پنجاه سال قبل از امروز هنگامیکه افغانستان به آزادی کامل خویش نایل گردید نمایندگان خود را به مسکو، لندن، برلین، روم انقره و تهران فرستاد تا رفت و آمد تجار از یک کشور به کشور دیگر آسانتر صورت بگیرد.

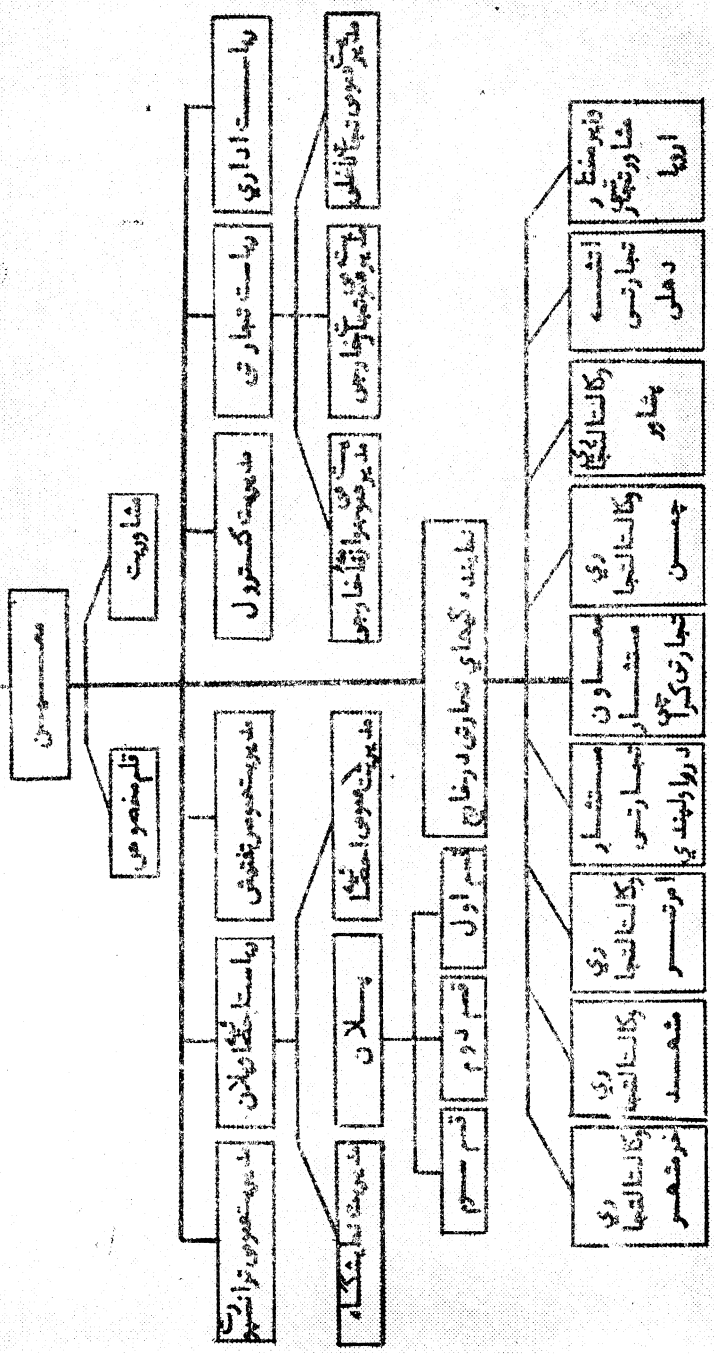
اولین قرار داد تجارتي بين برتانيه و افغانستان در سال (۱۳۰۰) و بين فرانسه و افغانستان در سال ۱۳۰۱ به امضاء رسيد. باستناد قراردادیکه در سال ۱۳۰۳ بين افغانستان و اتحاد شوروی امضاء گردید. تجار افغانی قادر شدند بیدوار وطن را به پیمانۀ وسیعتری صادر کنند در سال ۱۳۰۶ قرار دادهای تجارتي با پولند و در سال ۱۳۰۷ با مصر، فنلند و سویس امضاء شد.

درین وقت حکومت میخواست هر طوری شود بیلانس تجارتي خود را توازن بخشد. این امر باعث گردید پوست قره قل و قالین افغانی در بازار لندن نسبت به بازار کابل نازلتر عرضه شود. در آن زمان محصولات گمرکی در داخل مملکت نیز معمول بود که وحدت اقتصاد کشور را صدمه میزد. در سال ۱۳۰۸ به پیشبرد امور اقتصادی و تجارتي توجه بعمل آمد و حکومت نه تنها روابط خارجی کشور را حفظ نمود بلکه بر توسعه آن نیز صرف مساعی کرد.

برای انسجام امور تجارت داخلی اولین شرکت سهامی در سال ۱۳۰۹ به سرمایه (۵) میلیون افغانی تاسیس شد و متعاقب آن در سال ۱۳۱۱ پلان مفصل تغییر سیستم تجارت داخلی و خارجی طرح گردید و در سال ۱۳۱۲ بانک ملی به حیث اولین بانک در افغانستان بوجود آمد که اکثر معاملات تجارتي کشور را به دست گرفت. برای انجام امور مالی و خزانه داری دولت در سال ۱۳۱۸ بانک مرکزی بنام (د افغانستان بانک) تاسیس شد.

وزارت تجارت در سال ۱۳۰۹ یک شرکت سهامی نقلیه را برای تسهیل مسافرت و حمل و نقل مال التجاره تاسیس نمود و یک سلسله سرکهای جدید مورترو را در تمام نقاط کشور اعمار کرد. این سرکها عبارت بودند از جاده شکاری، جاده عمومی کابل - جلال آباد - تورخم و جاده سپین بولدک - قندهار.

وزارت تجارت

کاز تعمیر يك شاهراه سه هزار كيلو متری که ولایات مزار شریف ، میمنه و قطغن را با کابل وصل کرده مراکز مهم تجارتي را با یکدیگر ارتباط میداد در سال ۱۳۱۳ تکمیل گردید . این راه سرتاسر کابل ، قندهار ، فراه ، هرات ، میمنه مزار شریف و خان آباد را با هم مرتبط گردانید .

در سال ۱۳۳۴ باتاسیس شرکت هوایی آریانا حمل و نقل مسافرین و مال التجاره لو کس توسط طیارات صوت گرفت و در اخیر سال ۱۳۳۵ ریاست هوایی ملکی به حیث يك اداره رسمی دولت شروع به کار نموده باشركتهای هوایی یکعده کشور ها قرار داد هائی عقد نمود .

در سال ۱۳۳۰ انحصارات دولتی به سرمایه چهار میلیون افغانی شروع بکار نموده انحصار بطرول ، شکر ، دخانیات ، توریدهوتر و نصور دهن را بعهده گرفت .

میوه

در سال ۱۳۳۳ شرکت صادراتی میوه به سرمایه ۵ میلیون افغانی تاسیس شد و برای بهتر ساختن طرز سورت ، ستنندرد ، کانتزرف و تعقیم میوه قرار داد هائی بین شرکت مذکور و موسسات اتحاد شوروی ، جرمنی و هند منعقد گردید .

قره قل :

در سال ۱۳۰۰ هنگامیکه انحصار پوست از طرف حکومت لغو گردید ، تجار خارجی ، تجارت قره قل را بدست خود گرفتند ، لیکن در سال ۱۳۱۰ امتیاز تجارت قره قل به تجار افغانی اعاده شد و برای اینکه صادرات به پیمانۀ مناسبی صورت گیرد سهمیه تعیین گردید و در سال ۱۳۱۲ برای اولین بار پوست قره قل افغانی توسط بانک ملی در لندن عرضه شد و در سال ۱۳۱۷ شرکت عمومی قره قل تاسیس و در سال ۱۳۱۸ موسسۀ بنام افغان تریدنگ کمپنی در نیویارک تاسیس شد این موسسه چه در ایام جنگ و چه بعد از آن در فروش اموال صادراتی مخصوصاً قره قل بذل مساعی نمود .

پشم :

در قرار داد سه ساله که در سال ۱۳۱۵ با اتحاد شوروی امضاء گردید پشم يك جزء مهم صادرات افغانستان را به آن کشور تشکیل میداد . در سال ۱۳۳۴ شرکتی به نام (دوپرو صادراتی شرکت) برای تزئید محصولات انکشاف صادرات ، سورت و ستنندرد ، شستن و عدل بندی پشم به سرمایه صد میلیون افغانی تشکیل گردید که در راه توسعه صادرات پشم خدمات بزرگی انجام داد ، چنانچه در سال ۱۳۳۵ مقدار (۱۰۷۵۷۵۲) کیلو به اتحاد شوروی و مقدار (۱۰۷۵۷۵۲) کیلو به امریکا و مقدار ۲۲۰ تن به چکوسلواکیه و (۹۶۴۹۹) کیلو به انگلستان صادر کرد .

پنبه :

در سال ۱۳۱۵ برای اینکه تولیدات و صادرات پنبه زیاد شده باشد شرکت پخته به پول بانک ملی شروع به کار نمود . این شرکت برای اصلاح جنس از طریق توریید بهترین تخم از خارج و توزیع آن به زارعین صرف مساعی نمود .

قالین :

شرکت صادراتی قالین در سال ۱۳۳۴ به منظور اصلاح امور صادرات قالین

تاسیس شد و در جریان سالهای ۳۴ و ۳۵ در حدود ۲۷۹۳۸ قالین و قالینچه را به جده، هامبورگ و لندن صادر نمود.

نندارتون :

از سال ۱۳۰۹ به بعد همه ساله توجه مزیدی از طرف وزارت تجارت در قسمت دایر نمودن نندارتون ها به عمل آمده تمام صنعتگران کشور را از مرکز ولایات تشویق نمود تا هنگام جشن استقلال صنایع خویش را به معرض نمایش قرار دهند.

شرکتهای تجارتي :

تعداد شرکتهای عمده تجارتي که از سال ۱۳۰۹ تا ۱۳۳۴ دایر بود به (۱۰۱) میرسد.

امور صنعتی :

مؤسسات صنعتی که در سالهای ۱۳۰۹ - ۱۳۱۱ تاسیس گردیده قرار آتی است :

فابریکه صابون ، ترمیم موتر ، کانزرو ، تیل کشی ، دکمه سازی ، نجاری جراب و بنیان بافی ، نختابی و پارچه بافی جبل السراج و پشمینه بافی قند هار و نجاری دارالامان .

مدیریت عمومی صنایع وزارت اقتصاد ملی در سال ۱۳۱۹ به اجراء ذیل موفق گردید .

تاسیس شرکت سهامی برق :

این شرکت به سرمایه ۷۵ میلیون افغانی تاسیس شده و سهم آن (۵۰۰) افغانی قیمت داشت و بعدها فابریکات برق که مال حکومت بود به شرح ذیل بالای شرکت موصوف فروخته شد :

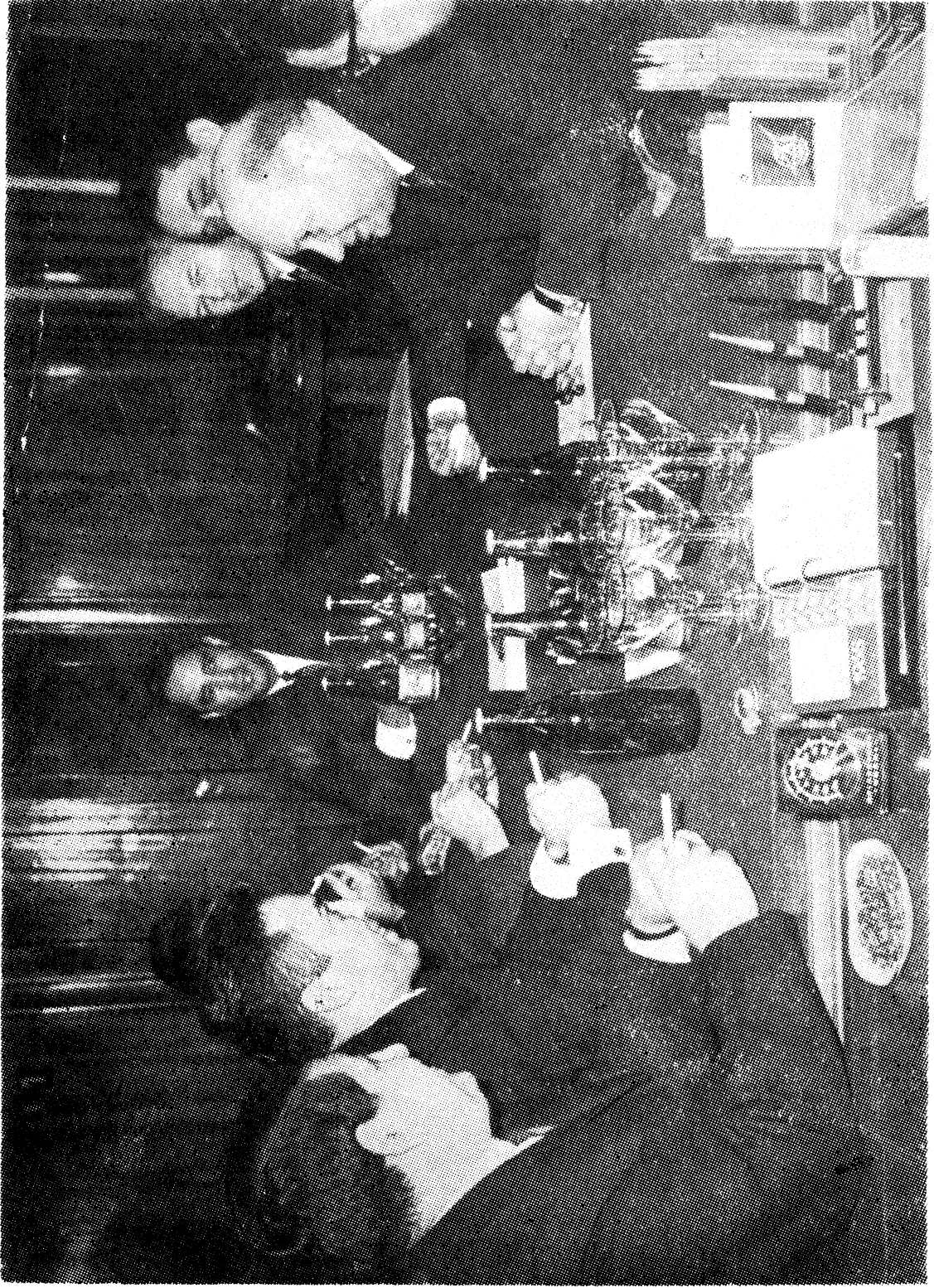
فابریکه برق جبل السراج
فابریکه های برق بغلان و جلال آباد
فابریکه برق قندهار
فابریکه برق دیزل
فابریکه برق چک وردک
۲ - تاسیس شرکت سهامی نساجی پلخمري به سرمایه دو صد میلیون افغانی
۳ - فروش کارخانه بوت دوزی و چرمگری به مبلغ دو صد و نود و یک هزار و ششصد و یک افغانی .

۴ - فروش فابریکه صابون سازی به مبلغ (۶۲۶۸۰) افغانی .

۵ - فروش فابریکه گوگرد سازی به مبلغ (۱۵) لک افغانی به قسط ۴ سال .

۶ - اجاره فابریکه پشمینه بافی .

۷ - تاسیس شرکت حجاری و نجاری به سرمایه یک میلیون افغانی در مرکز در اول ماه ثور ۱۳۲۵ مدیریت عمومی صنایع وزارت اقتصاد ملی موسسه بنام (امداد بافندگان دستی) تاسیس کرد . موسسه موصوف در همین سال به تعداد (۱۰۶۹۶۷) گده نخب فابریکه نساجی پلخمري را به بافندگان دستی محلات مختلف

هیئت تجارتي افغاني هنگام ملاقات با معاون اول وزارت تجارت خارجی اتحاد شوروی

مملکت توزیع و مقدار (۴۰۶۰۰۰۰) متر انواع تکه نخ مستحصله را توسط دیپوی تعاونی مرکزی به اهالی توزیع نموده است .

مقررات کنترل اسعار :

برای کنترل و تثبیت نرخ افغانی در مقابل اسعار خارجی در سال ۱۳۱۷ لایحه تصویب شد که براساس آن خرید و فروش اسعار و انتقال آن به خارج و کلیه معاملات اسعاری تابع شرایط مخصوصی قرار گرفت و قیمت خرید و فروش اسعار به عهده بانک ملی گذاشته شد .

منظور اصلی این لایحه توازن بخشیدن صادرات در برابر واردات بود و تجار وارد کننده مؤظف ساخته شدند پیش از توريد اجناس خارجی یا بعد از آن در ظرف چهار ماه پيداوار مملکت را صادر نمایند و اسعاری را که بدست آورده اند به نرخ معین به بانک بفروشند . در جریان جنگ عمومی دوم برای منظم ساختن جریان يك كسه آزاد افتتاح شد .

درین وقت تجار موقع یافتند اسعار صادراتی را به نرخ آزاد به بانک بفروشند در سال ۱۳۲۹ تعلیمات نامه کنترل اسعار برای انتظام و توازن صادرات و واردات و تثبیت پول افغانی در مقابل اسعار خارجی به تصویب رسید ، این تعلیمات نامه مقرراتی را در باره خرید و فروش اسعار اموال صادراتی فیصدی اسعار و تعیین نرخ آن ، احتیاج اسعاری دولت ، مصارف اسعاری پلانهای انكشافی مؤسسات ملی احتوا میکرد .

در سال ۱۳۳۳ بانک مرکزی قیود موضوعه را در مورد کنترل اسعار خارجی شدت بخشید که در اثر آن اسعار مذکور تحت کنترل قرار گرفته بنیه مالی دولت تقویه گردید .

تجارت خارجی :

در سال ۱۳۱۵ نخستین قرار داد تجارتي سه سانه با اتحاد شوروی در سال ۱۳۱۶ يك قرارداد تجارتي عرفانی و تخنیکي با المان و به تعقیب آن قرار داد مشابهی با چکوسلواکیه و پولند و قرار داد کربدتی با انگلستان و قرار داد تجارتي با ایتالیا امضاء شد . بعد از آن قرار داد های دیگری در سنوات مختلف با کشور های دیگر به امضاء رسید .

با تطبیق پلان پنجساله اول ارزش مجموعی صادرات افغانستان از سال ۳۵- ۴۰ به صورت اوسط سالانه بیش از ۲۳۸۵ میلیون افغانی معادل ۵۳ میلیون دالر بود در حالیکه مجموع واردات در سال ۳۵ به ۲۰۷۰ میلیون افغانی معادل ۴۶ میلیون دالر بالغ میکردید که در سال ۴۰ به ۴۴۵۵ میلیون افغانی معادل ۹۹ میلیون دالر تزايد نمود . در حالیکه مجموع قروض و امداد های خارجی طی پلان پنجساله اول به (۹۰۰۰) میلیون افغانی میرسید .

تجارت افغانستان از نظر تقسیمات جغرافیائی با سه حوزه ذیل جریان دارد:

۱ - حوزه کنترل شده یعنی هند و پاکستان .

۲ - حوزه بازرتری که مرکب است از اتحاد جماهیر شوروی ، چکوسلواکیه

پولند و چین .

۳ - حوزه تبادل آزاد که عبارت است از جاپان ، ممالک اروپای غربی و ولایات

متحده آمریکا در اثر تطبیق پلان اول میزان تجارت افغانستان با حوزه کنترل شده از نظر واردات و صادرات تقلیل یافت چنانچه در سال ۱۳۳۵ صادرات کشور به ۲۴ فیصد و در سال ۱۳۴۰ به ۱۲ فیصد رسید . همچنان واردات کشور که در سال ۱۳۳۵ به ۲۴ فیصد بالغ میگردد به ۱۰ فیصد تنزیل نمود .

مقدار صادرات به حوزه بار تری در سال ۱۳۳۵ به ۳۵ فیصد و در سال ۱۳۴۰ به ۳۶ فیصد بالغ میشد و لی بر عکس واردات بصورت تبادلی از ۳۹ فیصد در سال ۱۳۳۵ به ۷۵ فیصد در سال ۱۳۴۰ تزیاید نمود. علت افزایش حجم واردات امداد و قروض اتحاد شوروی به افغان نستان می باشد، میزان صادرات به حوزه تبادله آزاد از ۴۱ فیصد در سال ۱۳۳۵ به ۳۳ فیصد در سال ۱۳۴۰ رسید.

صادرات :

طی سالهای پلان اول پوست قره قل، میوه های تازه و خشک، چهار مغز پشم، پنبه، کلیم، قالین، پوست بزی و گوسفندی، زوده و حبوبات اقلام مهم صادراتی ما را تشکیل میداد. پوست قره قل از تمام اموال صادراتی دیگر مهمتر بود و در نیویارک و لندن به فروش میرسید که از آن اسعار قابل تبادله بدست می آمد. بادام و پسته تقریباً ۱۷ فیصد مجموع صادرات را تشکیل میداد. در سابق در حدود سه ربع میوه خشک و چهار مغز به نیم قاره هند و تقریباً ۲۰ فیصد آن به ممالک حوزه بارتری صادر میشد اما طی پلان پنجساله اول بنابر مشکلات ترانزیتی و تدابیر وزارت تجارت اضافه از ۴۰ فیصد آن به ممالک حوزه بار تری صادر گردید.

پنبه در طول سال ۱۳۴۰ در حدود ۱۶ فیصد عواید صادرات را تشکیل میداد و تقریباً ۹۰ فیصد آن به ممالک حوزه بارتری صادر شد.

کلیم و قالین نیز از صادرات عمده کشور بوده در سال ۱۳۴۰ در حدود ۱۷ فیصد مجموع صادرات را تشکیل میداد که ۸۵ فیصد آن به اروپای غربی صادر شد. پشم تقریباً ۱۵ فیصد و میوه تازه ده فیصد مجموع صادرات کشور را تشکیل میداد که مقدار بیشتر آن قبل از مشکلات ترانزیتی به هند و پاکستان و بعد به حوزه بارتری صادر گردید.

زوده و پوست بزی و گوسفندی نیز از اقلام مهم صادراتی بوده هم به حوزه بارتری و هم به حوزه تبادله آزاد و هم به هند صادر گردیده است. حجم صادرات حبوبات به حوزه بارتری و ساحه کنترل شده مساوی بوده و اکثری از نباتات طبی به هند و هنگ به چین صادر شده است.

واردات :

اقلام عمده وارداتی طی پلان پنجساله اول، شکر، چای، پارچه های نخی رادیو، انواع بوت، لوازم منزل، وادویه بوده است. در سال های ۳۹-۴۰ ارزش مجموعی اموال استهلاکی که از خارج وارد شده به استثنای موترها، پترول و لوازم آن در حدود ۱۵۳۰ میلیون افغانی معادل ۳۴ ملیون دالر در سال بوده است.

ارزش مجموعی اموال تولیدی که در سال ۱۳۳۶ بالغ بر ۱۱۲۵ ملیون افغانی میگردد در سال ۱۳۴۰ به ۲۹۲۵ ملیون تزیاید نمود، ارزش مجموعی محصولات نفتی که در سال ۱۳۳۶ بالغ بر ۱۱۷ ملیون افغانی میگردد در سال ۱۳۴۰ به ۳۳۳ ملیون افغانی تزیاید کرد. خلاصه در طول پنجسال اموال تولیدی ۴۵ فیصد مجموع واردات را تشکیل داد.

یکی از انکشافات عمده تجارت خارجی نشر ارقام ماهانه واردات و صادرات میباشد که از اول سال ۱۳۴۰ شروع شد.

کشورهاییکه افغانستان با آنها طی پلان اول قرار داد های تجارنی ، تخنیکي،
 واقتصادی عقد نموده قرار آتیسست :

شماره	موضوع قرار داد	کشورخارجی	تاریخ
۱ -	نخستین موافقتنامه عمومی با	پولیند	۱۳۳۵
۲ -	نخستین قرار داد تجارنی وتبادلۀ اموال با	چین	۱۳۳۶
۳ -	قرار داد تجارنی و تبادلۀ دوره دوم با	چین	۱۳۳۹
۴ -	نخستین قرار داد تبادلۀ اموال وتادیات وامداد تخنیکي با	المان	۱۳۳۷
۵ -	امضای پروتوکول دوره هفتم راجع به تبادلۀ اموال با	شوروی	۱۳۳۶
۶ -	امضای پروتوکول دوره دهم راجع به تبادلۀ اموال با	شوروی	۱۳۳۹
۷ -	امضای موافقتنامه تجارنی با	هند	۱۳۳۶
۸ -	عقد پروتوکول دوره چهارم راجع به امور تجارنی با	چکوسلواکیه	۱۳۳۶
۹ -	عقد پروتوکول دوره هفتم راجع به امور تجارنی با	چکوسلواکیه	۱۳۳۹
۱۰ -	امضای موافقتنامه تجارنی	پولیند	۱۳۳۹
۱۱ -	اولین موافقتنامه تجارنی، تادیات وتعاون اقتصاد و تخنیکي با	ایتالیا	۱۳۳۹
۱۲ -	اولین قرار داد همکاری علمی و تخنیکي با چکو سلواکیه		۱۳۳۹
۱۳ -	موافقتنامه تجارنی با	بلغاریا	۱۳۳۹

وزارت تجارت به سبب مسدود شدن و کالتالتجاری های افغانی در پشاور
 و چمن از طرف حکومت پاکستان يك موافقتنامه ترانزیتی با حکومت ایران بامضاء
 رسانیدکه باسباس آن امتعه افغانی توسط لاری به مشهد انتقال داده میشود واز آنجا
 با قطار آهن به خرم شهر ارسال میگردد .
 نمایندگان افغانی در کنفرانسهای ایکافی و کمیته های فرعی آن در بعضی
 ممالک اشتراك نموده ودر کنفرانس های آتی سهم گرفت .

۱ - در کنفرانس تریاک بتاريخ ۲۹-اپریل ۱۹۵۷ در امریکا .
 ۲ - در کنفرانس تریاک بتاريخ ۲۰ جنوری ۱۹۵۸ در بنکاک .
 ۳ - در کمیسیون عمومی ایکافی در کوالالمپور .

وزارت تجارت در سال ۱۳۳۶ در باره تا سمیس نمایشگاههای بین المللی
 مطالعاتی نمود که هدف آن قایم کردن روابط مزید تجارنی با کشور های مختلف و
 یافتن بازارهای تجارنی برای مواد صادراتی افغانی و تحقیق در خصوص مالالتجاره
 وارداتی سایر ممالک برای مساعد ساختن بازار های وارداتی افغانستان بود . در
 سالهای ۱۳۳۷ و ۱۳۴۰ از تمام کشور هاییکه و وضع تجارنی صنعتی و تخنیکي آنها
 مطالعه شده وبا افغانستان روابط تجارنی داشتند دعوت بعمل آمد تا در دومین
 وسومین نمایشگاه بین المللی افغانستان در کابل اشتراك نمایند .

افغانستان در نمایشگاههای بین المللی قرار آتی اشتراك نموده است .

۱ - در نمایشگاه بین المللی برلین غربی در سال ۱۳۳۵
 ۲ - در نمایشگاه بین المللی میلان در سال ۱۳۳۷

- ۳ - درنمایشگاه بین‌المللی دهلی جدید در سال ۱۳۳۸
 ۴ - در نمایشگاه بین‌المللی پوزنان در سال ۱۳۳۹
 ۵ - در نمایشگاه بین‌المللی پوزنان در سال ۱۳۴۰
شرکت ها :
طی پلان پنجسال اول ۹۱ شرکت تاسیس شد .

برای اینکه تمام امور تجارتي واقتصادی کشور بر وفق معیار های بین‌المللی ومقتضیات زمان تنظیم گردد وزارت تجارت سعی نمود حتی الامکان اعمال وحرکات تجارتي واقتصادی مردم را طبق یکعده قوانین تنظیم وانسجام بخشد . چنانچه در سال ۱۳۳۶ شعبه احصائیه وزارت تجارت سعی نمود به کمک متخصصین داخلی و مشاورین احصائیه ملل متحد اساسات ترتیب احصائیه تجارتي و تولیدی کشور را با احصائیه‌های بین‌المللی وفق بدهد که درین کار توفیق رفیق آن گردید . همچنان وزارت تجارت طی این مدت به توازن تجارت کشور از نظر تنظیم واردات و صادرات واستقرار قیم توجه نموده کوشید با عقد قرار داد های مبادله اموال با کشور های خارجی ، وضع مقررات داخلی ، کمک در راه انکشاف صادرات دادن کربدت ها ، مراقبت بر سورت و ستندرد مواد صادراتی وامثال آن حتی الامکان بیلانس تجارتي را متوازن گرداند .

طی پلان اول ارزش مجموعی تجارت افغانستان بدون امداد و قرضه ها ۵۱۱ میلیون دالر بود که از آن جمله حجم صادرات ۹ ر ۲۶۸ میلیون دالر و حجم واردات ۲۴۲۶ میلیون دالر بود . بصورت عمو می وضع اقتصادی در اخیر پلان مساعد بوده قسمت بزرگ سرمایه گذاری طویل‌المده برای انکشاف منابع انسانی وطبیعی تکمیل گردید .

ارقام صادراتی و وارداتی کشور در ظرف پلان پنجساله اول :

(رجوع شود به صفحه ۸۲ و ۸۳)

تجارت افغانستان طی پلان پنجساله دوم (۱۳۴۰ - ۱۳۴۵)

کامیابیهای پلان اولی زمینہ را برای ترتیب پلان پنجساله دوم آماده گردانید پلان دوم در سال ۴۱ شروع و در سال ۴۵ ختم شد. طی این مدت تجارت با سه حوزه صورت گرفت.

تجارت افغانستان با اروپای شرقی عموماً بوسیله انعقاد موافقتنامه‌ها ی تجارتنی، انتظام بهتری یافت و اقسام مواد قابل تبادلہ با ارزش تجارتنی آنها درین موافقتنامه‌ها تثبیت گردید. افغانستان یک قسمت عمده مواد صادراتی خود را از قبیل پنبه، پشم، حبوبات روغنی و میوه به این ممالک صادر نموده در مقابل یک حصه عمده مواد وارداتی خود را از قبیل ماشینهای صنعتی، پطرویل، پرزجات موتر شکر و مواد ضروری استهلاکی ازین ممالک بدست می آید، از همین جا است که در حدود ۴۰ فیصد تجارت افغانستان با حوزه بار تری صورت میگیرد.

تجارت با هند در داخل یک چوکات معین قرار دارد تا تجارت بین دو کشور طی مدت مدیدی متوازن بماند. اموال صادراتی افغانستان را به هندی بیشتر میوه جات خسته باب و تقریباً تمام نباتات طبی احتوا میکند. در مقابل واردات افغانستان از هند بیشتر چای، منسوجات نخی و مصنوعی می باشد.

حجم تجارت افغانستان باین ساحه تقریباً بیست فیصد مجموع معاملات تجارتنی را در بر میگیرد.

صادرات عمده افغانستان به حوزه آزاد از قبیل اروپای غربی، جاپان و ولایات متحده امریکا، پوست قره قل، قالین و یک مقدار کم پنبه، پشم، میوه خشک و خسته باب می باشد. واردات افغانستان ازین حوزه ماشینهای صنعتی، عراده جات پرزه جات، البسه و اقسام مختلف مواد استهلاکی و تولیدی می باشد. رویهمرفته تجارت کشور ما باین حوزه در طول پلان دوم ۴۰ تا ۴۵ فیصد مجموع صادرات افغانستان را تشکیل میدهد.

در اثر تدابیر وزارت تجارت طی پلان دوم تفاوت بین واردات و صادرات کمتر شده چنانچه حجم واردات (۱۴) فیصد و حجم صادرات (۸۱) فیصد بالا رفته است. وزارت تجارت طی پلان پنجساله دوم به انعقاد یک سلسله قرار دادها و پروتوکول های تجارتنی پرداخت تا تجارت کشور را انکشاف بخشیده اسعار خارجی مورد ضرورت را تهیه نماید. بهمین اساس در سالهای ۴۲ و ۴۳ مقدار زیادی از تولیدات فابریکه کانزر و میوه قندهار به اتحاد شوروی صادر شد، همچنان یک مقدار کشمش به انگلستان، المان و بازارهای شرق دور عرضه گردید.

وزارت تجارت برای طرح مقررات بین المللی ترانزیتی همیشه در کنفرانس های بین المللی اشتراک ورزیده از حق ترانزیت ممالک محاط به خشکه پشتیبا نی نموده است. چنانچه در کنفرانس وزرای تجارت ممالک آسیائی در مانیا پیشنهادهای را مبنی بر قبول حق آزادی ترانزیت ممالک محاط به خشکه تقدیم نمود. پیشنهادهای مذکور طرف قبول واقع شده بر اساس آن علاوه بر قبول حق آزادی ترانزیت ممالک مزبور، فراهم نمودن تسهیلات لازمه ترانزیتی برای آنها نیز منظور گردید متعاقباً در جلسه سالانه ایکافی منعقدہ تهران تسوید یک میثاق بین المللی ترانزیتی برای ممالک محاط به خشکه پیشنهادهای گردید که موضوع بعد از غور به کنفرانس تجارت منعقدہ جنیوا محول شد و کمیته مخصوصی برای این کار تعیین شد. در نتیجه کنفرانس هشت اصل ترانزیتی را قبول نموده تصمیم گرفت در نیمه دوم اخیر سال ۱۹۶۴ کمیته علیحده از طرف ملل متحد تعیین گردد. وظیفه این کمیته مطالعه و ترتیب اوراق کنفرانس تجارت و تسوید کانوانسیون بین المللی بود که تمام جهات لازمه را در بر بگیرد.

(۸) صادرات افغانستان به تئرويق سالګان
بڼه هزار افغانګي

صادرات (لف) او ټولګي	۱۳۳۵	۱۳۳۶	۱۳۳۷	۱۳۳۸	۱۳۳۹	۱۳۴۰
اصحال ته رسوړوړي	۷۵۸۳۸.۰	۷۷.۰۴۱۹۰	۷۷.۰۴۱۰۶	۵۶۴۱۰.۶	۷۳۴۸۷.۰	۴۹۱۴۵۵.۰
اصلاح څخه، اموګان	۵۴۶۳۱۲	۵۸۶۵۵۸.۰	۴۸۶۵۵۸.۰	۴۲۶۳۱۶	۵۷۷۲۱۵.۰	۴۶۱۲۳۵.۰
مندرستوړوړي	۴۸۷۲۱۹	۵۲۴۰۴۷	۵۲۴۰۴۷	۵۰۵۱۴۷	۴۸۶۵۷۶.۰	۳۰۸۶۱۵.۰
انګلنډ	۳۳۸۸۷۳	۴۰۳۸۲۲.۰	۴۰۳۸۲۲.۰	۲۷۱۰۵۲.۰	۴۱۴۳۰.۸	۳۴۴۶۷۷
الګر	۸۰۱۴۴	۱۵۸۰۷۱	۱۵۸۰۷۱	۱۱۹۳۸۹	۱۷۴۶۷۲.۰	۲۳۲۱۰.۱
پاکستان	۷۵۴۷۸	۱۱۰۰۷۴۵	۱۱۰۰۷۴۵	۱۱۸۴۰۴	۱۷۲۴۳۳	۲۱۳۳۳۷
چکوسلواګي	۳۹۴۱۱	۱۶۰۰۱۵	۱۶۰۰۱۵	۳۵۸۶۶	۸۴۸۴۳.۰	۱۳۱۱۴۴
سويډن يا روسي	۶۷۰۹	۱۹۰۴۴	۱۹۰۴۴	۵۴۴	۶۴۸۰.۰	۶۱۴۷
سويډن يا روسيا	۶۱۷۶۲	۳۴۰۷۴	۳۴۰۷۴	۴۷۲۱	۷۶۵۷۶	۴۳۵۵
سويډن يا روسيا	۲۳۰۷۲۹	۲۶۴۸۷۳	۲۶۴۸۷۳	۲۰۸۸۰۳۲	۲۷۱۶۲۸۵	۲۲۴۴۸۳۸

اشياء صادراتي فوق عبارت بود از روده ، ميوه تازه ، ميوه خشك و چهارمغز
سبز پيچات تازه و خشك ، حيوانات روغن دار ، پوست قره قل و ساير پوست هاي
قيمي ، پشم ، پنبه ، نباتات طبي ، قالين ، گلپيم وساير اشياء .

واردات افغانستان به خريف سال ك
به هزار افغانى (۹۳)

۱۳۴۰	۱۳۳۹	۱۳۳۸	۱۳۳۷	۱۳۳۶	۱۳۳۵	واردات (سي . اي . اف)
۲۴۶۷۵۶م	۱۱۱۶۲۰م	۱۱۶۲۰۶۳م	۱۳۱۲۳۱۱م	۸۴۱۷۷۹م	۷۱۵۷۰۲م	اصناف مشروبات و روغ
۸۰۱۱۵۳م	۵۷۰۶۸۵م	۶۱۱۱۳۶م	۴۴۴۰۱۴م	۳۷۷۰۱م	۳۲۷۱۰۰م	اصناف سرگ
۲۰۴۳۱۷م	۴۱۱۳۳۲م	۳۶۰۵۲۲م	۳۰۱۱۲۷م	۲۱۱۶۲۱م	۵۱۲۰۱۰م	معدن و شيشه
۲۲۵۳۶م	۲۵۲۰۵۳م	۳۲۵۱۱۱م	۵۰۲۰۷۷م	۳۶۵۹۱۳م	۱۰۴۸۰۰م	صناعات
۱۰۱۷۴۰م	۱۱۰۷۴۹م	۱۰۸۸۱۰م	۱۷۰۶۰۸م	۳۳۶۱۵۰م	۱۱۳۴۳۸م	پا ك
۱۴۱۱۳۱م	۱۰۵۴۵۷م	۱۰۹۷۱۱م	۷۱۷۲۱م	۷۱۷۲۱م	۵۴۹۱۳م	المني
۴۵۷۳۸م	۸۲۳۲۶م	۶۲۴۶۰م	۷۴۳۳۵م	۵۴۵۰۴م	۲۶۴۶۴م	انگ
۱۵۱۲۴۰م	۱۳۱۴۵۴م	۱۵۵۳۲۶م	۱۴۳۳۱۸م	۸۳۱۷۰م	۴۲۰۹۳م	چكو سلاكي
۶۴۷۵م	۸۱۹۰م	۱۴۹۸۵م	۲۴۴۴۸م	۱۵۷۹۵م	۱۸۱۷م	سايبر
۱۱۲۲۸۰م	۱۱۱۱۷م	۲۰۵۲۸۱م	۸۵۷۱۲م	۶۲۴۲م	۵۰۶۷۰۹م	سايبر
۵۹۲۲۵م	۳۱۰۵۱۲م	۳۶۴۱۳۳م	۳۲۷۴۰۶م	۲۴۱۵۰۸م	۲۰۷۱۰۴م	مجموع واردات

واردات عبارت بود از گندم ، شكر ، چاي ، محصولات بطرولي ، تنباكو و سكرت ، ادويه و ساير محصولات كيمياوي ، تايرو و تيوپ ، منسوجات نخي و ساير منسوجات ، فلز و مواد فلزي ، ماشين باب (بدون ماشينهاي برقي) موتر هاي تيز رفتار و ساير عراده ها ، بايسكل ، سامان نل دواني ، حرارت ، برق ، البسه مستعمل يا پوش و مواد متفرقه .

اصلاحات پولی :

در سالهای ۴۱ و ۴۲ يك اقدام مهم و مفید برای انكشاف تجارت به عمل آمد كه عبارت از اصلاحات پولی بود . ازین اصلاحات ، طبقه مولد استفاده های لازم نموده قدرت آنرا پیدا كرد تا به تولیدات خود توجه بیشتری معطوف نماید ، در نتیجه حجم صادرات قره قل كه در سال ۴۱ به ۷۰۰۰۰۰۰۰ ریال بالغ شده بود در سال ۴۲ به ۲۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال جلد ارتقا یافت . همچنان در سال ۴۰ كه محلول به ۸۰۰۰۰ تن میرسید در سال ۴۲ به ۳۷۰۰۰۰ تن بالغ شد . صادرات حبوبات روغن دار كه در سال ۴۱ به ۱۴۳۵۰ تن بالغ میشد در سال ۴۲ به ۲۳۳۳۳ تن ارتقا یافت . تنها در صادرات میوه نظر به عدم مساعدت هوا نسبت به سال ۴۱ تنقیص بعمل آمد و لی حاصلات سال ۴۳ و سالهای مابعد میره تازه اطمینان بخش ثابت گردید .

وضع مقررات :

وزارت تجارت طی پلان پنجساله دوم برای تنظیم برخی از امور تجارتي به وضع و تدوین مقررات آتی پرداخت .

۱ - لایحه غرفه های دائمی .

۲ - طرح اساسنامه های شرکتهای سهامی .

جلوگیری از صعود نرخ اسعار و تحدید واردات :

اقدامات وزارت تجارت طی پلان دوم به منظور صرفه جوئی اسعار ، جلوگیری از صعود نرخها ، منع واردات اشیای تجملی و اشیای قابل تولید در داخل کشور قرار آتی خلاصه میشود :

۱ - اقدام برای افزایش حاصلات پنبه ، حبوبات روغن دار ، قره قل و غیره به اتفاق وزارت زراعت و آبیاری .

۲ - اقدام برای تزئید تولیدات صنعتی از قبیل پارچه باب نخ ، شکر ، سمنت و بعضی مواد دیگر كه در توزیع آن اسعار بیشتر مصرف میشود .

۳ - تحدید واردات اشیای تجملی .

۴ - افزایش در محصول كمرکی اشیای تجملی .

۵ - مراقبت و كنترول بازارها برای جلوگیری از صعود بیجای نرخها .

افغانستان در نندارتونهای بین المللی آتی شرکت نموده است :

۱ - نندارتون بین المللی زراعتی قاهره در سال ۱۳۴۱

۲ - نندارتون بین المللی برای بدل هوم لندن در سال ۱۳۴۲

۳ - نندارتون بین المللی پرنو ۱۳۴۲

۴ - نندارتون بین المللی پاریس ۱۳۴۴

۵ - نندارتون بین المللی ازهریر ۱۳۴۶

شرکتهای :

تعداد شرکتهای لیمتد ، سهامی ، تضامنی كه طی سالهای ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ تاسیس شده به ۶۳ میرسد .

نتیجه پلان دوم انكشافی :

تجارت خار جی كشور انكشاف طبیعی خود را در جریان پلان دوم طی نموده حجم صادرات در سالهای ۱۳۴۱ - ۴۲ - ۴۳ و ۴۴ به تناسب سال ۱۳۴۰ (سال اخیر پلان اول) عالی الترتیب به ۱۰ - ۳۰ و ۳۳ فیصد افزایش یافته است .

صادرات افغانستان به تفریق مالک (به هزار افغانی)

۱۶۰۸۰۵۰	۱۲۵۸۶۸۳	۱۳۲۰۸۲۴	۱۰۶۶۴۴۵۰	۱۱۶۱۳۱۴	اتحاد شوروی
۴۰۷۶۰۶۷	۷۸۸۰۵۷۷	۵۱۶۴۳۷	۵۵۶۶۰۷۸	۴۵۱۶۱۱۹	اضلاع متحده امریکا
۲۳۶۲۱۵	۳۴۹۸۲۱۸	۶۹۳۳۸۷	۴۵۴۶۶۷۰	۴۰۱۳۱۶۳	هند
۷۰۲۳۴۷	۸۸۲۱۸۲۷	۳۷۱۰۴۳	۴۷۳۸۲۱۰	۳۸۱۲۹۰۷	انگلستان
۲۷۶۷۱۷	۳۶۶۷۴۹۶	۳۴۶۶۶۳	۱۳۹۹۴۶۰	۲۱۴۶۲۹۰	آلمان
۴۰۰۱۳۰	۶۹۳۰۳۲۰	۳۵۵۹۷۱	۱۶۶۰۳۴۰	—	پاکستان
۱۵۴۹۲۰	۸۲۶۶۷۳	۱۷۷۷۹۲	۲۸۱۰۰۲۰	۱۲۹۵۳۴۷	چکوسلواکیه
۹۳۰۸۴۰	۴۲۳۳۷۸	۷۳۹۶۲	۵۷۳۴۸۰	۲۸۷۱۸۴	سایر ممالک بلاتسری
۵۵۲۵۵۸۴۲	۵۲۱۹۶۷۳	۳۰۶۹۴۷	۲۲۳۳۰۳۰	۱۹۱۰۵۷۹	سایر ممالک
۶۴۴۰۵	—	—	—	—	جاپان
۴۸۳۵۲۵۹	۵۰۲۵۳۱۹۷	۴۱۵۲۰۲۶	۳۵۵۹۱۱۳	۲۹۶۷۵۵۳	مجموع صادرات

اشیا صادر شده عبارت بود از روده میوه های تازه و خشک، نارنگز، سبزیجات خشک، قارز، حبوبات روفنی، چرم و پوست قره قریل و سایر پوستهای تمیق، پشم، نباتات طی، و قالیچه و کتیم.

واردات افغانستان به تفریق مالک (به هزار افغانی)

۱۳۴۵	۱۳۴۴	۱۳۴۳	۱۳۴۲	۱۳۴۱	اتحاد شوروی
۱۶۸۴۲۶۰	۱۳۰۳۸۶۷	۱۱۱۴۸۰۸	۸۰۴۷۳۵	۱۰۶۷۵۴۹	اضلاع متحده امریکا
۳۰۴۵۵۷	۲۶۸۱۳۷	۲۶۲۲۹۳	۳۱۹۱۸۲	۲۸۶۵۶۲	هند
۷۱۵۰۱۳	۵۷۲۳۷۷	۵۴۲۸۴۷	۴۴۲۶۱۷	۳۷۳۴۷۲۵	جاپان
۳۴۰۸۰۱	۲۸۶۵۳۲	۲۹۰۱۵۷	۹۳۵۲۵۰	۹۴۳۰۰	پاکستان
۳۳۲۵۷۰	۲۶۷۲۳۶	۳۹۵۶۵۴	۱۹۳۱۳۸	۲۰۱۸۱۷۰	جرمنی
۱۶۴۸۳۸	۲۰۸۱۵۳	۱۲۲۲۶۰	۹۸۳۱۴	۷۱۳۲۹۰	انگلستان
۲۱۶۲۹۸	۲۸۱۴۱۲	۲۱۳۴۲۹	۲۲۷۲۶۴	۲۶۶۲۷۸۰	چکوسلواکیه
۱۶۳۱۸۷	۱۲۰۳۴۹	۵۰۲۶۷	۶۴۶۶۷	۴۰۱۹۶۰	سایر ممالک بلاتسری
۵۲۵۸۶۶	۳۹۰۸۸۶	۴۶۳۶۱۱	۳۴۴۸۸۷	۲۳۵۶۴۴	سایر ممالک
۹۸۴۸۶۱	۴۰۵۸۶۳۵	۳۹۲۷۰۰۸	۳۱۰۳	۲۹۹۲۵۳۴	مجموع واردات

اشیا وارد شده عبارت بود از شکر، چای، سایر مواد غذایی، تنباکو و سگرت، مواد بطور و لوب توفیدات طی، وادونه جات، سایر توفیدات گیاهی و حیوانی، قالیچه و کتیم، متنسوجات پخته و غیر پخته، سایر مواد معدنی غیر فلزی، فلزات و مصنوعات فلزی، ماشین آلات، ماشین الکترونیک، مواد معدنی، جات، سگرت، پاکت، لوازم حمل و نقل، شکر و مرکزگرم، البسه، مستعمل و بپوش.

دورنمای انکشاف تجارت طی پلان پنجساله سوم :

وزارت تجارت برای توسعه بیشتر صادرات کشور ، اقتصادی بودن وامکانات احداث دستگاههای اصلاح کیفیت اکثر مواد صادراتی (زراعتی ، فلاحتی و باغداری) را از قبیل دستگاه کشمش پاکي ، پشم شوئی ، پشم ریشی ، قالین شوئی ، سورت و پاک کردن روده و غیره مطالعه نموده و آنرا با تعیین قیمت مصارف آن برای سرمایه گذاری خصوصی شامل پلان پنجساله سوم نموده است .

بعد از بکار افتادن این دستگاهها ، مواد صادراتی علاوه بر مارکیتهای عنعنوی خویش به بازار های ممالک اروپای غربی جاپان و غیره راه یافته که با دریافت قیمت مناسب اسعار قابل تبادل بیشتر بدسترس کشور قرار خواهد گرفت .

صادرات کشور درطول پلان پنجساله سوم به ۴۹۱ ملیون دالر خواهد رسید که از منابع ذیل تامین خواهد شد :

صادرات اقلام عنعنوی زراعتی ۴۳۱ ملیون دالر .

کود کیمیای و گاز طبیعی ۶۰ ملیون دالر .

چون یکده صنایع داخلی در سالهای اخیر پلان سوم به کار می افتد يك حصه از حاصلات مواد اولیه از قبیل پنبه ، پشم وچرم برای تولید مواد صنعتی به کار خواهد رفت ، ازین سبب مواد مذکور که ۳۵ فیصد صادرات را در پلان دوم تشکیل میداد به ۳۰ فیصد تنزیل خواهد یافت .

حجم اقلام صادراتی دیگر از قبیل قالین ، قره قل ، میوه و روده در ظرف پلان سوم از ۲۸ تا ۴۵ فیصد افزایش خواهد یافت .

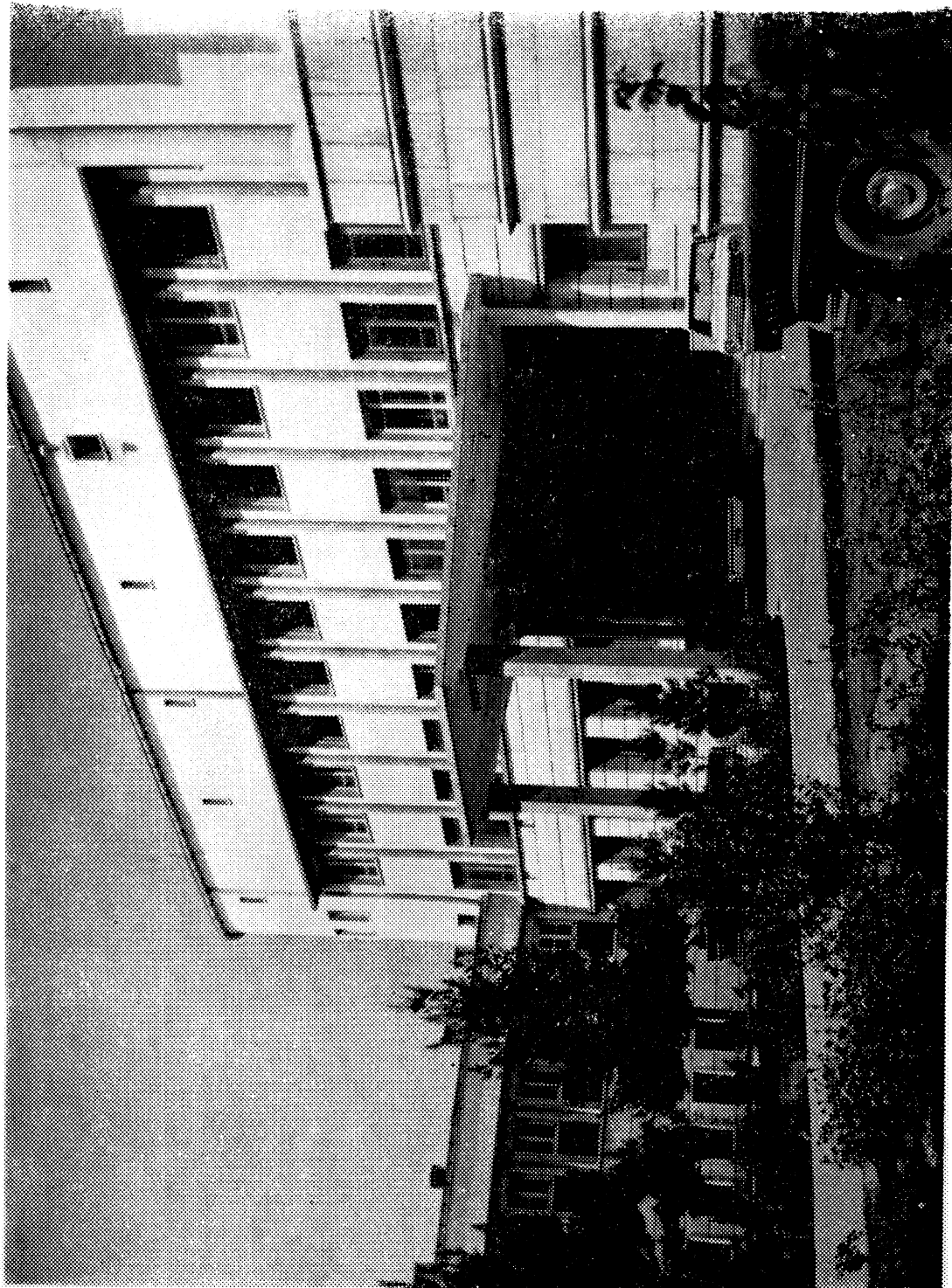
شروع صادرات گاز طبیعی در سال ۴۶ ، تولید و صدور کود کیمیای در سالهای اخیر پلان سوم در کم و کیف صادرات تغییر دیگری را وارد خواهد نمود .

فیصدی صادرات مواد معدنی که درطول پلان دوم در حدود کمتر از يك فیصد بود به ۱۳ فیصد خواهد رسید . وسطی ازدیاد سالانه صادرات از ۳ تا ۱۰ فیصد پیش بینی شده است . در حالیکه فیصدی سالانه صادرات در پلان دوم از ۲ تا ۶ فیصد میرسید .

چون اکثر پروژه های صنعتی در سالهای اخیر پلان به تولید آغاز می نمایند لهذا در واردات مملکت کدام تنقیص محسوس رخ نخواهد داد بلکه توريد مواد استهلاکی برای محافظت سطح قیم بیشتر خواهد شد .

توريد منسوجات نخی در حدود ۱۸ فیصد تنزیل خواهد یافت چه صنایع ساجی در سالهای اخیر به تولیدات خود شروع خواهند کرد .

قسمت دیگر فعالیت های مهم وزارت تجارت را در سال ۱۳۴۶ سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی به منظور تاسیس شرکتهای انفرادی سهامی و تضامنی تشکیل میداد .

تعمیر وزارت تجارت

وزارت فواید عامه

مسافرت از کابل تا قندهار در نهمین سالهای استقلال افغانستان غا لبابه اسپ صورت میگرفت . موتر تیز رفتار هنوز به قدر کفایت و جود نداشت و سرویس ولاری محدود آنوقت که هرکدام به سه چهار هزار افغانی خریداری میشد فاصله (۵۱۵) کیلومتر راه را در سه روز طی میکرد .

مدتی بعد برای ساختمان اساسی سرک قندهار - هرات اقدامات صورت گرفت و با وسایل محدود سرکسازی آنوقت افغانستان دارای بیش از دو هزار کیلومتر سرک بود اما کابل با ولایات شمال از لحاظ سرکهای موتر رو ارتباط نداشت . هزاران نفر با کاروانها و اسبها فواصل بعید را در شب و روز طی میکردند . لهذا تصمیم گرفته شد که از سالنگک به آن طرف هندو کش یک راه کشیده شود که سروی مقدماتی آن در سال ۱۳۰۶ صورت گرفت . آرزوی راه یافتن به سالنگک برای برقراری ارتباط بین مرکز و ولایات شمال موجب شد ۴۰ کیلو متر راه درین دره صعب المرور ساخته شود .

مسافرت ولایت پکتیا بوسیله اسب صورت میگرفت . تنها تا نزدیک شیوکی سرک و جود داشت که بسواری موتر از آن استفاده میشد .

پخته کاری سرکها همیشه توسط فیل صورت میگرفت و بعد برای این کار رولمانی وارد گردید که با سوختن چوب بحرکت می آمد . ازین رولها در ساختمان سرکهای و لایات نیز استفاده بعمل آمد .

سینما کابل ، کافه ولی ، عمارت وزارت دربار و مسجد شاه دوشمشیره از بنا های جالب توجهیست که در ده سال اول استقلال تعمیر گردیده است .

در عهد سلطنت اعلیحضرت محمد نادرشاه در امور ساختمانی و سرکسازی افغانستان جنبش های نوی پدید آمد و دولت برای ارتباط بهتر مرکز با ولایات وجود راهای سر تا سری افغانستان را لازمی پنداشت و راه هائی را که تا آنوقت وجود داشت به کمک مهندسان و وسایل سرکسازی به صورت صحیح و پخته تحت ساختمان گرفت ، برای این کار وزارت فواید عامه در زمره وزارت خانه های دیگر به وجود آمد .

بر علاوه جاده های دیگر ، بزرگ ترین اقدام زمان سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه احداث جاده ای در دره شکاری بود . سرک دره شکاری پس از سالها زحمت با وسایل محدود سرکسازی در سال ۱۳۱۲ افتتاح و برای ترافیک آ ماده گردید .

در ده سال دوم استقلال در سر تا سر افغانستان سرکهای نسبتا پخته مطابق با خصوصیات آن زمان اعمار گردید که مردم میوانستند با استفاده از موتر به نقاط دور دست مسافرت نموده در حمل و نقل اموال تجارتنی خود از آن مستفید کردند بر علاوه در مرکز ولایات عماراتی بنیاد نهاده شد که هم اکنون نمونه هائی از آنرا در همه جا میتوان دید مثلا در مرکز تعمیر سناتوریم ، پسته خانه مرکزی ، عمارت باغ سر ده قندهار ، عمارت قدیم مطبعه دولتی ، تعمیر هو تل قندهار ، تعمیر وزارت

فواید عامه درچمن حضوری ، فابریکه حجازی و نجاری در کابل ، عمارت مکتب صنایع عمارت گمرک کابل و غیره . همچنان يك تعداد بندها ، نهرها و پلها نیز ساخته شد .

وجود ارتباط بین ولایات مختلف افغانستان با مرکز و پیشرفت های صنعتی مخصوصاً در قسمت صنایع دستی و نساجی و برقراری روابط تجارتنی با خارج باعث و رود صد ها عراده موتر تیز رفتار و لاری در افغانستان گردید و در پهلوی آن يك فابریکه ترمیم موتر از طرف بانک ملی افغان که انحصار موتر و پرزه های آنرا داشت در سال ۱۳۲۶ به کار آغاز نمود .

تا پایان ده سال دوم استقلال (۱۳۱۷) وزارت فواید عامه بر علاوه امور سرک سازی و تعمیرات در سراسر افغانستان امور برق و فابریکات متعدد دیگر چون نساجی ، دکمه سازی ، نختابی و غیره را نیز اداره میکرد .

دهه سوم استقلال افغانستان با نهضت های بیشتر عمرانی و سرک سازی آغاز می یابد . برای اینکه روشنی کافی بر فعالیتهای این دوره انداخته شود فعالیت های هر سال را مورد توجه قرار میدهیم :

سال ۱۳۱۸

۱ - مطالعات و تحقیقات فنی در مورد بندها و انهار ، تهیه سامان و لوازم فنی آنها .

۲ - ساختمان سرکهای جدید در شنوار و نقشه برداری از سرک جدید مشرقی از راه تنگ غارو و اصلاحات عمده از قبیل ترمیم و سنگ کاری و ساختمان کوتاه های معابر و ساختمان پلهای متعدد در سرک دره شکاری .

۳ - اقدامات برای ساختمان فابریکه برق چک وردک .

۴ - اصلاح سبب ستیشن برق دهمزنک .

۵ - اقدامات برای بهبود وضع تولید فابریکهها و تاسیس يك فابریکه سنگتراشی .

۱۳۱۹

۱ - مراقبت از امور تمام راهای افغانستان و به وجود آوردن يك تشکیل منظم و تفتیش سیار برای آنها .

۲ - شروع ساختمان يك قسمت تنگ غارو .

۳ - احداث سرک جدید لغمان .

۱۳۲۱

۱ - احداث سرک جدید لغمان که دارای خط رفت و آمد می باشد .

۲ - توجه به سرکهای اساسی دوران افغانستان که در هر ولایت کار آن تحت نظر شعبات وزارت فواید عامه جریان داشت .

۳ - فعالیت برای تعمیر بند قرغه ، نهرهای قطغن ، نهر خواجه و نهر رستم

۴ - تعمیر دیووی عمومی ادویه در کارته (۴) تعمیر شفاخانه مستورات و تعمیر نندار تون .

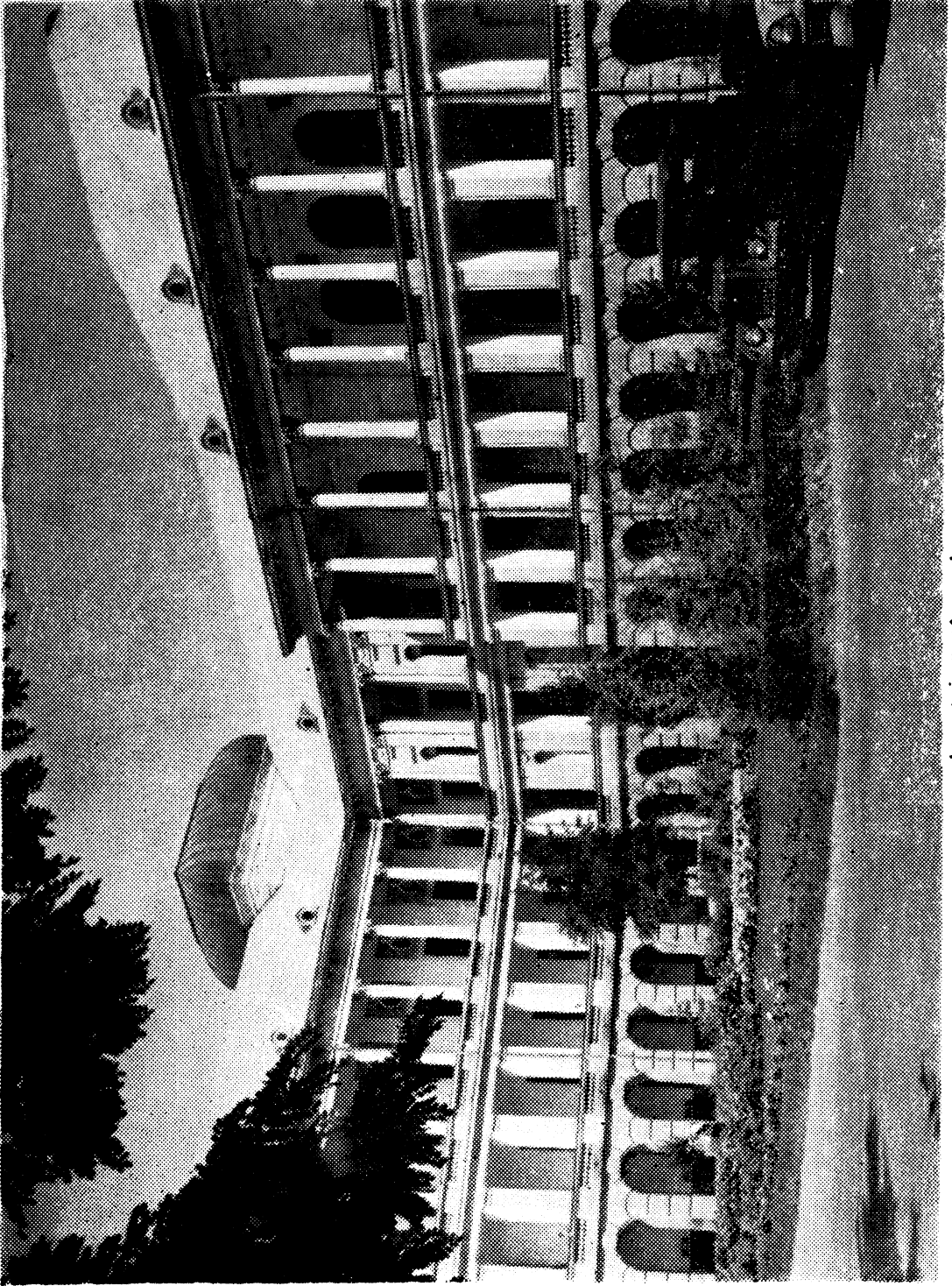
۵ - تعمیر معاینه خانه لب دریا ، تعمیر گراژهای سیاه سنگ و شهر آراء و گدامهای ارزاق و اتاقهای مهتاب قلعه مویوط وزارت مخابرات و غیره .

۱۳۲۲

۱ - حفر تونل اول ماهی پر و يك تونل در حصه تنگی ابریشم .

۲ - مطالعات درباره شهر جدید در رقبه دارالامان و مکتب حبیبیه و پروژه مازکیت عمومی شهر کابل .

۳ - ترتیب سکچ و مطالعات درباره تعمیر سینما در قندهار ، مکتب قضات در هرات و تعمیر شهر جدید آفچه و پیمایش شهر جدید بغلان .

عمارت وزارت فواید عامه

۴ - فعالیت برای تعمیر و ساختن نهر مرغه در سپین بولدك ، نهر سراج بند خروار ، بند سراج ، نهر اجمیر برای پانزده هزار جریب زمین و خشك کردن باطلاقیهای غوری و بغلان و اقدامات برای خشك کردن با طلاقیهای کابل از قبیل چمن بینی نزار ، خواجه رواش ، وزیرآباد .

۵ - تاسیس هوا شناسی مرکزی در دارالامان و افتتاح سرویسهای جوی در پغمان ، قندهار ، جلال آباد ، فراه ، کرشك و غزنی .

۱ - فعالیت در امور ساختمانی سرك تنك غارو و درونته و پل سرخ آب .
۲ - تعمیر مقبره اعلیحضرت شهید ، سینمای باغ نواب ، پنبتو پولنه ، مؤسسه دندان سازی ، سناتوریم نسوان ، شفاخانه مستورات و اتمام کارهای تعمیراتی قصر دارالامان و هتل بهار .

۱۳۲۴

- ۱ - احداث سرك بين نغرك و پل سرخ .
- ۲ - تکمیل سرك تنك غارو .
- ۳ - سرنگپرانی و صخره کاری دره گلپهار برای ساختن سرك موتر رو از چهاریکار تا قریه بانده پنجشیر .
- ۴ - آغاز کار تعمیر برای حکومت های کلان قلات و کرشك ، حکومت ، دواین و کمرك جدید سپین بولدك .
- ۵ - تعمیر پل سید خیل بین گردیز و خوست .
- ۶ - ترمیم سرك گردیز و خوست .
- ۷ - احداث سرك جدید بطول ۲۴ کیلو متر بین حکومت اعلی فراه و انار دره .

۱۳۳۵

مطالعات برای پخته کاری و اساسی ساختن سرك سپین بولدك و کرشك احداث سرك میرزکه و سرك جدید از میمنه تا میرزا اولنگ .

۱۳۳۶

افتتاح کوتل چیچل ، احداث سرك گردیز - خوست ، احداث سر کی در ناحیه تیشکان از پل ظفر تا پل طوطی در ولایت بدخشان .

۱۳۳۷

تکمیل عمارت مرکز هوا شناسی مزار شریف و عمارت کدام ، تعمیر زهایش میضان بستری در پهلوئی شفاخانه ملکی فراه .

ده سال چهارم

چند سال قبل حکومت قرار دادی در بازه اعمار پروژه های آبیاری و ساختمان های بزرگ با کمپنی موریسن کنودسن امریکائی امضاء نمود. این پروژه ها شامل بندها ، راهها و تعمیرات بود. از همان آوان برای ساختمان شاهراه تورخم - کابل و سرك بزرگ کرشك - قندهار و سرك جدید قندهار - سپین بولدك و پلان و نقشه های نهر بغرا ، بند خروار ، بند سراج و پروژه آبیاری جلال آباد اقداماتی بعمل آمد به این ترتیب موضوع ساختمان راهها و بندها و تعمیرات وارد مرحله متین تری گردید .

۱۳۳۸

پروژه آبیاری بغرا وارد مرحله عملی شد و ساختمان سرك قندهار - سپین بولدك تکمیل گردید . همچنان به امتداد سمت غربی در یای هلمند از کرشك تا چخانسور یک پروژه آبیاری تحت اجرا گرفته شد تا برای (۰۰۰ ر ۵۲) ایگر زمین آب ذخیره گردد .

برای ساختمان بند کجکی که (۰۰۰ ر ۳۰۰۰) ایگر فت آب را در تابستان برای آبیاری ذخیره میکند نیز اقداماتی بعمل آمد .

تعمیر بعضی مکاتب و پسته‌خانه ها و تعمیر دارالحکومگی ولایات پکتیازیر ساختمان گرفته شد .

۱۳۷۹

فعالیت وزارت فواید عامه بیشتر متوجه آموز تعمیراتی مرکز و ولایات بود ، از جمله تعمیرات مرکز میتوان از تعمیر ستدیوم چمن و تعمیر قصر چهلستون نامبرد در ولایات عموماً مکاتب ابتدائی پسران و مستورات تکمیل شد و درین فعالیت تعمیرات سینماها سر رشته داری ها و گدامها نیز شامل می‌باشد . در قسمت سرکسازي ساختمان سرک کلفت قابل توجه می‌باشد . در قسمت پلها میتوان از ادامه کار ساختمانی پلهای نه برجه ، چهار برجه پل کشک سنائی ، پل خار خشه ، پل نائی ، پل کنک در غزنی یاد آور شد .

۱۳۳۱

مجموع کار وزارت فواید عامه در قسمت سرک سازی در مرکز و ولایات به ۲۹۵۷۶۲۰ متر مکه ب می‌رسید .

۱۳۳۲

فعالیت وزارت فواید عامه متوجه تعمیر ، بندها و سرکهای مهم نیم کاره بوده به منظور تسریع عملیات پلان های اساسی را تطبیق نمود . در قسمت ساختمانهای نیم کاره مرکز میتوان از تعمیرات ستادیوم ، قصر چهلستون ، مسجد بابرشاه ، هتل دارالامان ، تعمیر هتل کابل ، تعمیر ارگ شاهی و سرک تنگ غارو نامبرد .

در ولایات نیز کارهای عمده را چنین میتوان خلاصه کرد :

تعمیرات ماموریت های مالیه در قندهار ، ساختمان معابر جدید در هرات ، تعمیر محکمه عدلیه در قطن ، تعمیر سینما و شفاخانه مستورات در مزار شریف تعمیر شفاخانه مستورات در ننگرهار ، تعمیر شفاخانه ملکی در غزنی ، تعمیر مرکز هواشناسی در فاریاب ، ترمیم ارگ جبل السراج در پروان . تعمیراتی که درین سال تکمیل گردیده عبارت است از تعمیر میدان هوایی تعمیر هتل دارالامان ، تعمیر مطبخ وزارت مالیه ، تعمیر گدامهای دهمزنگ و ریشخور تعمیر هتل کابل در سال ۳۳ سریعتر پیشرفته و اتاقهای طبقه فوقانی آن تکمیل گردیده و برای پذیرائی مهمانان آماده شد .

کار ترمیم قصر دارالامان و تپه تاج بیک جریان داشته مخصوصاً در قسمت معماری ، سنگتراشی و نجاری آن فعالیت بیشتری صورت گرفت . در ولایات نیز فعالیت برای کار عمارات مختلف دوام داشت .

۱۳۳۳

بند سراج غزنی نزده متر بلند گردیده و در قسمت سرنگبرانی کانکریت ریزی سنگ کاری ، هنگاف کاری ، پالش قیر ، پلیستر کاری ، کندن تهداب بند و پرکاری آن فعالیت هائی صورت گرفت .

سرک خواجه رواش از حصه میدان پښتونستان تا میدان هوایی به فاصله پنج کیلو متر احداث شد .

سرک سروبی و گلپهار سرنگبرانی ، جبل کاری و جفله اندازی گردید . سرک کابل تورخم به فاصله ۲۴۰ کیلومتر برای قیر ریزی آماده شد . در ولایات فعالیت های آتی صورت گرفت :

- ۱ - ساختمان پل پخته هشت کمانه روی دریای کشنده .
- ۲ - تعمیر یک پل پخته بالای نهر رباط چشمه شفا .
- ۳ - احداث سرک جدید بین شولگره و سنگ چهارک به طول ۴۰ میل .
- ۴ - احداث و تمدید سرک بین حکومت دره صوف و معدن ذغال سنگ .

- ۵ - پخته کاری سرك كلفت .
- ۶ - ترميم سرك بين شيندند و تورغندى .
- ۷ - سرنكپرانى سرك تورغندى و ترميمات سركهاى ديگر .
- ۸ - كانكريت يك قسمت سرك تورغندى .
- ۹ - ساختمان تمام سرك جديد تورغندى .
- ۱۰ - جفله اندازى و پر كازى سرك قلات - سپين بولدك .
- ۱۱ - احداث سرك اشپشته و پلخمرى و سرك پلخمرى تا دشت خواجهالوان سرك كرداب و سرك چشمة شير .
- ۱۲ - ساختمان بيست و دو پل جديد از چوب دستك و سنك .
- ۱۳ - تمديد سرك جديد از بهارك تا جرم و از بهارك تا زيباك .
- ۱۴ - كانكريت ريزى پل متك .
- ۱۵ - اصلاح و ترميم سركهاى پروان .

۱۳۳۴

- ۱۶ - تنظيم پلان احداث سركها و پلها و ذخيره آب .
- ۱۷ . تاسيس قوماندانى عمومى قواى كار .
- ۱۸ - تنظيم لايحه كارو تعليماتنامه .
- ۱۹ - ترتيب لايحه نرخها .

۱۳۳۵

درسال ۱۳۳۵ پلان پنجساله اول پيش بينى كرده بود كه طى پلان بايد يكهزار كيلومتر سركهاى مهم افغانستان پخته كاري و فير ريزى شود و مبلغ هنگفتى براى ترميم و حفظ و مراقبت سركهاى موجوده نيز تخصيص داده شد .
 امور ساختمانى برود كاست و سندويى موج کوتاه راديو افغانستان، عمارت بزرگ مكتب جيبويه و ليدية يك هزار نفرى دارالمعلمين ، خزانه دافغانستان بانك تعمير سه منزله هوتل كابل ، تعمير جديد وزارت معادن و صنايع ، تعمير جديد وزارت امور خارجه ، تعمير دستگاه تلفن اتومات كه اينها قسما توسط وزارت فوايد- عامه و قسما توسط كمپنى هاى خارجى و نمايندگى هاى شان در كابل زير كار گرفته شد .

مساعى قواى كار وقف دومنظور عمده شده بوديكى تكميل پرسونل وو سايط مورد نياز و دوم پيشبرد وظيفه اصلى يعنى سرك سازى . براى اين منظور يونتهاى قواى كار چنين تقسيمات شد .

سه واحد كار در سرك تورخم - جلالآباد و يوزمت چهارم در ولايت قطغن به ساختمان سرك كندز - امام صاحب گماشته شد . بعدكه كار در سرك تورخم جلالآباد تقليل يافت يونتهاى ۲ و ۳ نيز به قطغن اعزام شدند تا به كار ساختمانى سرك جديد كندز - قزلقعه مشغول شوند .

غند تعليمى كه در سرك مشرقى با قطعات ديگر فعاليت ميكرد به كابل خواسته شد و اصلاح سرك چهلستون - دارالامان ، اصلاح و ترميم سرك كابل - يكة توت سرك مقبره اعليحضرت شهبيد ، همكارى با ساختمان سرك ميدان هوائى و قصر چهلستون ، منطقه نندار تون بين الملى ، اصلاح و ترميم سرك بينى حصار و پخته كازى سرك کوتل يك لنگه از فعاليتهاى اين غند بشمار ميرود .

در قسمت بند وانهار از متخصصين تخنو پروم اكسپورت اتحاد شوروى براى اجراى كارهاى انكشافى در ساختمان كانال ننگرهار و سه بند مخزن آب در پالتو سرده و خروار استفاده شد . كانال ننگرهار در حدود ۱۵۰ هزار جريب زمين را آبيازى كرده نيروى برق از آن حاصل ميشود .

فعالیت عناصر مرکزی و یونتهای قوای کار عبارت بود از ساختمان سرک کندز قزل قلعه، عقد قرار داد ساختمان قسمت اول سالنک تعمیر جدید لیسه حبیبیه تعمیر مؤسسه صحت عامه، تعمیر شفاخانه سه صد بستر، تعمیر بنای خانگه دافغانستان بانک، تعمیر وزارت امور خارجه، تعمیر سندوی بروکاست موج کوتاه، تعمیر خزانه پس انداز دافغانستان بانک، تعمیر جدید وزارت معادن و صنایع و بندر قزل قلعه.

۱۳۳۸

در طی ده سال پنجم استقلال وزارت فواید عامه به کمک دو پلان پنجساله اقتصادی توانست شاهراهای عمده را تکمیل کند که مختصراً توضیح می یابد.

- ۱ - شاهراه تورخم - جلال آباد با تمام پلها و دیوارهای آن.
- ۲ - شاهراه کابل - جلال آباد.
- ۳ - شاهراه کابل - متک سنک کاری، پخته کاری پلها و تعمیر پلچکهای آن
- ۴ - شاهراه قزل قلعه - دوشی بطول ۲۳۵۶ کیلومتر تا دوشی تکمیل گردید ساختمان پل الچین بر روی دریای کندوز یکی از مهمات پروژه ساختمانی شاهراه قزل قلعه - دوشی می باشد.
- ۵ - شاهراه تورغندی - هرات - کندهار.
- ۶ - پروژه ساختمانی سرک سالنک.

قیلری سرکها :

سرک کابل تا متک در حدود سی و پنج کیلومتر اسفالت شد. برای اسفالت سرک تورخم - کابل با اداره همکاری بین المللی امریکا به تاریخ ۲۱ جون ۱۹۵۸ موافقتی بعمل آمد.

پروژه حفظ و مراقبت :

این پروژه به موافقه اداره همکاری بین المللی امریکا در کابل زیر دست گرفته شد که امور حفظ و مراقبت را از لحاظ ماشینهای شدن کارها بهبود بخشید.

پروژه ترانزیتی :

موافقه پروژه ترانزیتی که ساختمان و اسفالت سرک سپین بولدک را در بر میگرفت در ۲۰ جون ۱۹۵۸ امضاء گردید و امور سروی، دیزاین و عکاسی هوایی سرک مذکور در سال ۱۹۵۹ توسط دو شرکت امریکائی خاتمه یافت.

میدان هوایی بگرام :

قرار داد ساختمان میدان بگرام به تاریخ ۱۵ قوس ۳۶ با موسسه تخنواکسیورت شوروی امضاء و کار آن آغاز شد. درین مدت ۹۰ فیصد امور کانکریتی و ۶۰ فیصد امور تعمیراتی آن انجام یافت.

میدان هوایی کابل :

قرار داد ساختمان حصه اول میدان هوایی کابل در ثور ۱۳۳۸ یا تخنواکسیورت شوروی امضاء گردید و امور مقدماتی آن آغاز شد.

۱۳۳۹

سرک کابل - چهاریکار چهل کیلومتر اسفالت گردیده و کار ساختمان بقیه نقاط این شاهراه به شدت جریان داشت.

قرار داد ساختمان عمارات پوهنتون با شرکت ساختمانی هوختیف با امضاء رسید و کار ساختمان آن آغاز گردید.

۱۳۴۰

کار اسفالت سرک کابل - جبل السراج آغاز گردید و در امتداد این سرک دوپل ۲۲ متری گادری ساخته شد.

از جبل السراج تا اولنگک بیست و چهار کیلو متر سرک خامه کاری و ۳۱ کیلو متر اسفالت شد .

از دو شاخ تا تونل شمالی و از اولنگک تا تونل جنوبی ۲۲٫۵ کیلو متر سرک پخته کاری گردید .

کار اسفالت طبقه دوم سرک دوشی - قزل قلعه آغاز یافت .
امور ساختمانی سرک کابل - تورخم دوام داشته اسفالت طبقه دوم سرک مذکور بطول ۱۵۲ کیلو متر آغاز گردید .

سرروی سرک جدید کابل - قندهار پایان یافت و ده کیلومتر آن اسفالت شد .
شاهراه قندهار - کشک به طول ۶۸۰ کیلومتر کانکریت ریزی شد .
تا ختم سال چهل در تمام افغانستان سرکهای فرعی ۳۹۳ کیلومتر اسفالت و ۸۸۸ کیلومتر برای قیر ریزی آماده گردید .

کارهای ساختمانی مؤسسات آبی تحت نظارت وزارت فواید عامه تکمیل گردید.

- ۱ - تعمیر ریاست کار توگرافی .
- ۲ - تعمیر وزارت معادن و صنایع .
- ۳ - تعمیر بوهندون .
- ۴ - تعمیر شفاخانه سه صد بستری .
- ۵ - تعمیر صحت عامه .
- ۶ - تعمیر ستدیوی رادیو افغانستان .
- ۷ - تعمیر خزانه دافغانستان بانک .
- ۸ - تعمیر مرکز تربیه وی یکتوت .
- ۹ - تعمیر مکتب حبیبیه .
- ۱۰ - تعمیر بند قرغه .
- ۱۱ - تعمیر خیاط خانه وزارت دفاع ملی .
- ۱۲ - تعمیر هوتل کابل .
- ۱۳ - تعمیر لیسه نادریه .
- ۱۴ - تعمیر ریاست ترانسپورت عمومی

۱۳۴۱

در پلان پنجساله اقتصادی اول ساختمان ۱۰۳۲ کیلومتر سرک پیشبینی شده بود اما وزارت فواید عامه ۱۷۰۹ کیلو متر سرک ساخت که ازین جمله ۴۴۴ کیلومتر قیر ریزی و ۱۶۰۹ کیلو متر کانکریت شده .

قیر ریزی طبقه اول این سرک در حصه تنگی ابریشمین و سنگ سوراخ ۳۸ کیلو متر انجام یافت و کار قیر ریزی از حصه دهن تنگی تا پل اول آغاز شد .
کار سرک سالنگ به همکاری یونت های قوای کار جریان داشت .

شاهراه سالنگ از جبل السراج نادوشی دارای ۱۰۸ کیلومتر طول و ۲۷ پل گادری می باشد همچنین شاهراه مذکور ۴۰ پلچک ۳۵۳ آبرو سنگی ۱۳۳۰۰ متر دیوار استنادی ۶۴ تعمیر رهائش و یک هوتل عصری با ۲۶۷۶ متر تونل دارد .
سرک کابل شیرخان بندر :

این سرک از طریق سالنگ ۳۹۸٫۶ کیلومتر و از طریق دره غوربند و دره شکاری ۵۸۸ کیلومتر طول دارد که یکی از شاهراه های مهم کشور میباشد .
شاهراه تورغندی - هرات - قندهار :

این پروژه ۶۷۸ کیلومتر طول دارد . سرک مذکور ۱۰۰ کیلو متر راه را نسبت به سرک سابق کوتاه میسازد . عرض سرک ۱۲ متر است که ۷ متر آن کانکریت شده .

سرك قندهار - سپين بولدك :

سرك قندهار- سپين بولدك كه به تاريخ ۱۰ قوس ۴۱ افتتاح كرديد ۱۰۵ كيلو متر قير ريزي شده و پل ترنك كه از جمله بزرگترين پلهاي افغانستان است داخل اين سرك مي باشد . ساختمان سرك ۱۰۵ كيلومتر توسط كمپني (مو ريسن كنودسن) و قير ريزي آن بو سييله يك شركت ديكر امريكائي انجام شده است .

سرك پغمان :

سرك كابل پغمان كاملا اسفالت شده ومورد استفاده ترافيك قرار گرفته است .

ساختمان سه پل در ننگرهار :

در قطار پلانهاي انكشافى دولت ساختمان سه پل مدرن در ولايت ننگرهار نيز شامل مي باشد . اين پلها عبارتند از پل بهسود ، كامه واسمار .

سروى سرك پلخمرى - هزار شريف - شبرغان :

وزارت فوايد عامه قرار داد سروى سرك مزبور را با تخنو اكسپورت شوروى عقد كرد و كار آن جاريست .

فابريکه خانه سازى .

تاسيس اين فابريکه در سال ۴۱ از اقدامات عمده وزارت فوايد عامه به حساب ميرود . اين پروژه براي انكشاف خانه هاي رهايش از تخته هاي كلان كانكريت آهندار در شهر كابل و يك پاينگاه مؤلد ساختمانهاي كانكريت آهندار به شكل پارچه هاي مكمل براي پروژه هاي صنعتي وغيره در كشور ما مي باشد .

اين فابريکه در سال ۳۵۰۰۰ متر مربع سامان كانكريتي براي ساختمان رهايشي و سال ۶۰۰۰ متر مكعب سامان كانكريتي آهندار براي ساختمان هاي صنعتي پروژه مركز و اطراف توليد ميكند . همچنين انواع پاينه ها ، ستونها ، بسوك هاي ته داب ، گادر زير جر ثقييل ، تخته هاي سقف ، سرتاق و تخته هاي با مپوش مي سازد .

فابريکه خانه سازى قسما از سرمايه دولت و قسما از قرضه امدادى اتحاد شوروى توسط متخصصين افغانى و تخنو اكسپورت زير كار گرفته شده است .

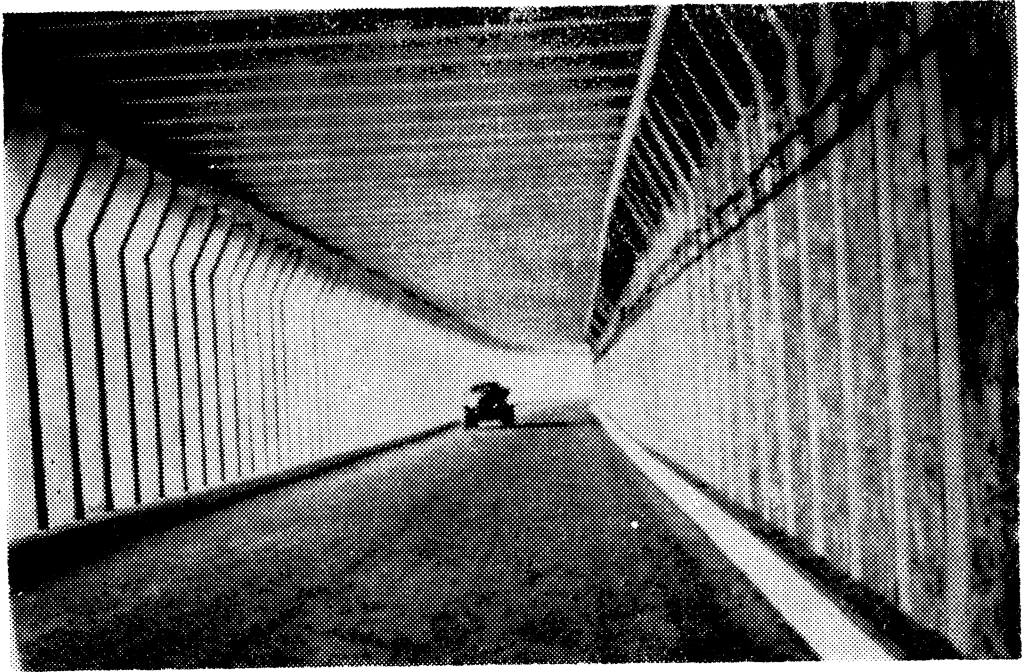
در سال مذکور آنچه قابل تذكار بيشتراست ساختمان واحداث سرك كوتل سر كندو بابا و سرك ارگون - گورگامنده و آغاز كار سرك هرات - اسلام قلعه و سروى سرك پلخمرى - مزار شريف و شبرغان مي باشد و هم آغاز فعاليت براي راه سازى در ولايت پكتيا يكي از اقدامات مهم وزارت فوايد عامه به حساب ميرود ساختمان سرك كابل - گرديز در جمله پلانهاي انكشافى دولت داخل پروژه انكشافى پكتيا گرديده است .

درين سال پروژه ميدان هوائي كابل به كمكهاي اقتصادى و تخنيكى اتحاد شوروى تكميل و افتتاح گرديد .

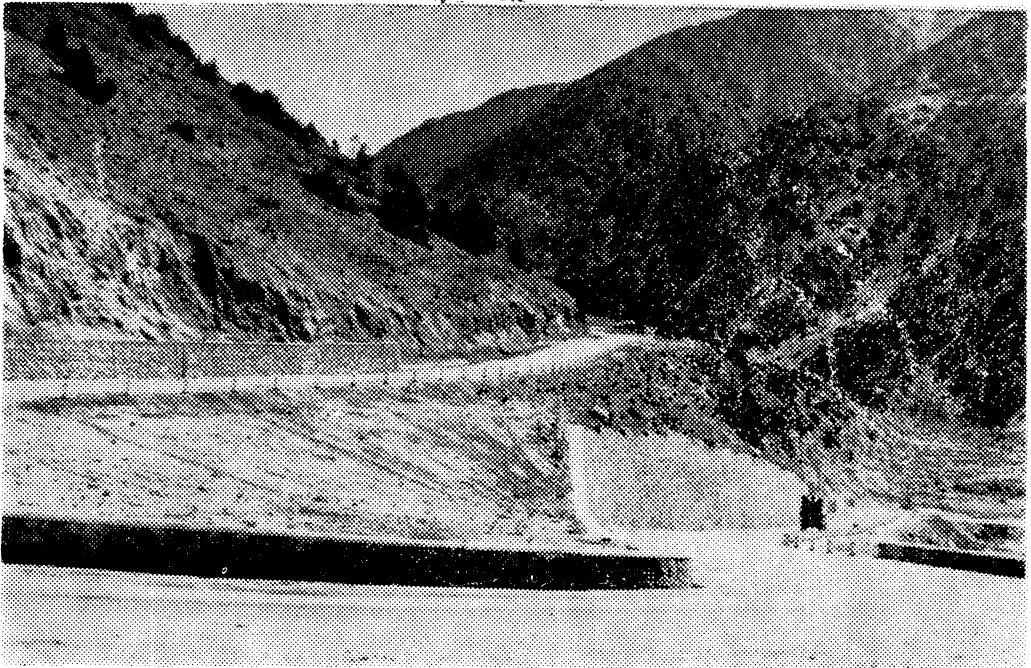
۱۳۴۳

درين سال بيش از همه اتمام و افتتاح شاهراه بزرگ سالنگ قابل تذكار است سرك سالنگ پس از شش سال كار مداوم افراد زحمت كش قواى كار و متخصصان وانجينران سرك سازى ساخته شد .

اين شاهراه كه هر متر آن بامصارف هنگفتى اعمار شده راه رانسبت به دره شكارى ۲۰۰ كيلو متر كوتاه تر ساخت .

راه آندری سالنگ

دره خنجان در سالنگ

شاهراه سالنگ در همه جا به عرض شش متر اسفالت شده و در گولائی ها برای جلوگیری از تصادمات عریض تراست .

به قرار احصائیة مستند با جریان ترافیک در شاهراه سالنگ از لحاظ معاملات اقتصادی سالانه دو صد و هفتاد و هفت ملیون افغانی مفاد ترانسپورتی متصور است در حالیکه مصارف آن روز افتتاح به ۶۹۸٫۲۰۳٫۲۵۶٫۱۲۰ افغانی بالغ گردید .

۱۳۴۵

یک یونت قوای کار در شهر کابل به منظور کمک با بناروالی در ساختمان سرکها مؤظف گردید . این یونت یک قسمت کارهای سرکهای شمیر پور ، کارته ۳ ده نو ، ده بوزی ، دیوار کنار دریای چمچه مست ، پل چمچه مست ، باغ بالا و عریض ساختن پل شاهی ، تجدید پل نادر پښتون (پل خستی) سرک مطبوعه دولتی سرکهای کارته سید نور محمد شاه مینه و سرکهای پارک زرنکار را تکمیل کرده است ، کار ساختمان سرک پلخمری - مزار شریف - شبرغان بطول ۳۲۰ کیلومتر آغاز گردیده .

شاهراه تورغندی - هرات قندهار :

شاهراه تورغندی-هرات قندهار که ۶۷۱ کیلومتر طول دارد از کانکریت آهندار ساخته شده است .

در طول این شاهراه بزرگ پلهای بزرگی اعمار گردیده که هر کدام از لحاظ قدرت ساختمان و تحمل بارداری ارزش فراوان است . از آن جمله باید از پل بزرگ پښتون زوی دریا هریرود بطول ۴۶۰ متر و پل دریای فراه رود بطول ۳۲۶ متر یاد آور شد .

کار ساختمان پروژه سرک کابل - پل علم که به پکتیا منتهی میشود به طول ۶۷ کیلومتر آغاز گردید .

کار ساختمان پروژه پولی تخنیک به وزارت فواید عامه ارتباط یافت ، این پروژه ساختمان چهار پوهنخی و یک تخنیکم را در بر میگیرد .

برای حفظ و مراقبت سرکهای افغانستان به خصوص شاهراهها ریاستی به نام حفظ و مراقبت تشکیل شد و به کار آغاز کرد .

نگهداری شاهراهها و سرکها :

دستگاههای مهم و ضروری حفظ و مراقبت بادر نظر گرفتن وضع مالی کشور به صورت عصری و مطابق با شرایط امروز پایه گذاری شد و تشکیلات قبلی حفظ و مراقبت وسعت یافت و تمام ادارات حفظ و مراقبت زیر اثر یک ریاست عمومی حفظ و مراقبت درآمد .

امور پروژه کانال ننگرهار تکمیل و افتتاح گردید .

ساحه که از این کانال آبیاری میشود ۱۵۲٫۲۰۰ جریب زمین را احتوا میکند که از آن جمله ۲۰۰ ر ۳۲ جریب زمین زراعتی سابقه و ۱۲۰٫۰۰۰ جریب زمین زراعتی جدید می باشد .

تاکنون بیش از ۲۰٫۰۰۰ جریب زمین تسطیح ابتدائی گردیده و قسمتی از این اراضی که تسطیح آن انجام یافته تحت زراعت در آورده شده است .

ساختمان یک بند مقابل طغیان آب دریای هیرمند در چخانسور آغاز یافت و احداث راهی بین فراه شروع شد . همچنان کار ساختمان پل دریای چمچه مست تکمیل گردید .

در نظر گرفته شد که در سال ۱۳۴۴ در حدود ۵۰ تا ۱۰۰ خانه ارزان قیمت

در سید نور محمد شاه مینه توسط قوای ساختمانی اعمار گردد . کار قیر ریزی راه کابل - جبل السراج پایان یافت و موافقه شد که سروی راه کابل - هرات از طریق داینکی توسط یک شرکت ایتالوی شروع شود .

اعلیحضرت معظم همایونی اراده فرمودند تا حکومت به منظور بهبود وضع صحی و مدنی باشندگان نقاط فرسوده شهر کابل پلان عاجلی روی دست بگیرد تا از یک طرف قسمت‌های فرسوده شهر از بین برود و از جانب دیگر منازل جدیدی برای باشندگان آن تهیه شود .

۱۳۴۵

امور ساختمانی و اسفالت سرک کابل - قندهار پایان یافته و رسماً افتتاح گردید .

شاهراه کابل - تورخم :

از کابل تا تورخم ، بعضی قسمتهای سرک که قبلاً در معرض تهدید آب قرار داشت و مشکلاتی در موسم بارانی برای ترافیک ایجاد میکرد با تعمیر دیوارهای استنادی جلو آب گرفته شد . همچنان در قسمت هائیکه سنگریزه به حجم و مقدار بیشتر بر سرک سرازیر میشد به حفر تونلها اقدام گردید و در شیله‌ها پلهای بزرگ اعمار شد که شمار آن به ۹۷ میرسد .

امور ساختمانی نهر های بیدک اجمیر و شیروان تکمیل گردید .

کار بند سرده که به مقصد آبیاری ۶۰۰۰۰ - ۸۰۰۰۰ جریب زمین شروع شده بود تا اخیر پلان دوم تکمیل گردید و در ظرف سالهای آینده شبکه آبیاری و تسطیح اراضی آن انجام خواهد یافت .

کار احداث و ساختمان سرک دوشی - شیرخان بندر پایان یافته و شاهراه مذکور افتتاح گردید ، این شاهراه ۳۱۴ کیلو متر طول و هفت متر عرض اسفالت دارد ، در طول آن پنج پل بزرگ ۳۱ پلچک و ۱۳۲۹ آبرو ساخته شده است .

سروی پروژه ساختمان خانه سازی در زنده بانان که در سال ۴۲ تکمیل گردیده بود در سال های مابعد جمعا ۲۵۶۶ اپارتمان آن تکمیل گردید .

ریاست شهر سازی به کمک متخصصان ملل متحد در تثبیت محل مراکز یکعه ولایات اقدام نموده نقشه های آنها ترتیب و برای ساختمان به ولایات مربوط سپرد .

ساختمان و قیر ریزی سرک هرات - اسم قلعه آغاز گردید .

از ۲۴۵ کیلو متر سرک کابل - گردیز ۳۰ کیلو متر یک طبقه اسفالت شد و در نظر است تا اواخر پلان سوم تا گردیز قیر و از گردیز تا خوست ساختمان سرک صورت بگیرد . درین پروژه نظر به نوع کار و شرایط توپوگرافی پروگرام کار طوری ترتیب یافته که سروی و پروژه سازی آن قسمت به قسمت انجام شده متعاقباً به کار های ساختمانی اقدام میگردد .

کار ساختمانی سرک کنرها و حصارک آغاز گردیده و تا اکنون از جمله امور ساختمانی ۶۳ کیلو متر سرک کنرها در حدود ۱۷ کیلو متر و از جمله ۳۰ کیلو متر سرک حصارک ۲ کیلو متر آن پیشرفته است .

۱۳۴۶ و ۴۷

وزارت فواید عامه با پایان پلان پنجمساله دوم و آغاز پلان سوم احداث راهها و ساختمانها را چنین در نظر گرفت .

ساختمان و قیر ریزی سرک مزار شریف - تاشکندر که سروی و پروژه آن به زودی تکمیل خواهد شد .

تکمیل این سرک در سال سوم پلان در نظر گرفته شده است .

سرک شبرغان فاریاب - هرات که قسمت باقیمانده نیمه قوسی شاهراه سر تاسری کشور را تشکیل میدهد در سال سوم پلان سوم سروی و پروژه سازی خواهد گردید .

سرروی و پروژه سازی سرکهای کندز- خان آباد - تالقان- فیض آباد، اصلاح سرک
فراه رود - فراه چخانسمور و سرک کردن دیوار پنجاب نیز در سال دوم پلان روی
دست گرفته خواهد شد .

اعمار پلهای امام بکری ، چار دزه و کشم روی دست است .

سرک هرات - اسلام قلعه :

سرروی نهائی شاهراه هرات - اسلام قلعه در سال ۱۳۴۳ آغاز و تقریباً یکسال
دوام کرد .

احداث سرک مذکور توسط یک شرکت امریکائی که ساختمان شاهراه هرات
فندهار را نیز به عهده داشت در سنبله ۱۳۴۵ شروع و در ۲۲ میزان سال ۱۳۶۴
ختم گردید و به تاریخ ۳ جدی ۱۳۴۶ افتتاح شد .

مبلغیکه در این پروژه به مصرف رسیده (۲۹۰ تا ۳۵۳٫۹) دالر و ۶۴ میلیون افغانی
می باشد که از آنجمله (۲۹۰ تا ۹۴۲) دالر از امداد بلا عوض امریکا و بقیه آن از
کریدت امریکا تادیه گردیده است .

مصرف افغانی پروژه از بودجه انکشافی دولت پرداخته شده است .
طول شاهراه هرات - اسلام قلعه به شمول ۱۵۳ متر پل بزرگ کانکریتی بالای
دریای هریرود ۵۷۷۰ متر معبر ۷۲ تا ۱۲۳ کیلومتر است، عرض قیر ریزی شده ه
آن ۲۰ تا ۶ متر می باشد .

وزارت اطلاعات و کلتور

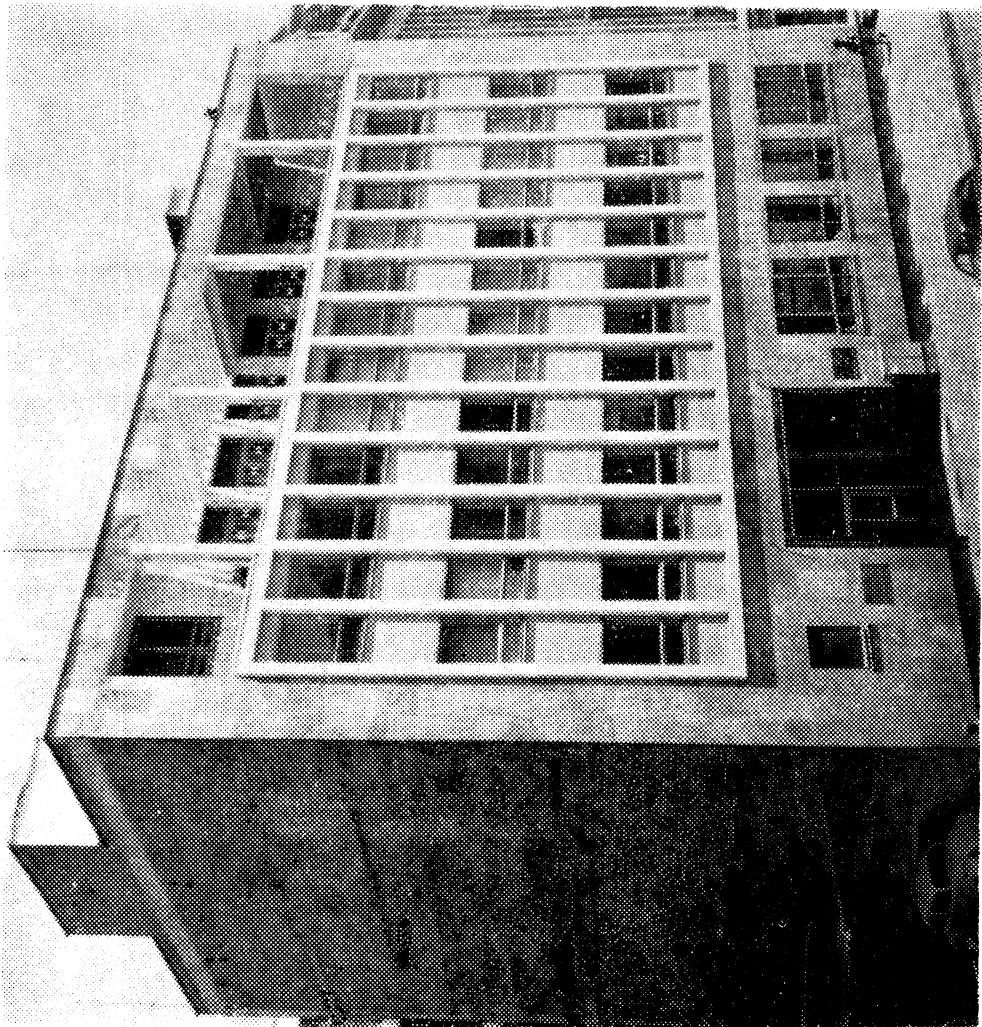
جامعه افغانی که جزء جامعه بین المللی میباشد در پیریزی تمدن بشری سهم بارزی داشته طبق شرایط زمان و مکان برای انکشاف این تمدن کوشیده است چنانچه جریده و جریده نگاری در افغانستان که یک جزء مهم فرهنگ بشری میباشد تقریباً یک قرن پیش پایه گذاری گردیده است لیکن از ۱۲۴۲ که تا سپس جریده «کابل» را در آن نشان داده اند تا ۱۳۱۸ که سال تاسیس ریاست مستقل مطبوعات می باشد جریده و جریده نگاری رویهم رفته در حال انکشاف دیده میشود .

قبل از ۱۳۱۸ تشکیل مستقلی برای مطبوعات سر تاسر کشور وجود نداشت بلکه تنها اداراتی در وزارت های خارجه و داخله برای امور مطبوعاتی بوجود آمده بود و هر جریده مسئول امور نشراتی خود بوده مستقیماً از طرف دربار نگرانی میشد .

گرچه جریده نگاری در افغانستان به مقایسه کشور های غربی عمر بس کوتاهی دارد اما به مقایسه اکثر کشورهای شرق میانه و جنوب آسیا ، کشور مادرین راه پیشقدم میباشد و با اینکه مطبوعات آن با مطبوعات بعضی کشورهای این مناطق معاصر میباشد اما در مورد اینکه چرا مطبوعات در این مناطق به شمول افغانستان بعد تر ظهور نموده است علت آن در پهلوی عوامل تاریخی و جغرافیائی ، شیوع بی - سوادی و بی خبری کشور کشایان این مناطق از تأثیر و ارزش روحی مطبوعات در زدو خورد های تاریخی میباشد ورنه تردیدی نداشت که چون ناپلیون بونا پارت و برخی از زمامداران آلمان در تاخت و تاز های خود این سلاح را نیز به کار میبردند و امروز در آغوش تاریخ ، مطبوعات و صنایع ما اشخاصی مثل گوتنبرگ و جود میداشت .

بهر تقدیر مطبوعات در تمام کشورهای جهان و ادوار تاریخ با وصف سبکها و اسالیب مختلف هدفهای مشخصی داشته است و آن عبارت است از نشر فرهنگ محلی و بین المللی ، احیای کلتور و هنر و رهنمائی مردم در راه بزرگداشت ارزش های عالی بشری و غیره . مطبوعات افغانستان از بدو تاسیس تاکنون تحت امکانات محدود در راه تأمین اهداف خود قدمهایی برداشته است و امروز نتیجه همان تلاشهای پیگیر است که در هر گوشه و کنار مملکت روزنامهها ، جراید و مجلات به منظور تنویر افکار عامه و عرضه داشتن معلومات دست بکار زده در پهلوی سایر دستگاههای اطلاعاتی و فرهنگی چون رادیو و کتابخانهها بمردم خدمت می نماید .

تاریخچه جراید بعد از جریده (کابل) که در عصر امیر محمد اعظم خان (۱۲۴۲) تحت نظر علامه شرق سید جمال الدین افغان نشر می شد بصورت حقیقی از ظهور «شمس النهار» عصر امیر شیر علی خان (۱۲۵۹) شروع میشود . این جریده که برای ما مورین عالی رتبه بطور رایگان و برای سائرین در بدل اشتراک و پول نقد داده میشد بیشتر

عمارت وزارت اطلاعات و کلتور

از چندسال محدود دوام نکرد و در اثر حمله انگلیسها از بین رفت. در عصر امیر عبدالرحمن خان نامی از مطبوعات برده نمی شد ۲۳ سال بعد از ظهور جریده شمس النهار در عصر امیر حبیب الله خان جرایدی بنام «سراج الاخبار» (۱۲۸۲) تحت اداره مرحوم مولوی عبدالرؤف خان مدرس، «سراج الاخبار افغانستان» (۱۲۹۰) به نگارندگی شیخ روزنامه نگاران افغانی مرحوم محمود طرزی «وسراج الاطفال» (۱۲۹۶) انتشار یافت. رویهمرفته میتوان عصر حبیب الله خان را عصر پایه گذاری مطبوعات افغانی نامید زیرا جرائدیکه قبل ازین عصر ظهور کرده بود بطور نسبی کم دوام و ساحه انتشار آن خیلی محدود بود. بعد از سال (۱۲۹۷) که میتوان آنرا سال اوج احساسات ملی نامید مطبوعات افغانستان وارد یک مرحله نوین شد درین عصر (قرن ۱۹) جریده از قبیل «امان افغان» تحت نگارندگی بناغلی عبدالهادی داوی در کابل (۱۲۹۹)، «اتحاد مشرقی» در ننگرهار (۱۲۹۸)، «اتفاق اسلام» (۱۲۹۹) در هرات، «انیس» (۱۳۰۶) در کابل انتشار یافت. بنه می توان دوره اعلیحضرت امان الله خان را از لحاظ انکشاف جرائد به مقایسه مطبوعات عصر امیر حبیب الله خان عصر انکشاف و شیوع جراید ایالتی و ملی نامید.

در سال ۱۳۰۷ میتوان از ظهور جریده رسمی بنام «حبیب الاسلام» و برخی جراید دیگر از قبیل «اتحاد افغان»، «دکورغم»، «غیرت اسلام و الایمان» نام برد. در دوره کوتاه اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید نقش مطبوعات باردیگر تقدیر گردید و چندین جریده و مجله از قبیل روزنامه «اصلاح»، مجله «حی علی الفلاح»، مجله «کابل»، مجله «پنبتون» کندهار و غیره تاسیس شد و نشریه هائیکه در طول اغتشاش بچه سقاء متوقف گردیده بود مجدداً انتشار یافت، بعبارۀ دیگر درین عصر مطبوعات نیز مثل همه چیز باردیگر احیا گردید. گذشته از آن تاسیس انجمن ادبی کابل در سال ۱۳۱۰ قدم نوینی بود که در راه انکشاف مطبوعات برداشته شد و در حقیقت همین انجمن هسته نشرات کشور در آن مرحله به شمار میرود. زیرا قبل از تاسیس ریاست مستقل مطبوعات وظایف اداره مطبوعاتی توسط چندین شعبه انجام میکردید که یکی از آنها انجمن ادبی کابل بود. هنگامیکه اعلیحضرت محمد نادرشاه در ۱۳۱۲ شهید شدند و اعلیحضرت همایونی زمام امور را بدست گرفتند مطبوعات کشور روبه تکامل میرفت ولی قدم اساسی انکشاف مطبوعات با تاسیس ریاست مستقل مطبوعات (۱۳۱۸) برداشته شد و اولین رئیس آن علامه صلاح الدین سلجوقی بود. وجود این ریاست نه تنها در راه پیشرفت و انکشاف مطبوعات مفید ثابت شد بلکه امور پاشان مطبوعات کشور نیز در یک مرکز جمع گردید.

سپس رفته رفته بنابر نیازمندیهای اطلاعاتی و کلتوری مردم و مقتضیات روز-افزون عصر در سال ۱۳۲۹ اصولنامه مطبوعات تدوین گردید و ادارات مطبوعاتی انکشاف نموده دوائر جدیدی از قبیل مدیریت عمومی دایرة المعارف مدیریت عمومی پوهنی نداری و مدیریت عمومی تر بیه افکار نیز بران افزوده شد. در سال ۱۳۳۱ به منظور اینکه انکشاف نهضت های افغانستان بساثر کشورهای خوبتر معرفی گردد ادارات اطلاعاتی (مطبوعاتی) در کراچی، لندن، قاهره، دهلی، جدید، واشنگتن و تهران تاسیس گردید و باین وسیله ساحه فعالیت ریاست مستقل مطبوعات در کشور های خارج نیز توسعه یافت. فی الجمله در عصر اعلیحضرت همایونی مطبوعات افغانستان وقتاً فوقتاً قدمهای متینی بسوی انکشاف برداشته است. در بین سالهای ۱۳۱۷ و ۱۳۲۹ مطبوعات روپانکشاف گذاشت و به مقتضای وقت و زمان و نیاز مندیهای مردم ادارات جدیدی در آن تاسیس شد چنانچه تاسیس ادارات دایرة المعارف و پوهنی نداری در خلال همین مدت صورت گرفته است.

سال ۱۳۲۹ هنگامهٔ دیموکراسی و آزادی بیان و قلم بلند گردید و در پهلوی جراید دولتی جراید ملی (شخصی) نیز ظهور نمود، این جراید عبارت بود از «وطن» «ندای خلق» «ولس» «انگار» و «نیلاب».

لیکن عمر این جرائد در اثر بعضی عوامل سیاسی و اجتماعی خیلی کوتاه بود و یکی بعد دیگری بنابر تجاوز از حدود قانون مصادره گردید.

بعد از سال ۱۳۳۳ چون افغانستان بار اول از شکل انزوا بر آمده در محافل بین‌المللی اشتراک نمود و آمد و شد زعمای کشور های دوست به افغانستان آغاز شد و بالاخر اقتصاد رهبری شده به میان آمد پدیده‌های جدید ایجاد میکرد دستگاههای تبلیغاتی دولت خیلی فعال گردد چنانچه در بین سالهای ۱۳۳۲ و ۱۳۴۱ در حدود ۳۴ نشریهٔ مسلکی و فرهنگی در مؤسسات دولتی تاسیس گردید تا هر کدام معرف جریاناتی باشد که در مؤسسات مربوط براه می‌افتاد. همچنان این نشریه‌ها به منظور انکشاف معلومات و ابستگان ادارات و مؤسسات مربوط یک سلسله مضامین مسلکی را نشر مینمود و روی این جریان میتوانیم این دوره را در پهلوی روز نامه‌های دولتی، دورهٔ مطبوعات مسلکی بنامیم.

سال ۱۳۴۲ از لحاظ تحولات سیاسی در افغانستان نقطهٔ بارز به شمار میرود زیرا با تشکیل کابینهٔ جدید تحولات و حوادث مهم تاریخی آغاز گردید چنانچه در پهلوی دیگر حوادث مهم چون تشکیل لویه جرگه، تدوین قانون اساسی جدید، قانون انتخابات، قانون جدید مطبوعات بمیان آمد. در سرطان ۱۳۴۲ ریاست مستقل مطبوعات بوزارت مطبوعات ارتقا یافت زیرا رویکار آمدن ارزشهای دیموکراسی فراسیدن انتخابات شوری و احتمال ظهور یک سلسله قوانین جدید وظیفهٔ مطبوعات را سنگینتر و وسیعتر ساخت بنامفکورهٔ توسعه و تمرکز ادارات و امور مطبوعات از همین وقت به بعد به میان آمد. دستگا‌های جدید یکصد کلیواته رادیو افغانستان به کار انداخته شد و در اوقات نشر پروگرامهای آن افزایش بعمل آمد. عمارت جدید مطبعهٔ دولتی افتتاح شده با ماشینهای عصری مجهز گردید و بالاخر در امور خبر رسانی آژانس باختر انکشاف بعمل آمد. گذشته از آن در ایام انتخابات دستگاههای تبلیغاتی دولت رویدادهای انتخاباتی و برای بار اول سوانح کاندیدان را به کمال بیطرفی نشر کرد.

در سال ۱۳۴۴ وزارت مطبوعات بوزارت اطلاعات و کلتور مسمی گردید. روی این مفکورهٔ کتابخانهٔ عامه وزارت معارف و اکثر دستگاههای نشراتی وزارت خانها بوزارت اطلاعات و کلتور مربوط شد و ریاست کلتور بجای ریاست پوهنی ننداری به میان آمد. یک سلسله ادارات از قبیل انجمن تاریخ، پښتو ټولنه، دایرةالمعارف موزیمها و کتابخانه‌ها که در ابتداء بر ریاست مستقل مطبوعات مربوط بود در حمل سال ۱۳۳۵ بوزارت معارف مربوط شد لیکن بار دیگر در سال ۱۳۴۵ به تاسی از نظریهٔ تمرکز امور اطلاعاتی ادارات مذکور با سمتنای پښتو ټولنه بوزارت اطلاعات و کلتور تعلق گرفت چنانچه بسلسلهٔ همین تغییرات ریاست گرځندوی نیز در سال ۱۳۴۶ از وزارت اطلاعات و کلتور مجزا شده بر ریاست هوائی ملکی مربوط شد.

گذشته از آن چون قانون جدید مطبوعات در سال ۱۳۴۴ تدوین یافته بود به تعقیب آن جرائد (شخصی) پیام امروز، افغان ملت، پیام وجدان، خلق و مساوات در مرکز ظهور نمود لیکن دیری نگذشت که این جرائد در اثر مخالفت‌های قانونی یکی بعد از دیگری توقیف و مصادره گردید و تنها جریدهٔ مساوات و پیام وجدان باقی ماند. در نیمهٔ دوم سال ۱۳۴۶ کابینهٔ جدیدی به میان آمد. درین وقت مظاهر دیموکراسی به مقایسهٔ گذشته چه در شوری، چه در مطبوعات و چه در سایر حلقه‌های جامعه بصورت بارز دیده شد.

جرايد پرچم ، شعله جاويد . صدای عوام ، ترجمان وسبا امتياز نشررا حاصل کرد (جرايد شعله جاويد و صدای عوام پس از مدتی مصادره شد) و افغان ملت نیز دو باره به نشرات پرداخت . نشرات آزاد این جرايد در تاريخ مطبوعات افغانستان كاملا بی سابقه است كه مظهر روحیه ديمو كراسی پنداشته ميشود .

برای اینکه سیر انكشاف مطبوعات را بصورت بارز ملاحظه کرده باشیم در اخير ادارات رياست مستقل مطبوعات را در ابتدای تاسيس و ادارات وزارت اطلاعات و كلتور موجوده را تقدیم میکنيم .

ادارات مهم مسلکی رياست مستقل مطبوعات درسال ۱۳۱۸

- ۱ - مدیریت عمومی نشرات .
- ۲ - مدیریت عمومی آژانس باختر .
- ۳ - مدیریت عمومی پښتو ټولنه .
- ۴ - مدیریت عمومی مطبعه .
- ۵ - مدیریت تاريخ .
- ۶ - مدیریت صحافت .
- ۷ - اداره راديو افغانستان .
- ۸ - مدیریت اصلاح .
- ۹ - مدیریت عمومی انيس .

ادارات مهم مسلکی وزارت اطلاعات و كلتور درسال ۱۳۴۷

- ۱ - رياست آژانس باختر .
- ۲ - رياست راديو افغانستان .
- ۳ - رياست كلتور .
- ۴ - رياست مطابع دولتی .
- ۵ - رياست طبع كتب .
- ۶ - رياست انجمن تاريخ .
- ۷ - رياست دایرة المعارف .
- ۸ - رياست کتابخانه های عامه .
- ۹ - مؤسسه روزنامه اصلاح .
- ۱۰ - مؤسسه روزنامه انيس .
- ۱۱ - مؤسسه روزنامه هيواد .
- ۱۲ - مؤسسه روزنامه كابل تايمز .
- ۱۳ - مؤسسه افغان فلم .
- ۱۴ - مدیریت عمومی نشرات .
- ۱۵ - مدیریت عمومی اطلاعات .
- ۱۶ - مدیریت عمومی انكشاف پښتو .
- ۱۷ - مدیریت عمومی تبليغات .
- ۱۸ - مدیریت عمومی سمعی و بصری .
- ۱۹ - مدیریت عمومی موزيمها .
- ۲۰ - مدیریت عمومی باستانشناسی .

از مقایسه ادارات مطبوعات درسال ۱۳۱۸ با ادارات اطلاعات و كلتور درسال ۱۳۴۷ انكشاف امور اطلاعات را ميتوان بخوبی ادراك کرد . ليكن درينجا ميتوان گفت كه این توسعه دراهور مطبوعاتی توسعه رأسی (عمقی - عمودی) و توسعه افقی می باشد . به عبارته ديگر تحول نمودن ۹ اداره به (۲۰) اداره از يكطرف نشان میدهد

که شعبات و ادارات جدیدی بر ادارات سابق افزوده شده است اما در عین حال واضح میسازد که این تحول در کیفیت ادارات نیز راه یافته است زیرا اکثر ادارات سابق بهمان نام ابتدائی باقی ماند اما در یک چوکات و سیع دارای شعبات اختصاصی چون باختر آژانس ، رادیو و غیره . موفقیت و مصلحت کار هم درین است که تحول راسی و افقی دوش بدوش در یک دستگاه براه افتد . اینها اداری است که قبل از تاسیس ریاست مستقل مطبوعات موجود بوده و امروز انکشاف بارزی در آن بملاحظه میرسد . با اعتراف باین حقیقت که روزنامه نگاری در کشور ما نظر بعوامل مختلف در آغوش مطبوعات دولتی و رسمی تربیت یافته است به همین سلسله روزنامه انیس بعد از وفات مؤسس آن از خطر سقوط حمایه گردید . در حالیکه در آنوقت هفته یکبار نشر میشد در سال ۱۳۱۹ بروز نامه مبدل گشت و امروز با سرمایه مستقل بشکل یک مؤسسه در آمده است .

بی مورد نیست بگوئیم که روزنامه انیس از سال ۱۳۰۶ و روز نامه اصلاح از سال ۱۳۰۸ باینطرف در مراحل دشوار اقتصادی و فرهنگی نقش ارزنده را در تنویر افکار مردم ما بدوش داشته و از چهار صفحه به هشت صفحه توسعه یافته اند در ولایات تعداد روز نامه ها و جراید به ۱۳ میرسد . امید واریم مطبوعات ما با رویکار آمدن شرایط جدید نقش ارزنده تری را ایفا نماید .

وزارت صحیه

طبابت جدید ازینجهاد سال قبل درافغانستان رایج شده و درتشکیلات دولت اداره بناممدیریت طبیه تاسیس گردید (۱۳۰۲) ولی چندین سال نظربه فقدان پرسونل فنی سیربطی داشته صرف درمرکز وسه ولایت شفاخانه هایده بستر بادوکتوران هندی فعالیت داشتند .

ازسال ۱۳۱۰ به بعد درتاسیس شفاخانه هاومخصوصاً تربیه پرسونل فنی طبی داخلی باتاسیس مکتب وفاکولته طب وپرسونل پارامیدیکل ازطریق کورس های قابله گی کمپوندری وپرستاری قدم های سریع ومؤثری در سراسر مملکت برداشته شده ومدیریت مستقل طبیه به سویه وزارت صحیه درتشکیلات دولت فعالیت خودرا آغاز نموده درطرح پروگرام های طب وقایوی خدمات شایانی را انجام داده است درکابل وولایات شفاخانه های عصری ومجهزی برای مردها وطبقه نسوان اعمارگردیده وتطبیق واکسین های چیچک محرقه وعندالایجاب کولرا بصورت مجانی به سیستم عصری توسط تیم های طبی صورت گرفته ودامنه این فعالیت ها به پیماننه وسیع ومکمل تری دوام دارد .

چون درطب عصری اصول تداوی نظربه طب یونانی فرق بارزی دارد بنابراین برای معالجه مریضان تدارک ادویه ووسایل تشخیص ازقبیل اکسریز ولابراتوار لازمی بود وزارت صحیه باتاسیس دیوی عمومی ادویه درتورید ادویه مورد نیازمندی شفاخانهها واهالی وباعطای جوازنامه به دواخانه های شخصی این مشکلات را مرفوع نموده بانصب دستگاههای اکسریز وبکار انداختن لابراتوار های تحلیل وتجزیه مواد مرضی درشفاخانه ها ومؤسسات درتشخیص امراض اقدامات مؤثری بعمل آوردبعده ازطرح پلانهای انکشافی مملکت شفاخانه های جدید وعصری اعمار وحاضر خدمت گردید ودرنقاط دور دست برای وازسی ازامور صحی شاخانه های سیارومراکز صحی بصورت پولی کلینیک دایر گردید وتااندازه زیادی تسهیلات درمعالجه مریضان فراهم شد شفاخانه های عصری مانند نادرشاه روغتون، ابن سینا روغتون، وزیراکبرخان روغتون وکلینیک وپولی کلینیکها علاوه برتداوی مراجعین دربند بردن سویه علمی دوکتوران جوان افغان بصورت مرکز تربیوی نیز فعالیت دارند .

مؤسسه صحت عامه :

منظور ازین مؤسسه جلوگیری ازآفات فزیکي، روحی، تاثیرات وعوامل ناكوار محیطی وامراض ساری استحالوی، مصئونیت وتقویت سلامت افراد خانواده وجامعه است که این عوامل البته به طولانی شدن حدوسطی حیات، رشد وانکشافوبه کار انداختن نیروی جسمی وفکری افرادیک کشور وتوسعه اموراتصادی، اجتماعی وفرهنکی می انجامد .

این مؤسسه که درسال ۱۳۳۶ سنگ تهادب آن گذاشته شددرسال ۱۳۴۱ تکمیل وشروع به فعالیت کرده ودرسال ۱۳۴۳ رسماً افتتاح گردید .

مؤسسه صحت عامه دارای لابراتوار های مجهز می باشدکه باشعب فرعی آن درمرکز وولایات میتواند موضوعات اپیدمولوژی وتشخیصی را که مامول طب وقایوی ومعالجوی است درمملکت برآورده سازد. این لابراتوارها درشقوق میکروبیولوژی، کیمیا وهمتولوژی فعالیت های متعددی را انجام میدهند .

شعبات میکروبیولوژی این لابراتوار ها عبارت اندازشعبه انتروباکتریسی، شعبه پرازیتولوژی، طرق تنفسی، توبرکلوز، کولرا، باکتریولوژی عمومی آب، سیرولوژی واوساط زرعیه وتعقیم آنها .

در شعبه انتروباکتریسی عوامل مرضی سلمونیا و شکیلا و کولرا مطالعه گردیده
از سال ۱۳۴۴ تاکنون (۱۵۵۸۰) نمونه مختلف مواد مرضی درین شعبه تدقیق گردیده
و (۲۰۰) عامل مرضی تثبیت شده است .

در شعبه پرازیولوژی پرازیت های مختلف معائی و پرازیت های خون و جلد مورد
بررسی قرار میگیرد. از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۱۳۸۷۳) نمونه مواد مختلف بررسی شده
و (۷۷۰۷) پرازیت مختلف تثبیت گردیده است .

در شعبه طرق تنفسی عضویت های میکروبی و مرضی جبهاز تنفسی مطالعه شده
و در طی هفت سال گذشته (۱۴۲۷۰) نفر از نگاه دفتری، توبرکلوز، سیاه سرفه و غیره
مورد تحقیق قرار گرفته و خدمات قابل قدری در جلوگیری امراض مذکور نموده است.
در شعبه آب و باکتریولوژی عمومی در مورد آب آشامیدنی کابل و ولایات فعالیت هائی
صورت گرفته که از سال ۱۳۴۴ تاکنون (۱۱۰۶) معاینات انجام یافته است .

در شعبه سیرالوژی امراض ساری مانند سفلیس و غیره مطالعه شده از سال ۱۳۴۵
تاکنون (۱۴۵۱۴) نمونه خون تحقیق گردیده و یکتعداد معتدابه امراض ساری تشخیص
شده است .

شعبات کیمیاوی شامل لابراتوار های کیمیاوی تحلیلی، تجزیه مواد غذایی، تجزیه
ادویه، تجزیه آب همتولوژی و ویروولوژی است که در موارد مختلفه خدماتی را انجام
داده است .

در شعبه کیمیاوی حیاتی و همتولوژی معاینات مختلفه کیمیاوی و خون صورت گرفته
از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۷۷۲۸) ماده مرضی مورد معاینه قرار گرفته و آبهای معدنی
و غیره سروی شده است .

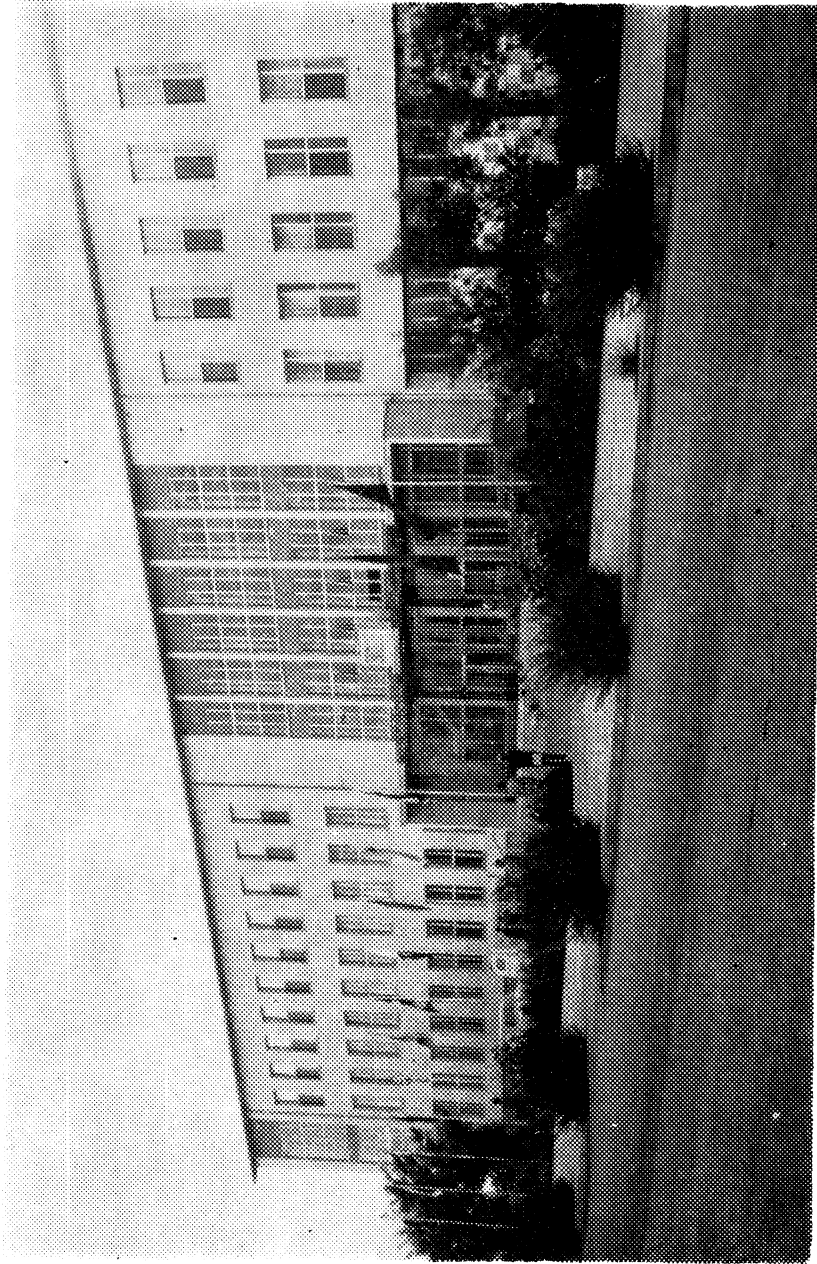
شعبه کنترول غذا مواد مختلفه غذایی را از نگاه ستاندرد ایزیشن و تشخیص مواد
تقلبی تجزیه و تحلیل نموده از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۱۲۶۹) ماده مختلفه غذایی را تحت
بررسی قرار داده است .

لابراتوار تحقیقات آب در معاینات کیمیاوی آب های آشامیدنی، معدنی و قابل
استعمال چه در مرکز و چه در ولایات فعالیت انجام داده از سال ۱۳۴۳ تاکنون (۵۰۳)
نمونه آب را مورد بررسی قرار داده و نتایج خود را به شعب ذی علاقه ابلاغ کرده است.
شعبه تحلیل و تجزیه ادویه در تحلیل و تجزیه ادویه داخلی و وارداتی یک سلسله
فعالیت نموده از سال ۱۳۴۴ تاکنون (۳۸۹) نوع ادویه را تجزیه کرده است .
لابراتوار ویروولوژی اولین هسته تحقیقات ویروسی در کشور بشمار میرود که
از سال ۱۳۴۵ به فعالیت آغاز کرده و تاکنون یک سلسله فعالیت ها در مورد تحقیق امراض
ویروسی انجام داده است .

مؤسسه صحت عامه (۲۷) لابراتوار در ولایات داشته یک تعداد لابراتوار های
دیگری مانند لابراتوار های شفاخانه های مرکز و همچنان لابراتوار مرکزی صحت عامه
و مؤسسه تهیه واکسین را برای پیشبرد پلان های صحتی بکار انداخته است .
لابراتوار مرکزی صحت عامه در سال ۱۳۲۹ تاسیس و فعالیت های آن را در راه
تامین صحت مردم انجام داده است :

فعالیت های تشخیصیه، فعالیت های مخصوص صحت عامه، فعالیت های تدریسی
و انکشافی در شعبات مختلفه. این لابراتوار از سال ۱۳۲۹ تاکنون (۱۱۹۹۷۵) ماده
مرضی را تحت معاینه قرار داده است .

مؤسسه تهیه واکسین در سال ۱۳۱۴ از طرف پوهنتون کابل تاسیس شد و در سال
۱۳۲۵ به وزارت صحتیه تعلق گرفت. در سال ۱۳۱۵ به تولید واکسین های مختلف
مانند واکسین چیچک، محرقه، شبه محرقه، کولرا، مرض سک دیوانه و غیره
پرداخته است .

تعمیر مؤسسه صحت عامه

شعبه احصائیه صحتی مؤسسه صحت عامه احصائیه شفاخانه های کشور را اخذ میکنند که از آن درپلان گذاری صحتی استفاده میگردد. اجراءات دیگر این شعبه عبارت است از ارسال راپور هفته وار دربارهٔ مریضان داخل بستر، امراض فرانتینی تحلیل احصائیه های شفاخانه ها و تنظیم فورمه ها و ترتیب جداول و نتیجه گیری از آنها .

شعبه اپیدمیولوژی از بدو تاسیس سروی جذام، سروی پرازیت های معائی، مطالعه شیک تست، سروی حمای لکه دار، سروی سال دانه، سروی صحتی چند جانبه شهر کابل و جلال آباد و تطبیق دی، دی، تی راپیش برده و نیز در اخیر به تشکیل بوردملی امراض ساری و طبع رساله های مورد ضرورت موفق گردیده است .

شعبه تبلیغات صحتی موضوعات صحتی را بصورت سمعی و بصری تبلیغ نموده يك تعداد پوسترها و پامفلت ها را تهیه و برای توسعهٔ تعلیمات صحتی در ولایات توزیع و یک تیم سیار را با تمام وسایل آن با بود ملنی تعلیمات صحتی بوجود آورده است. هدف شعبه حفظ الصحه محیطی بهبودی عوامل محیطی و تهیهٔ مواد بصورت صحتی بوده و وظیفه دارد فضلات را رفع، آب مشروب را تهیه و لایحه و وظایف مفتشین صحتی را ترتیب کند .

شعبه نشرات در سال ۱۳۱۹ اولین مجموعهٔ صحیه را انتشار داد و در سال ۱۳۲۵ درپهلوی این نشریه يك مجلهٔ ماهانه دیگر بنام روغتیا مجله را بمیان آورد و در سال ۱۳۲۷ جریدهٔ روغتیا زیری به سویهٔ عام فهم منتشر گردید که تاکنون بصورت پانزده روزه انتشار مییابد .

بانک خون در سال ۱۳۴۳ در مؤسسه صحت عامه تاسیس شده است . این مرکز حیاتی که در ابتدا به کمک تخنیک و فنی جمهوریت اتحادی المان اجرای وظیفه مینمود امروز تحت اداره و رهبری کارکنان افغانی خون مورد ضرورت شفاخانه ها را تهیه و توزیع مینماید. قسمتی از فعالیت های بانک خون در سالهای مختلف قرار آتی توضیح میگردد :

در ۱۳۴۳	۷۶۶	بوتل خون اخذ	۶۶۹	بوتل خون توزیع شده
در ۱۳۴۴	۱۳۸۹	»	»	۱۳۵۲
در ۱۳۴۵	۱۹۱۰	»	»	۱۹۱۰
در ۱۳۴۶	۲۲۹۷	»	»	۲۲۳۲
در ۱۳۴۷	۱۱۲۷	»	»	۱۱۲۷

ریاست طب و قایوی پروگرام های مجادله را علیه امراض ساری به شکل بهتر و منظم تر پیش می برد .

در سال ۱۳۲۷ مدیریت مجادله علیه امراض ساری تاسیس و نظریه نتایج درخشان آن در سال ۱۳۴۵ بریاست طب و قایوی ارتقاء یافت. پروگرام های مجادله علیه امراض ساری که يك مشکل بزرگ را در اجتماع تشکیل میدهد به همکاری مؤسسهٔ صحتی جهان و یونیسف در سرتاسر کشور آغاز شد و نتایج حاصله از آن قناعت بخش میباشد .

پروگرام های مجادله عندالضرورت در بسا نقاط کشور در سالیان متمادی عملی شده که آخرین آن در سال جاری به منظور جلوگیری از سرایت مرض کولرا از خارج کشور بعمل آمده و نتایج درخشان از آن حاصل گردیده است .

مجادله عليه چيچك

مجادله به منظور جلوگیری از شیوع صورت گرفته و اخیراً پروگرام امحای آن به همکاری سازمان صحتی جهان در بسانقاط کشور مورد تطبیق قرار گرفته است .
مجادله عليه توبرکلوز :

در سال ۱۳۳۳ بعد از تاسیس آمريت مجادله عليه توبرکلوز پروگرام های وقایوی در مرکز و اطراف شروع و نتایج سودمندی از آن حاصل گردیده است .
از جمله فعالیت های وقایوی تنظیم پروگرام های مجادلوی عليه مرض جذام لشمانيه، حمای لکه دار، تراخم، محرقه و غیره در بسانقاط کشور قابل ذکر است .
ریاست مجادله ملاریا

پروگرام کنترل مرض ملاریا در سال ۱۳۲۷ مورد تطبیق قرار داده شد که تا سال ۱۳۳۷ در بسانقاط کشور توسعه یافت. این پروگرام نظریه بعضی معاذیر تخنیکي و اقتصادی در سال ۱۳۳۸ تعدیل شد و دامنه فعالیت آن بعد از سروی های مقدماتی به منظور تحدید مناطق ملاریائی در سرتاسر کشور گسترش یافت و در بسانقاط ولایات ملاریا کاملاً ریشه کن گردید که امید است در آینده قریب این مرض از بین برود.
ریاست روزنتون

ریاست روزنتون در سال ۱۳۲۷ تاسیس شد و خلاصه فعالیت های آن قرار ذیل است :

برای اولین بار به همکاری بناوالی شفاخانه زایشگاه در سال ۱۳۲۵ با پانزده بستر به فعالیت آغاز نمود و در سال ۱۳۲۷ به ریاست روزنتون مربوط گردید. چون تعداد بسترهای آن نیازمندی مادران را مرفوع ساخته نمی توانست به توسعه آن توجه خاصی بعمل آمد چنانچه فعلاً دارای (۸۵) بستر ولادی و نسائی میباشد .
برعلاوه این شفاخانه در تربیه پرسونل فنی مورد نیاز شفاخانه های مرکز و ولایات نقش مهمی دارد .

بمنظور وقایه صحت اطفال و معالجه کودکان بیمار، ریاست روزنتون هفت پولیکلینیک در قسمت های مختلف شهر تاسیس نموده در قسمت تهیه و تدارک مواد غذایی برای اطفال کمک های لازم نموده است .

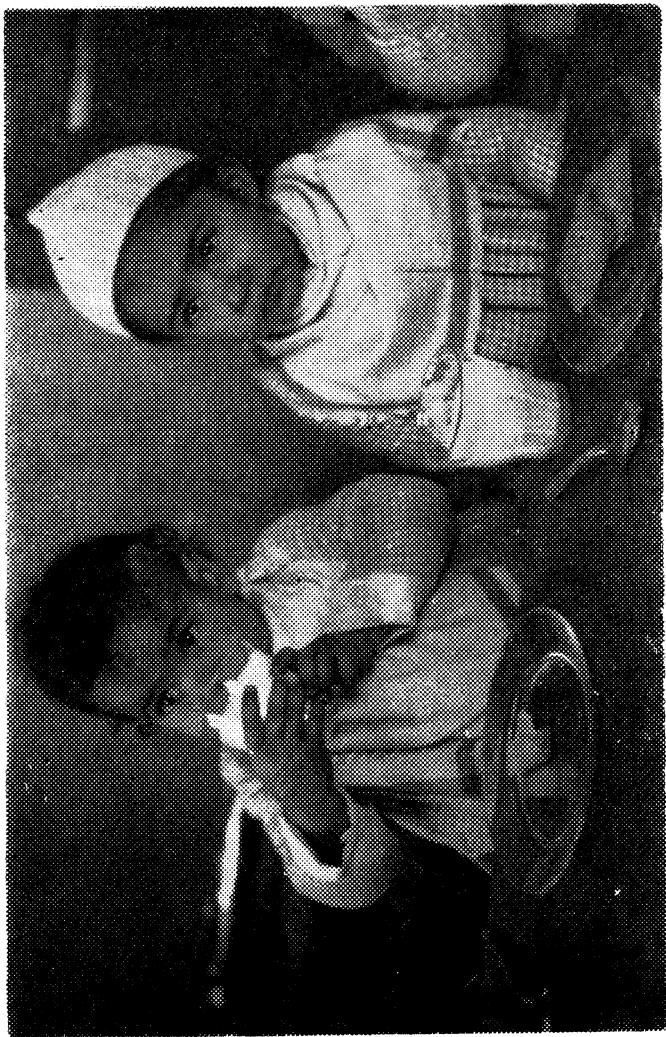
تربیه طفل قبل از آغاز دوره تعلیمی به نظر روزنتون دارای اهمیت فراوان بوده در نقاط مختلفه کابل و ولایات يك تعداد کودکستان ها تاسیس نموده است .

صوب معالجوی در بیم بون اخیر

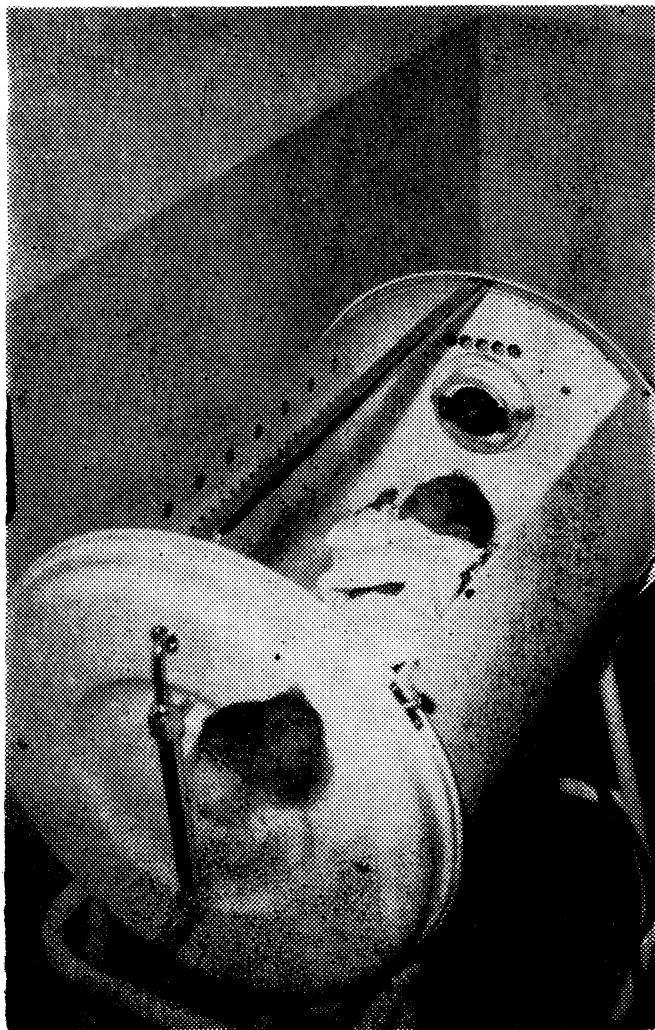
اولین شفاخانه عمومی ده بستره با تجهیزات لازم مخصوص مریضان مردانه در شهر کابل تاسیس و متعاقباً شفاخانه ده بستره نسوان افتتاح گردید. این شفاخانه ها که توسط دکتوران خارجی با پرسونل غیرطبی دانه شده بود هسته اصلی طبابت معالجوی را در کشور مانسذیل میدانه بعدها به مرور زمان و با بدست آمدن پرسونل طبی و پارامیدیکل روبه توسعه گذاشت. وزارت صحتیه توانست در داخل امکانات و توان بودجه خود در مراکز ولایات و بعضی ولسوالی ها که دارای نفوس نسبتاً زیاد میباشد اجراءات آتی را عملی سازد :

۱- شفاخانه ها و مراکز صحتی برای واری و معالجه مریضان و مراجعین در تمام ولایات تاسیس شد شفاخانه های مستورات به تدریج در ولایات قندهار، هرات، بلخ، بغلان، ننگرهار، پروان، پکتیا، فاریاب، بدخشان و غیره افتتاح گردید .

همچنین بمقصد واری از مادران حامله و عملیات امراض نسائی در مرحله اول در کابل شفاخانه زایشگاه و برای تربیه قابله هائی که دارای معلومات اساسی در این رشته باشند مکتب قابله گی را تاسیس نموده دامنه آن را در ولایات قندهار، بلخ، بغلان و ننگرهار توسعه بخشید .

شیر خوارگاہ کودکنستان

زایشگاه

موسسة تربية واكسين ضد چيچك

تطبيق واكسين جيبك

۲- درجوار مراکز حمایتی مادران در مرکز و ولایات متذکره شفاخانه های اطفال را تدویر و تجهیز نمود .

۳- در شفاخانه ها به مقصد اجرای عملیات مریضان سرویس های جراحی عمومی را تاسیس و سامان و لوازم ضروری را تهیه و مورد استفاده قرار داد که فعلاً در ۲۴ ولایت سرویس جراحی برای این مرام خدمت میکند .

۴- برای معالجه و ندادوی امراض دندان در مرکز کلینیک های مجهز اجرتی و میجانی و شعبه پروتیز دندان را برای مراجعین زنانه و مردانه تدویر نموده در مراکز ولایات یک کلینیک دندان و پروتیز را با پرسونل طب دندان تاسیس و در خدمت مردم گذاشته است .

۵- برای تشخیص امراض بانصب دستگای اکسیریز در شفاخانه های مربوط مرکز و بعضی ولایات از قبیل غزنی، قندهار، هلمند، هرات، فاریاب، جوزجان، بلخ، بغلان، پروان، ننکرهار و بامیان تسهیلات لازم را فراهم نموده و نیازمندی های اهالی را ازین رهگذر مرفوع گردانیده است .

۶- برای تحلیل و تجزیه مواد مرضی که در تشخیص امراض عامل مهم میباشد لابراتوار های تحلیل و تجزیه را در شفاخانه های مرکز و ولایات تاسیس و بتعین پرسونل فنی از قبیل معاون و تکنالوجست لابراتوار افتدات مؤثری نموده است .

۷- ادویه لازم را تهیه و میجانا بدسترس مؤسسات طبی گذاشته است .

۸- تجهیزات لوازم بستر و سامان غیر فنی را تهیه و برای شفاخانه ها و مؤسسات طبی ارسال کرده است .

۹- برای تربیه دوکتوران افغانی در شقوق مختلفه طب، جراحی، داخله، چشم گوش و گلون از شفاخانه های ابن سینا و وزیر اکبرخان بحیث مرکز تربیوی استفاده شده است که تحت نظارت متخصصین داخلی و خارجی دوره تریننگ را اکمال و بعد در شفاخانه های ولایات در رشته های تحصیل کردگی خود بوظیفه گماشته میشوند .

۱۰- به مقصد تسهیل در عملیات جراحی قلب و شش مریضان قلبی و ریوی کلینیک صدی باچهل بستر تاسیس گردیده و موفقانه انجام وظیفه مینماید .

۱۱- برای واریسی از مریضان مناطق دوردست که فاقد مراکز صحی و شفاخانه میباشند یک تعداد مراکز صحی در ولسوالی های مربوطه تاسیس و با اعزام و تعیین پرسونل فنی ادویه و لوازم طبی به خدمت اهالی گذاشته شده است .

۱۲- برای شفاخانه های ولایات که طبق پلان انکشافی صحی جدیداً اعمار گردیده سامان و لوازم طبی تهیه و تجهیزات آنها اکمال شده است .

۱۳- وزارت صحیه بتعین پرسونل طبی و پارامدیکل برای مؤسسات صحی سایر وزارت خانه ها (معارف و مؤسسات ملی، فابریکه ها، قوای کار، پروژه های انکشاف جمعیت دهات، کانال ننکرهار، صنایع و معادن) همکاری ها و معاونت های مؤثری نموده است .

امور ادویه :

در سال ۱۳۱۲ یک تحویلخانه ادویه تحت نظارت مدیریت مستقلة طبیه بمیان آمد که در سال ۱۳۱۸ بنام دیوی عمومی ادویه مسمی گردید. در سال ۱۳۲۳ این دیوشکل تصدی را اختیار نمود و در سال ۱۳۴۵ توریب ادویه طبق فارمولیر ملی جریان یافت .

تولیدات ادویه در افغانستان یکی از آرزو های وزارت صحیه بوده چنانچه یک قسمت از احتیاجات تینچر، شربت ها، تابلیت ها، محلولات زرکی، سیروم های متعدد و غیره در خود دیوی ادویه تولید میگردد. شعبات مختلف دیوی در مرکز و ولایات موجود بوده علاوه بر عرضه دوا بصورت اقتصادی حیثیت رهنما را برای ادویه فروشی های دیگر دارد .

پلان های انگشافی

وزارت صحنیه برای وارسى بهتر از صحت و سلامت مردم كشور اولين پلان پنجساله صحى را ترتيب و تنظيم نمود و شعبه بنام مديريت پلان دائر ساخت. درين پلان پروگرام هاى وسيعى در ساخه طب معالجه و وقايوى تحت اجرا گرفته شد. به تعداد بستر هاى سناتوريم نسوان كابل شفاخانه هاى قندهار، هرات، بلخ، ننگرهار، جوزجان، پكتيا و قطغن تزئيد بعمل آمد. شفاخانه هاى مستورات در ولايات غزنى، فارياب، بغلان، بدخشان، پروان، قندهار و بلخ افتتاح شد. معاينه خانه هاى بعضى مراكز مثل سمنگان، غوريان، ميرپچه كوت، شنوار، ولسوالى بلخ به شفاخانه ها تعديل گرديد و نيز چهارده كلينيك دندان بر علاوه مراكز سابق در ولايات تاسيس يافت.

وسايط تشخيص از قبيل اكسريز و ماشينهاى تداوى برقى در ولايات قندهار و هرات وسعت يافت.

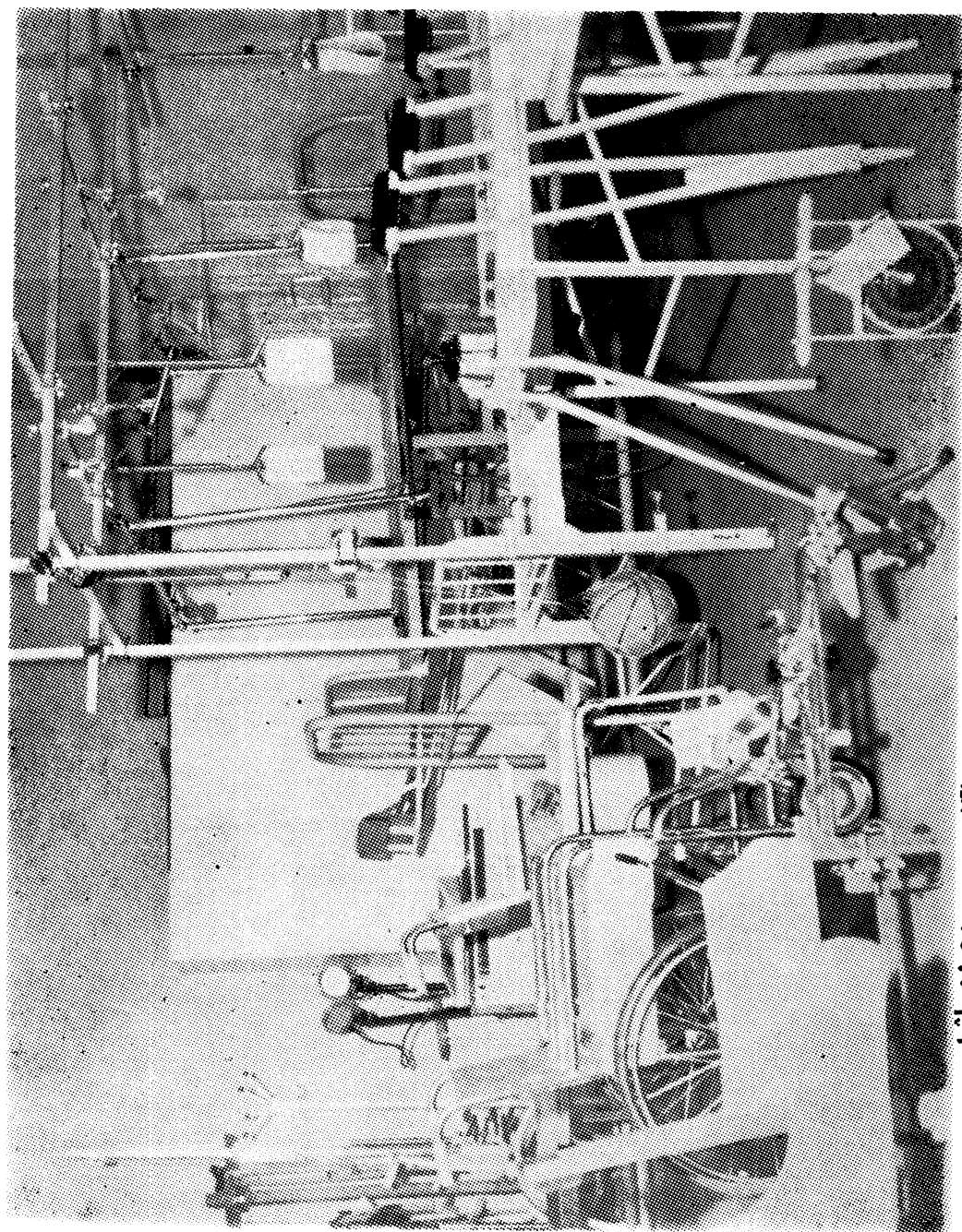
لا براتوارهاى سابق در ولايات توسعه يافته لا براتوار هاى جديد تاسيس شد. شفاخانه ابن سينا بيك شفاخانه عصرى و مجهز صد بستره تعديل شده ساختمان شفاخانه دوصد بستره وزير اكبر خان و يك شفاخانه عصرى در لوگر آغاز گرديد. در دوره پلان پنجساله دوم كوشيده شد تا پروژه هاى باقيمانده پلان اول نيز تكميل گردد. از اينكه قواى بشرى و تحقيقات امراض بومى اساس پلان گذارى صحى را تشكيل ميدهد، مؤسسه صحت عامه در سال ۱۳۴۳ رسماً افتتاح گرديد. در جوار شفاخانه ابن سينا لا براتوار مركزى برای فراهم آوري تسهيلات به مردم اعمار شد. همچنان برای رسيدكى بمرضان بي بضاعت كلينيك سره مياشت از طرف پرسونل صحى ابن سينا روغتون داير گرديده است.

تعمير بولى كلينيك قندهار، الحاقية شفاخانه ولايت بلخ، تعمير شفاخانه ولايت جوزجان، بغلان ولسوالى پلخمرى ولايت تخار، بدخشان، باميان، ننگرهار گردين ارگون، زرم، جاجى، غور، اورزگان، كرها، لغمان، سمنگان، كاپيسا، نيمروز در پلان دوم انگشافي شروع گرديد. همچنان دستگاه اكسريز در شفاخانه هاى غزنى، فارياب، جوزجان، بغلان و پروان نصب و بكار انداخته شد.

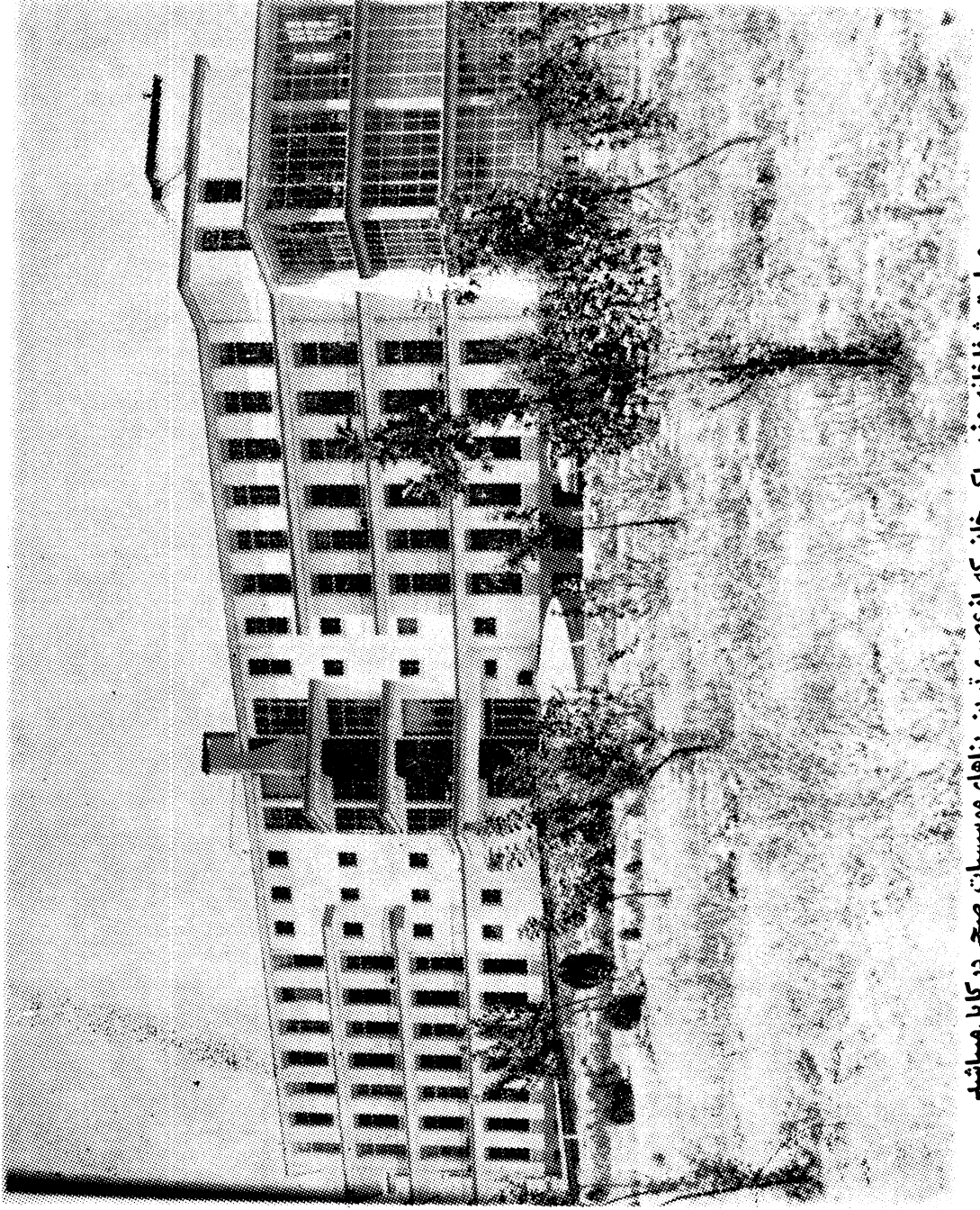
لا براتوار هاى تشخيص امراض در ولايات غزنى، فارياب، بادغيسات، جوزجان تخار، بدخشان، كندوز، پروان و گردين با پرسونل فنى آن شروع بفعاليت نمودند. برای تجريد و معالجه مريضان جنام در پلان سوم اعمار شفاخانه ها روى دست بوده مطالعه موضوع جريان دارد. اعمار مراكز حمايه مادر و طفل به معاونت اهالى در ولايات قندهار و هرات صورت گرفته در سال ۱۳۴۵ مديريت كنترول امراض سارى برياست طب وقايوى ارتقاء نمود. اقدامات وسيعى برای امحاي ملاريا، چيچك، توبركلوز تراخم، محرقه، كولرا، حماى لكه دار، دفتري وغيره صورت گرفت.

تشكيلات امور صحى

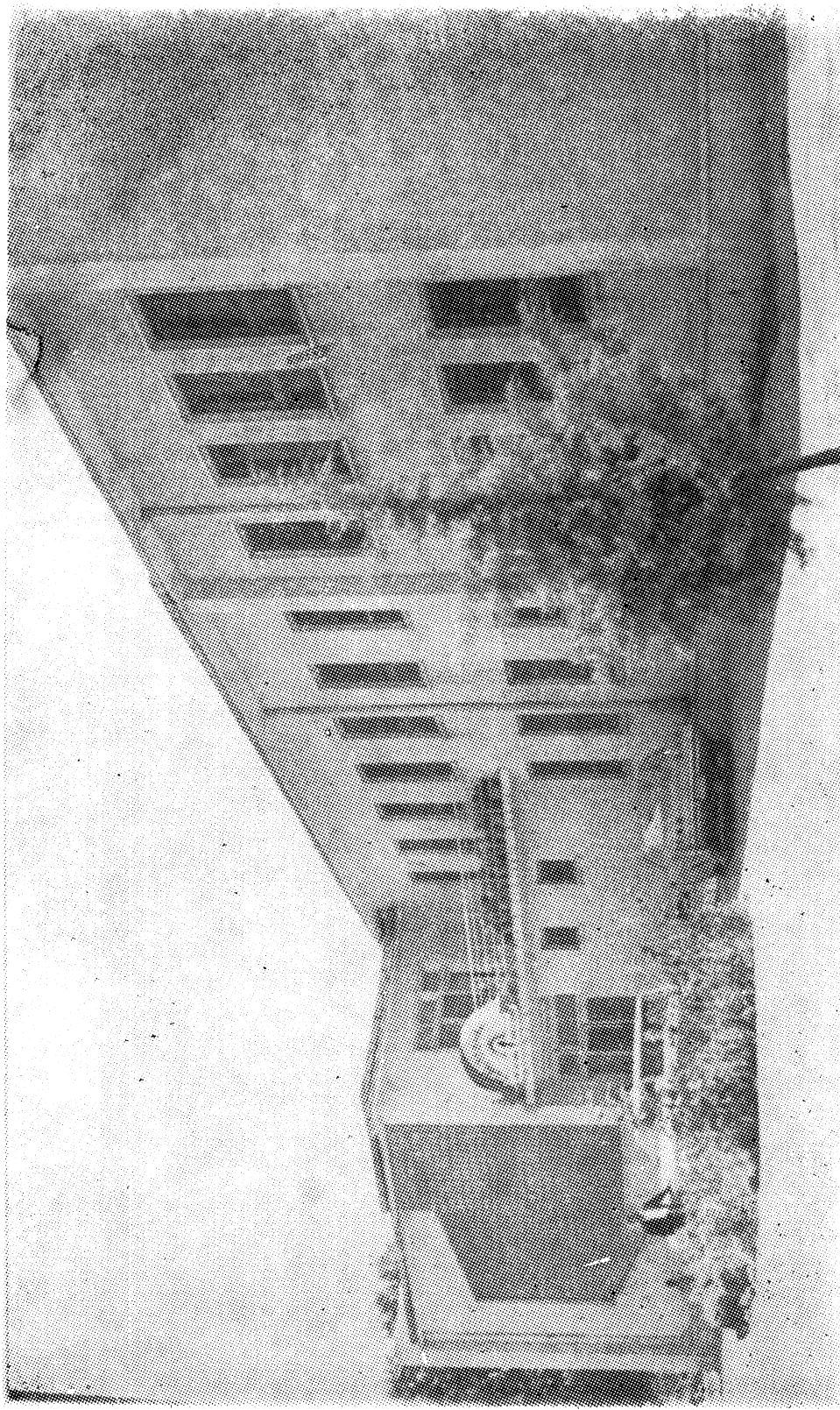
طبايت عصرى در مملكت از سال ۱۳۰۲ آغاز گرديده و در نيم قرن اخير تحول بارزى نموده است. تشكيلات صحى در مرحله اول تحت اثر مديريت مستقله طبيه روى كار آمد و در سال ۱۳۱۳ نظربه توسعه مؤسسات طبي برياست مستقله صحيه تعديل گرديد و در سال ۱۳۲۴ بنام وزارت صحيه شناخته شد. نظربه توسعه مزيد مؤسسات طبي و تا ميم صحت عامه در سال ۱۳۴۳ وزارت صحيه در هرو ولايت يك دستگاه ادارى منظم را بنام آمريت صحت عامه داير نمود. تا زامور معالجه و وقايوى بررسى كند.

اصطحابی مجدّد شفاخانه وزیر محمد اکبر خان که بالآت عصری مجهز میباشند

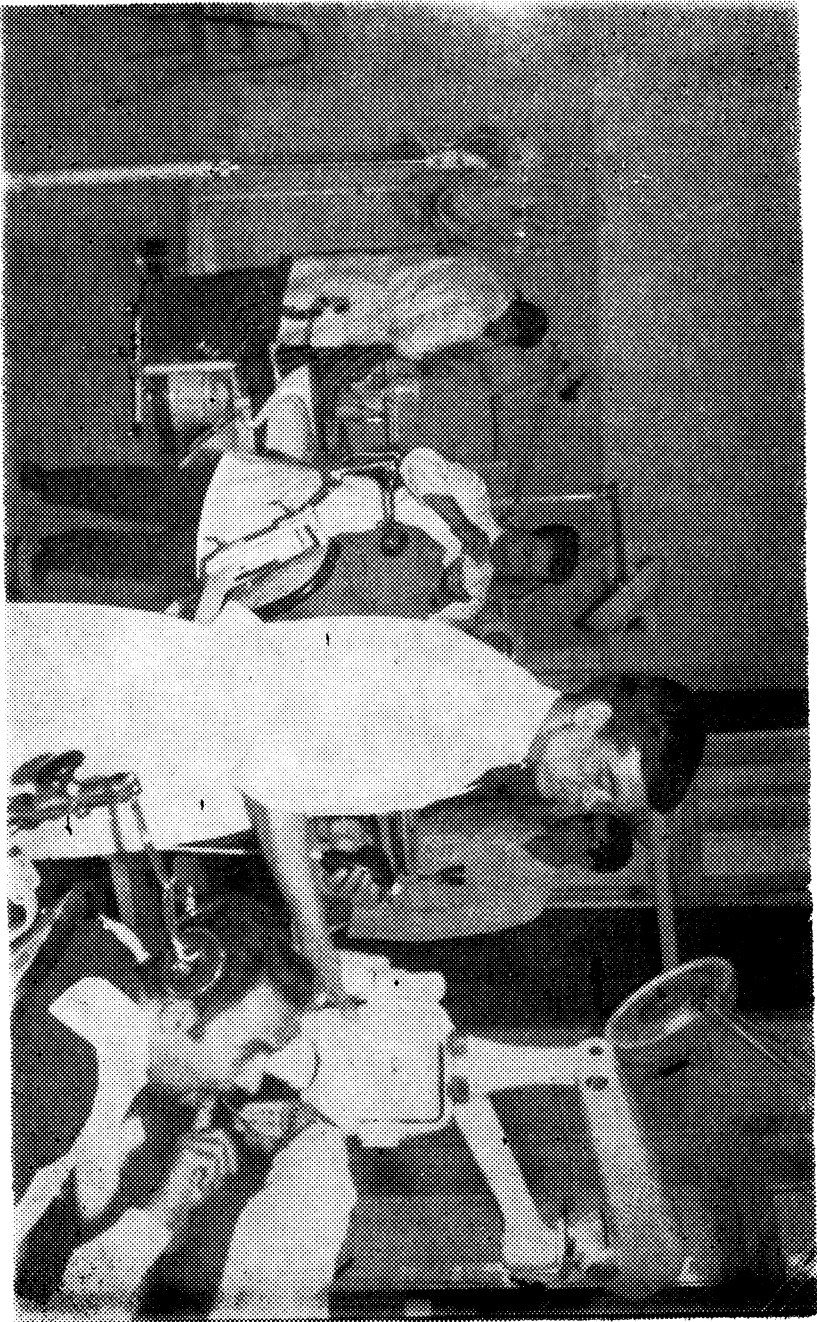

عمارت شفاخانه وزیر اکبر خان که از عصری ترین بناهای موسسات صحتی در کابل میباشد

شفاخانه نوری کلینیک ابن سینا که عملیات قلبی شگفت‌آوری در آن اجرا شده است

موسسه دندان سازی

وزارت معادن و صنایع

در سال ۱۳۰۰ دائره کوچکی بنام سر کتابت معادن در مدیریت عمومی زراعت تشکیل گردید که آنهم تحت اثر وزارت تجارت قرار داشت و امور معادن تا اواخر سال ۳۳ به صورت محدود اجرا میشد .

در سال ۱۳۰۱ يك تعداد محصلين افغانی برای تحصیلات عالی در شق معادن به خارج اعزام گردید .

در سال ۱۳۰۲ يك لابراتوار تجزیه مواد معدنی و يك مكتب که در آن مبادی معدن شناسی ، طبقات الارض و معدن کنی تدریس میشد افتتاح گردید و معدن کوچک مس کهنه خمار طور امتحانی به کار انداخته شد .

در سال ۱۳۱۱ معدن ذغال غوربند و برفک طور ابتدائی استخراج گردید و در همین سال معدن لعل پیازی در دشت توپ فندهار کشف گردید .

در سال ۱۳۱۷ سر کتابت معدن به صفت يك واحد اداری بنام ریاست مستقل معادن توسعه یافت ، در این وقت تنها چهار نفر متخصص افغانی در شق معادن شامل کار بودند .

اهداف این ریاست را مطالعه و استخراج ذغال ، تجسس درباره نفت و گاز و تحقیق در اطراف احجار کریمه و فلزات کمیاب تشکیل میداد .

در سال ۱۳۱۷ متخصصین داخلی معدن ذغال سنگ قبر افغان را در دره صوف کشف نمودند ، در سال ۱۳۱۸ بعد از عملیات اکتشافی و ترتیب نقشهها ذخیره این معدن چهار میلیون تن سنجش گردید .

معدن خاک چینی ، گرافیت ، کرانات و معدن جدید لاجورد در بدخشان از طرف متخصصین داخلی کشف گردید . ذخایر سنگ ریشه در کتر نیز توسط متخصصین داخلی کشف و متعاقباً دو تن از آن به کابل نقل داده شد .

در سال ۱۳۱۸ در اثر امیدوارینهاییکه از نتایج عملیات تجسسی پیدا شد ریاست مستقل معادن به وزارت معادن ارتقاء یافت .

اقدام اول وزارت معادن ملی ساختن تمام معدن نمک بود که قبل از آن بدست اجاره دارها قرار داشت . در سال ۱۳۱۹ يك معدن جدید ذغال سنگ در منطقه کرکر واقع چهارده کیلومتری شمال شرق بلخمری توسط متخصصین داخلی کشف گردید که ذخیره ابتدائی آن در حدود (۵) میلیون تن سنجیده شد . همچنان معدن ذغال سنگ اشپشته تحت مطالعه قرار گرفت برای بریکت سازی ذغال اشپشته و کرکر دویایه ماشین بریکت به کار انداخته شد .

در سال ۱۳۲۲ معدن ذغال کرخ هرات توسط متخصصین داخلی معاینه گردید همچنان معدن سرب فرنجل غوربند توسط متخصصین داخلی بکار انداخته شد و روزانه در حدود پنجاه کیلوگرام سرب خالص به ترتیب و طنی استحصال گردید يك اندازه سنگ سلیت نیز طور امتحانی از معدن کهنه خمار میدان استخراج شد.

ذغال سنگ معدن چال اشکمش که دارای جنسیت عالی و قابلیت کوكس شدن را دارد در سال ۱۳۲۲ برای استفاده ریخته گری فابریکات قندوز مورد استفاده شرکت پخته آنوقت قرار گرفت .

معدن بزرگ میگنیزیت در محمدآغه لوگر توسط متخصصین داخلی کشف گردید و معدن ابرک درمیدان و پنجشیر کشف و یک مقدار آن برای معاینات فزیکي استخراج گردید ذخایر سنگ سلیت در تنگی خلم و غیره قسمت های سمت شمال کشف شد در سالهای ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ ذخایر کرومیت در لوگر برمه کاری گردید و مقدار آن (۲۶۹۸۰) تن سنجیده شد .

متعاقب آن یکمزار تن از کرومیت مذکور استخراج و طور نمونه برای فروش به امریکا ارسال گردید .

همچنان یکصد و پنج تن تالك از شنوار استخراج و برای فروش به امریکا فرستاده شد .

در سال ۱۳۳۳ دو صد تن سنگ گوگرد از معدن کوه البرز ولایت بلخ استخراج و به اتحاد شوروی به فروش رسانیده شد و متعاقب آن تحقیقات طبقات الارضی راجع به معدن مذکور آغاز گردید .

نظر به ملاحظه نتایج اجراءات چند سانه و مشکلات مراحل اولیه تصمیم گرفته شد تا اجراءات آینده به اساس پلان صورت بگیرد .

روی این منظور وزارت معادن و صنایع به تشکیل مؤسسه سروی جیا لوجی اتحادیه ذغال ، ریاست تفحصات بطرول و ریاست سروی معادن مبادرت ورزید .

اتحادیه ذغال :

در سال ۱۳۳۳ این اتحادیه به سرمایه ده ملیون افغانی تشکیل گردید. سیستم استخراج ، اداره و تنظیم تحویلخانه ها را تغییر داده سیستم حسابی معدن را به اصول تجارتي تبدیل نمود .

یک پایه ماشین بریكت سازی این اتحادیه نزدیک معدن کرکر که ظرفیت سی ساعت (هشت) تن بریكت را دارد عنقریب به کار شروع میکند .

از تولیدات معدن ذغال اشیشته و کرکر ، فابریکه قند سازی بغلان سمنت جبل السراج ، سمنت غوری ، سیلو های کابل و پلخمیری ، نساجی گلپهار و اهالی کابل استفاده میکنند .

در سال ۱۳۳۸ در معدن ذغال دره صوف یک دستگاه کوچک بریكت سازی برای ضرورت شهر مزار شریف بکار انداخته شد .

ریاست سروی جیالوجی :

ریاست سروی جیالوجی ابتداء بنام مدیریت سروی جیالوجی در سال ۱۳۳۴ تشکیل گردید . هدف این دستگاه جمع آوری معلومات اکتشافی ، تدوین آن بالای نقشه ها ، تحقیقات مزاید راجع به معادن ، بوجود آوردن لابراتوار تجزیه مواد معدنی و تحقیقات درباره منابع آبی می باشد .

ریاست کارتو گرافی :

مؤسسه جیالوجی در سال ۱۳۳۶ توسط کمپنی فیر چایلد امریکا نقشه های هوائی ساحه جنوب مملکت را به اندازه ۴۵۴.۰۰۰ کیلومتر مربع وبعد ازان در سال ۱۳۴۰ توسط تخنواکسپورت شوروی نقشه های باقی بانده کشور را تکمیل نمود که در نتیجه نقشه های ابر ۱۰۰۰۰۰ و ۱ بر ۵۰۰۰۰ و ابر ۲۵۰۰۰۰ رنگه و عکس های هوائی ۱ بر ۳۰۰۰۰ و ابر ۶۰۰۰۰ و فوتو موزائیک های شهر های

مهم را به مقیاس های بزرگتر گرفت . از نقشه های مذکور در امور زراعت و آبیاری صحیه ، فواید عامه ، دفاع ملی ، معادن و غیره کار گرفته میشود .
 در سال ۱۳۴۴ شعبه توپوگرافی مؤسسه جیالوجی با ریاست کار تو گرافی ضم شده يك دستگاه مجهز و مهم علمی دارای ماشینهای نقشه گیری و اشخاص فنی بوجود آمد که اکنون هرگونه فرمایش را برای نقشه گیری قبول میکند .

ریاست سروی معادن :

قبل از تشکیل شدن ریاست سروی معادن تجسس و اکتشافات موضعی و اقتضائی صورت میگرفت ولی نتایج اجراءات گذشته باعث شد تحقیقات درین باره شکل جدی تری را بگیرد .

بنا بران در سال ۱۳۴۲ قرار دادی بین وزارت معادن و تخنو اکسپورت شوروی راجع به نقشه برداری جیالوجی و تحقیق درباره مواد مورد ضرورت صنایع فلزی و معادن ذغال سنگ ، طلای ریگی ، بیرل ، لاجورد ، مس ، سرب و جست و تشکیل لابراتوار ها منعقد گردید و ریاست سروی معادن بوجود آمد .
 در نتیجه اجراءات پنجساله ، تحقیق در باره بعضی معادن تکمیل گردید و ذخایر آنها تثبیت شد که به اساس آن میتوان پلانهای استخراجی را ترتیب کرد .

ذخایر آهن :

ذخیره آهن معدن حاجی كك (۱۸۰۰) میلیون تن تخمین گردیده مقدار آهن آن (۶۳۵) فیصد می باشد، ذخیره آهن رود تورخان و قلعه او چ به ۴۵-۵۰ میلیون تن تخمین شده و دارای ۶۰ فیصد آهن میباشد . ذخیره سنگ آهن مانو خیل در حدود ۶ الی ۸ میلیون تن دارای (۵۵-۵۶) فیصد آهن می باشد .

ذخایر مواد مورد ضرورت ذوب آهن :

ذخایر سنگ چونه و دالومیت به کتگوری های مختلف ۱۳ میلیون تن در بامیان نزدیک معدن حاجی كك تثبیت گردیده است .
 ذخایر کوارتس در اطراف کوتل حاجی كك در حدود ۶۵۲ هزار تن و ریگ قالب گیری در کوه البرز به کتگوری مختلف (۱۰۹۶۵۰) میلیون تن تثبیت گردیده در حالیکه ذخیره گل مقاوم آتش در تاله ۳۸۵ هزار تن تثبیت شده است .

ذغال سنگ :

ذخایر ذغال سنگ به کتگوری های مختلف به مقدار ذیل تثبیت گردیده است .

موضع معدن	واحد قیاسی	ذخیره بصورت عمومی
شب باشك دره صوف	میلیون تن	۷۳۴
سر آسیاب دره صوف	میلیون تن	۵۹
مسجد چوبی هرات	میلیون تن	۹۵

۸۸۸

ذخایر طلا :

طلای معدنی در حوزه دریای پنج بین هفتاد رگ کوچک کوارتس و جود دارد که در هر تن سنگ آن ۲ تا ۳ گرم طلا می باشد . مقدار عمومی ذخیره طلا در این حوزه در حدود ۹۶۰ کیلو گرام سنجش شده و بعضی رگها که دارای فیصدی زیاد طلاست قابل استخراج می باشد .

در بدخشان مقدار طلا از ۷۶۶ تا ۱۳۰۰۰ میلی گرام در یک مترمکعب مواد رسوبی می باشد. ذخیره عمومی طلا در رسوبات رود خانه های موجوده این منطقه تا یک هزار و دو صد کیلو گرام حساب شده که در بعضی قسمت ها استخراج آن مناسب به نظر می رسد.

مناطق دیگر طلا زرکشان، انگوری، هودقول، کاریز نو وغیره می باشد. در تمام مواضع فوق نظر به تحقیقاتیکه تاکنون بعمل آمده زرکشان اهمیت بیشتر دارد و ذخیره طلا در اینجا بشمول طلای رسوبی در حدود (۳۰۰۰) کیلو گرام سنجش شده است.

بیریل:

به تعقیب عملیات سنوات گذشته بیک ماتیکهای دره نور، دره پیچ، پارون و وایگل تحت عملیات اکتشافی قرار داده شده و در نتیجه ذخیره مواد معدنی بیرل دار به کنگوری های مختلف و فیصدی های مختلف (۱۱۶۰۰۰) تن حساب شده است.

لاجورد:

سنگ لاجورد به کنگوری ها و جنسیت مختلف (۱۵۰۱) تن حساب گردیده است.

باریت و سلیستین:

در نتیجه تحقیقات ذخیره باریت فرنجل (۵۶۶۴۲) و ذخیره سلیستین آق بولاک (۵۶۷۶) هزار تن تثبیت شده است.

سرب، جست و مس:

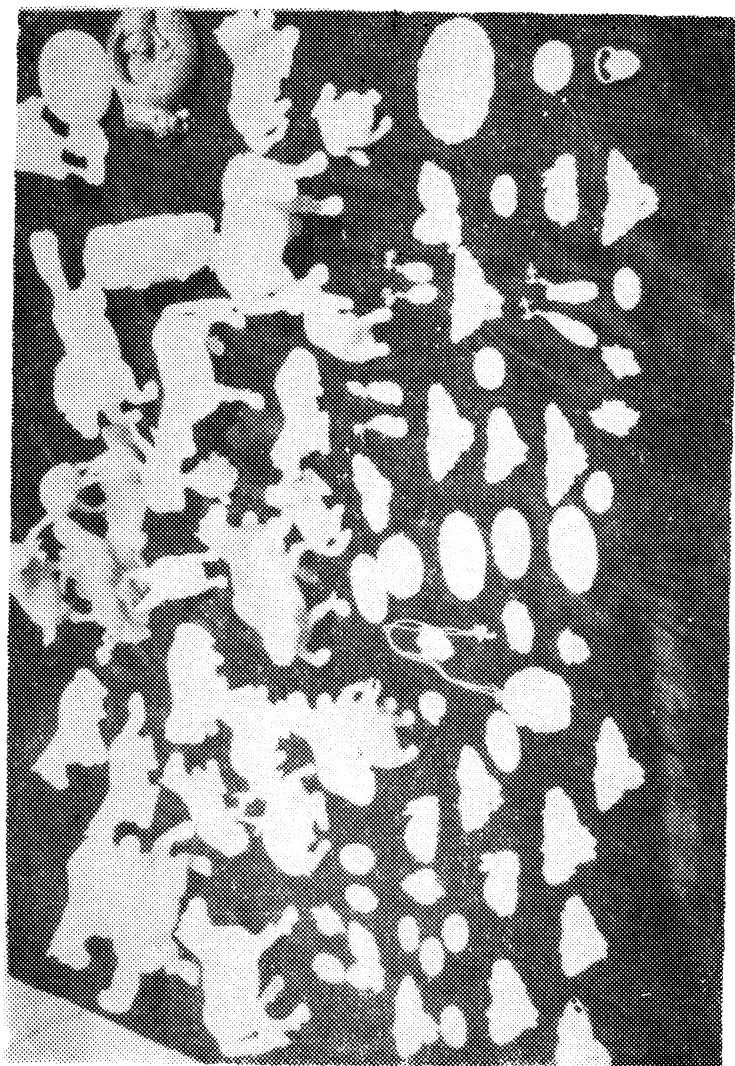
ذخیره سرب و جست فرنجل غوربند (۲۲۰) هزار تن، ذخیره سرب خاکریز قندهار (۶۹) هزار تن، ذخیره معدن مس غبرکی ده هزار تن سنجش گردیده است در قسمت تحقیقات آبهای معدنی و طبی نیز اقدامات شده است، از آن جمله آب معدنی استالف که دارای ترکیب کاربن دای آکساید میباشد تجزیه شده و در بامیان نیز آبهای مفید معدنی کشف گردیده است. لابراتوار های کیمیا، سنکترال، معدن شناسی و پترو گرافی و کیمیا و ی ذغال در مرکز ریاست تاسیس و به کار انداخته شده است. مقدار لاجورد استخراج شده از سال ۳۳ تا ۴۶ به ۵۷۹۲۳ کیلوگرام بالغ می گردد.

کورس حکاکی و مجسمه سازی:

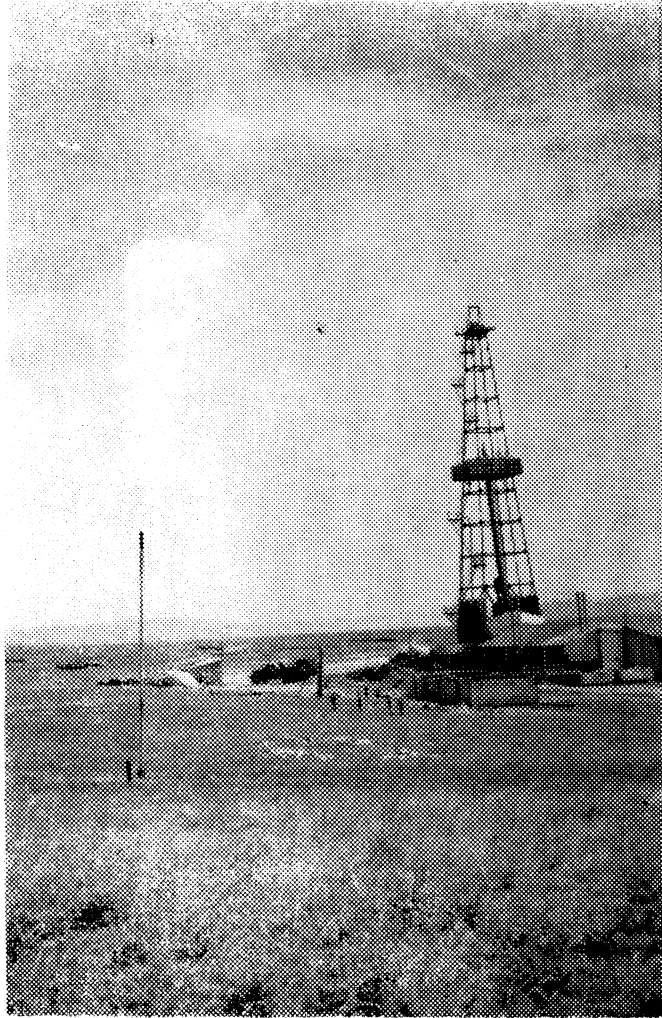
وزارت معادن و صنایع برای پیدا کردن بازار فروش سنگ لاجورد، سنگ خام و غیره احجار کریمه و برای ترقی صنعت حکاکی به توريد ۲۵ ماشین و تشکیل یک کورس سه ساله حکاکی و مجسمه سازی پرداخته که به کمک تخنیکي و اقتصادی جمهوریت مردم چین بکار افتاده است و ۲۰ نفر درین کورس تحت رهنمائی متخصصین چینیائی مصروف تعلیمات نظری و عملی میباشند.

ریاست تفحصات پترول:

ریاست تفحصات پترول در سال ۱۳۳۴ تشکیل گردید و راجع به خریداری یک دستگاه برمه و استخدام هفت نفر برمه کار بایک کمپنی سویدنی قرار داد نمود در دو چاه سربل به عمق ۸۱۷ و ۱۱۲۱ متر برمه کاری هسته وی انجام یافت.

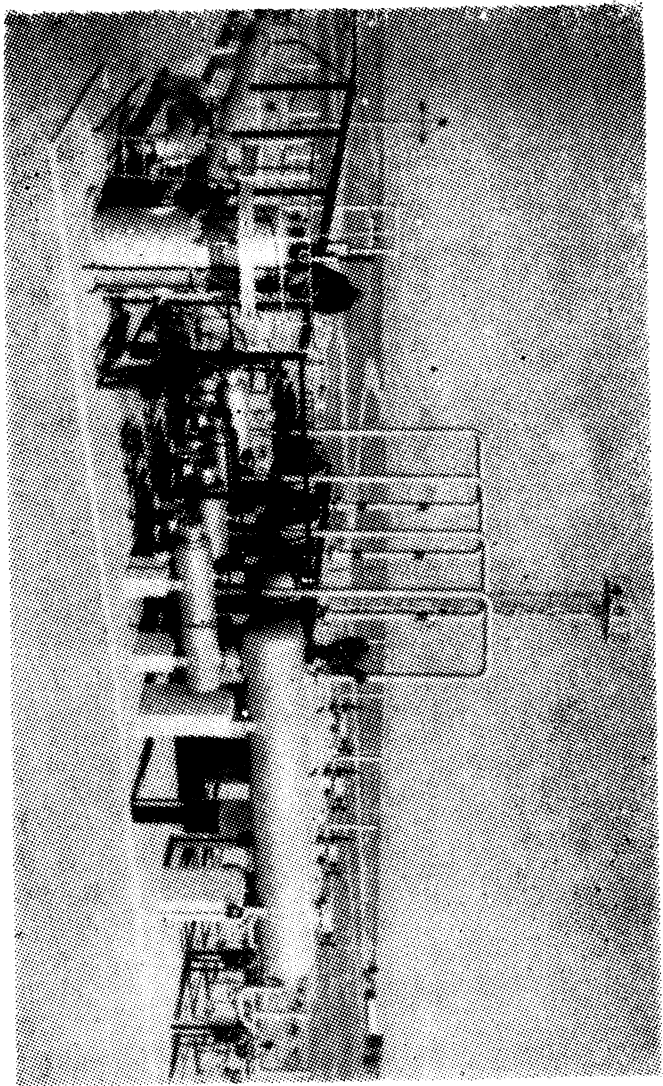

نمونه کار دستي شاکردان کورس حکاکي و مجسمه سازي

فوران گاز چاه یتیم تاق

مرکز تجمع گاز نمبر ۲ در خواجہ گوگرد

اعلیٰ حضرت معظم ہمایونی جن بازدید از معدن طلای زرکشان

درچاههای اول و دوم در چندین طبقه آثار نفت و گاز وآب شور ظاهر گردید بنابراین تصمیم گرفته شد که کار کشف و تفحص به پیمانۀ و سیعی صورت بگیرد. به همین منظور در سال ۱۳۳۶ قرار داد اجرای انواع سروی ها در ساحۀ (۴۳) هزار کیلو متر مربع با مؤسسۀ تخنو اکسپورت شوروی عقد گردید و بعد از يك دو ره عملیات ساحۀ تحقیقاتی (۱۱۴۰۰۰) کیلومتری دزولایت هرات ، فاریاب ، جوزجان ، بلخ ، سمنگان ، بغلان و قندوز توسعه داده شد .

نتایج تمام سروی تا جائیکه کار آن ختم گردیده قرار ذیل است :
يك اندازه تیل در آنکوت و مقدار (۴۷ ر ۴۸) میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در ساحۀ خواجه گوگردك و مقدار (۲۰ ر ۲۵) میلیارد متر مکعب گاز در یتیم تاق در حدود چهار میلیارد متر مکعب گاز در خواجه برهان تثبیت گردید .
هفتاد و پنج نفر فارغ التحصیل افغانی که توسط تخنو اکسپورت به خا رج اعزام شده بود اکنون درین موسسه شامل کار گردیده اند .

مدیریت عمومی تمدید پایپ لاین و ساختمان مرکز تجمع گاز :

این پروژه در اثر کشف ذخایر گاز طبیعی به میان آمد . وزارت معادن و صنایع تصمیم گرفت يك مقدار گاز مکشوفه را طبق قرار داد علیحده به اتحاد شوروی بفروشد و هم يك مقدار گاز را سالانه برای تدویر کار خانه های کود کیمیاوی و برق حرارتی مزار شریف انتقال بدهد ، روی این منظور بر علاوه دستگاہائی که گاز را پاك و برای انتقال آماده میسازد دو پایپ لاین (لولۀ انتقال گاز) یکی به قطر ۸۲۰ میلی متر و طول ۹۱۵ کیلو متر به طرف کلفت و دیگر آن به قطر ۳۲۰ ملی متر و بطول ۸۸ کیلومتر به طرف کار خانه های کود و برق که در نظر است نزدیک پل امام بکری مزار شریف آباد شود ، تمدید نماید ، پایپ لاین کلفت تکمیل شده اما پایپ لاین دومی تحت ساختمان می باشد .

در خواجه گوگردك چاه استخراجی حفر گردیده و يك مرکز فرعی تجمع گاز به منظور پایان آوردن فشار و خشك ساختن آن ساخته شده است .
دوازده چاه توسط نلها به مرکز تجمع فرعی و صل گردیده واز آنجا بعد از جدا کردن تیل و آب از آن گاز قسمًا خشك شده توسط نل بزرگتر به مرکز تجمع عمومی منتقل گردیده آمادۀ صدور میشود .

مدیریت عمومی استخراج و انتقال گاز :

این پروژه بعد از اینکه ذخایر گاز طبیعی در خواجه گوگردك و یتیم تاق تثبیت گردید و ساختمان مراکز تجمع گاز و احداث پایپ لاین ها تکمیل شد به وجود آمد گاز طبیعی خواجه گوگردك از نوع گاز های سبک می باشد که بدون گاز میتان دیگر گاز های ثقیل یا در آن موجود نیست یا مقدار آنها از يك فیصد کمتر میباشد بعد از کنترول و امتحان مرکز تجمع فرعی نلهای اتصال چاهها به مرکز تجمع دیکمهای بخار ، جنراتورهای گاز ، مراکز اندازه گیری ، تاسیسات مخابره و آب رسانی و پایپ لاین ، استخراج و انتقال گاز طبیعی مطابق قرار داد های منعقدۀ سال ۱۳۴۶ آغاز یافت و توسط پایپ لاین از ساحۀ شبرغان طور امتحانی به مرکز اندازه گیری در سرحد واز آنجا بخاك شوروی شروع شد . تا ختم سال ۱۳۴۶ مقدار ۵۲۰ میلیون متر مکعب گاز طبیعی باتحاد شوروی صادر گردید که ازین مدرك در حدود سه میلیون دالر به عایدات دولت اضافه شد .

فابریکۀ کود کیمیاوی و برق حرارتی مزار شریف :

بعد از اینکه ذخایر گاز طبیعی در خواجه گوگردك و یتیم تاق کشف گردید دولت تصمیم گرفت کارخانه های کود کیمیاوی و برق حرارتی را توسط گاز طبیعی

به کار اندازد چنانچه در اثر موافقت نامه منعقدہ بین وزارت معادن و صنایع و مؤسسہ تخنوی اکسپورت شوروی کار ساختمان هر دو کار خانه آغاز گردید و ریاست فابریکات کود کیمیایی و برق تاسیس شد .

در اخیر سال ۱۳۴۲ سروی مقدماتی توپوچیو دیزی ، جیاوچی ، میخا نیکی وهیدزا لوجی برای ترتیب پروژه در هجده کیلومتری غرب شهر مزار شریف شروع گردید و در خزان ۱۳۴۴ خاتمه یافت .

فابریکة کود کیمیایی دارای دو واحد بزرگ می باشد که یکی امونیا مایع و دیگری کاربامید (یوریا) تولید میکند. مواد خام فابریکة گاز طبیعی ذخایر شبرغان و هوای محیط می باشد .

ظرفیت نهائی تولیدی فابریکة در یکسال ۷۱۰۰۰ تن امونیا مایع خواهد بود که از آن در حدود ۱۰۵۰۰۰ تن کود کیمیایی کار بامید استحصال میشود .

فابریکة برق حرارتی بر علاوه تعمیر مرکزی توربینها و دیگهای بخار مشتمل بر مراکز تصفیة کیمیایی آب ، ورکشاپهای ترمیم ، سیستم مخابرات لابراتوارها تحویلخانه ها وغیره خواهد بود . ظرفیت تولیدی دستگاه برق حرارتی بانصب دو توربین ۲۴۰۰۰ کیلووات بوده ظرفیت نهائی آن با نصب توربین سوم به ۳۶۰۰۰ کیلووات میرسد . تولیدات ابتدائی ۲۴۰۰۰ هزار کیلووات تماما در فابریکة کود کیمیایی و ساحة رهایش به صرف میرسد و از ۱۲۰۰۰ کیلووات برای تنویر و تسخین شهر مزار شریف ، بلخ قصبات همجوار و همچنین تدویر سایر دستگا های صنعتی که در آینده احداث میشود ، استفاده خواهد شد .

صنایع :

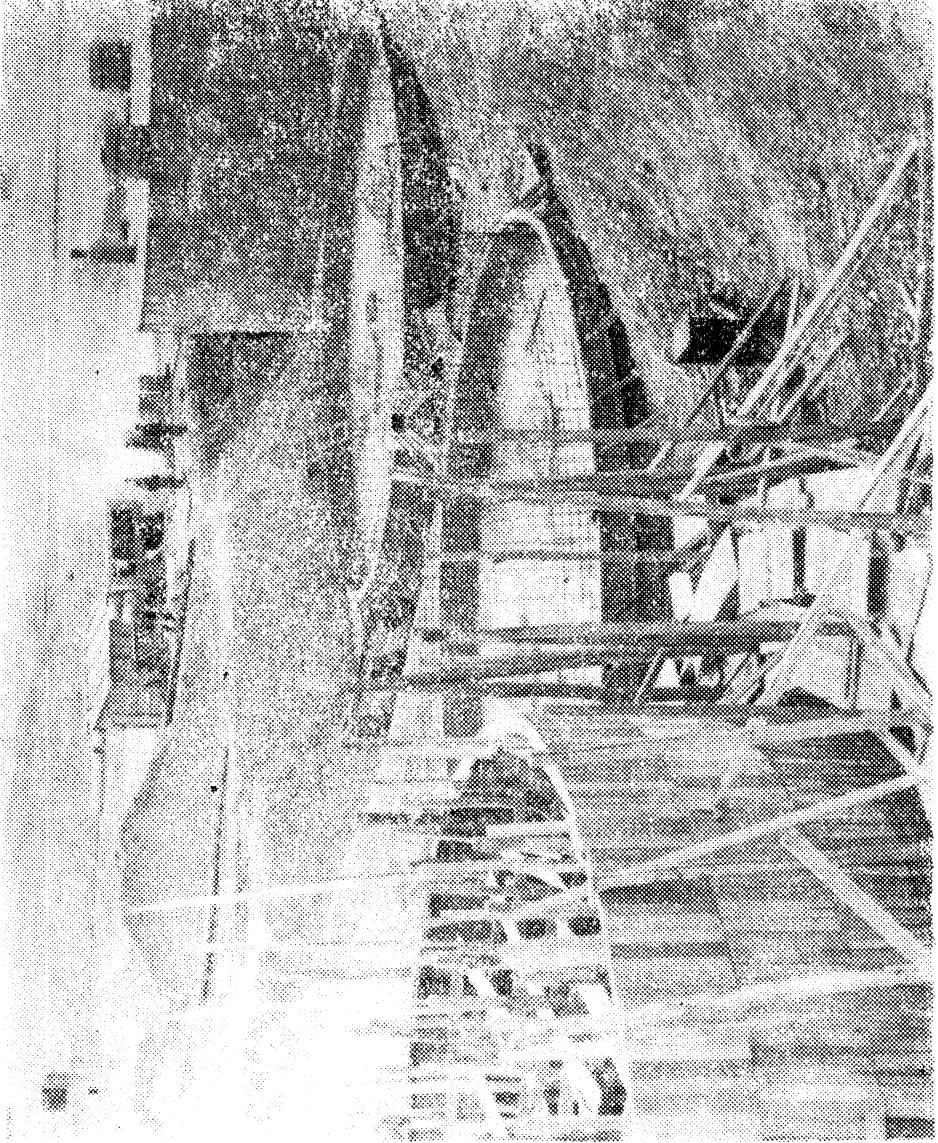
در قرن نژده در افغانستان از صنایع ماشینی جدید اثری نبود اما بر عکس صنایع دستی و حرفه های مختلف در هر قسمت مملکت در دهات و شهرها وجود داشت و قسمت بزرگ احتیاجات مردم از قبیل لباس ، ظرف ، فرش ، زیور، ادوات زراعتی تهیه تیلهای نباتی ومواد خوراکیه و غیره تامین میگردد . این صنایع شکل بسیط و انفرادی داشت .

اولین اقدام در راه ایجاد صنایع ماشینی درین کشور در عصر اعلیحضرت امیر عبدالرحمن خان شروع شد .

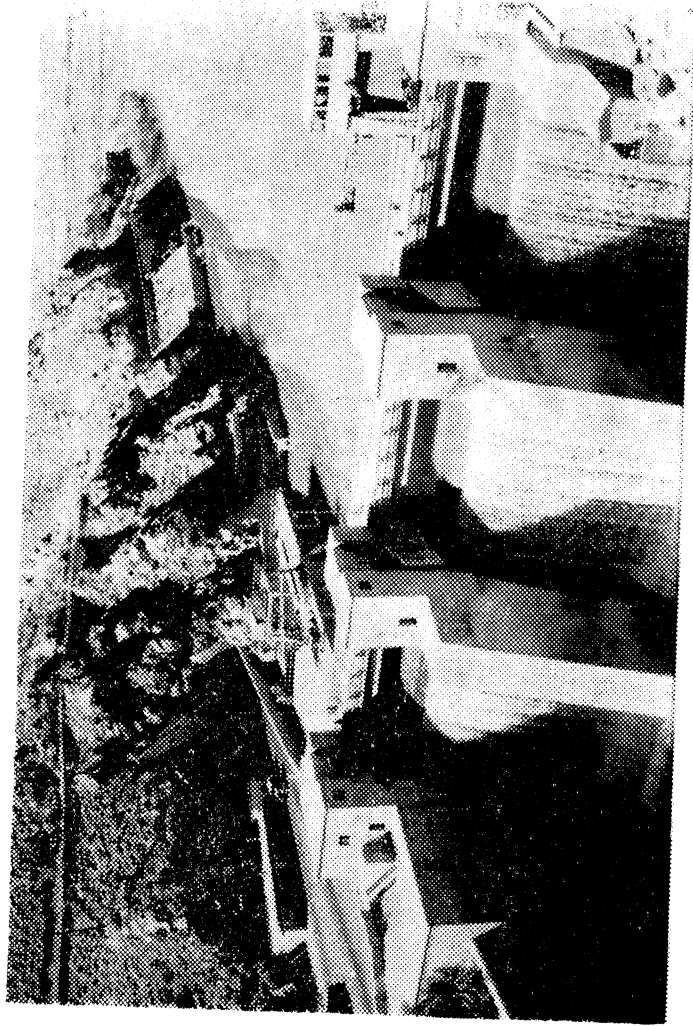
در سال ۱۳۰۴ اولین کار خانه ماشینی بنام (ماشینخانه) بوجود آمد که در آن اسلحه ومهمات حربی ساخته میشد و مجهز با ورکشاپ های ریخته گری ، میخانیکی و نجاری بود ، هکذا ضرابخانه و یک کار خانه پشمینه بافی نیز در جوار آن قرار داشت .

ماشینهای صنعتی که در وقت اعلیحضرت امیر عبدالرحمن خان بافغانستان وارد گردید قرار ذیل است :

- ۱ - ماشینهای ضرب مسکوکات (ضرابخانه) .
- ۲ - ماشین ساخت تفنگهای هنری مارتین .
- ۳ - ماشین ساخت کارتوسهای تفنگ هنری مارتین .
- ۴ - دستگاه بخار و کارخانه جات آهنگری و توپ سازی .
- ۵ - ماشین آلات عرق کشی .
- ۶ - ماشین دباغی و چرمگری .
- ۷ - ماشین بوت و خیمه سازی .
- ۸ - ماشین صابون سازی و شمع ریزی .
- ۹ - ماشین باروت و گلوله سازی .
- ۱۰ - فابریکة پشمینه بافی .
- ۱۱ - مطبعه .

ساختمان ذخیره آب برای فابریکات کود و برق

بند برق سرویسی

در سال ۱۳۱۰ حکومت سیاست حمایت و تقویه سرمایه‌های داخلی را روی دست گرفته به منظور فراهم نمودن سرمایه ابتدائی برای ایجاد صنایع يك سلسله انحصارات و امتیازات مهم به طبقه تاجر داد چنانچه در اثر این معاونتها و مساعی بانك ملی افغان و سرمایه داران افغانی يك تعداد مؤسسات صنعتی جدید راتاسیس نمودند .

فابریكات نساجی پلخمری ، نساجی جبل‌السراج ، قند سازی بغلان ، حلاجی پنبه ، تیل کشی و صابون سازی قندز ، فابریکه‌های پشمینه باقی قندهار و کابل فابریکه حجاری و نجاری کابل ، فابریکه بوت دوزی و چرمگری کابل از جمله کارخانه های است که باین سرمایه ها تاسیس و به کار انداخته شده است .

انکشاف و توسعه صنایع در پلان پنجساله اول فصل مهم آنرا تشکیل داده و تاسیس واحداث صنایع به منظور ارتقای سطح تولیدات صنعتی ، بلند بردن قدرت تولید مملکت ، صرفه جوئی در اسعار ، و ایجاد زمینه کار برای قدرت های مساعد انسانی کشور و در نتیجه بالا بردن سطح زندگی مردم و تزئید عایدات ملی و بالاخره ایجاد تحولی در حیات اجتماعی و فرهنگی مردم و معرفی تخنیک و تکنولوژی جدید و پیشرفته در جامعه در نظر گرفته شد .

پروژه های برق :

دراصل پلان نه دستگاه تولید برق با ظرفیت مجموعی (۸۸۰۰۰) کیلووات و سرمایه گذاری ۱۳۴۴ ملیون افغانی پیش بینی شده بود ، بعد تر پلان تعدیل شد و حجم اکثر فابریکه های برق آبی بزرگتر گردید ولی تعداد آنها که در جریان پلان ساخته میشد تقلیل یافت . بر علاوه چندین دستگاه برق دیزلی و بخار شامل پلان گردید تا ضرورتهای فوری را از ناحیه برق در نقاط مختلف کشور مرفوع سازد دستگاههای تولید برق با ظرفیت (۳۲۸۰۰) کیلووات و سرمایه گذاری (۳۴۲) ملیون افغانی در اخیر پلان تکمیل گردید که عبارت اند از فابریکه های برق آبی سروبی ، گرشک ، خان آباد ، شش دستگاه خرددیزلی و چهار دستگاه کوچک بخار و ساختمان دستگاههای دیگری با ظرفیت (۸۰۷۰۰) کیلووات . در پلان پنجساله اول ساختمان چند فابریکه برق دیگر آغاز گردید که عبارت اند از کارخانهای برق آبی نغلو ، جلال آباد ، پلخمری دوم و فیلکو که منجمله پروژه پلخمری با ظرفیت (۹۰۰۰) کیلو وات و فیلکو با ظرفیت (۷۰۰) کیلو وات در او آخر سال ۱۳۴۰ به پایه تکمیل رسید ، مجموع سرمایه گذاری در دستگاههای تولید برق در جریان پلان به ۷۹۷ ملیون افغانی بالغ گردید .

صنایع نساجی :

فابریکه پلخمری

نظر به پیش بینی پلان که تعداد کارکا های ریسندگی اتوماتیک فابریکه نساجی پلخمری زیاد گردد و ظرفیت تولیدی سالانه آن به بیست و پنج هزار متر به اساس سه نوبت کار برسد ، کار توسیع فابریکه در سال ۱۳۳۷ با مصارف مجموعی (۴۸۸) ملیون افغانی که (۲۸) ملیون آن در جریان پلان سرمایه گذاری شده تکمیل گردید و تولیدات فابریکه مذکور در حدود (۱۹) ملیون متر در سال رسید .

فابریکه نساجی گلپهار :

ساختمان این فابریکه در سال ۱۳۳۲ شروع گردید که از جمله (۸۰۰) ملیون افغانی مجموع سرمایه گذاری مبلغ (۶۷) ملیون آن در جریان پلان سرمایه گذاری شد . فابریکه در سال ۱۳۳۹ به تولید آغاز کرد و با (۴۷۰۰۰) ماکو (۱۳۸۰) پایه کارگاهای ریسندگی اتوماتیک و سایل رنگ آمیزی و تا به کاری مجهز گردید که

اکنون دارای ظرفیت نهائی سالانه ۵۲ میلیون متر پارچه به اساس سه نوبت کار می‌باشد. این فابریکه تخمیناً (۴۰۰۰) نفر را استخدام کرده است. علاوه بر فابریکه دارای بیشتر از (۸۰۰۰) سهمدار می‌باشد که بزرگترین آن بانک ملی است. شرکت نساجی بصورت مجموعی در حدود (۶۰۰۰) نفر را استخدام کرده و ظرفیت مجموعی تولیدی آن ۷۵ میلیون متر پارچه در سال می‌باشد.

فابریکه های پشمینه‌بافی کابل و قندهار :

چون اکثر ماشین آلات فابریکه پشمینه‌بافی کابل کمینه شده بود، ماشینهای قابل استفاده آن در سال ۱۳۴۰ به قندهار انتقال داده شد. بر علاوه بعضی ماشینهای کهنه پشمینه‌بافی قندهار در اثر کمکهای تکنیکی و اقتصادی جمهورییت مر دم پولیند با ماشینهای جدید تعویض گردید.

فابریکه نساجی امید :

این فابریکه که در اصل پلان شامل نبود در سال ۱۳۳۷ به مصرف (۱۰۲) میلیون افغانی تکمیل شد که تولیدات سالانه آن در حدود ۲۷۰۰۰۰ متر است.

دستگاهای تکنیکی و ورکشاپها :

شرکت سهامی کارخانجات جنگلک :

قسمت نجاری این شرکت قبل از پلان توسط شرکت نساجی ساخته شده و در نظر بود که یک ورکشاپ کامل تاسیس گردد تا احتیاجات فابریکه را مر فوع گرداند.

مجموع سرمایه گذاری که توسط شرکت نساجی بعمل آمده تقریباً مبلغ ۶۰ میلیون افغانی بود. بعدتر جنگلک به حیث یک مؤسسه مستقل عرض اندام کرد و بر علاوه نجاری متشکل از قسمت ترمیم موتر، ترمیم ماشین آلات، تولید سامان فلزی و پرزه جات گردید. قسمت جدید این فابریکه با کمکهای تکنیکی و مالی اتحادشوروی تکمیل شد و در سال ۱۳۳۹ به کار آغاز کرد. مقدار سرمایه گذاری درین فابریکه در حدود ۱۲۵ میلیون افغانی می‌باشد.

ورکشاپهای زنده بانان و قندهار علی‌الترتیب توسط شرکت سرویس در کابل و انحصارات دولتی در قندهار در سال ۱۳۴۰ ساخته شده است.

صنایع مواد تعمیراتی :

فابریکه سمنت جبل السراج :

این فابریکه با ظرفیت یکصد تن سمنت در روز به مصارف ۶۹ میلیون افغانی در سال ۱۳۳۶ تکمیل گردید و اکنون با ظرفیت کامل خود فعالیت میکند.

فابریکه سمنت غوری :

قسمت اول این فابریکه با ظرفیت دوصد تن در روز در اوایل سال ۱۳۴۱ تکمیل و به کار انداخته شد. نظریه تقاضای روزافزون به سمنت قسمت دوم آن در اوایل سال ۱۳۴۲ تکمیل شد. سرمایه گذاری مجموعی آن در جریان پلان ۹۴ میلیون افغانی بوده و مصارف مجموعی دستگاه به ۲۷۰ میلیون افغانی بالغ گردید.

خشت تایل :

سه فابریکه کو چک خشت تایل در کابل ساخته شده که از جمله یکی از طریق سرمایه‌ایه گذاری خصوصی خارجی تکمیل گردیده است.

صنایع مواد غذایی :

روغن نباتی :

در قندوز يك فابریکه برای تولید روغن پنبه دانه با ظرفیت ۴۸۰۰ تن در سال و يك فابریکه صابون سازی با ظرفیت ۷۰۰ تن در سال در چوکات شرکت سپین زر تاسیس گردید ، مصارف مجموعی هردو فابریکه به شمول تجهیزات جن و پیرس در قندوز ، خواجه غار و حضرت امام ۷۶ ملیون افغانی سنجیده شده و در سال ۱۳۳۹ بامصارف مجموعی ۱۰۶ ملیون افغانی تکمیل گردیده که ظرفیت سالانه آن ۸۰۰ تن روغن و ۱۸۰۰ تن صابون می باشد .

در مزار شریف يك فابریکه تولید روغن نباتی به ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال به مصرف ۱۱۵ ملیون افغانی ساخته شده است و کار خانه دیگری در لشکر گاه به ظرفیت سالانه ۲۵۵۰ تن به کمک انگلستان و اخیراً فابریکه مشابهی درهرات به پایه تکمیل رسیده است .

ساختمان فابریکه کانسرو و حفاظه میوه به همکاری تخنیکي و مالی چکوسلواکی در سال ۱۳۴۰ به مصرف (۴ ر ۴۴) ملیون افغانی تکمیل شد که میتواند ۳۲۰۰۰ تن میوه را در سال حفظه کند .

فابریکه چینی سازی قندز تحت اداره شرکت سپین زر به مصرف ۱۶۷ ملیون افغانی در سال ۱۳۳۸ تکمیل شد ، ظرفیت روزانه آن ۱۲۰۰ پارچه در روز بوده و نوبت کار میکند .

فابریکه چینی سازی شاکر شامل پلان اصلی نبود و در سال ۱۳۳۶ به مصرف مجموعی ۱۱۳ ملیون افغانی و ظرفیت ۱۰۰۰ ر ۱۰۰ پارچه در ماه تکمیل شد. تولیدات عمده فابریکه را چاینک تشکیل میدهد . فابریکه مذکور با رقابت خارجی مواجه بوده در حال حاضر کمتر از ظرفیت خود کار مینماید .

گوگرد سازی :

کارخانه گوگرد سازی کابل به ظرفیت ۳۰ ملیون قطی در سال تاسیس گردید اما نسبت بعضی مشکلات اقتصادی و نتوانستن رقابت با بازار های خارجی از فعالیت باز مانده فعلا غیر فعال است .

بریکت ذغال سنگ :

در سال ۳۸ فابریکه مذکور با مصرف ۵۸ ر ۲ ملیون افغانی تکمیل و به کار افتاد که احتیاج دواير واشخاص را رفع میکند .

پلان پنجساله دوم :

برای انکشاف صنایع در پلان دوم مبلغ (۱۰۷۶) ملیارد افغانی پیش بینی گردید ، تاسیس صنایع اساسی و انرژی و به میان آمدن صنایع خفیف برای تولید اشیای استهلاکی ، اهداف اساسی پلان پنجساله دوم را برای انکشاف صنایع تشکیل میدهد .

صنایع اساسی :

کار سروی و مطالعه اقتصادی ساختمان یکدستگاه ذوب آهن و فولاد ریزی در پلان پنجساله دوم در نظر گرفته شده بود و مبلغ ۸۷ ملیون افغانی برای این سروی تخصیص داده شد که تا اخیر پلان تکمیل گردید .

کار ساختمان فابریکه کود کیمیاوی مزار شریف به کمک تخنیکي و اقتصادی اتحاد شوروی به ظرفیت (۱۰۵) هزار تن کود در سال که به مصرف مجموعی ۱۱۵۷ میلیون افغانی به شمول ۱۸ میلیون دالر تخمین شده بود در سال ۱۳۴۳ شروع گردیده و تاکنون کار های اساسی ساختمان آن انجام یافته و قسمت بیشتر ماشین آلات و تجهیزات آن وارد گردیده و آماده نصب می باشد. توقع می رود این فابریکه بزرگ نه تنها ضروریات داخلی زراعت ما را از نظر تهیه کود مصنوعی تکافو نماید بلکه تا چندین سال محصولات آن بر طبق قرار داد یکه موجود است به اتحاد شوروی صادر شود، این فابریکه تا اخیر سال ۱۳۴۹ تکمیل شده و به تولید آغاز خواهد کرد.

صنعت ساختمانی

فابریکه سمنت غوری :

تولید سمنت به حیث یک صنعت جدید با آغاز فعالیت فابریکه سمنت جبل السراج به ظرفیت روزانه صد تن در پلان اول آغاز گردید ولی نظر به ضرورت روز افزون این ماده ساختمانی در پلان اول ساختمان فابریکه سمنت غوری در مرحله اول به ظرفیت دوصد تن در روز آغاز و در اخیر سال ۴۱ شروع به تولید نمود. مرحله دوم آن به ظرفیت دوصد تن در روز در اخیر سال ۱۳۴۰ شروع و در سال ۱۳۴۲ به ظرفیت تولیدی مجموعی ۲۰۰ تن سمنت در روز به کمک تخنیکي و اقتصادی چکوسلوانی تکمیل شد و در ظرف چند سال باقیمانده پلان پنجساله دوم خدمت قابل ملاحظه را در امور ساختمانی کشور و بالخاصه پروژه های بزرگ ساختمانی پلان دوم مانند نغلو، نالان ننگرهار، شاهراه سالنک و غیره انجام داد.

فابریکه خانه سازی :

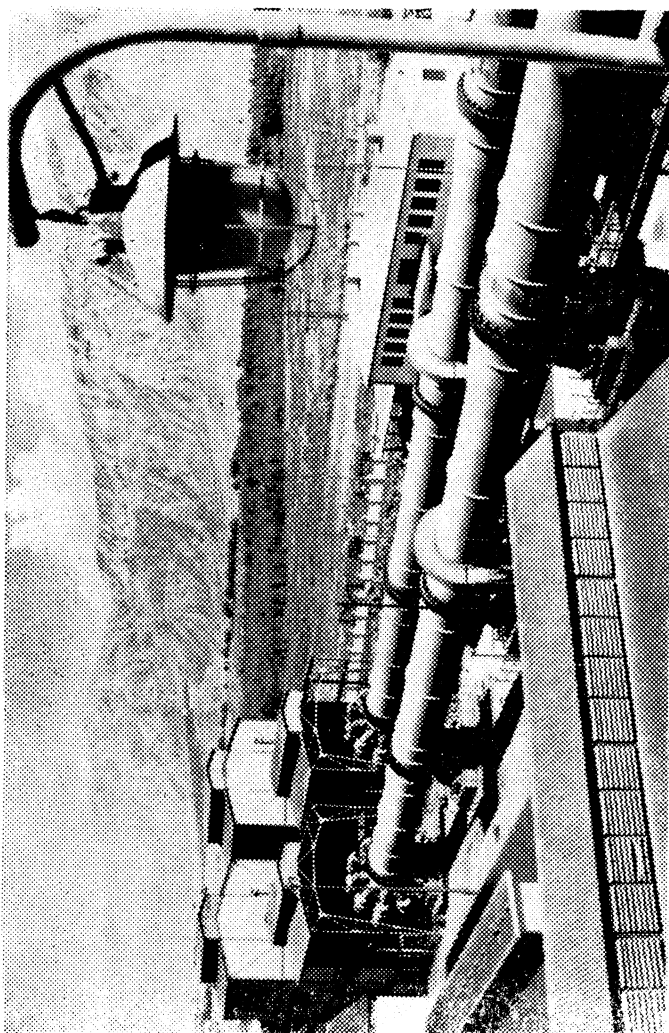
این فابریکه در برج سرطان ۱۳۴۱ به منظور ساختمان منازل رهائشی از تخته های کانکریتی آهندار برای شهر کابل و مواد کانکریتی به شکل پارچه های مکمل و تخته های کانکریتی و همچنین مصالح کانکریتی بشکل جغل برای سرك سازی و غیره به امداد اتحاد شوروی شروع و در سال ۱۳۴۳ تکمیل گردیده به فعالیت تولیدی آغاز کرد که نمونه آن ساختمان یک تعداد زیاد آپاتمان های بزرگ مکروریان در منطقه زنده بانان می باشد.

فابریکه کشمش پاکي :

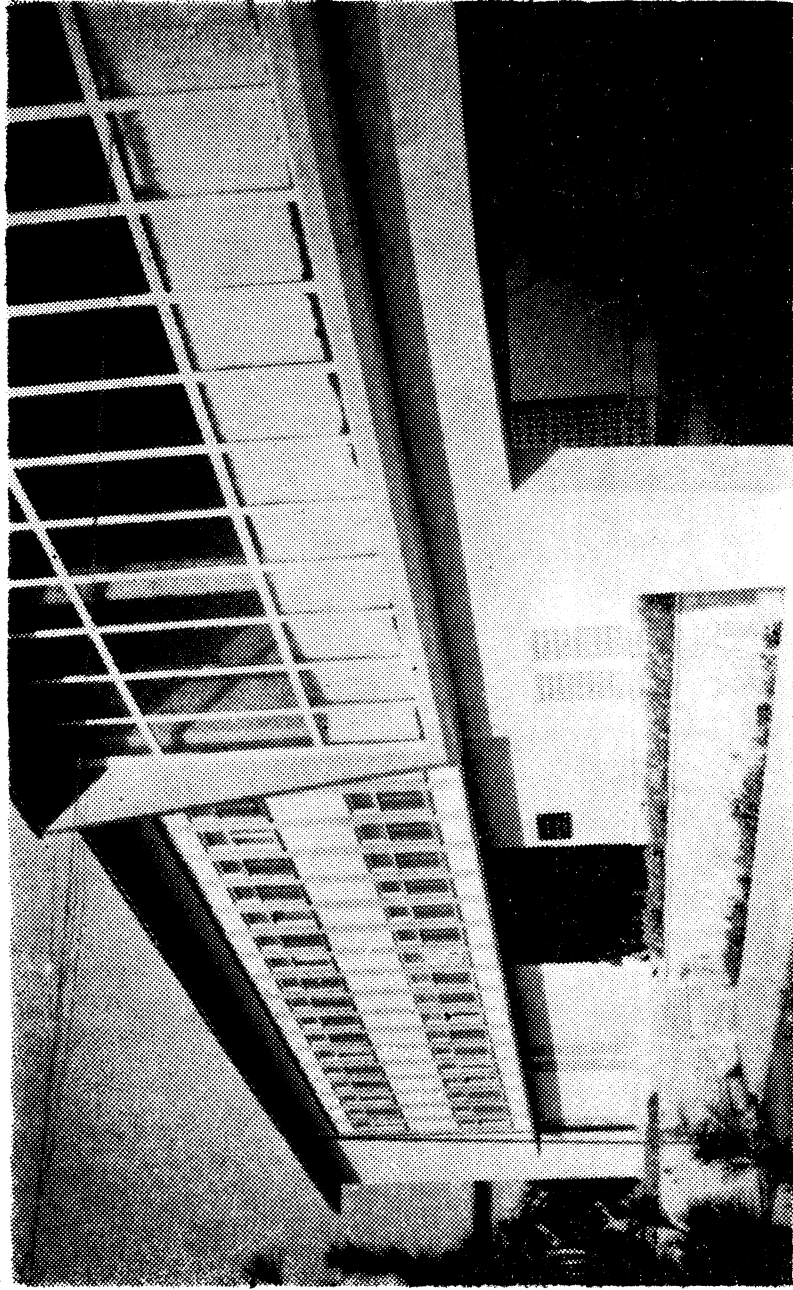
به منظور پاک کردن، باربندی و حفظ میوه های خشک و مخصوصاً کشمش یک دستگاه کشمش پاکي به نام دمیوی د سمون شرکت به سرمایه گذاری داخلی و اشتراک کمپنی اندیمار به ظرفیت (۶) تن در ساعت در اوایل پلان پنجساله دوم شروع و در اواسط سال ۱۳۴۲ تکمیل شد.

منطقه صنعتی کابل :

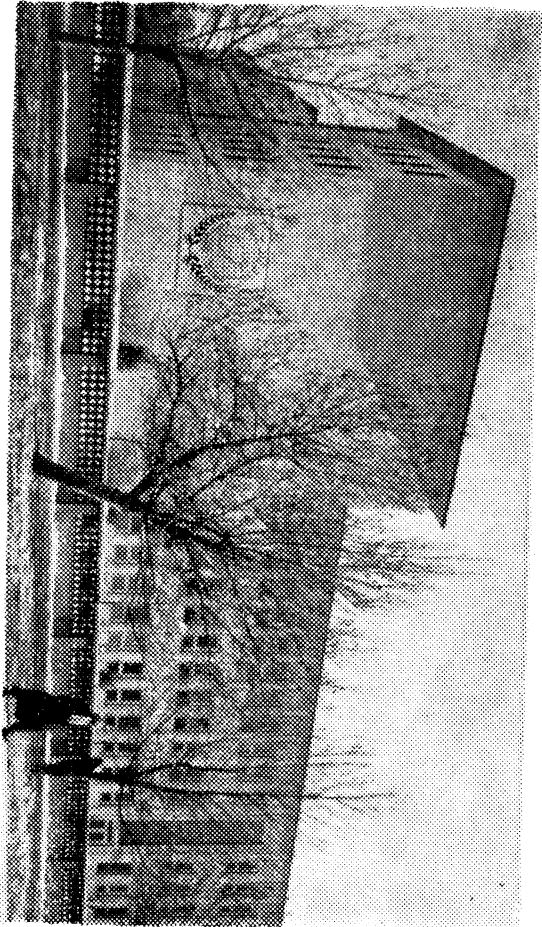
وزارت معادن و صنایع منطقه ای را واقع در پلچرخي برای تمرکز دستگاهای صنعتی تخصیص داد که طبق قرار داد های منعقد شده سروری و پلان سازی آن در جریان پلان دوم تکمیل گردید. اولین فابریکه که در این منطقه احداث گردید مرکز تربیوی فنی می باشد که به امداد حکومت جاپان ساخته شده و هدف آن تربیه یک تعداد پرسونل آزموده افغانی است این مرکز متشکل از سه

فابریکه سمنت بل خموی

عمارت وزارت معادن و صنایع

تعمیر ہو سسٹہ کار تو گراف

قسمت می‌باشد : دستگاه بایسکل سازی که مونتاژ و بسته کاری و تکمیل بایسکل در آن صورت میگیرد ، پلاستیک و شیشه سازی . اکنون دستگاه بایسکل سازی قدرت تکمیل پنجمه عراده بایسل را در يك ماه دارد . در منطقه صنعتی کابل تا کنون چندین فابریکه دیگر تاسیس گردیده است ، این فابریکه ها عبارتند از فابریکه پشمینه بافی کابل که به سرمایه گذاری آلمانها تاسیس گردیده و در سال ۱۳۴۴ به تولید آغاز کرد ، فابریکه نجاری دستگاه ساختمانی افغانی که در اخیر پلان پنجساله اول شروع به کار نمود ، فابریکه کشمش پاکی شرکت سمون وورکشاپ های پل چرخي ، دستگاه اخیر از جمله پروژه های انتقالی پلان اول بوده که ر ساختمانی آن در سال ۱۳۴۰ به همکاری تخنیکي و اقتصادی چکوسلواکی شروع گردید و در سال ۱۳۴۵ مطابق به پلان به پایه تکمیل رسید ، فابریکه بریکت سازی پلخمری به ظرفیت هشت تن بریکت بیضوی در ساعت از ذغال به قیمت ۱۶۶۷۵ دالر در سال ۱۳۴۱ از يك کمپنی فرانسوی خریداری شد که کار ساختمانی و نصب ماشینهای فابریکه مذکور روبه تکمیل بوده در آینده نزدیک آ ماده تولید خواهد شد .

پیش بینی های پلان سوم :

وزارت معادن و صنایع با تجارب حاصله از پلان اول و دوم برای استفاده اعظمی درموارد اولیه و فراهم نمودن زمینه کار و تامین معیشت مردم يك تعداد پروژه های سریع‌الثر صنعتی را در پلان پنجساله سوم پیش بینی نموده و ترتیبی اتخاذ کرده تا اولتر از همه این پروژه ها بصورت همه جانبه از طرف متخصصین بصورت دقیق مطالعه شود و بعد درباره تطبیق آنها اقدامات لازم بعمل آید تا اشتباهات پلان اول و دوم تکرار نگردد .

وزارت زراعت و آبیاری

قبل از حصول استقلال نیز يك سلسله اقدامات مبني بر تقويه وانكشاف زراعت به عمل آمد . مخصوصاً فعاليت‌های دوره امير حبيب‌الله خان از قبيل احداث باغها ، بندها و نهرها در ولايات مختلف کشور قابل تذکر می باشد . بعد از استرداد استقلال برای پیشبرد امور زراعت تدابير اساسی سنجیده شده در عهد سلطنت اعلیحضرت امير امان الله خان برای اولین بار مکتب زراعت تاسیس شد (۱۳۰۳) و زمینه برای تجارب عملی شاگردان با توريد انواع گل ها ، حیوانات ، مرغان خانگی ماشینهای قلیه ، درو ، تخم‌پاشی و گندم پاکي که توسط دست وقوه حیوانات به کار می افتید ، مهیا گردید ، برای تکثیر و ترویج مرغهای خارجی يك ماشین چوپه‌کنشی مورد استفاده قرار گرفت . در قسمت تکثیر و ترویج کرم پیله و تولید ابریشم اقدامات لازم بعمل آمده درین رشته يك تعداد شاگردان برای سه سال از طرف متخصصین ایتالوی تحت تربیه گرفته شدند و مراکز پیله وری تاسیس گردید ۲۳ نفر از متعلمین به منظور تحصیلات عالی اولین بار به خارج اعزام شد و اداره زراعت تحت يك نظم واحد درآمد ، امور زراعت در چوکات يك مدیریت عمومی در وزارت تجارت مبامل گردید اما متأسفانه در اثر اغتشاش شیرازه کار از هم گسیخته همه فعاليت‌ها برکود مواجه شد .

در سال ۱۳۰۹ امور زراعت مورد توجه جدی قرار گرفت چنانچه به منظور حفاظت جنگلات و تکثیر آن مساعی خاص به خرج داده شد و برای آبیاری اراضی بایر اساس بند قرغه پغمان ، بند زنخان غزنی ، بند سرده غزنی ، بند سرخاب و بند خروار لوگر گذاشته شد .

در قسمت غرس اشجار مثمر و غیر مثمر اقدامات لازم صورت گرفته برای اشخاص بی بضاعت يك اندازه املاک مزروعی دولت به قیمت مناسب به فروش رسانیده شد . چنانچه برای این منظور (۱۰۸ و ۱۴۱) تاك و ۸۰۶۴ جریب زمین به اشخاص مستحق در مقابل قیمت داده شد . اساس تربیه ، تکثیر و وقایه حیوانات در مقابل امراض با تهداب گذاری يك تربیه خانه در دامنه علی‌آباد گذاشته شد که در آن يك تعداد گوسفند و اقسام طیور از داخل و خارج جمع‌آوری گردیده تحت نظر متخصصین به تکثیر و ترویج آن اقدام بعمل آمد .

نظر به علاقه اعلیحضرت همایونی به سرسبزی کشور در سال ۱۳۱۵ اولین اعلان پادشاهی راجع به غرس اشجار صادر و روز نهالستانی در سر تا سر مملکت تعطیل عمومی اعلام گردید . امور زراعت نظر به اهمیت و تزاید حجم کار آن در سال ۱۳۱۶ از وزارت تجارت مجزا شده برای آن يك ریاست مستقل تشکیل گردید در نتیجه ساحه فعالیت نیز توسعه یافته برای اصلاح . اراضی بایر ، سر سبز ساختن کشور ، اصلاح و تکثیر جنسهای بهتر حیوانات و حیوانات اقدام مفید به عمل آمد ، در همین سال ریاست زراعت در ولایت قطغن گندم ، جواری ، ماش برنج و اقسام مختلف سبزیجات را بعد از تحقیق و تجربه ترویج داد . در قسمت ذرع پنبه و ترویج بهترین انواع پنبه دانه و تشویق اهالی برای بذر لبلبو اقدامات لازم به عمل آمد ، زمینهای جبه زار و نی‌زار در اثر مساعی مشترک حکومت و مردم مبدل بزمین های زراعتی گردیده در قسمت کشت و ذرع انواع حیوانات مخصوصاً پنبه و لبلبو از آن استفاده بعمل آمد تا احتیاجات کارخانه قند سازی را که بعدتر در بغلان ایجاد میگردد تکافو نماید .

وزارت زراعت و آبیاری

به تعقیب این فعالیت‌ها دامنه تجربه‌گاہا وسعت پیدا کرده در کابل و سایر ولایات مواضع مختلف برای احداث فارمها تخصیص داده شد که در آن اقسام مختلف حیوانات و میوه جات و بنه های زینتی توریید شده بذر گردید که بعد از تحقیقات و تجارب لازم در توزیع جنسهای بهتر و اصلاح شده آن اقدام بعمل آمد برای اخذ معلومات در قسمت جنگلات در سال ۱۳۲۳ جدول هائی قسم نمونه ترتیب و برای خانه پری بولایات ارسال گردید . در سال ۱۳۳۵ دوفتر برای تحصیل در رشته جنگلات به هند فرستاده شد .

در سال ۱۳۳۳ به احداث جنگلات مصنوعی در بعضی ولایات اقدام کردید و نهالهای جنگلی که از داخل و خارج تهیه گردیده بود در فارمها و قوریه ها غرس شد ، شعبه مجادله ملخ از ابتدا در چوکات مدیریت زراعت تشکیل گردیده بود . در سال ۱۳۱۵ کلینیک حیوانی تاسیس شده به تداوی مواشی و طیور اقدام کرد .

کمک‌های مؤسسه غذا و وزارت جهانی در مورد ارسال متخصصین و اکسین سازی حیوانی و همچنین تجهیز لابراتوار با سامان و لوازم عصری شروع گردید ریاست زراعت به توریید سامان و لوازم و اکسین سازی اقدام نموده به تربیه پوسونل فنی درین رشته توجه کرد ، متخصصین داخلی و معاونین و ترنری به همکاری متخصصین مؤسسه غذا و زراعت جهانی در پیشبرد امور و اکسین سازی و مجادله علیه امراض حیوانی فعالیت نمودند . اکنون در لابراتوار های و اکسین سازی انواع و اکسینهای مورد ضرورت تهیه و در مرکز و ولایات توسط مامورین فنی مجادله به حیوانات تطبیق میشود .

در سال ۱۳۲۸ شرکت پیله‌وری بغلان تاسیس و شانزده شاکرد تحت تربیه

متخصصین جاپانی و بعداً چینیائی قرار گرفت .

در سال ۱۳۳۰ زنبور داری برای بار اول مورد توجه قرار گرفت برای تحقیق و تکثیر آن یک تعداد فامیل زنبور های خارجی توریید گردید .

در قسمت آبیاری بندهائیکه در عهد اعلیحضرت محمد نادر شاه بنیان گذاشته شده بود تکمیل گردید . به انسداد کوره نادعلی و اصلاح آبروهای عمومی شیله چرخ پرداخته شد . به این ترتیب تقریباً ۵۰۰۰۰۰۰ جریب زمین از خساره مصون گردید و برای از بین بردن باطلاق های غوری و بغلان اقدامات صورت گرفت که در نتیجه حفر زارها باعث کاستن از منابع ملاریائی نیز گردید .

در سالهای ۵۲ و ۲۶ پخته کاری دهنه‌ها و توسعه نهر جدید اجمیز از حصه

تورانی تا تپه حسن تال بغلان صورت گرفت .

در سال ۱۳۲۴ حکومت با کمپنی موريسمن کنود سن امریکائی در بازه ساختمان

های بزرگ آبیاری و راهها قرار دادی عقد نمود که در اثر آن پلان و نقشه های بند خرواز ، نهر بغرا و بند سراج و مطالعات ابتدائی بند سروبی ، درونته و پر وژه آبیاری قریب شهر جلال آباد بعمل آمد .

بین سالهای ۲۸ و ۳۲ بند آبگردان بغرا در گرشک بالای دریای هلمند ، نهر بغرا بطول ۷۰ کیلو متر به ظرفیت اعظمی ۲۸۰۰ مکعب فف فی ثانیه ، بند ذخیره کچکی بالای دریای هلمند با ظرفیت ۱۶۵۰۰۰۰۰۰ ایکر فف به منظور آبیاری ، دفع سیلاب و تولید برق اعمار گردید ، بند ارغنداب برای تنظیم و کنترل دریای ارغنداب و آبیاری اراضی جدید اعمار شد ، انهار چنعان و کمارق ، اخته چی ، گوهرگان ، جوی نو وارچی سروی و تحت سبناختمان گرفته شد . سروی و پروژه سازی بالای اراضی نادعلی ، مارجه ، شمالان و ساحه علیای دریای هلمند تکمیل گردید .

ساختمان نهر شمالان بطول ۶۵ کیلومتر ، بند آبگردان درویشان ، انکشاف

آبیاری ساحة نادعلی ومارجه ، ساختمان سربند نهر شاهي بالای دریای ارغندا ب و نهر ظاهرشاهی برای آبیاری اراضی ارغنداب و ترنك تا سال ۳۵ ادامه یافت .

فعالیت های وزارت زراعت طی دو پلان پنجساله :

برای پیشبرد امور پروژه ها و پروگرامهای مورد نظر يك سلسله تعدیلات در وزارت زراعت بوجود آمد و با ایجاد شعب جدید در انكشاف زراعت اقدامات مفیدی صورت گرفت .

تربیه پوسونل فنی :

برای رفع احتیاج مبرم وشدید به پرسونل فنی یكتعداد مكاتب فنی و مسلکی تاسیس گردید كه درآن رشته های مربوطه به وتر نری و مالداري ، احصائیةزراعتی تربیه زنبور ، تربیه مرغان خانگی ، سبزیجات و میوه جات و آبیاری تدریس شد تعداد مشمولین این کورسها از بیست و هفت نفر در سال اول پلان پنجساله ۱ ول به ۷۰۰ نفر در اخیر پلان پنجساله دوم رسید و شاگردانیکه به خارج فرستاده شدند از ۲۶ نفر در سال اول به ۱۳۰ نفر در اخیر پلان دوم ارتقاء یافت ، برای بلند بردن سویه علمی و حل پرو بلم های زراعتی در مناطق مختلفه سیمینار های زراعتی به اشتراك مدیران و لایات انعقاد یافت .

كمك و رهنمائی به زارعین :

هدف عمده این پروگرام به كار انداختن طرق بهتر و عملی زراعت و قبول آن از طرف زارعین بود كه بایست از راه تشویق به زارعین و تدریس صورت میگرفت و در نتیجه در محصول فی واحد زمین و فی رأس حیوان تزیادی رونما میگردد . برای عملی ساختن این مفكوره شعبه تعمیم و ترویج زراعتی در سال سوم پلان اول بمیان آمد . در سال اخیر پلان دوم مقدار (۱۰ر۰۰۰) سیر گندم اصلاح شده به زار عین مناطق مختلف كشور توزیع گردید . مقدار (۲۸ر۸۴۰) تن كود كیمیاوی در طول پلان به زارعین مناطق پخته كاری در مقابل قیمت داده شد . به منظور تهیه كریدتهای زراعتی برای زارعین كشور از طریق بانك زراعتی اقدامات لازم صورت گرفت تا سامان زراعتی و كود كیمیاوی به اقساط معین و مناسب به دسترس دهاقین قرار گیرد . مجموعا به تعداد (۴۰۰) تراكتور و (۲۵۰) واٹر پمپ و يك تعداد ماشین كوچك زراعتی تحت شرائط مناسب به زارعین توزیع گردید . برای تشویق دهاقین در امور زراعتی يك مشت پول در طول پلانهای پنجساله اول و دوم بروز دهقان به انواع دهاقین ورزیده اعطاء گردید .

برای یافتن تخمهای اصلاح شده حبوبات و سبزیجات و انتخاب نسل بهتر حیوانات و طیور تحقیقات و تجارب بالای انواع مختلف حبوبات و نژاد های حیوانات اهلی و طیور صورت گرفت چنانچه (۶۰۰) نوع گندم (۱۰) نوع جوازی و (۶۰) نوع برنج (۲۰۰) نوع سبزیجات و چند جنس پیله و زنبور عسل تحت مطالعه قرار داده شد . از آنجمله انواع واجناس بهتر كه با شرایط محیطی موافقت داشته در برابر امراض مقاوم بودند انتخاب گردید و برای تكثیر و ترویج توزیع شد . به تعداد (۱۴ر۴۰۰ر۰۰۰) نهالی و پیشتر از يكصد سیر تخم سبزیجات مختلف اصلاح شده به دهاقین توزیع گردید . در حدود (۱۴۳ز۷۳۳) درخت مشمر و تاك در مقابل امراض گوناگون دواپاشی گردید و ۸۰۰ر ۷۱۲ هكتار زمین زراعتی علیه حشرات مضره ، ملخ و امراض نباتی دواپاشی شد . بیش از ۱۸۱ر۱۰۶ سیر گندم تداوی بذری گردیده بالای ۴۸ر۷۶۴ متر مكعب ساحة مجادله صورت گرفت . در طول پلانهای اول و دوم

مراکز حفاظت نباتات در بغلان، هرات، قندهار، بلخ و ننگرهار افتتاح شد، درمجادله علیه ملخ دستگاہای مخابره بی سیم و سایل حمل و نقل و ادویه تهیه گردید.

در طول دو پلان به تعداد ۴۳۰ ر ۱۱۲ جعبه ۱۲ گرامه تخم پیله و بیشتر از ۶۰۰ سیر غوزه انکشافی و یکصد سیر غوزه غیر انکشافی تولید و به مردم توزیع گردید.

در طول دو پلان برای تکثیر و توزیع مرغهای اصلاح شده اقدامات لازم صورت گرفت که در اثر آن بیش از ۱۴۰۰۰ جوجه مرغ و مرغ آبی و درجریان پلان دوم سالانه از ۲۵-۳۰ هزار تخم برای جوجه کشی در مقابل قیمت بمردم توزیع گردید یک دستگاہ جوجه کشی مرغ به ظرفیت ۴۰۰۰۰ تخم به کار انداخته شد.

در ظرف پلانهای اول و دوم ۳۵-۴۵ کلینیک در ولایات قندهار، هرات، بلخ ننگرهار، بغلان، فاریاب پکتیا، جوزجان، کندز، لغمان، نیمروز، سمنگان غزنی، کاپیسا، بدخشان و فراه تاسیس گردید و بیش از ۱۷۸۰۰۰۰ د و ز از انواع واکسین های حیوانی در لابراتوار های مرکزی استحصال و در مرکز ولایات در امور مجادلوئی امراض حیوانی از آن استفاده شد. در حدود بیست و چهار ملیون حیوان توسط مامورین مربوطه واکسینا سیون، معاینه و تداوی گردید. در حدود ۳۵۰۰۰۰ حیوان القاح مصنوعی شد و یکتعداد کوساله اصلاح شده به مردم توزیع گردید.

برای اصلاح و تکثیر نسلهای بهتر گوسفند از نگاه پوست پشم و گوشت فارمهای تحقیقاتی و تکثیری در چمتله، پوزه ایشان، کوکران و مرغاب تاسیس گردید.

یک تعداد از گاو های نسلی در فارمهای مربوط تحت تربیه قرار گرفت و در جریان پلانهای اول و دوم بیش از ۴۹۰۰۰ لیتر شیر و ۵۰۰ کیلو مسکه از گاوهای تحقیقاتی به صورت تولیدات فرعی استحصال گردید.

درجریان پلان دوم در قسمت زنبور های داخلی و خارجی یک سلسله تحقیقات صورت گرفت که در اثر آن نسلهای ایطالوی و قفقازی از نگاه حاصلات و انطباق با شرایط محیطی نتیجه بهتر بار آورده در اخیر پلان تعداد زنبورهای موجوده ۲۴۰ فامیل بوده و یک تعداد از فامیل های زنبور های مذکور در کابل، ننگرهار و پکتیا برای تکثیر و بهره برداری به مردم توزیع گردید و از امور آن توسط مامورین زنبور داری و زارت زراعت کنترول و مراقبت بعمل آمد.

پروگرام تربیه و تکثیر ماهی:

این پروگرام درجریان پلان دوم شروع شده برای تربیه و تکثیر ماهی تخم ۴۱۵ ملیون ماهی خالدار و شیر ماهی از خازج وارد و در قرغه و درونته تکثیر گردید و یک تعداد ماهی از قرغه و درونته به بند سرده، دریا های سالنگ و پنجشیر برای تکثیر انتقال داده شد.

در ظرف ده سال در حدود ۳۰۰ کیلو کرام تخمهای مختلف در فارمها و قوریه ها بذر و ۱۰ ملیون نهال و یازده ملیون قلمه از درختان متنوع غرس ۹۰۰ ر ۱۸ درخت پیوند و بیش از دو ملیون دزخت مثمر و غیر مثمر بمردم و موسسات توزیع گردید. جنگلات وزیر و پکتیا قروغ و کروکی آن صورت گرفت، قوریه های بغمان و کابل، فارمهای سرو وارچه، شیشم باغ ننگرهار و قوریه گردیز احداث گردید پروژه انکشاف وادی ننگرهار که برای آبیاری یک ساحه ۳۱-۴۵ هزار هکتار زمین و تولید ۰۰۰ ر ۱۵۰ کیلووات برق زویدست گرفته شده بود در سال ۱۳۳۵ سر و ی گردید و در سال ۱۳۳۹ کار ساختمان آن شروع شد.

درختم پلان دوم کارهای ساختمانی تا سیسات اساسی از قبیل بند آبگردان به ارتفاع ۲۲ متر با پرچاوه های مربوط، تونل خروج آب برای فابریکه برق آبی و کانال، اصل ساختمان فابریکه برق آبی به ظرفیت ۵۰۰ ر ۱۱ کلیوات و فابریکه برق دیزلی ۲۴۰۰ کلیوات و سرک کابل-جلال آباد به شمول تونل ۲۶۸ متره آن در دروننه بطول ۵ کیلو متر اجرا گردید و همچنین اعمار تا سیسات تولیدی از قبیل فابریکه نجاری و کانکریت ریزی، داشمهای خشت و چونه واحداث کانال عمومی بطول ۷۰ کیلو متر و ظرفیت ۵۰ متر مکعب آب فی ثانیه با تونلهای مربوط به طول ۸۸ کیلو متر و شبکه توزیع آب در ۳۰ جوی و سایر تا سیسات آبی و هیدرو تخیلی که برای آبیاری ۵۰۰ ر ۲۰ هکتار زمین آب تهیه می نماید و تاسیس دو مرکز واتر پمپ و شبکه آبیاری ۲۲۵۰ هکتار زمین در ساحه غربی عملی گردید، کارهای آبادی و آبیاری (۶۱۸۹) هکتار زمین داخل فارمها و خارج ان و ساختمان عمارات رهایش در فارم نمبر (۳) ۷۰ فیصد تکمیل گردید.

از پروژه های بزرگ آبیاری بند قرغه به پایه تکمیل رسیده که بر علا و ه آبیاری اراضی زراعتی که قبلا زیر آب آن بود اراضی جدیدی به شمول بادام باغ و باغ بالا و غیره نیز از آن سیراب شد. امور ساختمانی بند سرده غزنی جریان دارد و امید است در آینده قریب تکمیل شود.

در دوران پلان اول و دوم پروژه های کوچک آبیاری يك سلسله اقدامات صورت گرفته برای بهبود وضع انهار و سیستم های آبیاری کوشش بعمل آمد.

کوپراتیف های زراعتی :

در اثر رهنمائی وزارت زراعت و آبیاری ۱۳ کوپراتیف قره قل در صفحات شمال تاسیس گردید که سرمایه دورانی آن ۶۳۰۹۶۲۶۹۶ - افغانی است و تعداد اعضای آن به ۵۵۶ نفر میرسد. در ظرف سه سال اخیر پلان دوم ۱۶۲ ر ۵۹۳ پیوست قره قل توسط کوپراتیفهای فوق الذکر جمع آوری و به خارج صادر شد.

سروی آب و خاک :

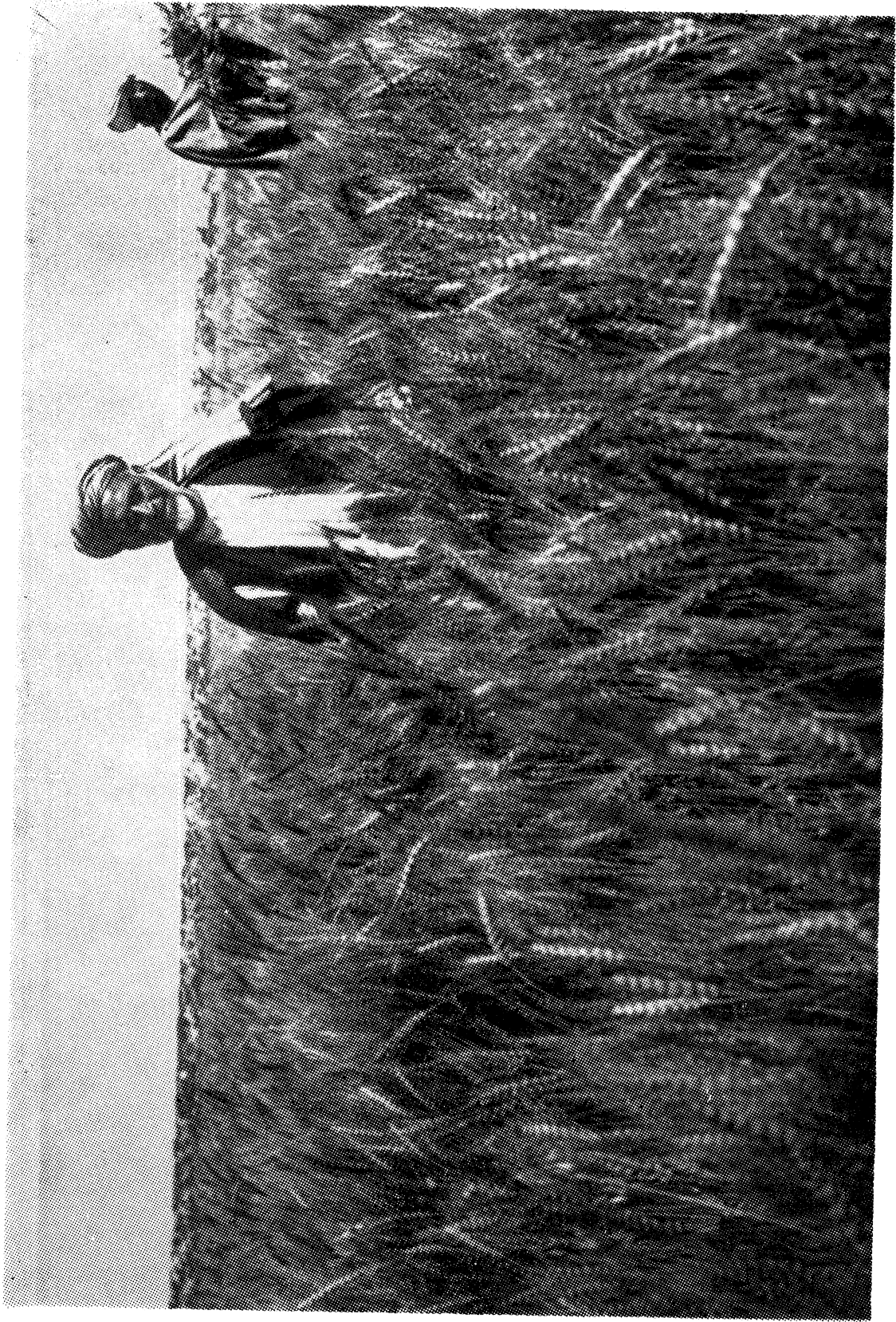
ریاست سروی آب و خاک از بدو تاسیس پروژه سروی منابع آب و خاک رازوی دست گرفت. این پروژه در سال ۱۳۳۹ شروع شد که سروی بعضی پروژه ها تکمیل و بعضا در جریان است که شرح مختصر آن ارائه میگردد.

پروژه های تکمیل شده :

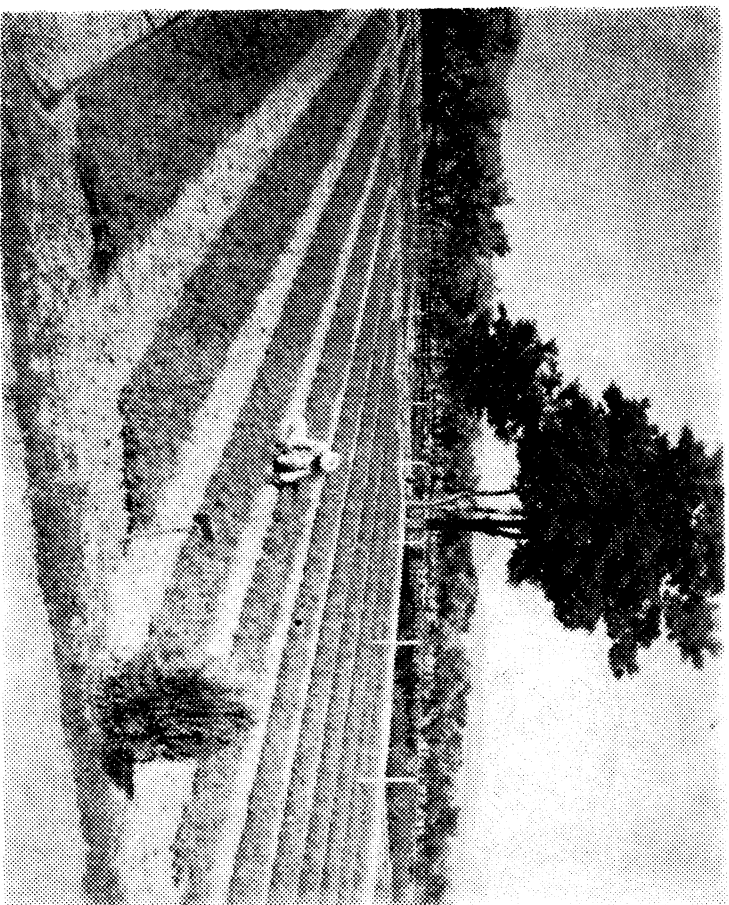
۱ - منابع آب و خاک وادی های کابل، غزنی، کنواز، فراه و ادرسکن و هریرود تحت مطالعه قرار داده شد و مطالعات و تحقیقات هیدرو لوجی خاک شناسی توپوگرافی و آبیاری صورت گرفت و دریاها، آبهای تحت الارضی، بندها و خاک وادی های متذکره مطالعه شد.

۲ دریاها، بندها، خاک و وضع زراعت و وضع اجتماعی از نظر زراعت در ولایات شمال مورد مطالعه قرار گرفت و وادی های دریا های خلم، سرپل، قیصار و کوکچه به صورت مقدماتی مطالعه گردیده پلان عمومی و توسعهی آن ترتیب شد.

۳ - سروی مفصل و پروژه ساحه وادی دریای کوکچه از نظر توسعه زراعت و انرژی برق مطالعه گردید و برای توسعه زراعتی منطقه که اساساً مشتمل است بر احداث بند آبگردان، کانال و شبکه آبیاری و زاکشی به طرف راست دریا ی کوکچه، تولید انرژی برق، مطالعات مکمل پروژه سازی و تهیه نقشه های کار اقدام بعمل آمد.

منظره از تکثیر گندم اصلاح شده در گرشک

قوریة پغمان که برای سرسبزی منطقه مرکزی کشور زبال تریه میکند

۴ - سروی مقدماتی ساحة كندز و خان آباد از نظر منابع آب و خاك و امكانات تو سعه زراعتي و سروی آبياري وادي هاي كابل و هريرودتكميل گرديده .

۵ - پروژه تحقیقات آبهای تحت الارضی به منظور بدست آوردن معلومات راجع بوضع وامكان استفاده از آبهای تحت الارضی . پروژه مذکور تحت اجرا گرفته شده ساحة مطالعه آن عبارت از منطقه بين كابل و چهاريكار و منطقه مقر و كتوازميباشد .

سروى هايد رالوجى :

به منظور تهیه معلومات لازم در باره منابع آبی کشور و همچنین بدست آوردن معلومات برای احداث پروژه های مربوط به توسعه منابع آبی سیستم های رودخانه ها تحت مطالعه قرار گرفته برای دریافت اینگونه معلومات مراکزها يدرو متری (اندازه گیری آب) احداث گردید که پروگرام تکمیل شبکه مراکز فوق تحت اجرا می باشد در مطالعات مذکور معلومات را جمع به جریان آب ، حجم آب ، مقدار رسوبات و همچنین مشخصات کیمیای آب بدست آمده به صورت منظم ترتیب و مورد استفاده قرار میگیرد .

پروژه پنج و آمو :

دریاهای پنج و آمو از منابع سرشار آب و انرژی میباشد ، حجم فراوان آب موجودیت مواضع بند ها و شرایط طبیعی دیگر ، امکانات استفاده برای آبیاری ساحات و سیع و تولید میلونها کلیوات برق را دارد ، علاوه احداث ساختمان هائی بالای این دریا باعث تنظیم جریان آب گردیده امکانات کشتی رانی را مهیا و از تخریبات جلوگیری می نماید ، پروژه مذکور در سال ۱۳۴۴ شروع گردیده امور سروی آن که مشتمل بر موضوعات تحقیقاتی توپوگرافی جیالوجی ، انجنیری جیو فیزیکی ، مطالعات هايد رالوجيك و ساين ميک می باشد به پایه تکمیل رسیده است .
اجراآتیکه در یکسال و چند ماه پلان پنجساله سوم انكشافی زراعت و آبياري بعمل آمده حسب آتی مختصراً توضیح میگردد .

پروژه گندم :

توزیع کود کیمیای در ولایات مختلف
تهیه و توزیع تخم اصلاح شده
۲۱۹۴ر۸۲۵ سیر
» ۵۰۱۴۹۵

پروژه پخته :

توزیع ۴۲۶ سیر پنبه دانه اصلاح شده در ولایت هرات و بندر (۳۸۰) جریب زمین پخته اصلاح شده نوع (۱۰۸) برای تکثیر در ولایت هرات .

پروژه لبلبو :

تحقیق بالای (۹) نوع تخم اصلاح شده در فارم پوزة ایشان ، انتخاب (۵) نوع بهتر لبلبو برای تکثیر که حاصل فی جریب آن به (۸۰۰ر۶۱) کیلوگرام و مقدار شکر آن به ۶۲۱ ۲ گرام میرسد و تطبیق ۷۵ قطعه نمایشی بندر لبلبو و استعمال کود کیمیای در ولایت بغلان .

پروژه اصلاح و تکثیر سبزیجات و میوه جات

توزیع ۴۳۷۹۰ نهال مثمر .
توزیع ۲۰۰ ۵۴۸ نهال سبزیجات مختلف در ولایات کابل ، میدان ، کاپیسا
بامیان و لوگر .

توزیع ۱۴۴ سیر تخم انواع مختلف سبزیجات اصلاح شده در ولایات بلخ ، کندز ، تخار ، بدخشان ، سمنگان ، لوگر ، بامیان ، میدان کابل و کاپیسا .
 بذر ۵۹ سیر خسته میوه‌جات مختلف برای احداث قوریه .
 توزیع ۳۶ سیر تخم درختان مثمر بولایات کندوز ، بلخ و ننگرهار .
 تطبیق کود کیمیای بر ۱۲۰ قطعه نمایشی در پروان و میرپچه کوت و در ۱۳۳ قطعه نمایشی کچالو در ولایات غزنی ، میدان ، لوگر ، کندهار بامیان و کاپیسا تحقیقات بالای بیشتر از ۲۰۰ نوع سبزیجات مختلف :

پروژه سروی جنگلات و تربیه پرسونل :

مطالعات ابتدائی روی نقشه های توپوگرافیک به مقیاس ۱ بر ۵۰۰۰۰ و عکسهای هوائی به مقیاس ۱ بر ۳۰۰۰۰ و مطالعه دقیق عکسهای هوائی به منظور تعیین ساحة جنگلات کنرها .

عکس برداری و علامه گذاری روی نقشه و تعیین سه منطقه برای پروژه از هوا .

پروژه پسته وزیتون :

توزیع ۶۵۸۰۰ قلمه زیتون اصلاح شده به وادی ننگرهار ، جمع آوری ۴۲۰ کیلو گرام میوه زیتون اصلاح شده و تعیین فیصدی روغن آن .
 بذر تخم زیتون به اندازه ۲۸۰ کیلو گرام برای پیوند .
 غوس ۱۸۰۰ اصله زیتون پیوندی .

پسته :

بذر ۹۱۰ کیلو گرام تخم در ساحة پروژه بادغیس .
 تهیه سامان برای یکصد هزار جریب زمین .
 احداث قوریه پسته در ساحة (۶۰) جریب زمین .
 انتخاب ساحة یکصد هزار جریب زمین و قروغ آن .

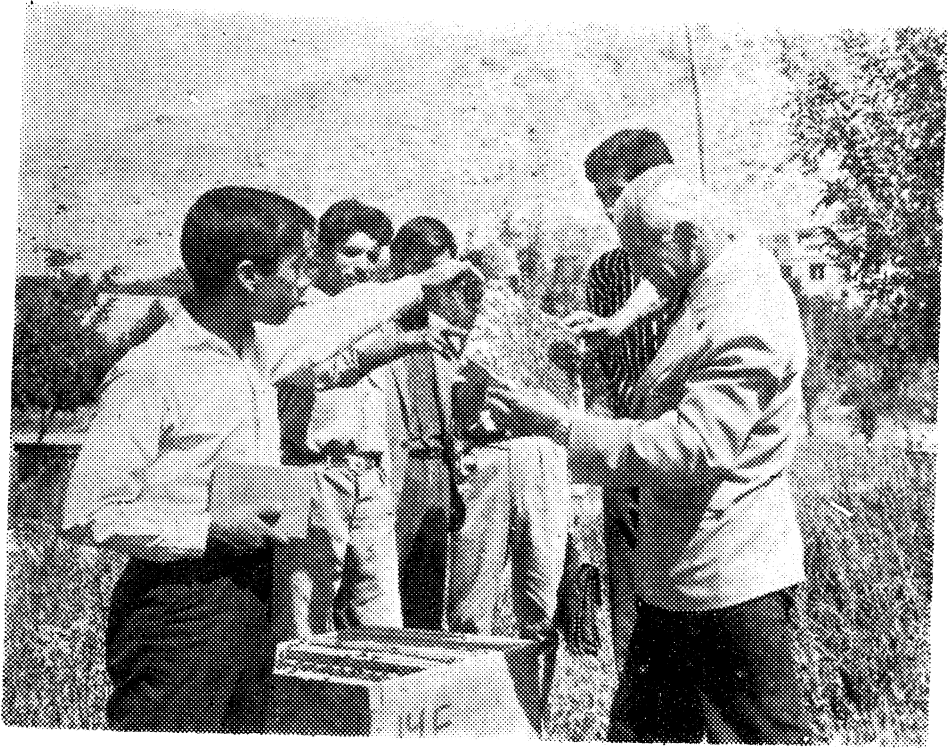
پروژه جنگلات مصنوعی :

آماده ساختن زمین قوریه برای بذر تخمینا نه در ۷۶ جریب زمین در ولایات کابل و ننگرهار .
 جمع آوری ۲۰۰۰ کیلو گرام تخمینا مختلف جنگلی .
 غرس ۶۶۰ ۲۸۴۴ نهال و قلمه در ولایات کابل ، پکتیا ، ننگرهار و بغلان تاسیس و تکمیل مراکز تجربوی علفچر در ولایات کندهار ، فراه و بادغیس در ساحة (۱۵۰۰) جریب زمین .

بذر تخم علوفه خار جی برای تکثیر در ساحة (۵۰) جریب زمین .
 جمع آوری مقدار ۱۵۰۰ کیلو گرام تخم سکساول از مربوطات ولایت بلخ و بذر آن در ساحة ۳۰۰۰ جریب زمین در ولایت مذکور .

پروژه اصلاح گوسفند :

یک هزار راس بره قره قل و گوسفند پشمی در ولایات بغلان و جوزجان و مرغاب تولید و مقدار ۴۰۶۳ کیلو پشم از آن بدست آمد ۲۷۰ قچ اصل در جهاولی در ولایت بغلان به مالداران توزیع گردید .

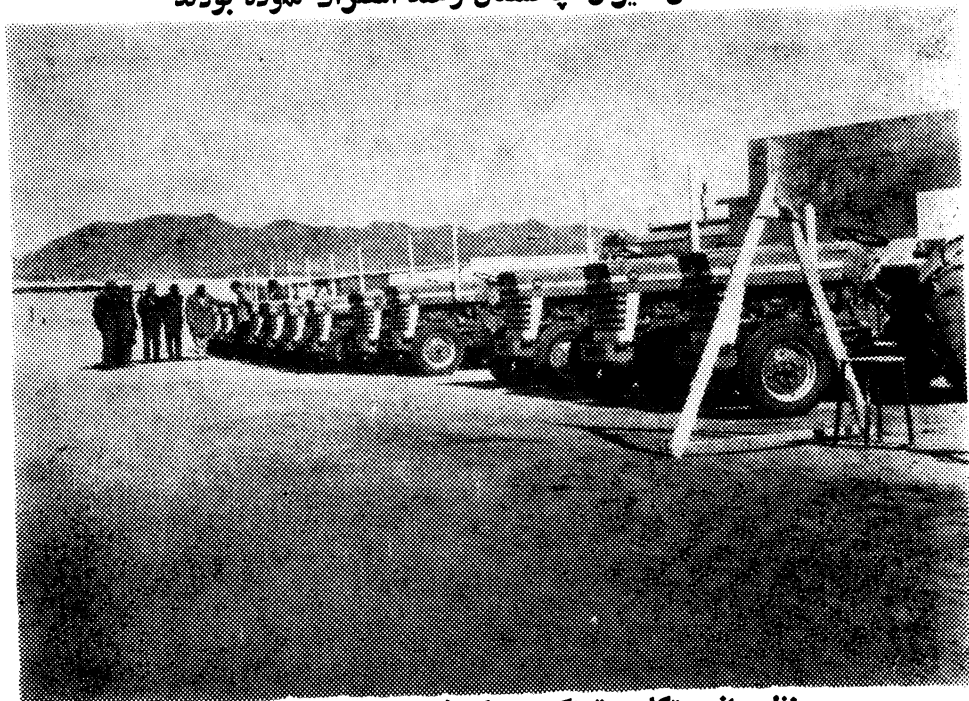
زنبور عسل اصلاح شده

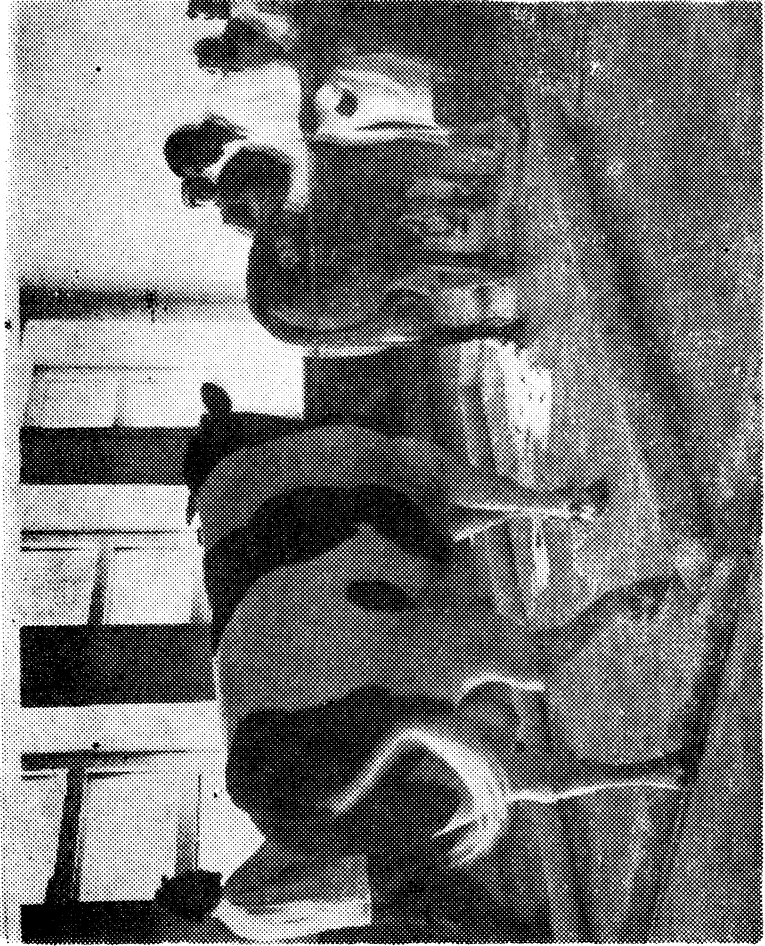
مرغهای اصلاح شده که تخم زیادتر و بهتر تولید و زودتر نمو میکنند

چارمین کنفرانس بین‌المللی منطقوی ملخ در حوزة جنوب غرب آسیا که در آن نمایندگان افغانستان، ایران، پاکستان و هند اشتراک نموده بودند

منظره از بستکاری تراکتور های فرسن در قندهار

القاح مصنوعي حيوانات

پروژه حمایت حیوانات :

در طول سال ۴۶ - ۱۰۲۵۰ حیوان از نسلهای خارجی از قبیل برون سویس فریز و جرسی در ولایات کابل ، ننگرهار ، پکتیا ، بغلان کندوز ، بلخ ، فاریاب و هرات القاح مصنوعی گردید .

پروژه زنبور داری :

۳۴۸ فامیل و ۱۰۰ گروه زنبور عسل از جنس ایتالوی تکثیر و ۳۱۰ فامیل به اهالی فروخته شد و ۱۳۱۷ سیر عسل و ۵ سیر موم استحصال گردید . علاوه بر مراکز زنبور داری سابق سیزده مرکز جدید در ولایات ننگرهار ، کاپیسا و قندهار تاسیس گردید .

پروژه لبنیات :

امور ساختمانی یک دستگاه لبنیات به ظرفیت روزانه (۳۰۰۰) لیتر شیرتکمیل گردید .

پروژه مرغ داری :

۴۶۰ مرغ و مرغ آبی و ۹۸۳۴۷ تخم مرغ و مرغ آبی تولید گردید .

پروژه گاوهای شیری

۶۰ گوساله دورگ وخالص از نسلهای وطنی (قندهاری و کنری) نسل های خارجی سویس و فریز بدست آمده ۱۵۶۰۰۰۰ پاوس شیر و ۸۷۲۰ پاوسسکه استحصال گردید .

پروژه پيله وری :

۱۶۱۴۹ جعبه دوازده گرامه تخم تجارتي استحصال وازآن جمله ۱۵،۰۰۰ جعبه به پيله واران ولایت هرات توزیع گردیده و ۳۴۵۰ جعبه تخم مادری استحصال شده در مراکز مربوطه تحت عملیات تخم گذاری قرار داده شده است ، هکذا ۴۲۸ سیر غوزه انکشافی و غیر انکشافی حاصل شده و به تعداد ۴۸۰۰۰ نهال توت غرس و ۶۵۰۰۰ نهال توت برای تغذیه کرم ها شاخه بری و پیوند شده است .

پروژه مکتب و ترنری :

ازین موسسه ۱۸۵ نفر در شقوق و ترنری ، آبیاری ، احصائیه ، جنگلات ، میوه جات و سبزیجات فارغ التحصیل و در شعبات مختلف وزارت شامل وظیفه گردیده .

پروژه احصائیه :

امور سروی مقدماتی ۲۸ ولایت تکمیل گردیده و معلومات حاصله تحت پروسس قرار دارد . نفوس زراعتی ، تعداد مالداران ، ساحة تحت کشت بتفریق آبی و للمی ، تعداد مواشی و طیور پنج ولایت توحید و انسجام یافته است پروگرام سروی اجتماعی و اقتصادی وادی هریرود تکمیل گردیده پروگرام سروی اقتصادی کابل علیا جریان دارد .

پروژه انکشاف وادی ننگهار :

کار ۴۷۷۹۳۳ متر مکعب امور ساختمانی از قبیل کندن ، برمه کاری ، جفلو جفله اندازی ، فرش سنگی سنگ کاری با مخلوط سمنت ، کانکریت آهنگدار - خشت کاری ، بریدن زمین ، پاک کردن و جمع آوری سنگ روی زمین با مخلوط و آوردن خاک تکمیل گردیده .

مستعد ساختن زمین و زرع آن :

زرع انواع محصولات زراعتی در ساحه ۲۰۲۱۵ جریب زمین از قبیل گندم لرما هو ، احداث باغمالته و زیتون و زرع مشنگ و نیشکر ، شبدر ، رشقه وغرس نهالهای مثمر و غیر مثمر .

حیوانداری :

در قسمت حیوانداری ۳۱۰ گاو شیری ، کوساله و نرگاو نسلی و ۲۲۶۰۰ مرغ نیوهمشایر ، لگهارن و فیل مرغ تربیه شده .

لابراتوار اگروشیمی :

در لابراتوار اگروشیمی ۳۷۰۰ تجزیه خاک زراعتی از مناطق مختلفه کشنوربعمل آمده ، تجزیه و تحلیل و صدور سر تفکیت تمام صادرات هنگ و زیره صورت گرفته است .

پروژه ماشین آلات :

توزیع ۵۶ پایه پولی کلتور نمونه فرانسه که در فابریکه جنگلک ساخته شده به دهاقین برای مطالعات بیشتر و میکانیزه ساختن زراعت در صفحات شمال و پنجاه پولی کلتور دیگر در فابریکه جنگلک فرمایش داده شده ،

پروژه آبیاری :

یک هیئات انجنیران آبیاری برای بازدید از جریان کار جوی نو وانجیل و سروی نهر گلوی اشتر به ولایت هرات اعزام گردید .

سروی گلوی اشتر تکمیل و کار ساختمان آن در موقع لازم اجرا خواهد شد . دو بند تقسیم آبه در دره فراه که قبلا مطالعه و دیزاین گردیده بود توسط هیئت انجنیری ساختمانی تحت کار گرفته شده و کار ساختمانی آن تکمیل گردید . بند تقسیم آبه آلتی بولک که در اثر در خواست مردم و تقاضای ولایت فاریاب اعمار خواهد شد سروی نقشه و دیزاین گردیده و کار ساختمانی آن شروع شده .

سر بند پرچاوه و سد آب طرف چپ دریای آمو در پروژه شاروان که بیش از ۲۰۰۰ جریب زمین را آبیاری مینماید سروی و دیزاین شده و به صورت پخته اعمار گردیده . بند آبگردان پروژه کلیه گی ولایت بغلان بالای دزینای گسند و ز پخته کاری ، یکحصه کانال عمومی پرکاری و پرس بند خاکی آن تکمیل گردیده که پس از مکمل شدن کانال در حدود ۵۰۰ جریب زمین جدید را آبیاری میکند .

جویهای فرعی و پخته کاری دهنه های نهر خواجه در کاپیسا که علاوه بر زمین های موجوده یک ساحه ۶۰۰ جریب زمین جدید را آبیاری مینماید تکمیل شده است .

سریند نهر خرم که يك ساحهٔ تقريباً ۲۰۰۰۰ جریب زمین را آبیاری مینماید تکمیل شده است .

امور توپوگرافی پروژهٔ آبیاری پروان از شروع سر بند تا اخیر کمال به سیکل ۱ بر ۱۰۰۰ و ۱ بر ۲۰۰۰ تکمیل شده توپوگرافی سیفرن غور بند و سیفون پنجشیر و سالنک و بعضی ساختمانهای مهم دیگر از قبیل دستگاه برق و مرکز واتر پمپ انجام یافته .

کانال عمومی به طول ۲۵ کیلومتر ، کانال شرقی بطول ۱۹ کیلو متر و کانال جنوبی به طول ۲۱ کیلومتر تکمیل شده است .

برمه کاری بالای تمهداب ساختمانها و کانالها در ۲۵ نقطهٔ عملی گردیده . سر بند ۶ نقطه به عمق حد اقل ۵۰ متر تکمیل شده ۵ نقطه در سیفون سالنک ، پنج نقطه در سیفون غور بند ۹ نقطه در خط سمیر کانال برمه کاری شده و ۸۰ چاه دیگر در خط سمیر کانال حفر گردیده که عمق هر یک به هفت متر بالغ میشود .

نمونه های خاک بالای ۱۲۵۰۰۰ جریب زمین توسط انجینیران داخلی و خارجی از چاهای لازمه گرفته شده و در لابراتوار پروژه از نگاه انجینیری و زراعت تجزیه شده . امور هایدرو لوجی و جیالوجی آن تکمیل گردیده .

تعمیرات مربوطه از قبیل ورکشاپهای نقلیه ، فابریکهٔ کانکریت ریزی ، نجاری ولدنک کاری ، آهنگری ، لابراتوار تجزیهٔ خاک ، لابراتوار کانکریت ، تحویلخانهها دفتر و غیره تکمیل گردیده است .

پروژهٔ آبیاری سرده :

فعالیتهای ساختمانی از قبیل کانکریت کاری آهندار ، سنک کاری ، سرنک پرانی کندن مجموعاً ۶۹۲۰۵۸۰ متر مکعب را احتوا میکند . حفر کانال اصلی به طول ۷۲۰ متر و سنک کاری کانال به طول ۵۲۰ متر اجرا شده است .

پروژهٔ آبهای تحت الارضی :

برمه کاری چاه چاریکار ، حفر سه چاه تحقیقاتی نزدیک سرک کلدیره ، تکمیل چاه لغمان ، تکمیل چاه نمبر ۴ خوست ، حفر چاه نمبر ۵ ، حفر چاه بگرامی برای فابریکهٔ نساجی ، تکمیل چاه نمبر ۱ و نمبر ۲ بناروالی هرات ، تکمیل چاه کشماران هرات ، حفر چاه غوریان ، حفر چاه بناروالی کابل ، برمه کاری ۳ چاه در کنواز و مقروتحقیقات راجع بوضع آبهای تحت الارضی در ساحهٔ میدان صورت گرفته .

آب شناسی (هایدرو لوجی)

احداث ۲۵ مرکز جدید در ولایات غزنی ، هلمند ، فراه ، نیمروز ، فاریاب ، جوزجان ، کندز ، خان آباد ننگرهار ، پکتیا و کابل .

مطالعهٔ رود خانههای ساحهٔ غزنی از قبیل خواجگان ، سیاه گل وادبند غزنی . اندازه گیری مرتب و منظم رسوبات .

تکمیل امور فوتوگرافی و سروی دقیق ساحهٔ کندز و خان آباد .

سروی و نقشهٔ پرچاوه نهر نقی ولایت کندز .

تکمیل پلان عمومی مقدماتی استفاده از آب و خاک در صفحات شمال .

پروژهٔ کابل و هریرود :

نقشهٔ انجینیری جیالوجی کانال عمده جناح راست دریای هریرود طرح شده .

سروری خاک شناسی وادی هرات تکمیل گردیده .

و تحقیقات فزیکي در پروان تکمیل شده است .

پروژه پنج و آمو :

سروری پروژه مشترك و متنوع المرام آب وانرژي درياهای پنج و آمو

تکمیل گردیده و دستگاہای زلزله سنج در کابل ، قندهار و فیض آباد نصب شده است .

وزارت پلان

بعد از حصول آزادی سیاسی افغانستان زمینه برای حصول آزادی اقتصادی مهیا گردیده اقدامات انکشافی آغاز شد. برای پیشبرد جنبش های اقتصادی از دستگاه حکومت بصورت جدی کار گرفته شد و فابریکه های چون گوگرد سازی، چرمگری، بوت دوزی، بنیان و جراب بافی و سمنت سازی در اثر اقدامات حکومت تاسیس گردید. متعلمین افغانی برای تحصیل علوم عصری بخارج فرستاده شد. لیسه های استقلال، نجات، غازی و یکعده مکاتب ابتدائی در ولایات تاسیس گردید. چون در راه انکشاف اقتصادی مملکت فقدان سرکها مانع مهمی بود در سال ۱۳۱۱ راه بین کابل و صفحات شمال از طریق دره شکاری اعمار شده سبب ازدیاد حمل و نقل مواد زراعتی و صادراتی گردید و استفاده از ذغال سنگ این مناطق را میسر ساخت.

در سال ۱۳۱۲ بانک ملی بحیث اولین بانک در افغانستان تاسیس شد و سعی بعمل آمد تا تسهیلاتی برای سرمایه گذاری های خصوصی بمیان آید. در ابتدا سرمایه بانک ملی از طرف دولت تهیه گردید و بعداً تمام سرمایه آن خصوصی شد. بعضی امتیازات و حقوق انحصاری در ساحه تجارت خارجی چون توريد پترول، شکر صدور پخته، پشم و قره قل که قبلاً در دست تجار خارجی بود به سرمایه داران داخلی و مخصوصاً بانک ملی اعطا گردید. بدین ترتیب با تشویق سرمایه گذاری انفرادی فابریکه های جن پخته و تیل کشی قندز (۱۳۰۵) فابریکه قند سازی بغلان (۱۳۱۸) و فابریکه نساجی پلخمری (۱۳۲۰) احداث گردید. این فابریکه ها شکل کورپورشن را داشته بانک ملی سهامدار بزرگ شان بشمار میرفت با آغاز جنگ جهانی دوم انکشاف اقتصادی مملکت تقریباً متوقف شد زیرا توريد ماشین آلات از اروپا قطع گردید. بعد از جنگ جهانی دوم با آنکه زمینه انکشاف به ترتیب که قبل از جنگ مهیا بود و انکشاف صنایع با اشتراك سکتور خصوصی با اعمار فابریکه نساجی گلپهار و چند فابریکه خورد و ریزه دیگر ادامه یافت، تجار قره قل، پترول، شکرو امثال آن که قبلاً در دست تجار بود بدست حکومت قرار گرفته سبب تقویه بودجه گردید. با تقویه بودجه حکومت درین مرحله، احداث پروژه بزرگ وادی هلمند شروع شد. چون این پروژه در شرایط آنوقت فوق العاده بزرگ و مقتضی مصارف زیاد بود، برای چندین سال قسمت اعظم بودجه مازاد مصارف عادی بعلاوه قروض خارجی بران مصرف گردید. با احداث فابریکه عصری برق آبی سرربی در سال ۱۳۳۲ احداث زیر بنای اقتصادی آغاز شد.

فعالیت های اقتصادی حکومت با پلان اول ۱۳۳۵ - ۱۳۳۶ بصورت جدی تر آغاز گردید و برای حصول اهداف پلانهای اقتصادی جد و جهد بیشتر بعمل آمد تا عواید دولت جمع آوری شود.

عواید دولت از منابع داخلی از ۱۴۷۶ میلیون افغانی در سال ۱۳۳۶ به ۴۱۷۹ میلیون افغانی در سال ۳۷ رسید. در تمویل پلانهای انکشافی ممالک دوست سهم براننده و قابل قدری گرفتند. قروض گرانتهای خارجی از ۷۶۷ میلیارد افغانی در ظرف پلان اول به ۱۶۱ میلیارد افغانی در ظرف پلان دوم ازدیاد یافت. جدول ذیل منابع تمویل پلان اول و دوم را نشان میدهد.

به ملیارد افغانی

منابع تمویل طی پلان پنجساله اول طی پلان پنجساله دوم مجموع مصارف پلان

۱۲۱	۸۷۵	۳۷۶	عواید داخلی بشمول امدادهای جنسی
۲۲۸	۱۶۱	۶۷	قروض و گرانتهای ممالک خارجی
۰٫۷	۰٫۴	۰٫۳	سرمایه گذاری خصوصی
۳۵۴	۲۵۰	۱۰۶	مجموع

در جمله منابع عواید داخلی در سال های ۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲ تا ۴۳ به ترتیب مبلغ ۳۸۵ و ۸۰۴ و ۵۷۳ و ۱۰۵۷ و ۷۰۹ ملیون افغانی بصورت دفیست تمویل صورت گرفته است. قیمتها در سالهای اول تمویل از طریق دفیست آنقدر تغییر نکرد و علت عمده آنهم قلت پول در مملکت در سالهای ماقبل بود و ازدیاد پول بدون آنکه تاثیر سؤ بر قیمت ها کند سبب رایج شدن پول در اقتصاد گردید. بر علاوه قسمتی از پول اضافی محض جای پول های را کد را گرفت. در سال های ۴۱ و ۴۲ قیمت ها ۳۳ فیصد اضافه شد. در سالهای ۴۲ و ۴۴ قیمت ها محض ۱۳ فیصد ازدیاد یافت اما از سال ۴۴ الی ۴۶ قیمت ها سالانه ۲۴ فیصد زیاد گردید. البته در قیمت های ممالک زراعتی چون افغانستان حاصلات زراعتی و آب و هوا تاثیر زیاد دارد چنانچه ازدیاد بی سابقه قیمت های سال ۴۲ را میتوان بیشتر مربوط به آب و هوا دانست اما ازان پس بصورت عموم تا سال ۴۴ قیمت ها نسبتاً یک جریان طبیعی ارتقائی داشت. در سالهای ۴۴-۴۵ و ۴۶ باردیگر قیمت ها بصورت سریعی ارتقا یافت در سالهای مذکور دفیست تقریباً صفر بود یعنی در سال ۴۴-۸۷ ملیون افغانی مازاد بودجه و در سال ۴۵ بودجه ۱۲۸ ملیون کسر داشت. بدون تردید تاثیر دفیست سالهای قبلی بصورت تراکمی در بین سالها نقش داشت اما باز هم خرابی حاصلات سالهای ۴۴ و ۴۵ منشأ عمده ازدیاد قیمت ها دانسته میشود.

با آنکه عواید دولت از منابع داخلی از ۱۳۷۶ ملیون افغانی به ۴۱۷۹ ملیون افغانی ارتقاء یافته است اگر تغییر ارزش افغانی را درین مدت در نظر بگیریم و بدانیم که در مدت دو پلان ۳۵۶ ملیون افغانی سرمایه گذاری شده و سبب ازدیاد عایدات ملی گردیده است در مقابل آن ازدیاد عواید دولت بسیار ناچیز است. مالیات زمین به تناسب عواید امروزی زمینداران خیلی کم است و مالیه مواشی از بین رفته، حصول مالیات مستقیم و غیر مستقیم دیگر بصورت درست نمیتواند عملی شود. بنابراین حکومت بصورت مسلسل برای تمویل پروژه ها به ازدیاد واردات مواد استهلاکی بصورت قرضه و کرانت پرداخته و این واردات بعضاً تولیدات مواد زراعتی مملکت را با مشکلاتی مواجه ساخته است.

عدم حصول مالیات بیشتر و عدم جذب عایدات اضافی که در اثر سرمایه گذاری ها بوجود آمد سبب شده است که استهلاك روز بروز زیاد شود و تاثیر منفی آن بر قیمت ها در داخل و بر بیلانس تادیات ما در خارج ظاهر گردد. ازدیاد فروش اسعاری دافغانستان بانک به بازار آزاد در سالهای ۴۴ و ۴۵ که بالترتیب ۲۲۲ و ۲۷۴ ملیون دالر بوده است نیز سبب ازدیاد استهلاك و ضرر بیلانس تادیات گردیده است. تهیه افغانی خواه از طریق واردات مواد استهلاکی باشد و خواه از طریق فروش اسعار به بازار آزاد سبب میشود که اشتیاق تجمل و استهلاك روز افزون را (معضله ممالک کم انکشاف است) پیچیده تر گردانیده مشکلات مملکت را در آینده بعید بیشتر سازد.

تعمیر وزارت پلان

مجموع مصارف انکشافی در ظرف پلان اول و دوم انکشافی به ۳۵۳ ملیارد افغانی رسیده مصارف انکشافی در سکتور های مختلف اقتصادی به ترتیب آتی صورت گرفته است:

تمویل انکشاف اقتصادی مملکت

سکتور اقتصادی به ملیارد افغانی فیصدی مصارف انکشافی سکتورهای اقتصادی

مجموع مصارف انکشافی در مدت ۱۰ سال	مصارف انکشافی طی پلان پنجساله دوم ۴۵-۱۳۴۱	مصارف انکشافی طی پلان پنجساله اول ۴۰-۱۳۳۵	صنایع امور جیالوجی
۳۳۱	۱۱۸	۸۸	۳۰
۱۶۰	۵۷	۴۴	۱۳
۴۱۳	۱۴۷	۹۶	۵
۷۳	۲۶	۱۸	معارف صحیه و سایر خدمات اجتماعی ۰.۸
۲۳	۰.۸	۰.۴	مصارف دیگر
۱۰۰	۳۵۶	۲۵۰	مجموع ۱۰.۶

طوریکه در جدول فوق دیده میشود قسمت بزرگ مصارف این دو پلان در ساحات حمل و نقل و مواصلات بوده که با در نظر گرفتن برق و سروی های جیالوجی میتوان گفت قسمت اعظم مصارف این دو پلان را مصارف زیر بنای اقتصادی تشکیل میداد.

این شکل مصارف از مقتضیات ذیل اقتصادی منشأ میگرفت:

۱- برای انکشاف زراعت و صنایع وجود خطوط مواصلات تهیه قوه برق، ذغال و سروی های جیالوجی از مقتضیات اولی است.

۲- ضرورت احداث زیر بنای اقتصادی از مدتها محسوس بود. اقدامات انکشافی گذشته نیز ثابت ساخته که انکشاف صنایع و زراعت ایجاب سرمایه گذاری های پر مصرف زیر بنایی را مینماید.

۳- معاونتهای کشورهای دوست نیز در احداث زیر بنای اقتصادی بصورت سهلتر میسر بود.

۴- انتخاب پروژههای زیربنایی و مخصوصاً سرکها و صورت اداره ساده تر بود. روی این ملحوظات در پلان های اول و دوم زیر بنای اقتصادی مصارف زیادی بعمل آمد اما این جریان در طول سالهای پلان بصورت یکنواخت دوام نکرد بلکه طوریکه ارقام پلان دوم نشان میدهد بعد از پلان اول مصارف حمل و نقل و مواصلات بتدریج تقلیل یافت و این تقلیل در اواخر پلان دوم و اوایل پلان سوم بیشتر شد. در مقابل مصارف صنایع بتدریج زیاد شد و در پلان سوم حق قدامت و اولیت به انکشاف زراعت داده شد. در اثر مصارف پلان اول و دوم سرک های عمده ذیل ساخته و اسفالت یا کانتکریت شد.

طول سرکها	اسم سرکها
۶۷۸ کیلومتر	تورغندی- هرات- قندهار
۴۸۳	قندهار- کابل
۱۱۱	قندهار- سپین بولدک
۳۹۹	کابل- شیرخان بندر
۷۷	کابل- جبل السراج
۱۰۸	جبل السراج- دوشی (از هندوکش)

برعلاوه سرکها، در مدت ده سال گذشته میدانهای هوایی کابل، قندهار و بگرام بصورت عصری ساخته شد و یکعده میدانهای خرد دیگر که مجموع میدانهای هوایی تحت استفاده را در مملکت به چارده میرساند ساخته شده و مورد استفاده قرار گرفت. پروازهای طیارات وسعت یافت و برعلاوه شرکت آریانا، شرکت هوایی باخترا تاسیس گردید، مراکز مهم مملکت با نیلفون چینل سیستم وصل گردید و تعداد نیلفونها و تسهیلات پستی زیاد شد.

در قسمت معادن و صنایع مخصوصا تولید برق انکشاف قابل ملاحظه کرد چنانچه برق آبی نغلو به ظرفیت ۶۷۵ هزار کیلووات در ساعت، برق ماهی پر به ۴۴ هزار کیلووات در ساعت، برق درونته ۱۱ هزار کیلووات در ساعت، پلخمری ۹ هزار کیلووات در ساعت احداث شد.

در اثر انجام امور تفحصات جیولوجی معادن جدید گاز کشف گردید که ذخایر آن ۶۸ میلیارد متر مکعب تخمین شده است فعالیتهای تحقیقات طلا، سرب، جست، مس و ذغال نیز به نتایج قابل ملاحظه رسیده است.

در قسمت صنایع تولیدی، تولیدات سمنت، تولیدات منسوجات نخی، پشمی و سندی، تولید روغن نباتی، صابون، فابریکههای جن و پیرس، چرمگری و بوت دوزی میوه پاک، کنسر و میوه، احداث و توسعه یافته است و فابریکه کود کیمیاوی تحت ساختمان است.

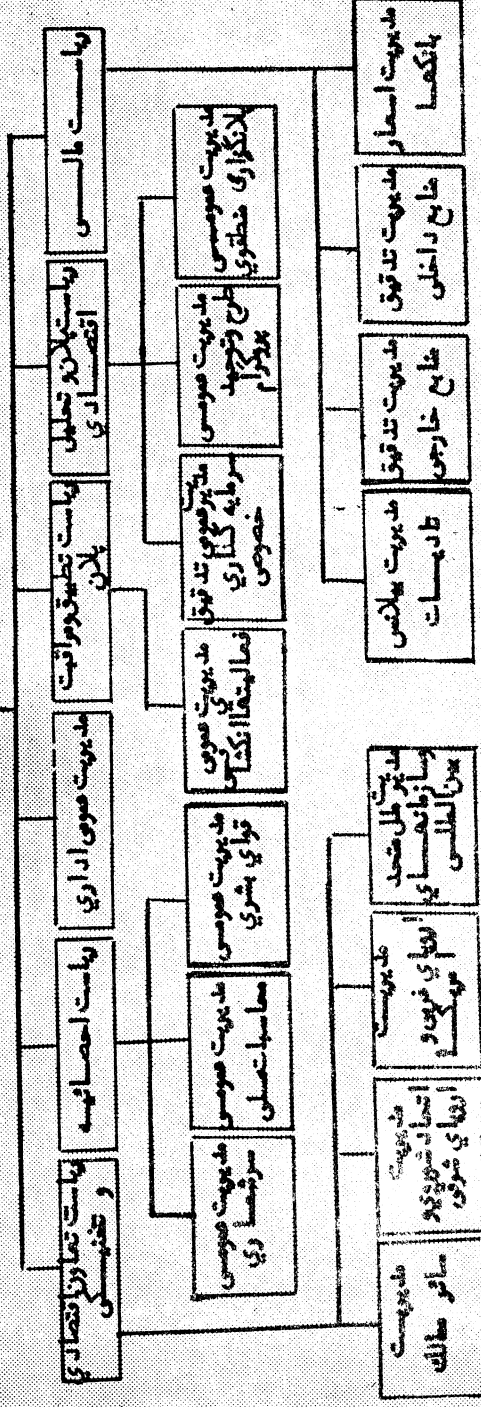
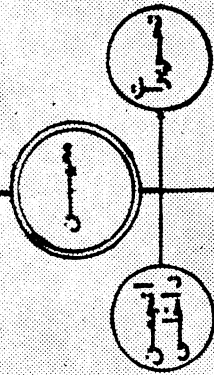
چون قسمت اعظم منابع مالی حکومت در پروژه های زیر بنا بمصرف رسیده به احداث صنایع تولیدی سبک توجه لازم بعمل آمده نتوانست. از طرف دیگر در نظر بود درین قسمت صنایع سرمایه های انفرادی سهم بیشتر و فعالتر بگیرند سرمایه گذاری های خصوصی در پلان اول ۲۰۰ ملیون و در پلان دوم به ۴۰۰ ملیون افغانسی رسید. برای حصول سهم بیشتر سرمایه گذاری های خصوصی در سالهای اخیر پلان دوم تدابیر جدی اخذ گردید که در اثر آن در سال ۱۳۴۶ در حدود یک میلیارد افغانسی سرمایه گذاری خصوصی صورت گرفت. در شرایط کنونی که زیر بنای کافی برای انکشاف صنایع سبک بوجود آمده است تدابیر مقتضی چون قیود تجارسی سرمایه گذاری های متمم حکومتی و نگهداری سرمایه گذاری های حکومت بیک پیمانة مقتضی میتواند سبب احداث صنایع سبک توسط سرمایه گذاری های خصوصی و استفاده بهتر از سرمایه شود.

باوجود توجه بیشتری در دو پلان اول و دوم انکشافی بامور حمل و نقل و مواصلات و صنایع معطوف شده، سکتور زراعتی نیز از نظر نیفتاده بود و پروژه های بزرگ آبیاری چون کانال ننگرهار و بندسرده اعمار گردیده و امور بهره برداری و اصلاحات اراضی در ساحه وادی هلمند و ارغنداب جریان داشت. بعلاوه یکعده پروژه های خرد آبیاری با معاونت اهالی ساخته شده و پروگرامهای اصلاح تخم، طرز کشت و کار در تمام ولایات با تدابیر حمایت نباتات و حیوانات و سروی آبهای تحت الارضی و استفاده از آلات بهتر زراعتی ادامه داشت.

در قسمت معارف نیز فعالیتهای ده سال باوجود مصرف بیشتر منابع مالی بدیگر شقوق پیشرفتهای قابل ملاحظات بعمل آمده که درین پیشرفتها البته علاقه روز افزون مردم به معارف سهم بارز داشته است در ده سال اخیر تعداد متعلمین از ۱۲۶ هزار نفر در سال ۳۵ به ۴۵۶ هزار نفر در سال ۴۵ ازدیاد یافته است.

در جمله انکشافات ده سال اخیر فعالیتهای صحی انکشاف دهات و مؤسساتی چون کار تو گرافی و امثال آن نیز قابل یاد آوری است.

شماره وزارت فرهنگ

بنیاد ملی کتاب و اسناد

اداره اسناد و کتابخانه ملی

اداره اسناد و کتابخانه ملی

اداره اسناد و کتابخانه ملی

اداره اسناد و کتابخانه ملی

اداره اسناد و کتابخانه ملی

اداره اسناد و کتابخانه ملی

اداره اسناد و کتابخانه ملی

وزارت مخابرات

مخابرات در افغانستان تازگی ندارد اما وسایل مخابراتی عصری تازه میباشد باوصف آن ، پیشرفت درین ساحه نسبت به ساحات دیگر سریع تر صورت گرفته زیرا تقاضای عصر و ارزش روز افزون وقت مخابره راز هر وقتی موثرتر ساخته است .

فعالیت هائیکه در طرف پنجاه سال اخیر در امور مخابراتی بعمل آمده زیر عنوان های پست تلگراف و تیلیفون در ذیل تقدیم میگردد .

پست :

پست در افغانستان نخستین بار در سال (۱۸۲۰) در دوره سلطنت امیر شیرعلی خان رایج گردید و نظریه احتیاجات آنوقت یک پسته خانه در بالاحصار بنام (چاپارخانه) و یک یک پسته خانه در ولایات بزرگ به شکل خیلی بسیط تا سپس شد .

مکاتیب دولتی و شخصی بصورت راجستری بوزن یک مثقال و دو مثقال قبول میشد تکتیهای پستی به قیمت یک شاهی و یک سمنار در کاغذ سفید برنک ضعیف چاپ و بالای مکاتیب نصب میگردد . مشهورترین تکت آن وقت بنام کله شیر معروف است که اکنون به ندرت یافت میشود . درابتداء تکتیهای نصب شده بالای مراسلات با قطع یک کنج آن باطل میشد و بعد بالای مکاتیب نصب میگردد . چندی بعد تکتیهای پستی بوسیله (چلیپا) باطل میگردد و در اخیر باقلم روی تکتیهای مذکور کلمه باطل شد تحریر میشد . برای حمل و نقل پست کدام وقت معین نبود . جریان پست مربوط به تکمیل شدن تعداد معین مکاتیب بود ، مکاتیب دولتی که کلمات « فوری و ضروری » روی آن نوشته شده می بود به قسم پوسته فوق العاده شناخته میشد از طرف پسته رسان های سوار (چاپار) انتقال می یافت .

توزیع مکاتیب توسط اشخاصی بنام نامه رسان صورت میگرفت . بین شهرهای بزرگ مملکت ارتباط پستی قایم نبود . هر وقت ارسال و مرسول مکاتیب دولتی لازم میشد نامه رسان ادارات دولتی به این کار میپرداخت . ارتباط پستی با خارج مملکت قایم نبود اما وقتی ارسال کدام مکتوب به کدام کشور دیگر لازم میشد قاصد مخصوص به این کاری پرداخت .

این اجراءات تا سال ۱۸۷۸ دوام داشت . از اینوقت تا ۱۸۹۱ انتقال پست متوقف بود و اگر ارسال مکاتیب به کدام موضع ایجاب مینمود بوسیله قاصدان سوار (چاپار) اجرا میگردد .

در سال ۱۸۹۲ در عصر امیر عبدالرحمن خان دوباره امور پستی جریان یافته بشکل منظم درآمد . درین وقت یک پسته خانه مرکزی بسیط در سمت جنوب بازرک تاسیس شد و ۳۶ نوع تکت پستی مختلف رایج گردید که در کاغذ باریک و ملون به طبع میرسید . مکاتیب دولتی بدون نصب تکت بانسان مخصوص دولت قبول میشد برای قاصدان چاپار که مکاتیب فوری و ضروری دولتی را با اسب بنام (پسته بردار) حمل مینمودند سامان و لوازم مخصوص چرمی تهیه گردیده بود . پسته رسان های

پیاده سر نیزه هائیکه دارای زنگوله ها بود داشتند و پسته رسان های سوار یک شمشیر هم می بستند . این ترتیب تا سال ۱۹۰۷ دوام کرد .
در سال ۱۹۰۸ در عصر امیر حبیب الله خان امور پست انکشاف بیشتری نمود تعداد پسته خانه ها و خطوط پستی و همچنین حرکت مراسلات و انواع آن افزایش یافت و تکتهای پستی مرغوب چاپ گردید . بر علاوه از سال و مرسل پست کارت ها کارت لیترها و پارسل پست هم در داخل مملکت مروج شد . یک نوع تکت مخصوص برای مراسلات دولتی بکار افتاد . مهرهای تاریخ داری که بر علاوه اسم مبداء کلمه « باطل شد » در آن حک شده بود مورد استعمال قرار گرفت و دفتر پست به (داک خانه) مسمی گردید .

یک پسته خانه موسوم به «داکخانه دولت خدا داد افغانستان» در پشاور تا سیس یافت که مراسلات مملکت به خارج از آنجا صورت میگرفت ، امور پستی تا سال ۱۹۱۷ به همین ترتیب جریان داشت و لی در عصر اعلیحضرت امان الله خان (۱۹۱۸) توسعه بیشتری حاصل کرد به این ترتیب که یک اداره مرکزی برای انتظام و واری امور مخابراتی و یک مدیریت بنام مدیریت پست و تلگراف و تیلیفون تحت اثر وزارت داخله تشکیل گردید و یک نفر متخصص انتظامی از خارج خواسته شد . در هر یک از ولایات و حکومت های اعلی و کلان یک یک پسته خانه (داک خانه) تاسیس گردید . داکخانه مرکزی در این وقت در عمارت متصل شاه دوشمشیره واقع بود .

تکتهای پستی به انواع مختلف به شکل موزون تر طبع گردید . همچنان مهر های فلزی برای مراسلات راجستری تهیه و مورد استعمال قرار داده شد .
مراسلات عادی در غرفه ها مورد قبول واقع و ارسال پسته های عادی توسط داک های سوار و پیاده و پسته های فوق العاده توسط پسته بردار طبق سابق جاری گردید .

در سال ۱۹۲۵ بین کابل و ننگرهار بجای پسته رسان های پیاده برای اولین بار پسته توسط موتر حمل و نقل گردید و یک دفتر تبادل سرحدی در تورخم تاسیس یافت .

از همین تاریخ به آمران دوایر پستی در مجالس مشوره و لایات حکومت اعلی و حکومت کلان به صفت اعضاء حق شمول داده شد . این اجراء تا اواخر سال ۱۹۲۶ دوام داشت اما از اواخر سال ۱۹۲۷ یعنی از آغاز اغتشاش داخلی تا اخیر آن جریان امور پستی بصورت غیر مرتب تحت اداره مرکزی صورت میگرفت .
در زمان انقلاب هیچ نوع تکت پستی طبع و منتشر نگردید چه در موقع ضرورت از تکتهای سابق استفاده بعمل می آمد . در اخیرو سال ۱۹۲۷ یعنی از آغاز سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه شمهید دولت به امور پستی توجه خاصی مبذول نموده آنرا نظم و نسق صحیح بخشید . در اخیرو سال ۱۹۲۸ مدیریت عمومی پست ، تلگراف و تیلیفون از وزارت داخله مجزی و به شکل اداره مستقل در تشکیل دولت جاداده شد ، چندی بعد این تشکیل به ریاست ارتقا یافت .

در سال ۱۹۲۹ موتر های سرویس پستی تهیه و از کابل به سمت تورخم و قندهار به کار انداخته شد . بعد یک تعمیر پسته خانه در مرکز و پسته خانه های دیگری در ولایات بناء گردید .

تمام انواع مراسلات از قبیل پست کارت ها ، جراید و مجلات ، نمونه مال التجاره اوراق کار . پسته های کوچک به تمام مناطق داخل و خارج بصورت عادی ، راجستری یک طرفه و دو طرفه ، زمینی و برای ممالک خارج بصورت هوایی قبول و به مقابل پرداخت محصول معینه به مراجعش ارسال میگردد و در مرکز (۴) پسته خانه شهری هم تاسیس یافت .

تکتهای پستی که دارای تصاویر و مناظر مواضع باستانی و تاریخی مملکت بود به اندازه های مروج ورنکهای موزون به قیمت های جداگانه در مطبوعه دولتی طبع و تهیه گردید .
پس ازین تاریخ اقدامات و وسیع تری در زمینه به عمل آمد که در ذیل خلاصه می گردد .

۱- در سال ۱۹۲۸ افغانستان عضو اتحادیه بین المللی پست شناخته شد .
۲- بناسمی از مقررات موضوعه اتحادیه مذکور ، در باره مبادله و ارسال و مرسول پستی با ممالک همجوار موافقه های جداگانه عقد گردید .
۳- در سرحدات افغانستان برای مبادله پستی با ممالک خارج اداره های پست آتی تاسیس شد .
الف - دفتر مبادله سرحدی تورخم مقابل لندن کوتل ، دفتر مبادله سرحدی سپین بولدک مقابل چمن .
ب - دفتر مبادله سرحدی تاشکند مقابل ترمز ، دفتر مبادله سرحدی تورغندی مقابل کشک .
ج- پست ممالک خارجه و تبادل پست های مذکور به وسیله دفاتر سرحدی متذکره باساس مقررات مراسلات هوایی برای ممالک خارجی از طریق کراچی فرستاده میشد .
خلاصه امور پستی در داخل مملکت تا اواخر سال ۱۹۲۳ بهمین ترتیب جاری بود .

در سال ۱۹۳۴ از ابتدای جلوس اعلیحضرت معظم همایونی تحولات قابل وصفی رونما گردید که ذیلا توضیح میگردد .

۱- در اواسط سال ۱۹۲۴-اسم ریاست مستقل پست و تیلگراف و تیلیفون به وزارت مخابرات تعدیل گردید .

۲- در خطوط انتقال پستی توسط موترهای پست ، پارسل پست هایین ۲۰ و ۲۰۰ کیلو گرام قابل قبول پنداشته شد .

۳- در سال ۱۹۶۶ مرسله فضائی برای خارج به تخفیف محصول قبول گردید .

۴- ارسال و مرسول پست عادی برای ممالک خارجه از طریق پاکستان جاری شد .

۵- برای حمل و نقل پسته بر علاوه سابق بیست و دو خط پستی مستقیم و موتر رو تدیجا اعمار گردید که هر یک بین ۱۰۰ و ۵۰۰ کیلو متر طول داشت ساختمان عمارات پستی نیز متدرجا انکشاف نمود چنانچه در مرکز ولایات و حکومت های اعلی ودر بعضی از حکومت کلان و غیره پسته خانه های عصری اعمار گردید .

۶- تعمیر مابقی پسته خانه ها در حکومت کلان طبق پلان متدرجا اعمار شد در مرکز بر علاوه پسته خانه سابق یک پسته خانه بزرگ عصری که دارای تمام لوازم اجراءات پستی می باشد اعمار یافت .

۷- پسته خانه های شهری در شهرنو ، دارالامان ، چمن حضوری ، جاده میوند و بریکوت تاسیس گردید .

۸- شعبه اداری پست در سال ۱۹۴۰ بنام مدیریت عمومی پست ودر سال ۱۹۵۱ به نام ریاست پست ارتقا یافت که بر علاوه امور پسته خانه مرکزی پسته خانه های شهری مرکز را نیز سر پرستی میکند . برای انتظام جریان پستی اداره مراقبت و کنترل پستی در سال ۱۹۳۶ تاسیس یافته بود .

برای انتظام و فروش تکت‌های پستی به علاقمندان خارجی و ترتیب یک‌موزیم پستی اداره جداگانه تشکیل گردید و شعبات مخابراتی و لایات، حکومت اعلى و کلان به مدیریت های عمومی، مدیریت ها و ماموریت ها ارتقا یافت.

۹ - در ولایات بلخ، ننگرهار و هرات علاوه بر پسته خانه های مرکزی از سال ۱۹۴۷ به این طرف يك يك پسته خانه شهری منظوقوی نیز تاسیس یافت. در قشله های عسکری بعضی ولایات و محالات که از پسته خانه های مرکز دور بود از سال ۱۹۴۷ باینطرف يك يك پسته خانه قشله تاسیس یافت. بین سال های ۱۹۵۵ و ۱۹۵۶ در میدان های هوایی کابل، مزارشریف، کندهار و هرات برای تبادل پسته های فضائی پسته خانه های تبادلوی تاسیس شد، در بعضی حکومت محلی و علاقه داری ها حتی المقدور پسته خانه هائی تاسیس گردید و در مواضع متباقی امور پستی کماکان به وسیله کاتبان تحریر علاقه داری ها سر انجام میگردد. روی همرفته مطابق پلان پنجساله کشور از سال ۱۹۵۶ به بعد هر سال (۲۷) پسته خانه محلی تاسیس شد.

۱۰ - صدور پسته ها بر اساس مقررات بین المللی سر پسته و راساً به ممالک همجوار و از طریق ممالک مذکور به کشور های دیگر به صورت محفوظ و سریع جریان پذیر گردید.

۱۱ - صدور پسته های فضائی از افغانستان به ممالک خارج از طریق پاکستان از سال ۱۹۵۵ باینطرف ذریعه طیاره جریان یافت.

۱۲ - ارسال و مرسول پسته های فضائی در داخل مملکت در خطوط بین کابل مزارشریف، قندهار - هرات - قندهار از سال ۱۹۵۶ باین طرف جاری گردید، در سال ۱۹۵۷ پسته فضائی بین کابل و میمنه نیز رواج یافت.

۱۳ - از سال ۱۹۴۶ پسته های زمینی بین هند و اتحاد شوروی از طریق افغانستان قسم ترانزیت جریان یافت.

۱۴ - از سال و مرسول پسته های فضائی شوروی از طریق افغانستان برای پاکستان، هند، اندونیزیا و سیلون از اخیر سال ۱۹۵۶ جریان پیدانمود.

۱۵ - تکت‌های پستی، پست کارت های تکت دار بدون تکت، مراسله فضائی در مطبعه صکوک کابل طبع میگردد اما از سال ۱۹۴۷ باین طرف بعضی در خارج طبع میشود، تبادل پسته ها و پارسلها ی فضائی از ممالک خارج به افغانستان قرار ذیل صورت میگیرد.

الف: پسته های فضائی از دفاتر تبادل دهلی، امرتسر، فرانکفورت، هامبورگ، امستردم، لندن، نیویارک، پاریس، ژنوا، روم، ماسکو، تهران و کراچی برای دفتر توزیع کابل.

ب: پارسل پست فضائی از دفاتر تبادلوی پارسل پست دهلی، ژنوا، ماسکو لندن، امستردم، روم و کوبنهاگن برای دفتر پارسل پست کابل.

۱۶ - پسته ها و پارسل پست فضائی به ترتیب سر پسته از دفتر پست کابل به دفاتر تبادلوی دهلی، کراچی، مسکو، پاریس، نیویارک و تهران از سال میگردد. از بدو تاسیس شرکت آریانا و اعمار میدان های فضائی در داخل مملکت و ازدیاد پرواز طیارات داخلی و خارجی به خارج تبادل پسته چه در داخل و چه در خارج سریع تر شده تبادل پسته با کشورهای اروپائی، امریکائی، افریقائی و آسیائی بیشتر گردیده است.

۱۷ - چون در تبادل پسته ترانزیت سر باز از طریق هند و تهران با اروپا و امریکا تأخیر رخ میداد و از طرفی حجم پسته های بعضی ممالک روز افزون بود با شهر های آتی سرویس مستقیم تاسیس گردید.

تبادلۀ پسته بین کابل و بیروت ، کابل و قاهره ، کابل و توکیو ، کابل و انقره کابل و صوفیه ، کابل و پیکنگ و کابل و هانگانگ .

۱۸ - درین اوآخر پسته ها برخلاف سابق در روز حرکت طیاره بسته میشود چنانچه مردم میتوانند از طرف صبح همانروز مراسلات خودرا تحویل دهند .

۱۹ - بر خطوط فضائی پستی بین کابل و بیروت تجدید نظر گردیده و فاصله های کوتاه فضائی به مراجع مربوطه خبر داده شده است .

۲۰ - اداره پست کابل حتی المقدور با دفاتر پستی جهان تبادلۀ مستقیم پستی بر قرار کرده است تا هرچه زودتر پسته های ارسالی بوقت کم بمراجعتش مواصلت بنماید .

۲۱ - برای نقل پسته های ولایات ترتیباتی اتخاذ گردیده که به موجب آن پوسته های ولایات شمالی عوض سه روز هفته شش روز انتقال داده میشود .

۲۲ - برای انکشاف امور فیلاتیلی یک مدیریت جداگانه در تشکیل ریاست پست علاوه گردیده که کار آن طبع و نشر تکنهای خاص و فوق العاده می باشد تااز یکطرف سالانه یک مشت اسمعاز خارجی بدست بیاورد واز جانب دیگر یک خاطره از روز های ملی و آثار عتیقه کشور و جهان باقی بماند .

۲۳ - نرخ محصولات پستی از افغانستان برای ممالک خارج به (۱۱) حوزه تقسیم شده بود که بعدها معلوم گردید برای مردم مشکل داد و ستد ایجاد مینماید بنابراین یازده حوزه به چهار منطقه آتی تعدیل گردید که عبارتند از اروپا ، افریقا شرق دور ، آستریلیا ، خاور میانه و ممالک همسایه .

تعداد صندوقهای پست شهری فعلا (بیست) می باشد که عنقریب به (۱۰۰) ارتقا داده خواهد شد .

دو سال قبل پوسته خانه شهرنو ، یکسال قبل یک پسته خانه در مرکز وزارت مخابرات و یک پسته خانه در شیرشاه مینه با تمام لوازم مجهز به کار انداخته شد همچنان در مرکز (۱۳۹) پست بکس نصب و مورد استفاده مراجعین قرار داده شده است .

تلفون

تلفون به صورت تجارتي در کشورما تاریخچه تقریباً پنجاه ساله دارد . کرجه تلفون به صورت انفرادی در سال ۱۲۷۷ معرفی شده بود و لی اولین سوچبورڈ بطری دار محلی به ظرفیت بیست و پنج لاین در شروع دوره سلطنت امیر حبیب الله خان تهیه و در برج شمالی ازک نصب و به کار انداخته شد در اوایل سلطنت امیر امان الله خان یک سوچبورڈ پنجاه لینه در عمارت پست آنوقت (متصل شاه دوشمشیره) وچندی بعد سوچبورڈ های دیگری به ظرفیت صد لاین نصب و مورد استفاده قرار گرفت . در شروع سال ۱۳۰۸ یعنی آغاز سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید مخابره تلفونی از کابل با مراکز مهم مملکت بر قرار گردید .

پیشرفت و توسعه حقیقی و قابل وصف در رشته مخابره تلفون از بدو سلطنت اعلیحضرت معظم همایونی شروع گردید چنانچه یک سوچبورڈ بطری دار مرکزی برای اولین بار وارد و در کابل به کار انداخته شد ، دیری نگذشت که یک پایه سوچبورڈ دیگر از همین نوع به ظرفیت ۱۳۰ لاین و چندی بعد یکی دیگر از آن به ظرفیت ۱۲۰ لاین نصب و مورد استفاده عامه قرار داده شد .

چون تلفونهای بطری دار محلی و بطری دار مرکزی نمی توانست تقاضای روز افزون شهر کابل را تکافو کند در سال ۱۳۲۸ وزارت مخابرات به خریداری یک دستگاه ۱۳۰۰ لینه اتومات از نوع ریلی داراز کمپنی بل اقدام نمود . بسته کاری و شبکه کیبل این دستگاه در سال ۱۳۲۹ تکمیل شد و به کار آغاز نمود . چون بعداً

دولت طرح پلانهای انکشافی را در امور تجارت ، زراعت ، صنایع و غیره روی دست گرفت ، برای پیشبرد اموریلان يك شبکه نسبتاً منظم تیلیفون مخصوصاً در مرکز يك امر حتمی و لازمی شمرده شد . روی این اصل وزارت مخابرات در سال ۱۳۳۳ به خریداری يك دستگاه پنجمزار لینه اتومات از کمپنی زمینس آلمان تشبث نمود که این دستگاه در سال ۱۳۳۶ بعد از بسته کاری به کار انداخته شد ، در همین وقت برای ولایت قندهار که چهاردستگاه بطری مرکزی به ظرفیت ۴۵۰ لاین داشت نظر به حجم معاملات تجارتي و تقاضای مردم يك دستگاه ۱۵۰۰ لینه تیلیفون اتومات با کیبل های مورد ضرورت آن از چکوسلواکی خریداری نمود . این دستگاه بعد از بسته کاری و تمديد کیبل شبکه در سال ۱۳۴۰ به فعالیت آغاز نمود در پروژه تیلیفون اتومات قندهار مبلغ سه صد و هفت هزار دالر و شش ملیون و سه صد و چهل و چهار هزار افغانی مصرف گردیده است .

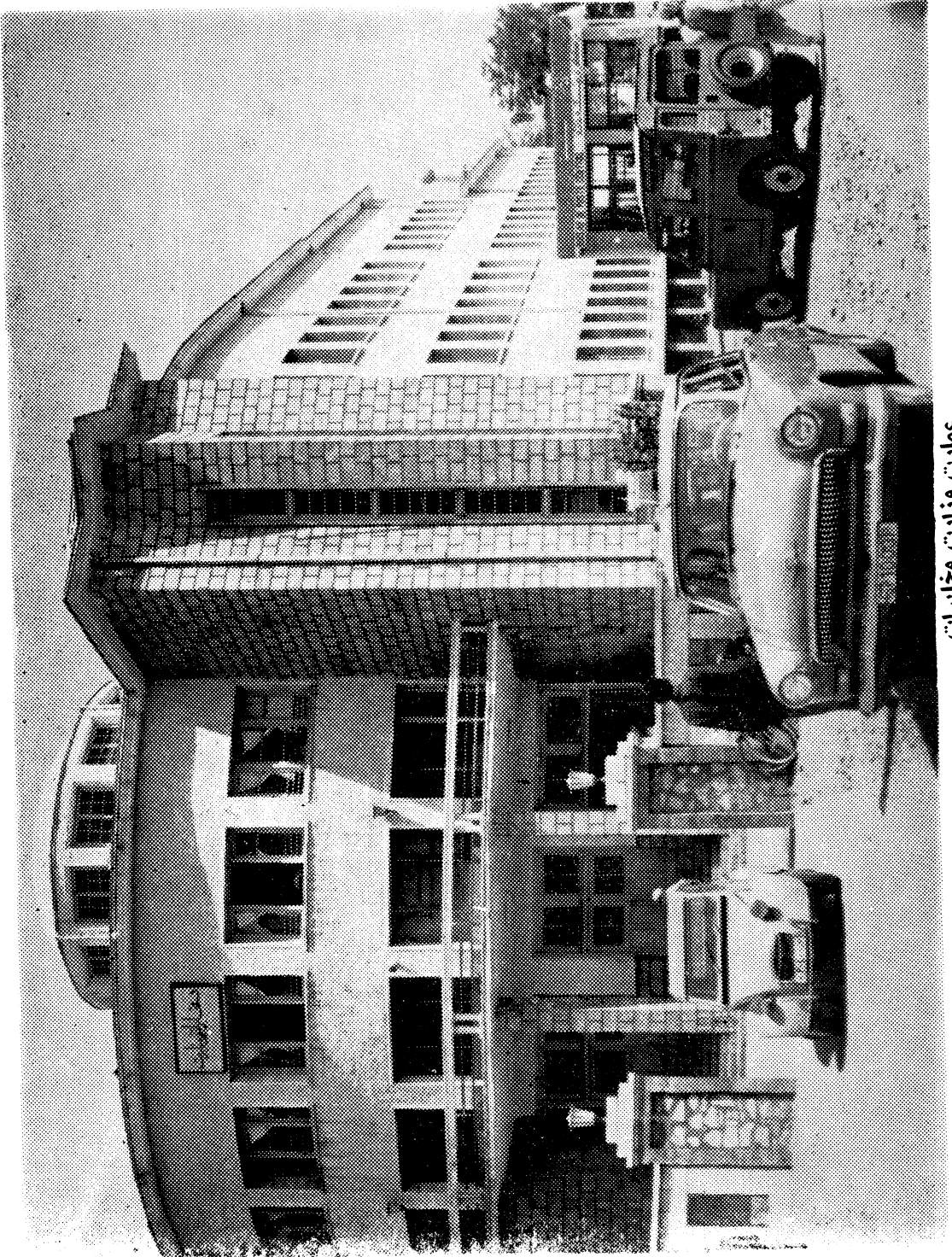
همچنین دستگاه پنجمزار لینه تیلیفون اتومات کابل که در سال ۱۳۳۶ بکار انداخته شده بود نظر به وسعت شهر و کثرت معاملات تجارت و تحکیم مناسبات بین المللی ایجاب نمود تا تیلیفون اتومات کابل توسعه داده شود ، روی این ضرورت در سال ۱۳۴۳ پروژه توسعه دستگاه اتومات کابل روی دست گرفته شد که به اساس آن سه هزار لاین برای دستگاه شمشیرشاه مینه و سه هزار لاین برای نواحی شهاب الدین میدان تمديد و همچنین دستگاه پنجمزار لینه موجوده به ۷۰۰۰ لاین توسعه داده شد .

همچنین برای محافظت از کیبل های شهر کابل يك پروژه کیبل دکت که ۱۱ کیلو متر از کیبل های شهر آرا در داخل بلولهای کانکرتی تمديد می نماید در پروژه توسعه اتومات کابل مد نظر گرفته شده بود ، چون تمديد کیبل ها به داخل دکت برای تمام شهر مصارف هنگفتی را ایجاب مینمود عجلتاً صرف یازده کیلومتر از پیاده روهای مهم شهر با سیستم کیبل دکت مجهز گردید . مصارف عمومی پروژه تیلیفون اتومات شهر کابل با پروژه کیبل دکت آن بالغ بر دو ملیون و چهار صد و شصت هزار دالر و بیست و يك ملیون افغانی میشود .

به همین ترتیب شهر های هرات و مزارشریف که هر کدام رول مهمی را از نگاه تجارت در اقتصاد کشور بازی میکند برای هر يك آن يك دستگاه تیلیفون اتومات ۱۵۰۰ لینه که امکان توسعه را تا سه هزار لاین داشته باشد مد نظر گرفته شده و کار دو دستگاه به شدت جریان دارد مصارف این دو دستگاه با لوازم کیبل های آن بالغ بر يك ملیون و سه صد هزار دالر و بیست و چهار ملیون و پنجصد هزار افغانی تخمین شده است . بابه کار افتادن دستگاههای جدید شهر کابل و شهر های هرات و مزار شریف با ظرفیت کلی در سر تاسر مملکت تعداد تیلیفون (از نوع بطری محلی - بطری مرکزی و اتومات) در حدود بیست هزار خواهد رسید .

تیلگراف :

در مملکت عزیز ما تیلگراف سیم دار و بی سیم هر دو سابقه طولانی داشته اما تیلگراف بی سیم نسبت به سیمدار اولتر معرفی شده بود ، در عصر سلطنت امیر حبیب الله خان مقارن جنگ عمومی اول دو دستگاه تیلگراف بی سیم حربی سفری ساخت کمپنی مار کونی که در حدود دو کیلوات قوه داشت و توسط قاطر حمل و نقل میشد وارد و صرف جهت اخذ وارسال تلگرام های شاهی بین کابل و پغمان و بعضاً بین کابل و جبل السراج از آن کار گرفته می شد . این دستگاه برای مدتی فعال بود اما بعد از آن از کار افتاده متروک شد .

عمارت وزارت مخابرات

حین مذاکرات در باره حصول استقلال یا يك سال بعد و قتیکه و فد برتانیوی به افغانستان آمد يك پایه تیلگراف بی سیم رقم چراغدار موج متوسط را به قوه ۱۰۰ وات نیز با خود آورده بود. این دستگاه در اطاق چوبی متصل برقی خانه ازگ نصب شد که از آنجا تا پشاور مخابره میگردد. و فد پس از ختم مذاکرات دستگاه مذکور را به کابل گذاشته شش نفر شاگرد افغانی را برای تحصیل در رشته تیلگراف بی سیم در هند قبول، مصارف تمدید و سامان يك لین تیلگراف را بین سرحد تورخم و کابل تحصیل بیست نفر طلبه را در هند برای تدریس سیم دار پذیرفت در همین وقت که مذاکرات بانگلیس ها ادامه داشت با روسها نیز تبادل نظر صورت می گرفت چنانچه راسکو لنکوف سومین نماینده اتحاد شوروی در کابل تمدید يك لین تیلگراف را از سرحد تا هرات کرشك قندعار با سامان و لوازم آن به مصرف شوروی متقبل شد اما بعداً دولت او در عوض يك دستگاه بیسیم تیلگراف را عرضه کرد. سپس حکومت شوروی هر دو را قبول دار شد يك تعداد طلاب افغانی را در شق تیلگراف بی سیم در آن بشور پذیرفت چنانچه هشت نفر به اتحاد شوروی، بیست و شش نفر برای فرا گرفتن تیلگراف بی سیم و سیم دار به هند اعزام شد. در خلال این احوال دو دستگاه تیلگراف بیسیم موج طویل به قوه پنج، شش کلیوات با تمام لوازم آن و هم يك دستگاه کوچک سفری به قوه دو کلیوات که در بین کادی چوبی نصب بود از اتحاد شوروی وارد و اخیر الذکر علی الفور در چمن حضوری کابل به کار انداخته شد. نصب دستگاه کلان آن در یکی از اطاق های بیت الخدم شروع گردید و دیگری نگذشت که کار آنها تکمیل و شروع به فعالیت نمود. در اینوقت بادستگاه سفری ساخت شوروی توسط روسها و دستگاه چراغ دار ۱۰۰ وات انگلیسی توسط طلاب افغانی با پشاور مخابره می شد اما به زودی این هر دو دستگاه از چمن حضوری برداشته شد و پرسونل آن در دستگاه شش کلیواته روسی دریکی از بیت الخدم های دلکشا در سال ۱۲۹۹ شروع به کار نمود و تا ۱۳۰۶ ادامه داشت و این وقت لین تیلگراف سیمدار از تورخم توسط پایه آهنی تحت نگرانی يك نفر هندی به کابل پیوست و قتیکه شش نفر بعد از تحصیل از هند به وطن عزیمت کرد تیلگرافی هندی مرخص و امور تیلگراف در سال ۱۳۰۰ به آنها سپرده شد. متعاقب آن هشت نفر شاگرد افغانی از شوروی به کابل آمده باروسها یکجا در دستگاه شش کلیواته شامل کار شدند.

در سال ۱۳۰۳ کار تمدید لین هرات - قندهار که از طرف روسها وعده داده شده بود از کشک تا هرات و قندهار با پایه های سیمانی و از قندهار تا کابل با پایه های آهنی تکمیل گردید. در ختم سال ۱۳۰۵ تمدید لین تیلگراف ولایات از کابل تا مزار آغاز گردید. در سال ۱۳۰۶ يك دستگاه تیلگراف بی سیم موج طویل سفری که قبلاً از کمیته مارکونی خریداری شده بود به ولایت مزار انتقال یافت و مخابره با کابل و روسیه برقرار گردید. این دستگاه رول مهمی را در اتصال دو ولایت مذکور بین سالهای ۱۳۰۸-۱۳۱۱ بازی نمود که شب و روز کار میکرد.

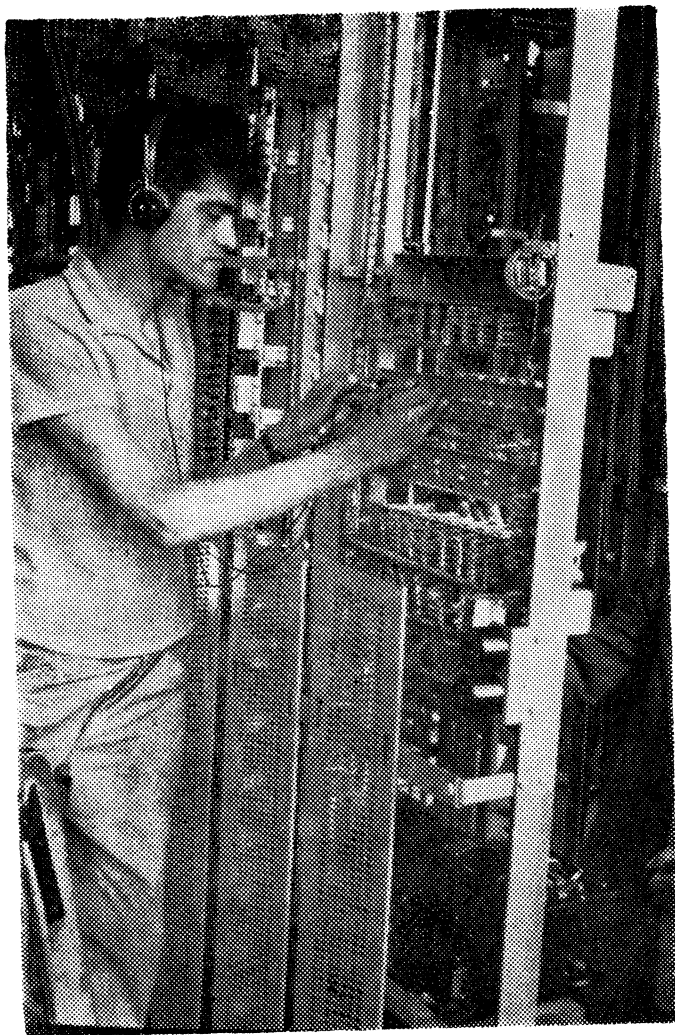
در اوایل سال ۱۳۰۹ حکومت به اصلاح و ترمیم این لین های تیلگراف و تجدید دستگاه تیلگراف بی سیم توجه نمود و به مرور سالها هفت دستگاه موج کوتاه تیلگرافی و تیلفونی ساخت مارکونی وارد کرد که از آن جمله يك دستگاه هفت کلیواته در کابل و متباقی به قوه ۵۰۰ وات در هرات، مزار، میمنه، دایزنسگی و خوست نصب گردید و تیلگراف خانه های عصری نیز برای دستگاههای مذکور اعمار شد دستگاه مرسله بزرگ در یکه توت و دستگا های آخذه در مهتاب قلعه به کار افتاد. يك تیلگراف خانه مرکزی برای ارتباط ستمیشن های مرسله و آخذه تا سیمس شد و در آن آنتن هایی برای ستمیشن های مذکور و ولایات نصب گردید.

دستگاههای آخذہ و مرسلہ ساخت مازکونی که اکنون سی سال از نصب آنها می گذرد در مرکز فعال بوده با اکثر ممالک همجوار مخابره میکند .

چون روابط تجارتی بین افغانستان و ممالک جهان روبه افزایش بود طبعاً يك دستگاه هفت کلیواته احتیاجات را طوریکه باید مرفوع نمی توانست . دولت تصمیم گرفت يك دستگاه بزرگ دیگر را بکار بیندازد . در سال ۱۳۳۲ قرار داد خریداری يك دستگاه مجهز بیست کلیواته مرسله از قسم سنگل ساید بند با دستگاه آخذہ آن به طاقت ۲۵۰ وات بین وزارت مخابرات و کمپنی اس اف از فرانسه انعقاد یافت در سال ۱۳۳۶ دستگاه بزرگ مرسله آن در یکه توت و آخذہ آن در مهتاب قلعه و دستگاه های کوچک آن در ولایات به کار افتاد .

چون ارتباط کشور های خارجی روز بروز زیاد تر میشد وزارت مخابرات مجبور گردید دستگاههای دیگری وارد و به کار بیندازد چنانچه در سال ۱۳۴۰ دو دستگاه سه و نیم کلیواته مرسله از کمپنی زیمنس و بعد يك دستگاه ۱۰ کلیواته مرسله از کمپنی فلیس خریداری و در ستیشن مرسله یکه توت به کار انداخت . در مقابل ستیشن آخذہ مهتاب قلعه دو دستگاه آخذہ از کمپنی فلیس و چهار دستگاه دیگر از کمپنی زیمنس خریداری گردید . دستگاههای آخذہ فلیس در سال ۱۳۴۱ خریداری و در همان سال به کار افتاد . همچنین چهار دستگاه جدید آخذہ نیز به فعالیت آغاز نمود . بابکارانداختن این دستگاهها در مهتاب قلعه ارتباط تیلگراف بیسیم با بعضی کشورهای به سیستم تیلی تایپ برقرار گردید . اکنون از تیلی تایپ کار تیلگراف سیمساز بین مرکز و اکثر اولایات گرفته میشود و فعلاً (۶) شرکت تیلی تایپ در داخل مملکت فعال می باشد . ارتباط توسط تیلگراف بیسیم با انگلستان ، آلمان ، ایران ، هند ، ایتالیا و اتحاد شوروی برقرار است و ارتباط تیلگرافی با سایر کشورهای جهان از طریق این ممالک صورت میگیرد . چون تا سال ۱۳۳۲ ارتباط تلفونی با خارج به صورت تجارتی امکان پذیر نبود وزارت مخابرات تصمیم گرفت چنان دستگاههای تیلگراف بیسیم خریداری نماید که بتواند هم به سیستم تیلگراف و هم به سیستم رادیو تلفونی کار کند . لهذا در سال ۱۳۳۲ دستگاه بیست کلیواته مرسله را با دستگاه آخذہ آن خریداری نمود که توسط آن برای اولین بار مخابره تجارتی را در دیو تلفونی بین کابل و پاریس برقرار گردید ، در عین زمان پاریس مخابره های افغانستان را به صورت ترانزیت با اکثر کشورهای اروپائی افریقائی و آسیائی و افریقائی اجرا مینمود ، چون این دستگاه به هیچ صورت تقاضای روزافزون را دیو تلفونی را با کشورهای خارجی بر آورده نمیتوانست وزارت مخابرات دستگاههای فلیس و زیمنس را نیز از عین نوع خریداری نمود که با لندن ، دهلی ، ماسکو و کراچی ارتباط قایم نمود امروز افغانستان میتواند با تمام کشورهای جهان و شهر های متذکره مخابره تلفونی کند . در پهلوی این دستگاهها دو دستگاه آخذہ و دو دستگاه مرسله تیلی توتو نیز از اتحاد شوروی خریداری شد که امروز از کابل به تمام کشورهای جهان و از آنها به کابل عکسهارا میتوان توسط بیسیم اخذ و ارسال نمود . همانطوریکه تذاکراتی و مناسبات بین الدول روز بروز بیشتر شده میرود به همان تناسب احتیاج برای داشتن ارتباط صحیح مخابره محسوس میشود .

وزارت مخابرات حتی الامکان میکوشد برای رفع نیاز مندی های عامه از نظر مخابره دستگاههای مزید تحت پلانهای انشعافی کشور بکار بیندازد تا مخابره بین المللی در طول روز و شب با کشورهای جهان برقرار گردد .

چاینل سیستم مخابرات

تيلفون چينل سيستم :

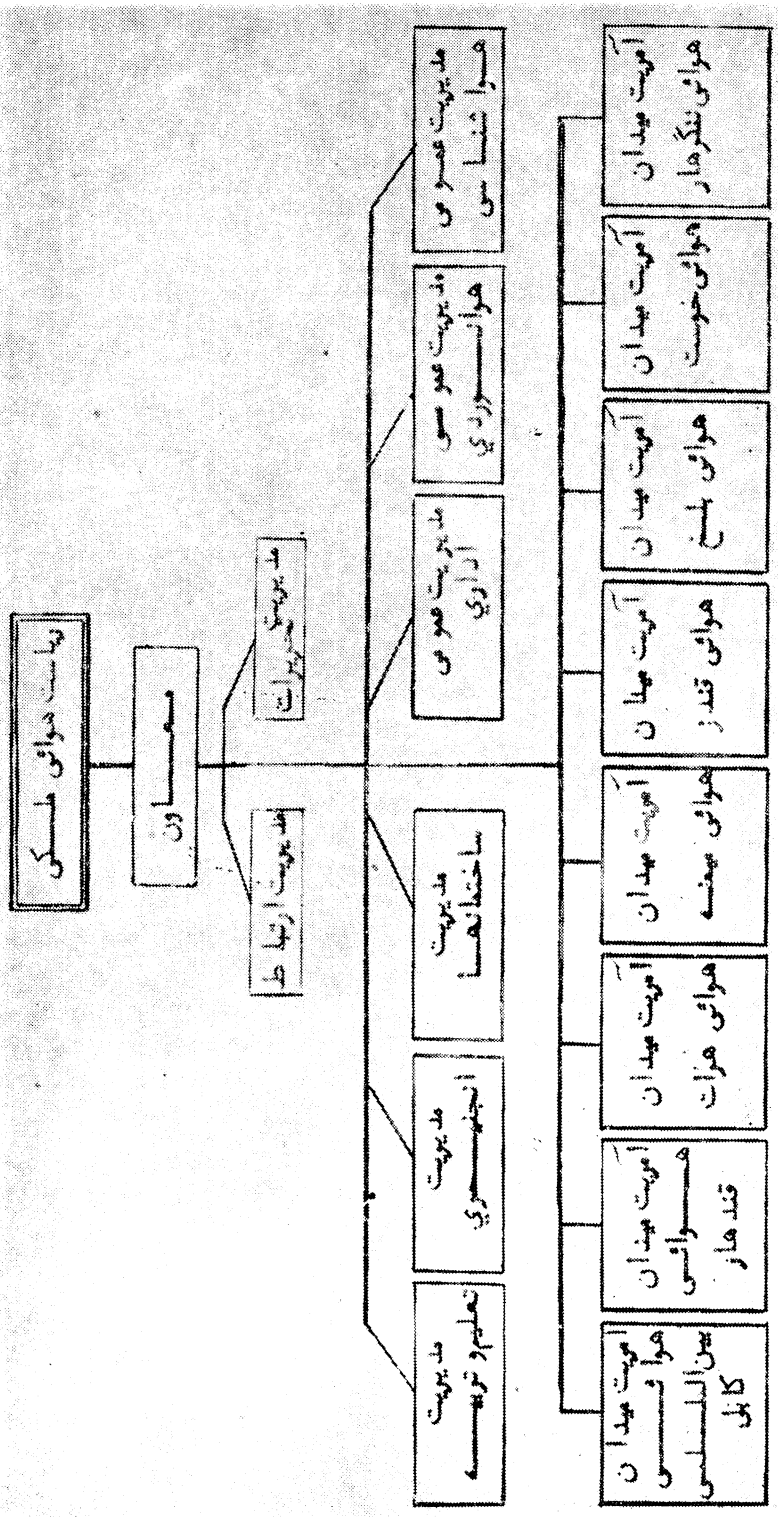
سيستم كوير ياچينل سيستم در افغانستان تازه رايج شده است . چون لينها بين مركز و ولايات و هم بين و ولايات در آن واحد براي يك مخابراته مصروف ميشد ازدياد مخابراته و تقاضاي چندين ارتباط بين ولايات لازم ساخت سيستم كوير رايج گردد تا لينهاي تمديد شده به اقتصادي ترين صورت مورد استفاده قرار بگيرد درين سيستم در آن واحد چندين مخابراته تيلفوني و تيلگرافي توسط يكجوره لين اجرا ميشود . طبيعي است اين طرز استفاده از لين ها خيلي به صرفه تمام ميشود . در سال ۱۳۲۵ يك نفر متخصص برتانوني به كابل وارد شده پلاني مفصل در قسمت شبكه شمهي تلفون اتومات و خطوط چينل سيستم ترتيب نمود وي در پلان خود ارتباط چينل سيستم ولايات را بوسيله كيبيل زير زميني در نظر گرفته بود . اين پلان و كلمه چينل سيستم به نظر وزارت مخابرات خيلي تازه معلوم ميشد چه كسي تخنيك آنرا نميدانست و هم كسي نميتوانست بگويد آيا اين سيستم اقتصادي تر و عملي تر است يا لين هوائي ؟ چون دولت در آن وقت براي پروژه مذكور پول نداشت و كوشش براي اخذ كريدت خارجي هم به لحاظ اينكه كشور هاي بزرگ هنوز از سبب جنگ به ضيقي بودجه مبتلا بودند بجاي نرسيد لهذا پلان مذكور آخر الامر بي نتيجه ماند .

در اوائل سال ۱۳۳۰ اتحاديه بين المللي مخابرات بالخاصه كميته مشاور تي تلفون و تيلگراف به فكر آن شد كه ممالك آسيائي و اروپائي از طريق مخابراته چينل سيستم توسط لين هوائي و كيبيلي باهم ارتباط يابند چنانچه اولين كنفرانس آن در قوس ۱۳۳۰ در لاهور داي ر شد و در آن نمايندگان تمام ممالك آسيائي به شمول افغانستان شركت نموده بودند . كنفرانس فيصله نمود خطوط آسيائي مخابراته از راه قندهار - هرات - كراچي و زاهدان به تهران و صل شود و از آنجابه تركيه و ماوراي آن ارتباط يابد . پلان مذكور در سال ما بعد در كنفرانس ديگري در ژنيو مطرح بحث قرار گرفت و به اتفاق آراء تصويب شد تا تمام ممالك ذيعلاقه به اساس آن آماده بگيرند . هيئت افغاني تعهد نمود كه ارتباط سه چينل را براي مخابراته بين المللي از طريق پشاور ، كابل ، قندهار ، هرات اسلام قلعه از راه كويته - قندهار ، هرات ، اسلام قلعه برقرار سازد و در انتقال مخابراته از لينهاي هوائي كار بگيرد .

وزارت مخابرات در سال ۱۳۳۳ سروي اين پلان را شامل پلان پنجساله اول نمود دستگاههاي لازم از شركت زيمنس خريداري گرديد و در سال ۱۳۳۸ دستگاه سمتي كابل - مزار شريف و در سال ۱۳۳۹ دستگاه كابل قندهار مورد استفاده قرار گرفت ، دستگاه سمتي كابل ، مزار شريف با يك سيستم سه چينله كار ميكند يعني در هر جوره لين سه مخابراته چينل و يك مخابراته عادي بنام مخابراته فزيكي در آن واحد صورت ميگيرد ، هكذا شش مخابراته تيلگرافي علاوه بر چينلهاي تيلفون دريك وقت توأم با مخابراته تيلفوني اجرا شده ميتواند . مخابراته تيلگرافي توسط ماشينهاي تيلي پرنتر و دستگاههاي تيلگراف سيمدار صورت ميگيرد ، در بلخمرى نيز يك دستگاه ترمينل نصب گرديده است كه ميتواند مخابراته را بهر دو سمت كابل و مزار شريف قطع کرده مخابراته شمهي خود را جاري سازد . در بلو له يك ستيشن نصب است كه مخابراته دو طرف را قوي ساخته به ستيشنهاي مابعد انتقال ميدهد دستگاههاي چينل سيستم كابل ، غزني ، قلات ، قندهار هر دو با سيستم سه چينله كار ميكند كه هر سيستم چهار مخابراته تيلفوني و شش مخابراته تيلگرافي را انجام ميدهد ، دستگاههاي غزني ، قلات ، قندهار به قسم ترمينل كار ميكند يعني مخابراته شمهي خود را با ساير مراكز چينل سيستم ميتواند ارتباط دهد . مخابراته تيلگرافي

هر سه ولایت توسط ما شینهای عصری تیالی پرنتر اجرا میشود و از دو سیستم مخابرات چینل که بین کابل و قندهار بر قرار است يك سیستم آن برای مخابرات داخلی و دیگری آن برای مخابرات بین المللی تعیین گردیده است روی این منظور مخابرات تیلگرافی و تلیفونی بوسیله يك سیستم از طریق قندهار و سپین بولدک، کویته و چمن مستقیمآبا کراچی قایم گردیده است، خط دیگر مخابرات بین کابل و کراچی از طریق جلال آباد و پشاور نیز بپایه تکمیل رسیده و طرف استفاده قرار دارد، دستگاههای آن در کابل سروبی، و جلال آباد نصب و به کار انداخته شده، در نظر است ازین راه يك چینل مخابرات از طریق لاهور به دهلی نیز ارتباط یابد.

افغانستان از دو راه با پاکستان ارتباط دارد و همین اکنون در صورتیکه کشور همسایه و برادر ما ایران آمادگی خود را برای ارتباط تلیفونی و تیلگرافی نشان بدهد مخابرات چینل با این کشور جریان می یابد چه لین و دستگاههای ما از کابل تا اسلام قلعه تکمیل شده است و با آن تعهدات ما در مقابل فیصله های بین المللی بر آورده شده و برای ترانزیت مخابرات بین المللی آماده می باشیم، توريد و نصب دستگاههای چینل سیستم آنقدر صعب نبود که تمدید لینهای عمومی از کابل تا قندهار و از کابل تا مزار شریف بود زیرا لینهای مذکور در سابق با پایه های آهنی تمدید و فاصله پایه ها از یکدیگر فرق داشت، تمام پایه های سمنتی و اکثری از پایه های فلزی که چهل سال قبل به کار افتاده بود قابل تجدید بود. پایه های جدید فولادی، سیستم سلیتر، دنده، براکت و غیره از اتحاد شوروی، آلمان، ایتالیا و ها لیند خرید شد که به مراتب از قیمت دستگاهها بیشتر تمام گردید، علاوه بر آن تمدید و تجدید لینهای عمومی که بهر سمت بیشتر از سه سال را گرفت نیز قابل ملاحظه بود روی کار آمدن دستگاههای چینل سیستم همچنانکه مخابرات بین ولایات را سرعت بخشید نیازمندی های روز افزون باعث شد طبق پلان انکشافی دوم دستگاههای جدید بدو سیستم سه چینل برای ارتباط قندهار، هرات و اسلام قلعه مدنظر گرفته شود و هم برای مخابرات آینده پلخمری و قندوز، کابل و پروان يك سیستم سه چینل بر قرار گردد. ازینکه سیستم سه چینل مخابرات کابل و قندهار و کابل و پلخمری نمیتوانست احتیاجات را رفع کند وزارت مخابرات دستگاههای جدیدی را به ظرفیت دوازده چینل وارد نمود که اکنون بسته کاری آن بین کابل و قندهار تکمیل گردیده و آماده کار می باشد، همچنین بسته کاری دستگاه دوازده چینل پلخمری تکمیل شده و کار دستگاه تکرار کننده آن در بلوله به اتمام رسیده است که بعد از تکمیل دستگاه پروان به فعالیت آغاز خواهد نمود. دستگاههای چینل سیستم در کابل و ولایات از وقت نصب تا کنون تحت پروگرام معین روز و شب دو ساعت کار میکند، در ظرف سه سال اخیر دستگاههای سمتی کابل و قندهار که قسمتی از مخابرات تلیفونی و تیلگرافی بین افغانستان و پاکستان را نیز اجرا میکند بلاوقفه از ساعت هشت صبح تا ۹ شب مورد استفاده قرار دارد. دستگاه - های چینل سیستم مخابرات های رسمی و شخصی را آسان و عواید را اضافه ساخته است.

هوانوردی ملکی

ریاست هوائی ملکی در اواخر سال ۱۳۳۵ تشکیل شد و برای پیشبرد امور هوانوردی میدانهای هوائی بین المللی قندهار و کابل و میدانهای هوائی داخلی هرات، قندز، مزارشریف و جلال آباد تعمیر و تاسیس گردید، دستگاہای هواشناسی و مخابره هوانوردی و وسایط ضروری رهنمائی طیارات در میدانهای هوائی و عرض راهای هوائی نصب و به کار انداخته شد.

میدان هوائی قندهار از نگاه موقعیت خود در پرواز های ترانزیتی مسافه شرق دور را با اروپای غربی در حدود ۶۰۰ میل کوتاه می سازد، چنانچه هم اکنون تقریباً ۳۰۰ پرواز از فضای افغانستان در هر ماه توسط طیارات شرکت های هوائی معتبر جهان با استفاده از دستگاہای مخابره و وسایط رهنمائی و امداد هوانوردی میدان هوائی قندهار صورت میگیرد، طیارات شرکت های هوائی خارجی که از فضای افغانستان بدون فرود آمدن در یکی از میدانهای هوائی عبور میکنند در هر پرواز عبوری مکلف به تادیبه بیست و پنج دالر از بابت استفاده از تا سیسات رهنمائی و وسایط امداد هوانوردی می باشند، مجموع چنین محصولات یک قلم بزرگ عواید سالانه دولت را تشکیل میدهد.

به منظور توسعه و انکشاف حمل و نقل هوائی داخلی و بین المللی از یک طرف میدانهای هوائی عصری و مجهز در مرکز و ولایات مهم تاسیس گردید و از طرف دیگر برای حصول حقیق تجارتی حمل و نقل هوائی و توسعه شبکه پرواز های طیارات شرکت هوائی آریانا در کشورهای خارج و جلب توجه شرکت های هوائی خارجی به میدانهای هوائی افغانستان یک سلسله موافقت نامه های حمل و نقل هوائی بین افغانستان و کشورهای مربوطه امضاء شده است، برای این منظور هیئت های افغانی به بعضی ممالک خارجی رفته و هیئت های کشور های ذی علاقه به افغانستان آمدند. علاوه بر قرار دادهای حمل و نقل هوائی که سابقاً بین افغانستان و ایران به تاریخ ۳۶ میزان ۱۳۳۵ و بین افغانستان و هند به تاریخ ۶ دلو ۱۳۳۱ و بین افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی به تاریخ ۴ حمل ۱۳۳۵ امضاء شده بود موافقت نامه های هوائی آتی از ظرف ریاست هوائی ملکی با دول خارجی امضاء گردیده است:

- ۱ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و پاکستان (اول سرطان ۱۳۳۶)
- ۲ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و ترکیه (۲۵ دلو ۱۳۳۶)
- ۳ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و اطریش (۳۰ سرطان ۱۳۳۷)
- ۴ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و هالیستد (۲۴ میزان ۱۳۳۷)
- ۵ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و آلمان غربی (۳۰ سرطان ۱۳۳۸)
- ۶ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و یوگوسلاویا (۱۶ جدی ۱۳۳۸)

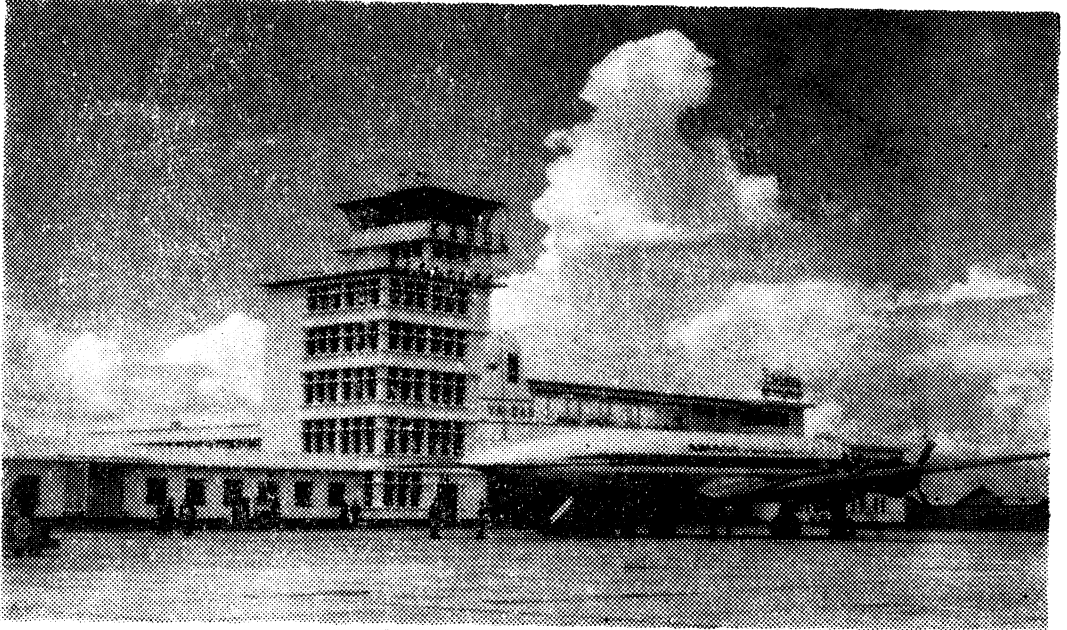
- ۷ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و جمهوری عرب متحد (۱۰ اسد ۱۳۴۰)
- ۸ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و چکوسلواکیا (۷ جوزای ۱۳۳۹)
- ۹ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و بلجیم (۱۹ - اسد ۱۳۴۰)
- ۱۰ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و فرانسه (۲۵ ثور ۱۳۴۰)
- ۱۱ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و سویس (۲۵ میزان ۱۳۴۰)
- ۱۲ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و پولند (۶ سرطان ۱۳۴۱)
- ۱۳ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و عراق (۱۰ اسنبله ۱۳۴۳)
- ۱۴ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و سویدن (۲ جوزا ۱۳۴۶)
- ۱۵ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و ناروی (۲ جوزا ۱۳۴۶)
- ۱۶ - موافقتنامه حمل و نقل هوائی بین افغانستان و دنمارک (۲ جوزا ۱۳۴۶)
- ۱۷ - پروتوکول حمل و نقل هوائی بین افغانستان و انگلستان (۲۹ سرطان ۱۳۴۶)
- به موجب این موافقتنامه ها عجالتاً طیارات شرکت هوائی آریانا به شهرهای تاشکند، دهلی جدید، لاهور، امرتسر، تهران، بیروت، استانبول، فرانکفورت و لندن پرواز کرده و طیارات مؤسسات هوا پیمائی اتحاد شوروی، هند، پاکستان ایران، لبنان و چکوسلواکیا در افغانستان پرواز نموده و می نمایند. انکشاف حمل و نقل هوائی بین المللی در افغانستان بملاحظه احصائیه های آتی در طی هفت سال گذشته به خوبی آشکار میگردد.

احصائیه حمل و نقل هوائی مسافری و مال التجاره در میدان هوائی بین المللی کابل

سال	ورود		خروج	
	مسافر	مال التجاره به کیلوگرام	مسافرین	مال التجاره به کیلوگرام
۱۹۶۱	۱۷۹۵۶	۵۰۰۰۵۲	۶۰۶۰	۵۳۰۲۱۷
۱۹۶۲	۳۶۱۶	۱۰۳۳۷۱	۲۱۲۰	۵۰۷۴۸۰
۱۹۶۳	حصائیه	میدان هوائی کابل	ملاحظه شود	
۱۹۶۴	۲۵۲۲	۳۳۲۰۵۰	۱۰۶۳	۴۸۱۰۰
۱۹۶۵	۳۱۰۳	۱۳۷۰۲۱	۲۸۰۶	۳۱۰۰۸
۱۹۶۶	۲۸۸۶	۱۵۵۵۹۱	۷۳۳	۳۶۶۶۳
۱۹۶۷	۴۴۰۹	۲۰۶۰۱۲	۴۴۰۶	۷۳۲۰۶

احصائیه حمل و نقل هوائی مسافری و مال التجاره در میدان هوائی بین المللی قندهار

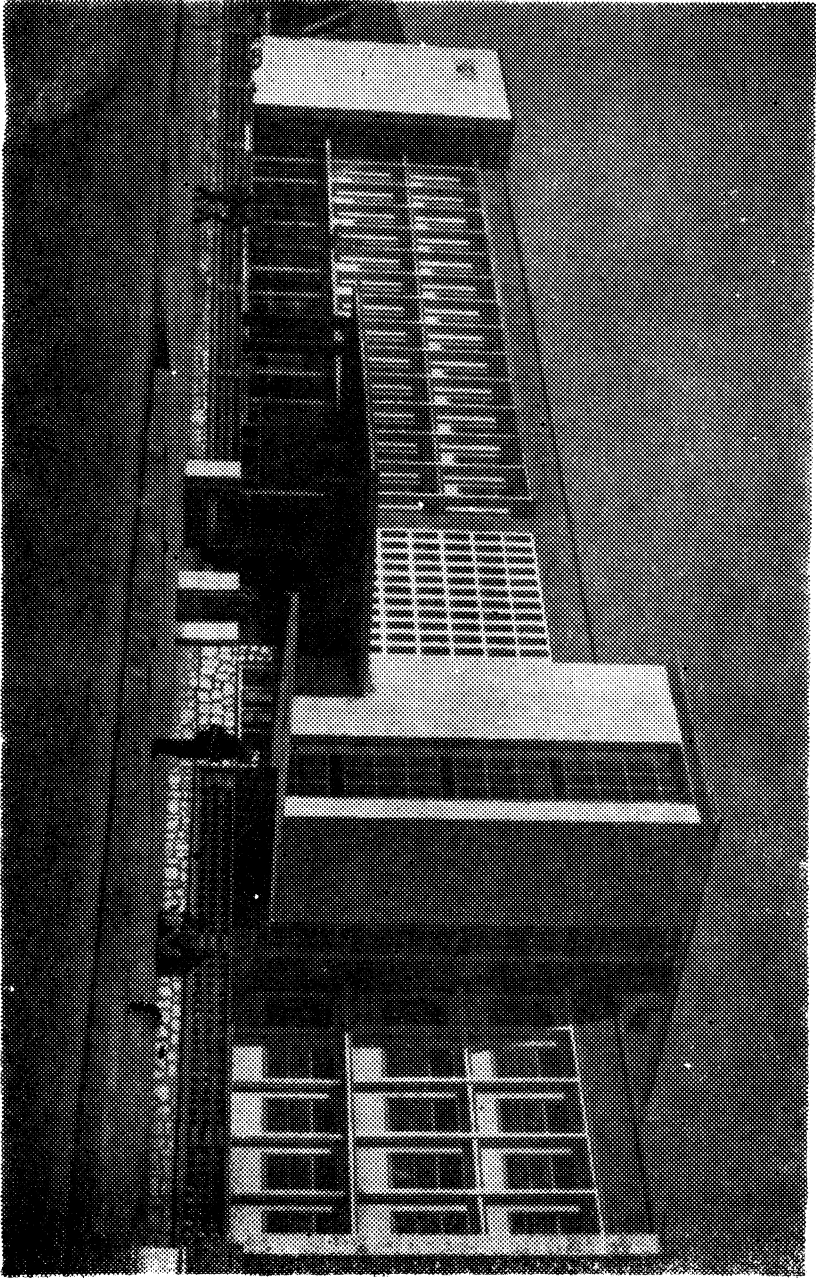
سال	ورود		خروج	
	مسافر	مال التجاره به کیلوگرام	مسافرین	مال التجاره به کیلوگرام
۱۹۶۱	۲۷۸۸	۸۶۱۳۵۵	۵۶۵۹	۶۸۰۹۸۶
۱۹۶۲	۱۰۰۱۹	۲۱۰۱۸۳۰	۸۵۸۷	۶۶۶۹۳۰
۱۹۶۳	۲۰۵۰۶	۱۸۸۰۹۳۱	۱۰۷۳	۱۳۸۰۷۵۱
۱۹۶۴	۱۵۲۱۵	۸۱۷۴۷۳	۱۲۷۸۵	۱۰۸۵۱۳۵
۱۹۶۵	۱۰۷۸۵	۱۵۵۵۳۸۵	۱۶۷۶۶	۱۱۹۱۱۱۲
۱۹۶۶	۱۸۷۹۴	۱۳۷۱۲۰۶	۱۹۵۶۶	۱۳۱۸۰۰
۱۹۶۷	۱۱۳۸۲	۵۵۲۱۵۵	۲۰۹۶۳	۸۶۵۵۵

عمارت ترمینل میدان هوایی بین‌المللی کابل

عمارت ترمینل میدان هوایی قندهار

رہائش ہوانوردی ملکی

در سال ۱۹۶۳ احصائیة مسافرين و اموال درمیدان های هوائی کا بل وقتندهار تواما ترتیب و جمع گردیده است .

برای تربیة افراد فنی که بتوانند در دستکاهای مخابره و ترافیک هوانوردی و امور تخنیک و سایط مخابره موفقانه ایفای وظیفه نمایند مکتب هوانوردی ملکی در کابل و قندهار تاسیس شد و اولین دسته فارغ التحصیلان این مکتب به تاریخ ۱۵ جوزای سال ۱۳۴۲ به حیث مامورین فنی در شعب مختلف ریاست هوائی ملکی و میدانهای هوائی ملکی شامل خدمت گردیدند . علاوه یک تعداد مامورین برای تحصیلات بیشتر در رشته های مختلف هوانوردی به خارج اعزام شدند که اکثرآ موفقانه بوطن باز گشته در پیشبرد امور صرف مساعی مینمایند .

شرکت هوائی آریانا برای انکشاف مزید حمل و نقل هوائی تامین خدمات سریع و مؤثر در داخل و خارج کشور اقدام به خریداری یک طیاره جت بوئنگ ۷۲۷ نمود که به تاریخ ۲۹ حمل ۱۳۴۷ به کابل وارد شد .

به اینصورت شرکت مذکور خواهد توانست در برابر کمپنی های هواییمایی کشور های همجوار که با طیارات جت و ترابو پروپلر به افغانستان پرواز می کنند رقابت کرده و احتیاجات روزافزون سیاحان را مرفوع نماید .

چون ارتفاع کابل از سطح بحر زیاد است خط دوش موجوده میدان هوائی کابل طوری که لازم است برای نشست و برخاست طیارات جت کفایت نمیکند از طرف دیگر کمپنی های هوائی خارجی با پرواز طیارات جت خود به میدان هوائی بین المللی کابل دلچسپی میگیرند . لهذا امکان تمديد خط مذکور به همکاری متخصصان شوروی به موجب موافقت نامه جداگانه مطالعه شده است که طبق آن طول خط دوش میدان هوائی کابل باید به ۴۲۰۰ متر برسد .

برای بهبود کلیه شئون اجتماعی و حیاتی مردمان مناطق صعب العبور پروژه انکشاف حمل و نقل هوائی داخل افغانستان طرح گردیده که از طرف حکومت به حیث یک پروژه نمونه قبول شده است .

لهذا به تعداد یکصد میدان هوائی کوچک در مرکز هر و لایت و ولسوالی هائیکه از سرکهای اساسی دور افتاده اند تاسیس میگردد . به طوریکه هر یک از این میدانهای هوائی دارای یک خط دوش به طول هزار متر و عرض سی و پنج مترویک یک عمارت ترمینل بسیط خواهد گردید .

در سال ۱۳۴۵ سروری یک عده میدانهای هوائی در نقاط دور دست افغانستان با همکاری یک نفر متخصص ساز مان هوانوردی ملکی بین المللی مربوط ملل متحد صورت گرفت و تا آنجا که شرایط اقلیمی اجازه میداد مناطق بامیان ، درواز ، کشم اشکاشم ، تالقان ، رستاق ، ینگى قلعه ، خواجه غار ، فرخار ، امام صاحب چخچران و چخانسور از نظر ساختمان میدانهای هوائی کوچک مطالعه گردید . در سال ۱۳۴۶ کار ساختمان میدانهای هوائی در مناطق مذکور شروع گردیده ساحات مرکزی افغانستان از نظر تعیین و تثبیت حدود میدانهای هوائی کوچک و غیره خصوصیات آن مطالعه شد .

برای این منظور یکنوع طیارات کوچک و کوتاه پرواز تهیه و خریداری شد فعلا دو طیاره کوچک کوتاه پرواز از نوع توین اوتر خریداری شده که هم اکنون به حمل و نقل مسافرين و اموال از کابل به بامیان ، چخچران ، تالقان و فیض آسا د می پردازند .

در سال ۱۳۱۸ یک موسسه هوا شناسی برای انکشاف امور هوا شنا سی کشور تاسیس و به مشوره یک متخصص هوا شناسی پولیندی شروع به فعالیت کرد و در حدود ده مرکز مشاهده جوی در پایتخت و ولایات کشور به کار انداخته شد و تا سال ۱۳۲۵ امور مشاهدات این مراکز که تنها از نگاه اقلیم شنا سی

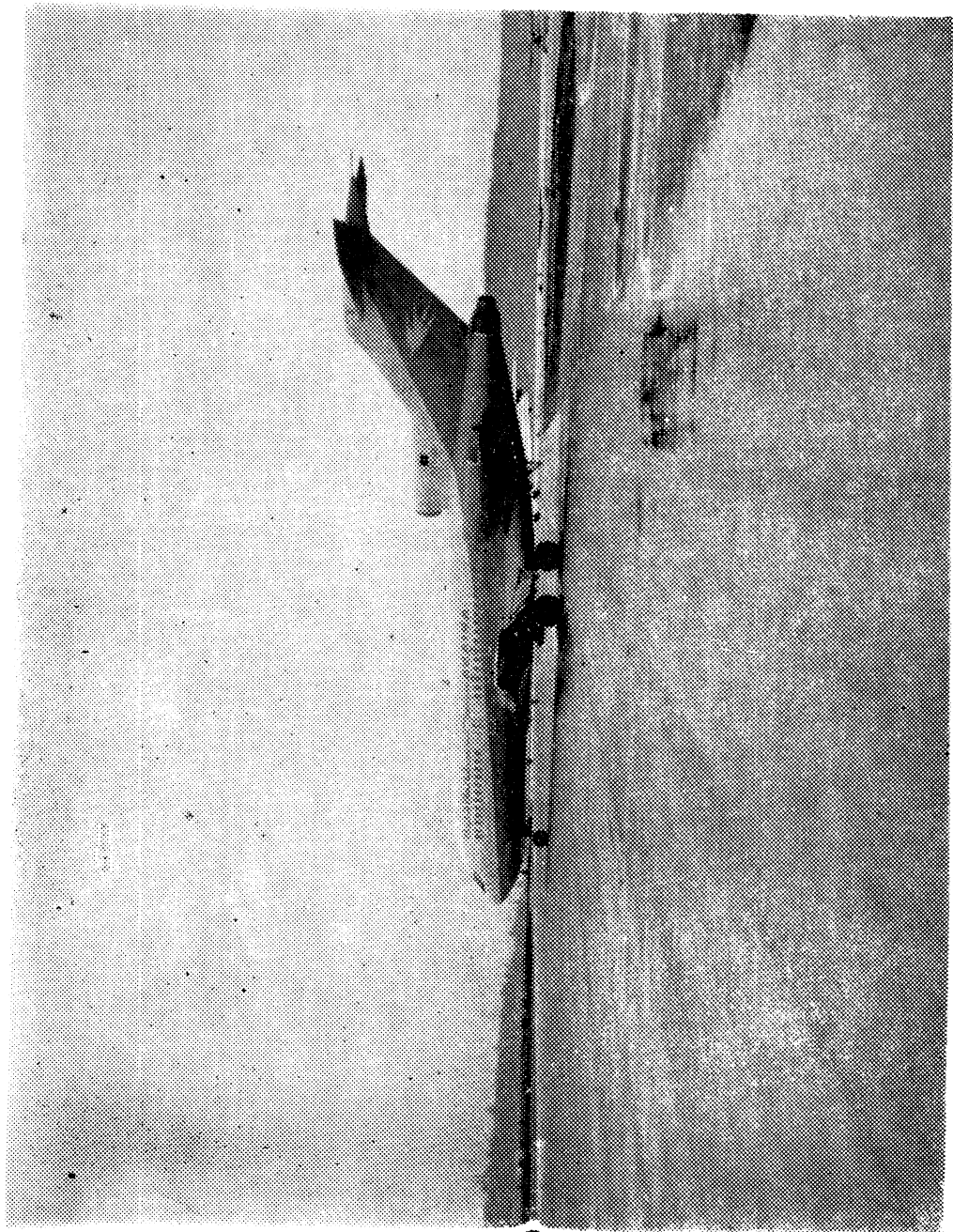
صورت می گرفت منظم و قابل ارزش گردید . از آن تاریخ به سبب فقدان نفر فنی و باتجربه امور هواشناسی روبه ضعف گذاشت ، اما در اخیر سال ۱۳۳۳ تا سپس مجدد يك مؤسسه هوا شناسی برای فراهم آوری تسهیلات لازم به مؤسسات دولتی و ملی منظور گردید . در اواخر سال ۱۳۳۵ . با تشکیل ریاست هوائی ملکی مؤسسه هوا شناسی از نظر ارتباط به حیث یکی از ارکان آن ریاست به فعالیت آغاز نمود مؤسسه هوا شناسی يك شبکه مکمل مراکز و دستگاههای عصری هوا شناسی را در سراسر کشور افتتاح نموده است . علاوه بر دو مرکز هواشناسی که نظریه ضرورت شدید هوا نوردی در میدانهای هوائی کابل و قندهار در سال ۱۳۳۵ بکار انداخته شده بود در سال ۱۳۳۶ به معاونت متخصصین سازمان هوا شناسی جهان و دریافت يك اندازه سامان و لوازم به تاسیس (۷) مرکز مجهز مشاهده درجه ۳ در جلال آباد، بغلان ، قندز ، مزار شریف ، هرات ، غزنی و دارالامان اقدام شد که در جلال آباد ، قندز ، مزار شریف ، هرات ، غزنی برای کمک به هوا نوردی ، در بغلان برای استفاده در امور زراعتی و در دارالامان برای طلاب به کار انداخته شده بود .

در سال ۱۳۳۷ مرکز مجهز و عصری در کاریز میر و يك مرکز مجهز دیگر در میمنه تاسیس شد . در سال ۱۳۳۸ يك مرکز عصری و مجهز در میدان هوائی بگرام و يك مرکز اقلیم شناسی در چمن حضوری تعمیر و به کار انداخته شد در سال ۱۳۳۹ يك مرکز هواشناسی در سالنگ شمالی ، در سال ۱۳۴۰ يك مرکز دیگر در سالنگ جنوبی و يك مرکز مجهز عصری تربیوی در جوار پوهنسخی علوم و در سال ۱۳۴۱ يك مرکز هوا شناسی در جبل السراج و خوست ، در سال ۱۳۴۲ يك مرکز در فیض آباد و شبرغان و در سال ۱۳۴۳ يك مرکز در کردیز تاسیس شد در سال ۱۳۴۴ در لعل غلیمین و پنجاب در سال ۱۳۴۵ در مقر ، لغمان ، شهرک قادس و قلعه نیاز خان در سال ۱۳۴۶ در قلات ، پغمان ، لوگر ، چخچران و تالقان و در اوایل ۱۳۴۷ در با میان مراکز هوا شناسی تاسیس گردید .

مقدمات تاسیس شعبه رادیو ساند و پایلوت بلون در آغاز سال ۱۳۳۸ تحت نظر متخصصین خارجی اتخاذ و در اخیر سال ۱۳۳۸ بصورت عملی و امتحانی از طرف کارکنان ریاست هوائی ملکی رسماً افتتاح و اولین آله رادیو ساند در فضای صاف کشور بالا شد . سپس بعد از يك سلسله عملیات تجربی مشاهدات رادیو ساند وثوق پیدا کرده و در تحلیل نقشه های پیشگوئی اوضاع جوی هم در داخل از آن استفاده و هم به خارج مخابره شده و میشود .

مشاهده رادیو ساند در میدان هوائی کابل روزانه دو مرتبه صورت میگیرد . آله رادیو ساند در میدان کابل بصورت اوسط الی ارتفاع ۱۵۰۰ متر اوضاع جوی را مخابره می نماید و مشاهدات آن برای کشور های همجوار حایز اهمیت فراوان است .

مؤسسه هوا شناسی در سال ۱۳۳۴ به عضویت سازمان هوا شناسی جهان پذیرفته شده و يك مقدار زیاد سامان خریداری کرد ، این آلات و افزار عبارت انداز بارو مترها ، ترمومترهای مختلف ، ترموگرافها ، باروگرافها ، هایدرومترها ، هایدروگرافها ، آلات پیمایش سمت و سرعت باد ، آلات اندازه گیری باران آله ثبت کننده اشعه آفتاب ، آله ثبت کننده بارندگی ، رادیو ساند ها ، بالونهای تیبو دولا تیبها و غیره قسمتی از این آلات به یکده مراکز ارسال شده است ، ریاست هوائی ملکی به کمک سازمان هوا شناسی جهان به تاسیس يك ورکشاپ مکمل و مجهز عصری هوا شناسی در میدان هوائی کابل موفق گردید که در آن همه گونه و ساییل و لوازم هوا شناسی که قبلا در خارج ترمیم میشد ، عیار میگردد چنانچه آله رادیو ساند ترمومترها ، باد نما و رطوبت سنج ها در همینجا قابل استفاده ساخته میشوند شعبه پیشگوئی ریاست هوائی ملکی برای اولین بار طور امتحانی در چهلمین

طیاره بوئینگ

سال جشن استرداد آزادی کشور (۱۳۳۷) پیش گوئی اوضاع جوی را از طریق رادیو افغانستان به سمع هموطنان گرامی رسانید که از طرف مردم به خوشی استقبال و تشویق گردید و باوجود کمی سوابق پس از اندکی پیشگوئی ها به نسبت مشکلات فنی و قلت وسایل لازمه به سکتگی مواجه گردید . اما هر چه زود تر افراد فنی مخبره برای اخذ زاپور های مورد ضرورت بدسترس شعبه گذاشته شد و شعبه پیشگوئی قادر به تهیه و تحلیل نقشه های اتمو سفر فوقانی گردید که در امور پیشگوئی سهم بزرگی دارد ، نظر به تجاربی که فورکاستر های افغانی تا حال در ساحة تحلیل نقشه ها و تعقیب اختلال های جوی بدست آورده اند نتیجه پیشگوئی بهتر گردیده است ، در مرکز فورکاست ریاست هوائی ملکی فعلا در هر شبانه روز ۲۵ نقشه اوضاع جوی حاوی مشاهدات جوی يك ساحة و سیم ترتیب و تحلیل میشود که شامل مشاهدات هوای مجاور سطح زمین و مشاهدات هوای فوقانی در ارتفاعات ۱۵۰۰ متر ۳۰۰۰ متر ۵۰۰۰ متر و ۹۰۰۰ متر می باشد براساس تحلیل و مطالعه چنین نقشه های میتور ولوژیک اوضاع جوی ساحات مختلف برای بیست و چهار ساعت پیشگوئی شده معلومات لازمه به اختیار پیلوتها و علاقمندان گذاشته میشود .

شعبه اقلیم شناسی و وضع اقلیمی کشور را مطالعه و تحقیق نموده از مشاهدات جوی که در مرکز ولایات کشور بعمل می آید نتایج اقلیمی را بدست آورده بدسترس دواير ذی علاقه میگذارد چنانچه موفق گردید از تمام مشاهدات واصله اجمال اوضاع اقلیمی کشور را باقیمت های وسطی آن سنجیده بصورت يك بولتن انتشار دهد. این نشریه که حاوی تمام واقعات جوی و مشاهدات هوای فوقانی و قیمت های وسطی تمام عناصر مشاهده شده جوی مراکز افغانی میباشد مورد دلچسپی اکثر دوايرو مؤسسات خارجی و داخلی واقع شده است و در خارج کشور با بولتنهای اکثر کشور های جهان مبادله گردیده و تمام مؤسسات هوا شناسی ، آب شناسی و جیو فیزیک جهان در قسمت افغانستان ازین بولتن استفاده میکنند .

علاوه بران درین شعبه گرافهای تحولات درجه حرارت ، باد ، رطوبت ، بارندگی ، فشار هوا و غیره ترتیب میشود که درین اواخر مو فوق به تهیه نورمهای پنجساله وده ساله و بیشتر از آن از بعضی مراکز شده است که در معرض استفاده دواير ذی علاقه گذاشته شده و میشود .

تاسیس شعبه اقلیم شناسی برای مطالعه اوضاع اقلیمی کشور و رفع احتیاجات مؤسسات مربوط از موفقیت های بزرگ ریاست هوائی ملکی بشمار میرود .

کابل بناروالی

در زمان سلطنت امیر عبدالرحمن خان شعبه در جوار کنبد کوتوالی بنام اداره مسئول تنظیمانی و عمرانی وجود داشت اما در عهد سلطنت اعلیحضرت امان‌الله خان اداره وسیعی بنام مدیریت بلدیہ تاسیس گردید که بعد بریاست ارتقایافت بر اساس نظامنامه بلدی بلدیہ یک اداره ملی مرکب از وکلای انتخابی بمیان آمده امور متعددی را از قبیل احداث باغ عمومی ، تنویر شهر و تاسیس شبکة آبرسانی به عهده گرفت .

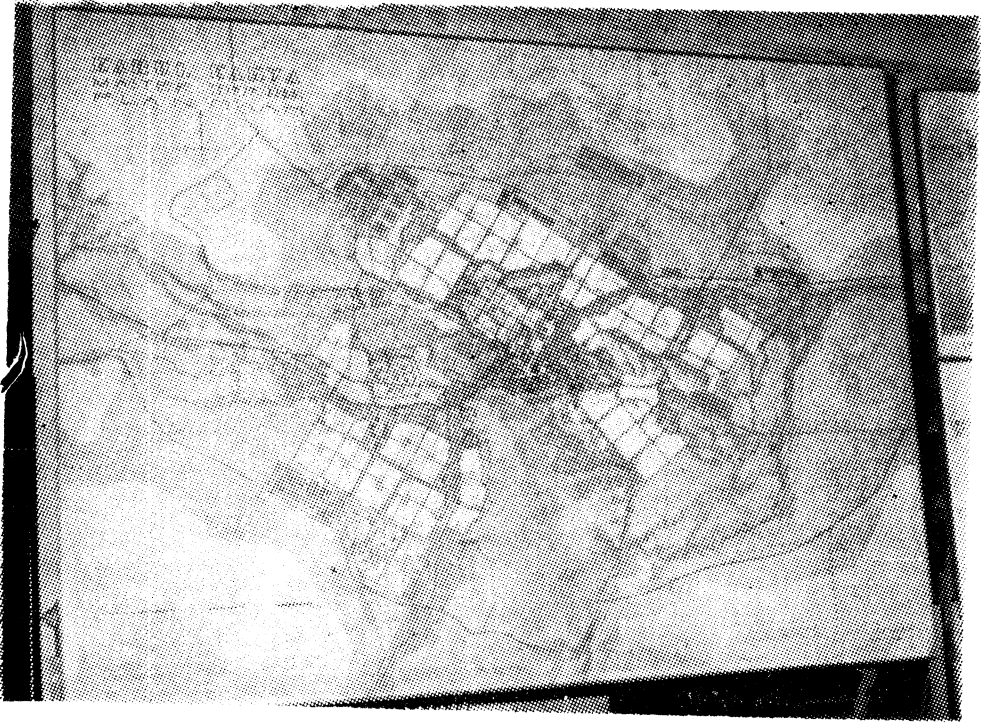
درین دوره بنای شهر جدیدی در چهاردهی بنام دارالامان گذاشته شد و مطابق نقشه مهندسین آلمانی بالای تپه ها قصر های با شکوه دارالامان و تاجبیک اعمار گردید و اطراف آن به ده کارته جدید تقسیم شد. منظور از ساختن این عمارات بزرگ طرح هسته مرکزی شهر جدیدی بود .

در دوره اعلیحضرت محمد نادرشاه بلدیة کابل انکشاف مزید نموده بعمارت جدید واقع باغ عمومی نقل مکان کرد . احداث جاده اندرابی وجاده باغبانکدرچه و اعمار اپارتمانهای دوطرفه آن از فعالیتهای این دوره است .

در دوره سلطنت اعلیحضرت محمد ظاهرشاه وضع بلدیہ رو به بهبود گذاشت . نظامنامه بلدیہ تعدیل گردید و اصولنامه تعمیرات جدید مراتب قانونی خود را طی نمود . در پهلوی ریاست بلدیہ شرکت عمران تاسیس شد که پلان شهر جدیدی را بنام نوي کابل طرح کرد . باتعمیرات کارته ۴ اساس نوي کابل نهاده شد . در هر چهار سال یک عده اشخاص سرشناس شهر بصفت وکلای بلدی از بین مردم انتخاب میگردد و دوره ریاست بلدیہ تجدید میشود ، چون شهر کوچک و نفوس آن کم بود عایدات بلدیہ مصارف آنرا نمیتوانست تکافو کند . لذا بلدیة کابل تحت نظارت حکومت قرار گرفته از بودجه آن تمویل میگردد .

در سال ۱۳۲۷ انتخابات بلدی شروع شد و از آن تاریخ به بعد وضع بلدیة کابل رنگ ملی بخود گرفت جاده میوند در نفوس شهر کهنه گشوده شد ، و بعد به احداث اسفالت و تنویر جاده ها ، پروژه های آبرسانی و خانه سازی درکنج و کنار شهر اقدام بعمل آمد .

جریده پامیر ، سینمای پامیر و تیاتر بلدیہ بوجود آمد و جاده نادرپنتون و میدان پنتونستان تعمیر گردید . کارته های ۳ و میرویس میدان کارته شاه شهید و کارته پروان ، کارته ولی و قلعه فتح الله خان کارته مامورین کارته وزیر اکبرخان ، کارته های سید نور محمد شاه و کوتل خیرخانه و مکروریان در زنده بانان عرض وجود نموده و حدود شهر از دارالامان تا کوتل یک لنگه و از زمینی حصار نامیدان بین المللی کابل ، کوتل خیرخانه و افشار و مهنت قلعه وسعت یافت و پارک هایی احداث گردید . باغ بالا دوباره احیاء شد . پارک زرنگار و جاده محمد جانخان غازی با عمارات چند طبقه ئی به زیبائی شهر افزود . مسجد پل خشتی با کنبد کاشی و مینار بلند آن در قلب شهر عرض اندام نمود . پلان ۲۵ ساله شهر کابل بکمک تخنواکسپورت اتحاد شوروی طرح گردید فابریکه قیر فابریکه خانه سازی بفعالیت آغاز کرد پروژه های اول و دوم آبرسانی تکمیل شد . سینماهای آریانا و پارک ساخته شد . جاده ها و حتی کوچه های اکثری از کارته ها و شهر نو اسفالت گردید ، پل های روی دریا از گادر و کانگریت ساخته شد و دیوار دریا بصورت پخته بلند گردید و اداره ترافیک با تجهیزات عصری روی کار شد .

پلان عمومی ۲۵ ساله شهر کابل

از ساختمانهای جدید شهر نو

بناروایی کابل از سال ۱۳۰۰ تا سال ۱۳۲۷ طبق ایجاب زمان دارای تشکیلات مختصر بوده نواحی آن توسط کلانتران اداره میگردد .

شعبات موظف برای رفع حواجی شهریان از قبیل تصدیق و ثبت قباله ها و اسناد جلب پزشکی ها برای دوره عسکری صفایی شهر و امثال آن خدمت مینمودند. در آنوقت يك شعبه بنام تحصیلی نیز موجود بود که محصول صفایی و کرایه شاهی را از مالکین خانه ها ، سرای ها و دکان ها جمع مینمود .

از آغاز دوره اول انتخابی (۱۳۲۷) تاکنون بناروایی نظر به احتیاج روز افزون بوسایل مدنی و کثرت نفوس به تطبیق پروژه های وسیع خانه سازی، سربسازي، اسفالت جاده ها ، آبرسانی ، کنترل نرخهای مواد ازتزاقي ، مراقبت صحت و سلامت مردم ، تنظیف و صفایی شهر و تنویر جاده ها اقدام نمود .

پلان عمومی ۲۵ ساله شهر کابل

در سال ۱۳۴۰ خطوط اساسی پلان عمومی شهر کابل از طرف متخصصین طرح گردید و در سال ۱۳۴۱ موافقتنامه دو قرار داد بنام ۳۰۳ و ۳۰۴ امضاء شد . منظور از قرار داد ۳۰۳ بکار انداختن فابریکه خانه سازی و مقصد از قرارداد ۳۰۴ طرح پلان عمومی شهر کابل برای ۲۵ سال آینده و ایجاد دونا حیه جدید با محصولات فابریکه خانه سازی میباشد .

قرارداد ۳۰۳ بین اداره تخنواکسپورت شوروی و وزارت فواید عامه و قرارداد ۳۰۴ بین بناروایی کابل و اداره تخنواکسپورت شوروی امضاء گردید . بتاريخ ۲۰ جدی ۱۳۴۳ پلان عمومی ۲۵ ساله طرح و به کابل بناروایی تسلیم داده شد و نیز در همین روز فابریکه خانه سازی افتتاح و بوزارت فواید عامه تفویض گردید . با اساس پلان جدید شهر کابل در بیست و پنج سال آینده ۱۰۰۰۰۰ هکتار معادل ۵۲۰۰۰ جریب زمین را در بر خواهد گرفت . وسعت امروزی شهر بادر نظر گرفتن نقاطیکه جزء شهر است ولی اعمار نگردیده بالغ بر ۴۵۰۰ هکتار معادل ۲۲۴۰۰ جریب است . به این حساب دیده میشود که در ظرف ۲۵ سال آینده شهر کابل بیش از دوچند ساحه موجوده را اشغال خواهد کرد . این ساحه وسیع برای رهائش هشت صد هزار نفر که دوچند نفوس امروزی خواهد شد ، تخصیص یافته است .

سرحد شمالی شهر در دو کیلو متری میدان هوایی ، سرحد جنوبی در یک کیلو متری دازالامان و سرحد غربی در حدود دو کیلو متری سربسازي موجوده سیلو به طرف قرغه پیش رفته و بالاخره سرحد شرقی شهر يك کیلو متر از دریای لوگر فاصله خواهد داشت .

درین پلان کارته های عصری موجوده کابل شکل اصلی خود را حفظ خواهد کرد . پروژه های بدرفت ، برق و مخابرات و از همه مهمتر پلان سربسازي آینده داخلی و اطراف شهر بدقت سنجدیده شده و شکل عمومی شهر با در نظر گرفتن کوها اطراف وجهات فرعی فوق العاده خوب و صحیح طرح گردیده مرکز شهر عظمت و زیبایی کابل آینده را بخوبی آشکار میسازد .

دریای کابل در آینده با احداث بند تنگی سیدان نه تنها از نقطه نظر آبیاری احتیاج اراضی شهر و اطراف آن را تکافو خواهد کرد بلکه خود دریا همیشه آب خواهد داشت که بزبائی شهر خواهد افزود .

آب آشامیدنی

شهر کابل آینده برای هشتصد هزار نفر آب آشامیدنی کافی خواهد داشت .
چه برای هر فرد دوصدهشتاد متر مکعب آب سالانه سنجیده شده و درین باره در سه نقطه تحقیق بعمل آمده و نتیجه مطلوب حاصل شده است . اول در منطقه دریای لوگر یعنی در قسمت شینه ، شیوکی ، کمری و سهاک . دوم در منطقه جنوب دریای کابل و حصه پائین دارالامان . سوم در غرب شهر کابل در نزدیکی پغمان .

موضوع بد رفت عمومی کابل آینده از نظر فنی حل گردیده ولی از حیث مخارج فوق العاده گران میباشد در پلان ، بدر رفت از طریق دو مجرای بزرگ سمنتی به قطر یکنیم متر عبور خواهد کرد بدر رفت نقاط دیگر شهر یا نظر به نشیب طبیعی یا بوسیله پمپهای مخصوص توسط این دونل به یک تصفیه خانه کلان در خارج شهر ارسال خواهد شد .

مراکز آب گرمی و تسخین .

شهر آینده کابل دارای یک مرکز آب گرمی خواهد بود که آب گرم ازان بتمام خانهها و عمارات جاری خواهد شد . این پلان دارای سه مرحله میباشد که مرحله اول ده سال ، دوم نیز ده سال و سوم پنجسال را دربر میگیرد و در هر دوره یک پروژه مختلف تحت تطبیق قرار داده میشود .
از وقتیکه پلان عمومی کابل تسلیم داده شده تاکنون پروژههای آتی بر اساس پلان تطبیق گردیده .

۱ - پروژه اعمار منازل ارزان قیمت در سید نور محمد مینه .
۲ - پروژه تخصیص یک ساحة وسیع برای اعمار خانههای ارزان قیمت در کوتل خیرخانه .

۳ - پروژه سالنگ وات .

۴ - پروژه آسمانی وات

۵ - پروژه منطقه پوستین دوزها .

۶ - پروژه زرغونه وات

۷ - پروژه جاده ترانزیتی یکه توت .

پروژههای آبرسانی ، احداث پلها ، پارکها ، تنویز و تیلفون آن بروی همین پلان عمومی عملی میگردد .

واردات و مصارف سال ۱۳۴۶ بصورت نمونه

۱۷۰۹۹۶۶۰۱۷ - افغانی

» ۲۵۰۲۷۷۱۱۸ -

» ۳۵۱۷۶۳۲۰ -

» ۱۰۴۰۰۰۰۰ -

۱ - واردات تخمینی سال ۱۳۴۶

۲ - بودجه عادی ۱۳۴۶ معاشات

۳ - مصارف

مصارفی که ضمیمه بودجه شده

» جمله ۶۳۸۵۳۵۷۰ -

» ۴۰۸۸۰۹۱ -

» ۸۶۴۴۲۴۰ -

» ۲۲۰۴۱۹۵ -

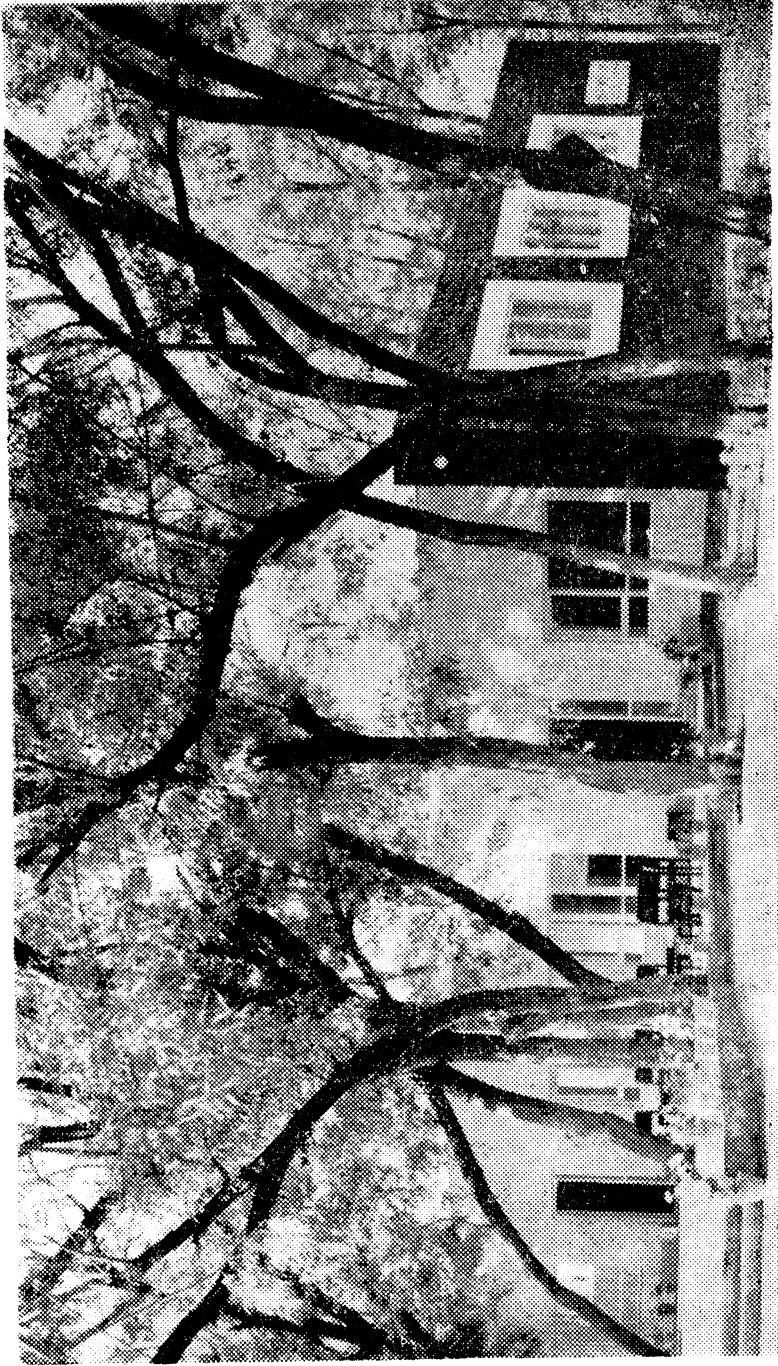
تخصیصات بودجه انکشافی که در سال ۱۳۴۶ از طرف دولت به کابل بناروالی داده شد .

» ۸۴۷۵۰۰۰ -

» ۳۲۲۲۸۰۲۵۰ -

الف - پروژه قیر ریزی

ب - پروژه آبرسانی

صالون شمېرې درپارک ظاهر شاهي

سروی پلان

» -۱۰۶۱۰۰۰ر۰۱

» جمله -۱۲۷۸۶۷۲۸۰

مصارف سال ۱۳۴۶

- از بودجه عادی معاشات
مصارف
از بودجه پارک زرنکار
از دوره اول و دوم قروض
قیمت جای دادهائیکه در پارک تیمورشاهی داخل گردیده
وبه صاحبان آنها پرداخته شده
- » -۱۷۲۲۱۶۵۹
» -۳۷۸۴۸۳۱۵
» -۱۰۰۰۰۰
» -۱۶۰۶۲۴
» -۲۰۰۶۴۱۸
- تخصیصات بودجه انکشافی دولت که مصرف شده
- » -۸۴۶۲۴۴۴
» -۳۲۵۰۳۶۵
» -۹۷۰۸۶۵
- پروژه قیر ریزی
پروژه آب رسانی
سروی پلان

» جمله -۱۲۶۸۳۶۷۴۰

منابع عایدات و پول تحصیل شده در سال ۱۳۴۶

- ۱- ازمدرک صفائی
۲- کرایه شاهی
۳- مالیه فیصدی
۴- قیمت عریضه
۵- تکس نقشه و مهندسین
۶- جواز نامه صنفی
۷- جـرایم
۸- فورمه و اجازه تعمیر
۹- قیمت ورقه قرار داد تکتها و جواز مستخدمین
و تکست سرطبابت
۱۰- قیمت اموال واجناس و مصالح تعمیر
و موترهای سرویس
۱۱- قیمت املاک
۱۲- بازگشت اضافه ستانی قیمت زمین
۱۳- تکس زمینها
۱۴- کرایه دوکان و پارتمان
۱۵- ته جایی و اجازه نامهها
۱۶- عواید جشن و قهوه خانهها
۱۷- حق الاعتبار و حق الثبت
۱۸- حق الوکاله صنفی و حقوق الامتياز
۱۹- عواید موزیک و موتر جنازه
۲۰- عواید بلدیة پغمان
۲۱- بازگشتی
۲۲- عواید تصفیه
۲۳- عواید سینماها
- » -۸۱۱۲۴۷۹
» -۶۰۵۳۸۵۳
» -۲۶۶۷۶۸۸
» - ۴۶۷۰۰
» - ۳۵۴۷۸۴
» - ۷۱۹۱۵۳
» -۱۴۲۹۳۷۳
» - ۴۰۵۰۵
» - ۳۵۰۱۸۳
» -۵۳۱۶۷۲۷
» - ۷۰۲۸۹۲
» - ۱۰۲۳۳۱
» - ۹۱۱۷۴۳
» - ۳۲۳۰۵۳
» -۱۳۵۶۵۲۰
» - ۴۹۷۵۰
» - ۵۰۰
» - ۷۲۴۰
» - ۱۶۰۷۳۰
» - ۵۳۲۲۲
» - ۳۹۸۰۳۹
» -۱۰۷۰۱۷۸ر۰۷

» میزان عمومی -۳۹۲۳۷۶۵۱۰

در سال ۱۳۴۶ پروژه‌های انکشافی آبی توسط ریاست کار و ساختمان طرح و تطبیق گردید .

۱- پروژه سالنگ واپ .

این پروژه بمنظور احداث جاده ترانزیتی عملی گردید که شهر کابل را از نگاه ترانزیت بالین ولایات شمال کشور وصل مینماید . این جاده از آغاز محمدجانخان واپ شروع و قسماً از باغ زنانه شهر آرا عبور کرده در حصه کوتل خیرخانه بالین عمومی ولایات شمالی وصل میشود . علامه گذاری این سرک توسط مهندسین نیازوالی به همکاری مهندسین ریاست شهر سازی تکمیل گردیده و یک قسمت کار آن در حصه باغ زنانه شهر آرا شروع شده ، تا نزدیک ریاست قبایل چقوری های آن پروتسپیح گردیده است .

۲- پروژه آسمانی واپ

این پروژه نیز به منظور احداث جاده عمومی که راه ترانزیتی کابل را بالین غربی کشور وصل میکند از حصه محمدجانخان واپ شروع و در حصه عمارت سره میاشت به جاده عمومی که جانب میرویس میدان تمدید گردیده وصل میشود کار تخریب خانه‌هایی که در مسیر این جاده قرار داشت تا عقب نپسه نجات تسطیح شده و پخته کاری سرک مذکور انجام یافته و برای قیر ریزی آماده گردیده .

۳- پروژه منطقه پوستین دوزها

این منطقه وسیع که حاوی ۱۵۵ حویلی نشیمن و ۲۳ دکان بوده مشتمل بر ساحه ۴۰۰۰۰ متر مربع اراضی باغی و زراعتی است تخریب شده خاک خانه‌های مخروبه به حدود شرکت سرویس انتقال یافته است . سرکهای پروژه کشیده و ریگک اندازی پخته کاری شده است .

۴- پروژه زرغونه واپ

یکی از پروژه‌های مهم انکشافی است که برای احداث جاده ترانزیتی رویدست گرفته شده و قسمت شرقی شهر کابل را با قسمت غربی آن وصل مینماید .

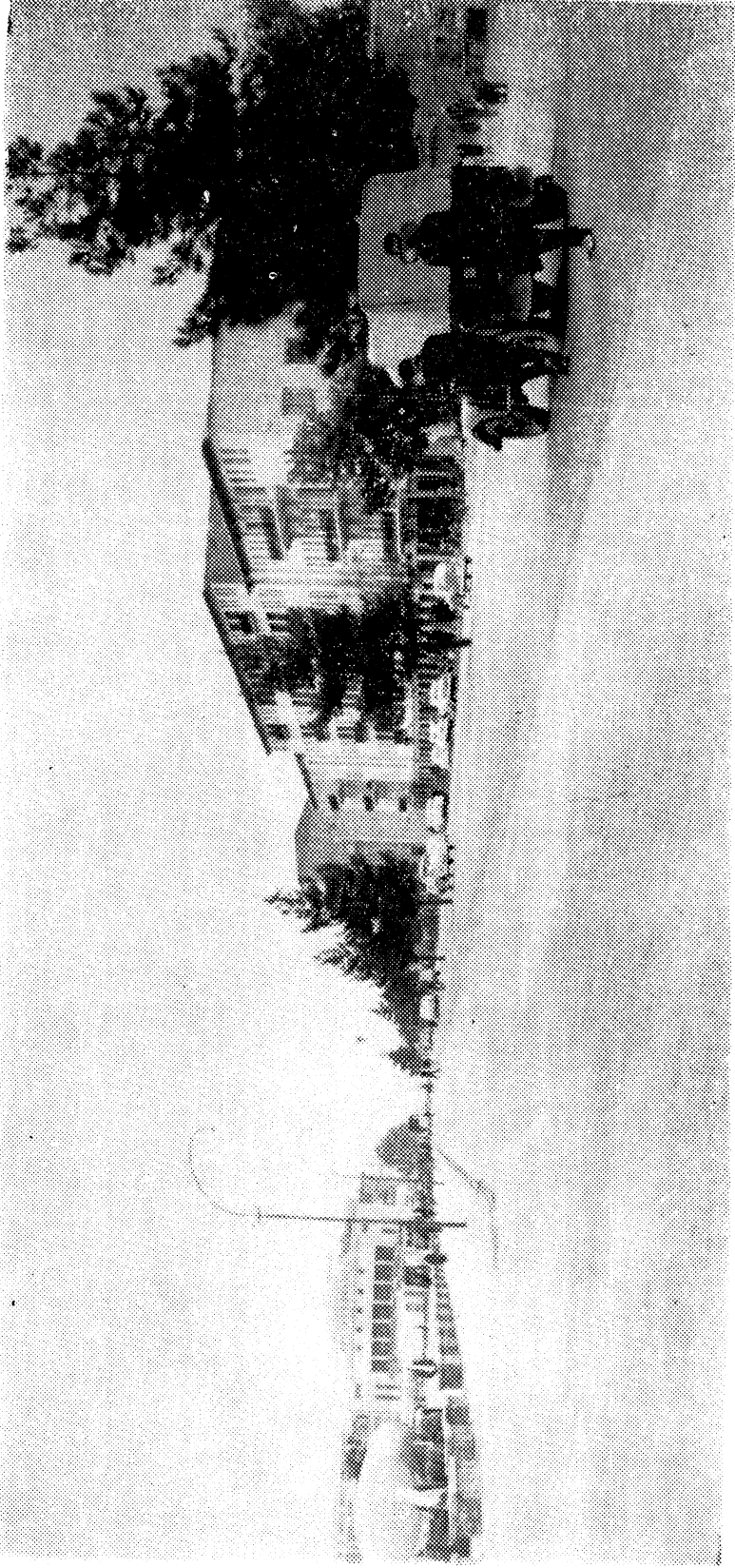
این پروژه از چهار راهی انصاری شروع و به طول چهار کیلو مترو عرض ۴۰ متر از زمینهای شامل حصه سوم پروان مینه به جانب غرب امتداد یافته در حصه مقابل فارم زراعتی بادام باغ بالین عمومی شمالی وصل میگردد. کار تسطیح سرک مذکور صورت گرفته و تا اندازه پیشرفت نموده است .

۵- پروژه جاده ترانزیتی یکه توت و خواجه عبدالله انصاری واپ.

این پروژه نیز بمنظور احداث جاده ترانزیتی بطول یک کیلو متر و عرض ۴۰ متر شروع و بعد از تسطیح و جفله اندازی برای اسفانت آماده گردیده و ساختمان یک پل کانکرتی بطول ۸ متر و عرض ۴۰ متر بالای نهر تکمیل شده است و عبور و مرور ترافیک برین جاده آغاز گردیده و جاده باصفایی بوجود آمده است

۶- پروژه منطقه شیر بچه ها .

این پروژه به منظور اتصال سرک ترانزیتی از شرق به غرب احداث گردیده کار تخریب خانه ها و تسطیح و پخته کاری جاده مذکور بطول ۲۸۵ متر عرض ۳۰ متر بشمول پیاده روها انجام یافته و برای قیر ریزی آماده گردیده .

سړك بين سينما پامير واين سينما روغتون كه اخيراً عرض تر كوردیده است

اسفالت سرکها.

پخته کاری و قیر ریزی سرک ده نو از حصه چار زاهی ده بوری تاسرک پوهنتون واز پوهنتون تاسیلو تکمیل شده است .
کار قیر ریزی جاده های قسمت اخیر شهرنو از تیمنی واپ در حدود ۸۰۰۰ متر مربع در سه طبقه اسفالت گردیده وهم پرکاری یکعده سرکهای دیگر این منطقه با اندازه ۱۵۰۰۰ متر مربع تکمیل و برای اسفالت آماده گردیده . جاده مقابل بانک تعمیراتی و جاده شاهی وسعت داده شده است .
چون جاده مذکور با تردد عراده جات مزدحم شده ومشکلات ترافیکی رابار آورده بود خشت های سمنتی فرسوده آن عوض گردید و به سطح جاده برابر شانده شد و به اینصورت از مقابل سینما کابل تا چار زاهی پل شاهی سه متر به وسعت جاده افزوده شد و خشت های سمنتی محصول فابریکه قیر نصب و قیر ریزی آن توسط قوای ماشینی انجام یافت .
سرک قسمت شمالی کاترته شاه شهید از حصه مسجد کربلائی تا ایستگاه سرویس سیاه سنگ اسفالت گردیده .

مدیریت برق

این مدیریت تحت اثر مدیریت عمومی کار ریاست کار وساختمان در تطبیق پروژه های تنویر شهر قرار آتی فعالیت نموده است . تنویر جاده های پروان مینه از سه راهی باغ بالا تا باغ عمومی زنانه بطول ۲ کیلو متر .
تنویر سرکهای قسمت شرقی و غربی ظاهرشاهی پارک بطول یکنیم کیلو متر .
تنویر فرخی واپ از چهار زاهی صدارت تاشفاخانه قوای مرکز به مسافت ۹۰۰ متر
تنویر سرکهای رفت و آمد سنایی میدان واقع در قسمت غربی صدارت عظمی از حصه چهار زاهی شیردل خان تا چهار زاهی مقابل میدان هوائی سابق .
تنویر جاده عمومی قرغه از حصه سر بند تاسپوزمی رستوران .
تنویر تپه پغمان و پارک نو مقابل پغمان .

مدیریت جشن .

این مدیریت مؤظف اخذ ترتیبات برای جشن استقلال روزهای ملی و بین المللی و پذیرائی از مهمانان دولت بوده و نصب بیرق ها وسایر مسایل مربوط به جشنها و اعیاد ملی از وظایف عمده آن بشمار میرود .

مدیریت پلان .

این شعبه امور مربوط به پلان عادی وانکشافی بنساروالی را پیش میبرد واجراآت عمده آن در سال ۱۳۴۶ عبارت بود از بدست آوردن تخصیصیه ها برای پروژه هائی که از بودجه انکشافی دولت بسلسله وزارت پلان تمویل میگردد .

ریاست حفظالصحه

ریاست حفظالصحه دارای شعباتی از قبیل مدیریت عمومی تنظیفات ، مدیریت عمومی آب رسانی ، مدیریت عمومی باغها ومدیریت حفظالصحه محیطی بوده هرکدم در چوکات وظیفه خود در سال ۱۳۴۶ فعالیت های آتی را نموده است .

آب رسانی

فعالیت‌های این مدیریت قابل توجه است زیرا تهیه آب صحی آشامیدنی کار مشکل می‌باشد. فعلا قلت آب در تمام نواحی شهر محسوس است اهالی کابل بالغ بر نیم میلیون نفر میشود اما صرف برای ۲۵۰ هزار نفر آب مشروب تهیه میگردد که مردم شهر از سبب عدم کفایت آب در تمام مواسم سال مخصوصاً در ایام تابستان دچار مشکلات می‌باشند.

در سال ۱۳۴۶ چاه چارم علاءالدین که ده سال قبل حفر گردیده بود مورد استفاده قرار گرفت در آن ۱۸۰۰ متر مکعب آب مشروب صحی در ۲۴ ساعت بدسترس مردم قرار داده شد.

چاه پنجم علاءالدین ۲۰۰۰ متر مکعب آب مشروب صحی در ۲۴ ساعت خواهد داد که با تکمیل کار آن عرضه آب کافی بوجود خواهد آمد.

مدیریت حفظالصحة محیطی

این مدیریت برای تطبیق اساسات حفظالصحة محیطی در ساحة شهر کابل در چوکات ریاست حفظالصحة قدم به عرصه فعالیت گذاشته است. اداره سرطبات و روغتیا پالها تحت اثر این مدیریت بوده و اموریرا که در ظرف ۱۳۴۶ انجام داده‌اند قرار ذیل خلاصه میشود.

۲۳۵۸۴ نفر معاینه صحی شده و کارت صحت از مربوطات ریاست حفظالصحة اخذ نموده اند ازین مدرک مبلغ ۱۳۹۶۸۰- افغانی محصول اخذ گردید و این اشخاص عبات اند از دکانداران مواد غذائی، حمامی‌ها و سلمانی‌ها مستخدمین و اجیران دوایر و موسسات دولتی.

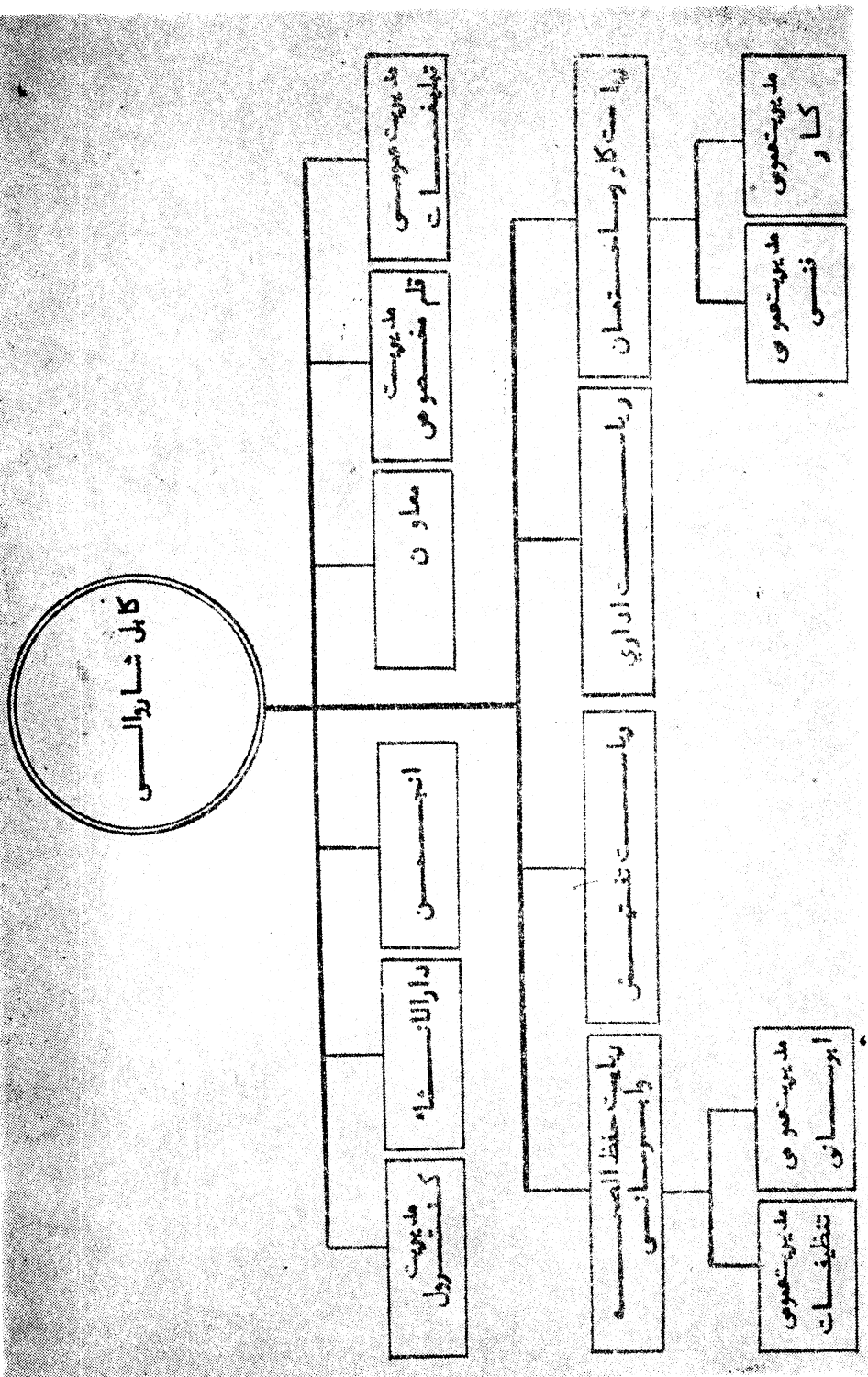
در سال ۱۳۴۶-۱۲۳ نمونه از مواد غذایی بازار در لابراتوار تجزیه گردیده و برای حفظ ماتقدم از امراض سازی یک مقدار کلورین در مخازن آب آشامیدنی و چاهای آب استعمال شده است.

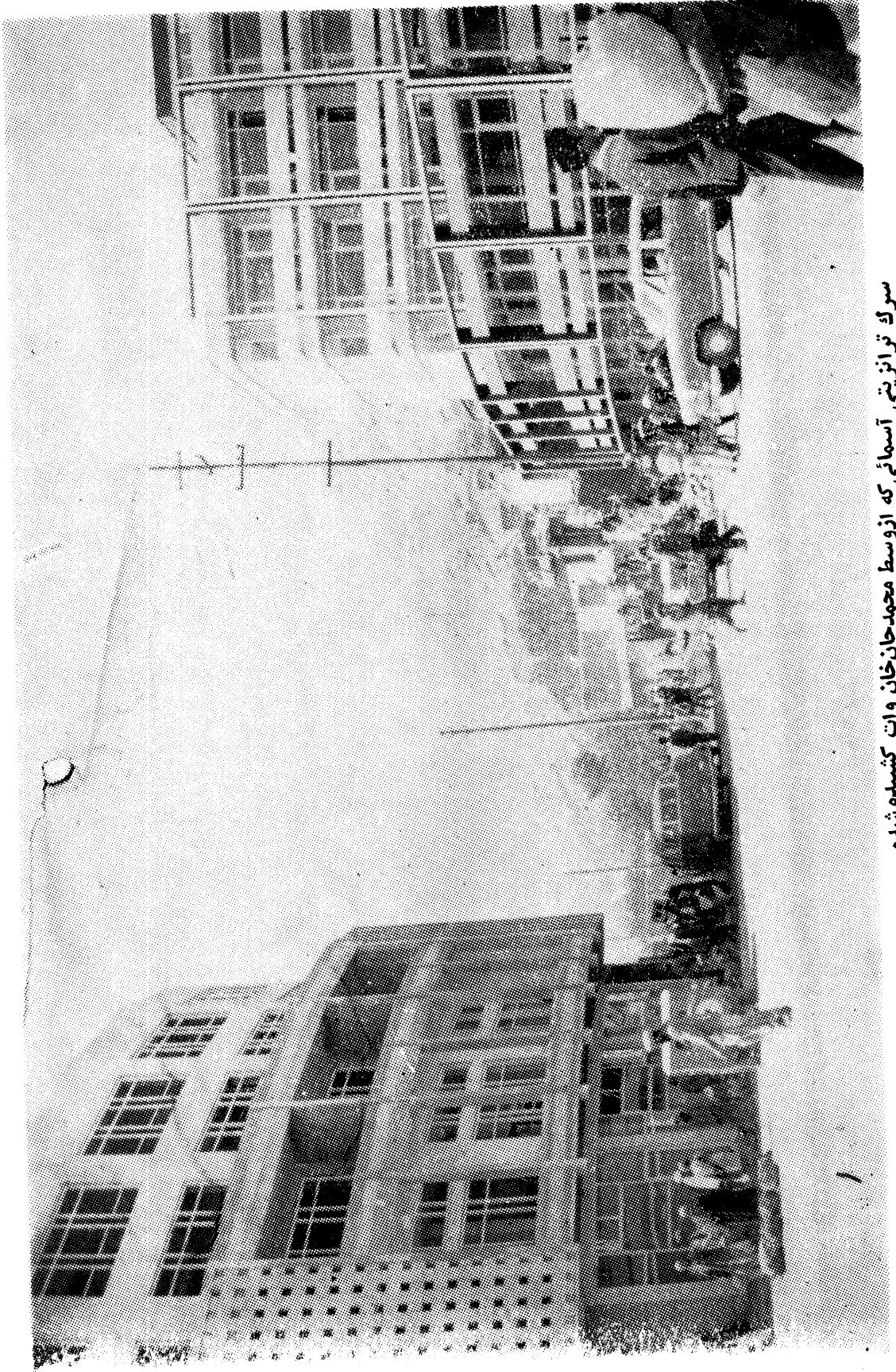
نانوائی‌ها به اصول عصری تعمیر شده کشتارگاها اصلاح گردید و طرز عرضه میوه تازه تعدیل شده است.

یکصد جریب زمین برای ایجاد یک فارم زراعتی برای اعاشه یک هزار عملة کابل بناروال درساحة بگرامی متصل مدرسه ابو حنیفه انتخاب شده که بعد از سروی زیر کار گرفته خواهد شد.

ریاست نفتیش به کارهای آتی دست زده است

- ۱- کنترل نرخهای مواد ارتزاقی و محروقات.
- ۲- ترتیب راپوز در بازه متخلفین و تحصیل جرایم نقدی از آنها.
- ۳- توزیع اوزان متریک بدکانداران شهاب الدین میدان، انصاری واپ و خبازهای های شهر.
- ۴- توزیع اوراق مطبوع در مورد مقایسه اوزان وطنی با سیستم متریک.
- ۵- توزیع یکمقدار زیاد چوب و ذغال برای رفع ضرورت مردم در ایام زمستان.

سړك نرانزېتی آسمانی كه ازوسط محمدجان خان وای كشیده شده

اعتذار

به سبب اینکه راپور یکی از وزارتخانه ها در وهله اخير تعديل گرديد،

در شمار صفحات ما تغييری وا رده شده است .

